



**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**“ESKİ ESERLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PERİYODİK BAKIMINDA
MOBİLİZE MUAYENE BAKIM-ONARIM VE DENETİM SİSTEMİNİN
KURULMASI “**

DOKTORA TEZİ

M. Şimşek DENİZ

Anabilim Dalı: Mimarlık

A



**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**“ESKİ ESERLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PERİYODİK BAKIMINDA
MOBİLİZE MUAYENE BAKIM-ONARIM VE DENETİM SİSTEMİNİN
KURULMASI “**

DOKTORA TEZİ

**M. Şimşek DENİZ
(Düzeltilmiş Tez)**

Anabilim Dalı: Mimarlık

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mine TOPÇUBAŞI ÇİLİNGİROĞLU

Tez Eş Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim NUMAN

Teslim Tarihi:Aralık 2017

MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE


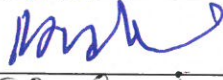

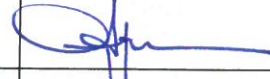

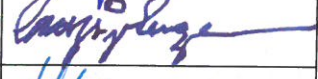

Mimarlık **Anabilim** Dalı'nda 131201002 numaralı Mehmet Şimşek Deniz'in hazırladığı "Eski Eserlerin Sürdürülebilir Korunmasında Mobilize Muayene ve Bakım-Onarım ve Denetim Sisteminin Kurulması" konulu Doktora ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, 12/12/2017, Salı günü saat 13.00'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE/REDDİNE/DÜZELTİLMESİNE**'ne* **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUGUYLA** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20..., tarihinde, saat da yapılacaktır.

Tez adı değişikliği yapılması halinde :

Tez adının "ESKİ ESERLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PERİYODİK BAKIMINDA MOBİLİZE BAKIM, ONARIM VE DENETİM SİSTEMİNİN KURULMASI" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (*)	İMZA
Yrd. Doç. Dr. Mine T. Çilingiroğlu (Danışman)	Kabulüne	
Prof. Dr. İbrahim Numan	Kabulüne	
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kabulüne	
Prof. Dr. Elif Özlem Aydın	Reddine	
Doç. Dr. Hasan Fırat Diker	Reddine	
Prof. Dr. Cengiz Eruzun	Kabulüne	
Yrd. Doç. Dr. Mine Esmer	Reddine	

DÜZELTME

Tezin düzeltilmesi kapsamında ,öncelikle,tez başlığında kısmi bir ekleme yapılmış olup tez başlığı”Eski Eserlerin Sürdürülebilir Periyodik Bakımında Mobilize Bakım,Onarım ve Denetim Sisteminin Kurulması” şeklinde değişmiştir.

Sürdürülebilirlik Kavramı ve Mobilize Sistem Teorisi ayrı bir bölüm açılarak 2.bölümde anlatılmıştır.Sürdürülebilirlik ;genel,mimari ve eski eser koruma açısından ele alınmış,mobize sistemler farklı alanlardan örnekler verilerek ifade edilmiştir.

Tez başlığına “periyodik bakım “ifadesinin gelmesiyle birlikte,7..Bölümde aktif/mobilize koruma modelini oluşturan departmanların çalışma şemaları yeniden düzenlenmiştir.Ayrıca 7.Bölümde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Periyodik Bakımında Uygulanacak Standartlar ilave edilerek,basılı standartlar ve test metodları ile ilgili standartlar anlatılmıştır.

Düzeltilme kapsamında, tez genel olarak elden geçirilerek imla hataları ve cümle düşüklükleri giderilmiş,tez yazım kılavuzuna göre düzenlenmiştir.

ÖNSÖZ

Bir ülkenin veya toplumun en önemli medeniyet göstergelerinden biri de kültürel mirasın korunmuşluk seviyesidir.

Hz. Peygamberimiz (S.A.V.) Medine'de daha önce var olan toplumlara ait eski yapıları korumak üzere haram bölgeler ilan etmiştir. Kuran-ı Kerim'de eski medeniyetlere ait izlerin ibret vesilesiyle korunması istenmektedir.

Türkiye'de son yıllarda, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar idaresi ve yerel yönetimler tarihi eserlerin restorasyonu, iyileştirmeler ve tarihi sokak sağlıklılaştırmalarında kayda değer çabalar göstermesine rağmen ülkemizdeki taşınmaz kültür varlıklarına müdahale ve restorasyon gerçekleşme oranları yetersiz kalmıştır.

Birçok farklı kültür katı ve medeniyete sahne olan Anadolu ve İstanbul'daki korunması gerekli olanlar ve tek yapı ölçeğindeki tarihi eserlerin çokluğu ve sayısal değerleri, korumada aktif bir sürecin ve sistemin zorunluluğunu beraberinde getirmektedir.

Bu tez çalışmasında, kültürün oluşmasına katkı veren taşınmaz kültür varlıklarının nasıl daha iyi ve sürdürülebilir bir şekilde korunmasının mümkün olacağına dair cevaplar aranmıştır. Tez konusu seçimi de bu ana fikirden hareketle üretilmiştir. Bu kapsamda aktif/mobilize bir koruma modeli önerilmiş, söz konusu modelin ihtiyaç gerekliliği, modeli oluşturan ana unsurlar, çalışma alanları ve yapılanma şemaları tanımlanarak anlatılmıştır. Tez konusunun seçiminde yol gösterici olan ve 2014 yılında kaybettiğimiz Prof. Dr. Ahmet Ersen hocama Allah'tan rahmet diliyorum.

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında ve yürütülmesinde ilgi ve desteklerini esirgemeyen, çalışmamı tarihsel temeller ışığında şekillendiren başta tez danışmanlarım Prof.Dr. İbrahim Numan ve Yrd. Doç. Dr. Mine Topçubaşı Çilingiroğlu olmak üzere jüri üyesi hocalarım Prof.Dr. Suphi Saatçi, Prof.Dr. Elif Özlem Aydın ve Doç.Dr Hasan Fırat Diker'e, Prof.Dr.Cengiz Erüzün'a, Yrd. Doç. Dr.Mine Esmer'e ayrı ayrı teşekkür ederim.

Çalışma esnasında, ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri temin etme konusunda yardımcı olan İBB KUDEB, Kültürel Mirası Koruma ve Yapı İşleri Müdürlüğü idareci ve çalışanlarına, ayrıca eğitim hayatım ve tez çalışması boyunca beni destekleyen annem Nihan Hadanoğlu ve halam Gülten Deniz'e, babam Yıldırım Deniz'e, aileme, oğlum Sinan Deniz'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmasının, kültürel mirası koruma yönündeki çabalara, sonuçlara ve koruma konusunda ileride çalışacak akademisyen ve araştırmacılara olumlu katkılar sunmasını temenni ederim.

Aralık 2017

M.Şimşek DENİZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vi
KISALTMALAR.....	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv
RESİM LİSTESİ	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY.....	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç.....	5
1.2 Kapsam	6
1.3 Yöntem	7
2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ve MOBİLİZE SİSTEM TEORİSİ	10
2.1 Sürdürülebilirlik ve Temel İlkeler	10
2.1.1 Tarihi Çevrelerin Korunmasında Sürdürülebilirlik	13
2.2 Sistem Teorileri ve Mobilize Sistem	18
2.2.1 Mobilize Sistem Teorileri.....	18
2.2.2 Mobilize Sistem Uygulamaları.....	20
3. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARINA DAİR TÜRKİYE’DEKİ MEVCUT KORUMA MEVZUATI VE KURUMLAR.....	22
3.1 Mevcut Yasalar.....	22
3.2 Kurumlar ve Görevleri	24
3.2.1 Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	24
3.2.1.1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	24
3.2.1.2 Koruma Yüksek Kurulu	25
3.2.1.3 Bölge Koruma Kurulları.....	25
3.2.1.4 Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri	26
3.2.1.5 Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı.....	26
3.2.1.6 Türbeler ve Müzeler Müdürlükleri	26
3.2.1.7 Arkeoloji Müzeleri Müdürlükleri	26
3.2.1.8 TBMM – Milli Saraylar Daire Başkanlığı.....	27
3.2.1.9 Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Bölge Müdürlükleri.....	27
3.2.1.10 Milli Savunma Bakanlığı.....	27
3.2.1.11 Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	28
3.2.1.12 Yerel yönetimler	28
3.3 Mali Yardımlar, Muafiyetler, Teşvikler ve Uygulama Olanakları.....	30
3.3.1 Karşılıksız Para Yardımı	30
3.3.2 Krediler.....	30
3.3.3 Katkı Payı	30
3.3.4 Vergi ve Harç Muafiyetleri	31
3.3.5 Teşvikler.....	31

3.3.6 Kamulaştırma	32
3.3.7 Takas	32
3.3.8 Aktarım.....	32
3.4 III. Milli Kültür Şurasının Tez Kapsamında Değerlendirilmesi	32
3.5 Bölüm Sonucu	34
4. DÜNYA’NIN FARKLI BÖLGELERİNDEKİ UYGULAMALARIN İNCELENMESİ	37
4.1 Farklı Kıtaldardan Örnekleme Yoluyla Yapılan İncelemeler	37
4.2 Korumada Mobilize Örneklerin Araştırılması	40
4.2.1 İsviçre	41
4.2.2 Amerika Birleşik Devletleri	45
4.2.2.1 Su hasarlarına müdahale	47
4.2.2.2 Taşkın temizleme	47
4.2.2.3 Kanalizasyon temizliği.....	48
4.2.2.4 Kalıp iyileştirme.....	49
4.2.2.5 Yangın hasarı	50
4.2.2.6 Termal görüntüleme.....	51
4.3 Bölüm Sonucu	52
5. TÜRKİYE’DE İSTANBUL ÜST BÖLGE ÖRNEĞİNDE 2003-2017 YILLARI ARASINDA YAPILAN RESTORASYONLARIN SAYISAL DEĞERLERİ VE ESKİ ESER ENVANTERLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	54
5.1 İlgili Kurumlardan Alınan Verilere Göre İstanbul’da 2003-2017 Yılları Arasında Yapılan Restorasyonlar Ve Onarımlar.....	54
5.2 İstanbul’daki Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısal Değerleri.....	60
5.3. Bölüm Sonucu	66
6. İSTANBUL TARİHİ YARIMADA ALT BÖLGE ÖRNEĞİNDE YAKIN DÖNEMDE RESTORASYONU YAPILAN ESKİ ESERLERİN GÜNCEL DURUMLARININ İLİŞKİLİ KONU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	67
6.1 Tarihi Yarımada Alt Bölge Örneğinde 2009-2013 Yılları Arasında Onarımı Yapılan Anıt Eser ve Sivil Mimarlık Örneklerinin Yerinde İncelenmesi.....	68
6.1.1 Hüsrev Paşa Türbesi ve Rifai Tekkesi	68
6.1.2 Hindular Tekkesi ve Horhor Çeşmesi	74
6.1.3 Hacı Eyüpzade Şükrü Bey Çeşmesi	81
6.1.4 Sineperver Valide Sultan Çeşmesi	87
6.1.5 Karagümrük Pazar Meydanı Çeşmesi	92
6.1.6 Zeyrekte’ki Sivil Mimarlık Örnekleri	97
6.2 Bölüm Sonucu	104
7. AKTİF / MOBİLİZE KORUMA MODELİ ÖNERİSİ	106
7.1 Öneri Mobilize Koruma Modeli Yapılanma Şeması.....	109
7.2 Modelin Çalışma Etapları.....	113
7.2.1 İzleme	115
7.2.2 Denetim	116
7.2.3 Tespit ve Laboratuvar Çalışması.....	117
7.2.4 Müdahale ve Saha Uygulama Ekibi	119
7.3 Modelin Çalışma Birimleri.....	120
7.3.1 Yönetim	120
7.3.2 Akademik Kurul	121
7.3.3 Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı.....	122

7.3.4 Islak Kimya Bölümü.....	123
7.3.5 Aletli Analiz Bölümü	125
7.3.6 Petrografi Bölümü	126
7.3.7 Taş Konservasyonu Bölümü.....	126
7.3.8 Ahşap Konservasyonu Bölümü	128
7.3.9 Geleneksel Ahşap İşleri Atölyesi	130
7.3.10 Geleneksel Taş İşleri Atölyesi.....	131
7.3.11 Metal ve Tesisat İşleri Atölyesi.....	132
7.3.12 Eğitim Departmanı	133
7.3.13 Bilgi Bankası / Arşiv	134
7.4 Mobilize Ekiplerin Personel Yönünden Oluşumu.....	135
7.5 Mobilize Ekiplerin Donanım Açısından Oluşumu	137
7.5.1 Mobilize Koruma Aracı Tasarımları	138
7.6 Model Kapsamında Müdahale Edilebilecek Hasarlar ve Bakım-Onarımlar ..	145
7.6.1. Kagir Yüzeylerde (Taş, Kerpiç; Tuğla) Periyodik Onarım Yapılabilecek Hasarlar.....	146
7.6.2 Ahşap Aksam.....	150
7.6.3 Çatı Örtüleri.....	153
7.6.4 Tesisat, Peyzaj ve Çevre Düzenlemesi.....	153
7.7 Taşınmaz Kültür Varlıklarının Periyodik Bakımında Uygulanacak Standartlar	154
7.7.1 Taşınmaz Kültür Varlıkları ile İlgili ve Koruma Çalışmalarında Kullanılmak Üzere Basılı Standartlar.....	155
7.7.2 Test Metotları ile İlgili Standartlar	156
7.8 Önerilen Koruma Modelinin Mevcut Sistemle Entegrasyonu	156
7.9 Aktif/Mobilize Koruma Modelinin Afet Ve Afet Yönetimi Kapsamında Katkisinin Değerlendirilmesi.....	162
7.10 Öneriler.....	164
7.10.1 Koruma Modelinin Yönetim Hiyerarşisindeki Yerine Dair Alternatif Öneriler.....	164
7.10.1.1 Önerilen Modelin Bakanlık Bünyesindeki İşlev Şeması.....	166
7.10.1.2 Önerilen Modelin Yerel Yönetimler Bünyesindeki İşlev Şeması	167
7.10.1.3 Önerilen Modelin Vakıflar İdaresi Bünyesindeki İşlev Şeması	169
7.10.1.4 Önerilen Modelin Valilikler Bünyesindeki İşlev Şeması.....	170
7.10.2 Yasal Dayanağın Oluşturulmasına Dair Öneriler.....	172
7.10.2.1 5226 Sayılı Kanuna Ek Madde.....	172
7.10.2.2 Çalışma Yönetmeliği Önerisi	172
7.10.2.3 Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı Örneği.....	173
7.11 Koruma Modelinin Finansal Boyutunun Değerlendirilmesi	174
8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	177
8.1 Değerlendirme	177
8.2 Sonuç	183
KAYNAKLAR.....	189
EKLER.....	198
ÖZGEÇMİŞ.....	220

KISALTMALAR

TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
BAKANLIK	: Kùltür Ve Turizm Bakanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim Ve Kùltür Örgütü
ICOMOS	: Anıtlar Ve Sitler Konseyi
KVKK	: Kùltür Varlıklarını Koruma Kurulu
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KUDEB	: Koruma Uygulama Denetim Bürosu
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
GEAYK	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu
CEN	Avrupa Standardizasyon Komitesi
İSMEP	İstanbul Sismik Riskin Azaltılması Ve Acil Durum Hazırlık Projesi
AFAD	Afet ve Acil Durum Başkanlığı
A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
A.B.	Avrupa Birliği
T.S.E	Türk Standartları Enstitüsü

2863 SAYILI YASA : Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

5226 SAYILI YASA : Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile
Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5366 SAYILI YASA : Yıpranan Tarihi ve Kùltürel Taşınmazların
Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

6306 SAYILI YASA Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi
Hakkındaki Kanun

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.1 Tez Çalışma Metodolojisi Tablosu	9
Çizelge 2.1 Korumada Sürdürülebilirlik Kriterleri.....	17
Çizelge 2.2 Mobilize Sistem Avantajları	21
Çizelge 3.1 Türkiye’de Korumaya Dair Hükümler Getiren Mevzuatlar	23
Çizelge 3.2 Türkiye’de Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasındaki Mevcut Yapılanma Şeması	29
Çizelge 5.1 İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların Yapı Türlerine Göre Dağılımı	55
Çizelge 5.2 İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü Restorasyonların İlçelere Göre Dağılımı	55
Çizelge 5.3 İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların Yapı Türlerine Göre Dağılımı.....	56
Çizelge 5.4 İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların İlçelere Göre Dağılımı	57
Çizelge 5.5 İBB KUDEB İzinlerinin İlçelere Göre Dağılımı	59
Çizelge 5.6 İstanbul’da 2003-2017 Yılları arasında Yapılan Toplam 1838 Adet Restorasyonun Yapı Türlerine göre Dağılımı	59
Çizelge 5.7 Dört yıllık Envanter Kayıt Süreci Çalışmaları Programı.....	61
Çizelge 5.8 Tescilli Eserlerin İlçelere Göre Dağılımı	62
Çizelge 5.9 İstanbul Geneli Tescilli Eser Dağılımı	63
Çizelge 5.10 İlçelere Göre Bilinen Tescilli Yapı Yüzdeleri Oranları.....	63
Çizelge 5.1 Nisan/ 2017 Tarihine Göre Envanter Çalışması Sonuçları.....	64
Çizelge 5.12 GEEAYK Kararları	65
Çizelge 5.13 İstanbul’da Tespiti Yapılan 34216 Adet Tescilli Eski Eserlerin ilçelere Göre Dağılımı	65
Çizelge 7.1 Aktif Mobilize Modeli Çalışma Şeması.....	109
Çizelge 7.2 Periyodik Bakım İş Akış Şeması.....	111
Çizelge 7.3 Aktif/ Mobilize Birim Modülü	112
Çizelge 7.4 Çalışma Etapları ve İlgili Departmanlar	114
Çizelge 7.5 İzleme – Kayıt İş Akış Şeması.....	115
Çizelge 7.6 Saha Denetimi İş Akış Şeması.....	117
Çizelge 7.7 Tesbit ve Laboratuvar Çalışması Şeması	118
Çizelge 7.8 Saha Uygulama Ekibi Şema Örneği.....	120
Çizelge 7.9 Yönetim Kademelenme Şeması	121
Çizelge 7.10 Akademik Kurul Şeması	122
Çizelge 7.11 Konservasyon-Restorasyon Laboratuvarı Şeması.....	123
Çizelge 7.12 Metal Malzeme Analiz Tablosu	125
Çizelge 7.13 Taş Analizleri Tablosu.....	128
Çizelge 7.14 Ahşap Malzeme Analiz Tablosu	129
Çizelge 7.15 Geleneksel Ahşap İşleri Atölyesi Şeması	131
Çizelge 7.16 Geleneksel Taş İşleri Atölyesi Şeması	132
Çizelge 7.17 Metal Ve Tesisat İşleri Atölyesi Şeması	133
Çizelge 7.18 Eğitim Departmanı Şeması	134
Çizelge 7.19 Bilgi Bankası / Arşiv Şeması	135
Çizelge 7.20 Saha Ekibi Çalışma Şeması.....	137

Çizelge 7.21 Malzeme Analizi Şeması.....	145
Çizelge 7.22 Ana-Ara Dönem Birim Tescilli Yapıda Uygulama Aşaması	160
Çizelge 7.23 Ana-Ara Dönem Birim Tescilli Yapıda Denetim Aşaması	161
Çizelge 7.24 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Bakanlık Bünyesindeki İşlev Şeması.....	166
Çizelge 7.25 Öneri Mobilize Koruma Modelinin İl Belediyelerindeki İşlev Şeması	167
Çizelge 7.26 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Büyükşehir Belediyesi Bünyesindeki İşlev Şeması.....	168
Çizelge 7.27 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Vakıflar İdaresi Bünyesindeki İşlev Şeması.....	169
Çizelge 7.28 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Valilikler Bünyesindeki Şeması.....	170
Çizelge 7.29 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Finansal Kaynak Şeması	176

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 7.1 Mobilize Ekip Arabası Mimari Görünüşü-Tip 1	139
Şekil 7.2 Mobilize Ekip Arabası Mimari A-A Kesiti-Tip1	140
Şekil 7.3 Mobilize Ekip Arabası Mimari B-B Kesiti-Tip 1.....	141
Şekil 7.4 Mobilize Ekip Arabası Mimari Planı-Tip 1	142
Şekil 7.5 Mobilize Ekip Arabası Mimari A-A Kesiti-Tip 2	143
Şekil 7.6 Mobilize Ekip Arabası Mimari Planı-Tip 2	144

RESİM LİSTESİ

Sayfa

Resim 4.1 İsviçre Cenevre Taşınabilir Kültürel Miras Konteynırı.....	43
Resim 4.2 İsviçre Cenevre Taşınabilir Kültürel Miras Konteynırı Uzman Personel.....	44
Resim 4.3 Tüm Bina Cephesinde Hasarlara Müdahale	46
Resim 4.4 Su Hasarlarına Müdahale.....	47
Resim 4.5 Su Uzaklaştırma Makineleri.....	48
Resim 4.6 Profesyonel Müdahale Ekibi	50
Resim 4.7 Profesyonel Yangına Müdahale Ekibi.....	51
Resim 4.8 Termal Görüntüleme Yöntemiyle Hasar Tespit Örneği.....	52
Resim 6.1 Hüsrev Paşa Türbesi Kuzey Cephesi Bitkilenme	70
Resim 6.2 Hüsrev Paşa Türbesi Batı Cephesi Yüzeyinde Oluşan Yosunlanmalar	71
Resim 6.3 Hüsrev Paşa Türbesi Yüzey Erimeleri ve Kirlenmeler.....	71
Resim 6.4 Hüsrev Paşa Türbesi Derz Boşalması ve Malzeme Kaybı.....	72
Resim 6.5. Türbedar Evi İzinsiz İnşaat Hali	72
Resim 6.6 Hüsrev Paşa Türbesi İhata Duvarındaki Oynama ve Aşınmalar	73
Resim 6.7 Hüsrev Paşa Türbesi Yüzey Renk Değişimi ve Bitkilenme	73
Resim 6.8 Hüsrev Paşa Türbesi Saçak Mukarnaslardaki Erimeler ve Dendanlardaki Parça Kopmaları	74
Resim 6.9 Horhor Çeşmesi Batı Cephesi Yüzeylerinde Bitkilenme	77
Resim 6.10 Hindular Tekkesi Batı Cephesi Ahşap Kaplamalarının Çürümesi .	77
Resim 6.11 Çeşme Haznesi, Derviş Odaları Taş ve Derz Kayıpları	78
Resim 6.12 Saçaklarda Malzeme Kaybı ve Bitkilenme	78
Resim 6.13 Zamkla Yapıştırılan Afişler.....	79
Resim 6.14 Saçak Erimeleri	80
Resim 6.15 Fonksiyon Yitimi ve Yalak Taşı Tahribatları.....	80
Resim 6.16 Köşe Kuledeki Hasarlar.....	81
Resim 6.17 Doğu Cephesi Görünüşü	83
Resim 6.18 KUDEB Onarım Kitabesi	84
Resim 6.19 Yalak Taşındaki Tahribatlar	84
Resim 6.20 Yan Cephedeki Nemlenmeler.....	85
Resim 6.21 Çeşme Güney Cephesi Görünüşü	85
Resim 6.22 Derz Bozulmaları.....	86
Resim 6.23 Fonksiyon Yitimi ve Çeşme Teknesindeki Kirlilik.....	86
Resim 6.24 Yüzey Erimeleri ve Bitkilenmeler	88
Resim 6.25 Kuzey Cephesi Görünüşü	89
Resim 6.26 KUDEB Onarım Kitabesi	89
Resim 6.27 Batı Cephesindeki Tahribatlar.....	90
Resim 6.28 Malzeme Kaybı	90
Resim 6.29 Yüzey Erimesi	91
Resim 6.30 Form Kaybı	91
Resim 6.31 Örtü ve Saçaktaki Bozulmalar	92
Resim 6.32 Çeşme Güney Cephesi Görünüşü	94
Resim 6.33 KUDEB Onarım Kitabesi	94
Resim 6.34 Doğu Cephesi Yüzey Kirlenmeleri.....	95

Resim 6.35 Çeşme Batı Cephesi Görünüşü	95
Resim 6.36 Köşelerdeki Yüzey Erimeleri Ve Form Kaybı	96
Resim 6.37 Çeşme Teknesindeki Görsel Kirlilik	96
Resim 6.38 Zeyrek Ali Tekin Sokak Kat Döşemelerindeki Strüktürel Sapmalar	99
Resim 6.39 Plastik Esaslı Pencerelelerin Takılması.....	99
Resim 6.40 Fatih Belediyesi Onarım Kitabesi	100
Resim 6.41 Cephe Oranlarının Bozulması	101
Resim 6.42 Taş Merdivenlerin Mermerle Kaplanması.....	101
Resim 6.43 Muhdes Ekler	102
Resim 6. 44 Yanlış Kullanımdan Kaynaklanan Ahşap Kaplama Bozulmaları	102
Resim 6.45 Spreyle Yazılan Yazılar.....	103
Resim 6.46 Salih Paşa Caddesi Ahşap Sıra Evler Görünüşü	103
Resim 6.47 Salih Paşa Caddesi Ahşap Sıra Evler Cephe Oranlarının Bozulması	104

ÖZET

Eski Eserlerin Sürdürülebilir Periyodik Bakımında Mobilize Muayene, , Bakım – Onarım ve Denetim Sisteminin Kurulması' tezinin ilk kısmında Türkiye'deki mevcut koruma mevzuatı, kurumlar ve mali olanaklar ele alınmış ve uluslararası koruma İlkeleri açısından Türkiye'deki koruma sistemi sorgulanmıştır.

Önerilecek koruma modeline ışık tutması düşüncesiyle Dünyanın farklı bölgelerindeki eski eser koruma mevzuatları ve uygulamaları, farklı kıtalardaki ülke örneklemeleriyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Aktif, hareketli koruma modelinin kurulması gerektiği fikrine destek olarak İstanbul Üst Bölge örneğinde 2003-2017 yılları arasında yapılan restorasyonlar ve onarımların sayısal değerleri tespit edilmiş, İstanbul'daki toplam eski eser sayısı ile yüzdelik olarak mukayese edilmiştir.

İstanbul Tarihi Yarımada örneğindeki uygulamalar pilot bölge olarak seçilmiş olup, türbe, tekke ve çeşmelerden oluşan anıt eserler ve Zeyrek'teki sivil mimari örnekleri incelenmiştir. Söz konusu tarihi eserlerde öncelikle 2009 yılında yapılan onarımlar ve müdahaleler ifade edilmiş, 2015 ve 2016 yılında çekilen fotoğraflar ve tespitlerle geçen süredeki tahribat ve deformasyonlar belgelenmiştir.

Taşınmaz kültür varlıklarının farklı bir sistemle korunması gerektiğine dair somut örnekler ve problemler ortaya konduktan sonra aktif/mobilize koruma modeli önerisinin çalışma alanları ve etapları tanımlamış, merkezdeki lojistik destek birimleri ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir. Önerilen hareketli sistemin personel ve ekipman açısından oluşumu şemalarla ifade edilmiştir. Eski eserlerde önerilen yeni koruma modelinin müdahale edebileceği durumlar ve bakım onarımlar ise, taş yüzeyler, ahşap aksam, çatı örtüleri, tesisat, peyzaj ve çevre düzenlemeleri olarak sınıflandırılmış ve ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Türkiye'de koruma konusunda mevcut sistemle önerilen yeni modelin entegrasyonunun nasıl sağlanacağı konusunda fikirler geliştirilmiş ve şemalarla ifade edilmiştir.

Öneriler bölümünde, yeni koruma modelinin yönetim hiyerarşisindeki yeri; Bakanlık, Vakıflar İdaresi, yerel yönetimler ve valilikler olmak üzere ayrı ayrı şemalarla gösterilmiştir. Yasal dayanağın oluşturulmasına yönelik olarak 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Yasasında ek madde, çalışma yönetmeliği ve Koruma Yüksek Kurulu ilke kararı örneği önerilmiştir.

Aktif/mobilize koruma modelinin finansal boyutu kaleme alınmış ve özel bütçeli bir idare olması öngörülmüştür. Son kısımda tüm tez çalışmasının ışığı altında genel bir değerlendirme yapılmış ve sonuçlar ortaya konmuştur.

SUMMARY

In the first part of the thesis entitled "Establishment of Mobilization Inspection, Maintenance and Repair System in the Sustainable Preservation of Antiquities", the existing protection legislation, institutions and financial facilities in Turkey were discussed and the protection system in Turkey was questioned in terms of international protection principles.

In anticipation of shedding light on the proposed model of protection, ancient monuments protection legislation and practices in different parts of the world have been put forward with examples of countries in different continents. In order to support the idea that the Active Protection model should be established, the numerical values of the restorations in the last 10 years were determined and compared with the total number of antiquities in Istanbul.

Applications in the Istanbul Historical Peninsula were selected as the pilot region, monumental works composed of tombs, tekkes and fountains and examples of civil architecture in Zeyrek were examined. In the mentioned historical works, primarily the repairs and interventions made in 2009 were expressed, and the photographs and fixtures taken in 2015 and 2016, documented the damage and deformation in the past.

After the concrete examples and problems that the immovable cultural assets should be protected by a different system, the working areas and stages of the proposal of the Active / Movable protection model are defined and the logistical support units in the center are expressed in detail. The formation of the proposed mobile system in terms of personnel and equipment has been expressed in schematics.

Conditions and maintenance repairs that can be interfered by the new protection model proposed in the ancient monuments are classified and detailed in stone surfaces, wooden parts, roof covers, installation, landscaping and environmental regulations.

Ideas on how to integrate the proposed new model with the current system of protection in Turkey have been developed and expressed in schematics.

In the Recommendations section, the location of the new protection model in the management hierarchy has been shown in separate schedules, including the Ministry, the Administration of Foundations and the local governments. For the purpose of establishing a legal basis, additional article, working regulation and the Supreme Council for Protection of the Presence of the Cultural and Natural Heritage Protection Law 5226 are proposed. In addition, the financial dimension of the protection model has been superseded and specially budgeted. In the conclusion part, a general evaluation was made under the light of the whole thesis study.

1. GİRİŞ

Kültürel emanete ve tescilli yapılara sahip çıkmak her zaman bakımlı ve korunmuş olmalarını sağlamak ve bu konuda bir standarda sahip olmak ülkemiz açısından başarılmış bir durum değildir. Dönemsel bazı çabalar mevcuttur. Doğal afetleri bir kenara koyacak olursak Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyete geçişte, 1950 yılı sonrasında, bilhassa İstanbul'da başlayan imar ve yol genişletme çabaları, 1970 sonrasındaki gecekondulaşma ve spekülatif parsel el değiştirmeleri geleneksel tarihi dokulara büyük tahribat vermiştir. Bu durumda metropolitan nitelikli büyük şehirlerden kırsal yerleşmelere kadar her ölçekteki yerleşmelerde ve korunması gerekli alanlarda anıt eser ve sivil mimarlık örneği tescilli yapılarda geri dönülmesi zor sonuçlar doğurmuştur.

Gerek ideolojik yaklaşımlar ve gerekse toplumda koruma bilincinin oluşmaması, kullanım ve iklim şartlarından doğan sorunlar, restorasyon ya da bakım-onarım yapılan eski eserlerimizi bir müddet sonra sağlıksız ve bakımsız bir görünüme getirmekte ve koruma açısından sürdürülebilir bir durum oluşmamaktadır.

Mevzuatların getirdiği kısıtlamalar ve koruma kurulu kararlarının gecikmesi koruma sürecini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca koruma konusunda ilgili idarelerin karar, bütçe ve onay süreçleri uzun sürmektedir. Bazen basit müdahalelerle çözülebilecek deformasyonlar ya da arazi durumlara bu yüzden müdahale edilememekte ve küçük sorunlar, zamanla yapıda büyük tahribatları ve sonunda kapsamlı restorasyonları beraberinde getirmektedir.

Taşınmaz kültür varlıklarında zaman zaman anlık ve ivedi koruma müdahaleleri gerekli olabilmektedir. Türkiye'deki koruma mevzuatında bu durumlar için tarif edilmiş bir hüküm bulunmamakta olup tescilli eserin önüne bir paravan çekilerek sorun ötelenmekte ve büyümektedir. İç veya dış nedenlerle hasar gören bir tescilli yapıya, acil müdahale mümkün olmamakta ve yapı uzun bir bürokratik sürecin muhatabı olmaktadır. Bu durumda, basit malzemedен bir set yapının önüne engel

olarak konup, dış etkilerden korunması düşünölmekte, bu durum koruma açısından istenilen neticeyi vermemekte ve üstelik tescilli yapı can ve mal güvenliği için tehdit oluşturmakta ve bir görsel kirlilik ortaya çıkmaktadır.

Ölkemizdeki anıt eserlerin restorasyonunda bir zaman planlanması mevcut değildir, restorasyon ve onarımların ne zaman yapılacağı konusunda bilimsel verilerden ziyade bütçe, ödenek, konjonktürel durum, medya ve kamuoyu baskısı, siyasi ve ideolojik yaklaşımlar gibi parametreler rol oynamaktadır. Büyük-orta veya küçük ölçekteki bir tescilli yapıda elzem olan periyodik muayene ve tespitler yapılmadığı için bazı müdahaleler geç olmakta ve tescilli eserin özgün ve doğru bir metodolojik restorasyonu mümkün olmamaktadır. Ne zaman, neye göre ve nasıl soruları ortada durmaktadır.

Türkiye’de 1.grup tescilli anıt eserlerin ve 2.grup tescilli sivil mimarlık örneklerinin çevreleriyle beraber korunduğunu ve bunun başarılımış bir olgu olduğunu söylemek zordur. Büyük ölçekli abidevi yapılarda çevresiyle beraber korunmuşluk ve iyileştirme çabalarının yakın dönemlerde kısmen gerçekleştiği ifade edilebilir. Orta ölçekli cami, hamam, çeşme gibi tescilli eserlerin bitişik parsellerinde yapılan konut veya iş yeri örnekleri sıkça görölen bir durumdur. Bu durum ise taşınmaz kültür varlıklarının çevreleriyle beraber sürdürülebilir olmasını zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarında oluşan hasarlara ve yapının etkilenme durumuna dair bir izleme yöntemi ve buna bağılı olarak onarım için tayin edilen bilimsel bir zaman dilimi ve aralığı mevcut değildir.

Türkiyenin önemli bir bölümü deprem kuşağında bulunmakta ve bu alanlarda çok sayıda sit alanları ve taşınmaz kültür varlıkları bulunmaktadır. Depremin yanı sıra sel, yangın ve olası terör olaylarında hasarları minimize edecek afete yönelik bir hazırlık ve yönetim planı bulunmamaktadır.

Türkiye’de halen eski eser tescil özelliklerine sahip ancak farklı nedenlerle ve şartlarla tescilli yapı(a)mayan yapı ve binalar mevcuttur.Sözkonusu eski eser tescilli yapı(a)mayan yapılar özellikle kırsal kesimde ve rant baskısı olan bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarına yönelik olarak eksik tescil

ve belgelemeye kapsamında bütüncül ve kapsamlı bir çaba ve program mevcut değildir.

Koruma mevzuatı; idari yapılanma, görev dağılımları, tedbirler, mali yardımlar, muafiyetler ve teşviklerde hükümler getirmiştir. Ancak koruma ilkeleri ve uygulamanın başarıya ulaşması için gereken teknik detaylar, ölçekler, malzeme ve ihale pozlarının çalışma yönetmeliklerinde bilimsel tanımlamaları ve güncelleştirmelerin açıklanması, zorunluluk haline gelmiştir.

Türkiye'deki mevcut koruma mevzuatı dinamik ve ihata edici bir özelliğe sahip olmalıdır. Edilgen, süreci ve gelişmeleri arkadan takip eden bir yapıda olmaması için izleme, denetim, periyodik onarım ve restorasyon kararları açısından eşgüdüm ve koordinasyon şarttır. Koruma çalışmalarında yetkili ve uygulayıcı kurumlar arasında eşgüdüm ve ortak bilgilendirme (otomasyon) kurulamamıştır.

5366 sayılı yasa ile yıpranmış tarihi dokulardaki kentsel yenileme çalışmaları, taşınmaz kültür varlıkları üzerinde tahrip edici bir rant baskısı oluşturmuş, sit alanlarında yoğunluğun artması ve özgün dokunun bozulması yönünde gelişim göstermiştir.

Türkiye'deki büyük ölçekli I. grup anıt eserler, özellikle camiler ve şehirlerdeki taç yapılar, milli saraylar, nisbi olarak daha iyi korunmaktadır. Ancak, orta ve küçük ölçekli anıt eserler için ve özellikle de günümüzde işlev kaybına uğramış hamam, çeşme, sıbyan mektebi ve tekke gibi yapılar için süreç olumsuz işlemiştir. Eski su yollarının tahrip olması ve haznelerinin yıkılması ile tarihi çeşmeler özellikle büyük zarar görmüştür. Aynı olumsuz süreci sivil mimarlık örnekleri için de söylemek mümkündür.

Tez çalışmasının hipotezi; taşınmaz kültür varlıklarının onarılmışlığının ve bakımlarının sürdürülebilir olmasının ,bu konuda sahada sürekli var olan periyodik ve önleyici bakım - konsolidasyon çalışmaları yapan mobilize karakterli bir koruma düzeni ile mümkün olabileceği düşüncesi üzerine kurulmuştur.

Türkiye’de onarım ve restorasyon sonrası korumanın ve bu konudaki mevcut koruma mevzuatının, örgütlenmenin ve kurumsal reflekslerin yetersiz kaldığı, sürdürülebilir olmadığı ve taşınmaz kültür varlıklarının sürdürülebilir korunmasında başarıya ulaşmak için güçlendirilmiş bir koruma merkezi ile aktif/mobilize bir düşünce oluşumunun ve onu gerçekleştirecek hareketli bir koruma sisteminin gerekli olduğu öngörülmüştür. Bir başka ifade ile korumada sürdürülebilirlik sadece statik ve sabit bir kurum yapılanması ile sağlanamaz. Aynı zamanda mobilize bir dış teşkilat yapısına ve bu yapının getirdiği hareket avantajlarına ihtiyaç vardır.

Taşınmaz kültür varlıklarındaki hasarların proje ve uygulamaları, ihale dönemlerinde ve tek yapı ölçeğinde ele alınmaktadır. İhale ve uygulama dönemi dışında kalan zamanlarda ise periyodik bakım çalışması ve böyle bir uygulamaya imkan sağlayacak yasal mevzuat mevcut değildir.

Taşınabilir kültür varlıklarında, belli dönem ve etaplamalarla periyodik bakımlar yapılmaktadır. TBMM’ne bağlı Milli Saraylar Dairesi bünyesindeki Dolmabahçe Sarayında bulunan Restorasyon ve Teknik Uygulamalar Daire Başkanlığı bu konuda uygulamalar yapmaktadır. Milli Saraylar Koleksiyonunda bulunan, tablo, cam eşya, metal eserler, mobilyalar, porselen, seramik, hat gibi farklı ve değerli tarihi objeler rutin bakıma alınmaktadır. Söz konusu işlemler kurum içinde bulunan, ahşap- torna atölyesi, porselen-cam atölyesi metal restorasyon ve konservasyon atölyesi marifeti ile ve çoklu disiplin uzman personel desteği ile gerçekleştirilmektedir. **(Url – 1)**

Tescilli eski eserlerde periyodik muayene ve bakımların zamanında yapılmaması ise strüktürel sorunları, yapı ömrünün kısalması ve özgünlük yitimi gibi problemleri beraberinde getirmektedir.

Yangın ve deprem gibi doğal afetlere dayanıklı hale getirilen Süleymaniye Kitap Şifhanesinde bulunan tarihi yazma eserler periyodik olarak ve doğal yöntemlerle onarılarak korunmaktadır. **(Url – 2)**

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı müzelerdeki taşınabilir kültür varlıklarında 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teşkilat ve Görevleri Yasasına göre periyodik bakım ve onarımlar yapılmaktadır. **(Url – 3)**

Taşınabilir kültür varlıkları için Türkiye de var olan periyodik muayane ve onarım programı taşınmaz kültür varlıkları için de gerçekleştirilebilir.

Bir merkezden desteklenen hareketli bir hizmet şemasını, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına uyarladığımız zaman mobilize sistem düşüncesinin arka planındaki teori ve pratiğe uyarak yeni bir sistemin geliştirilmesi durumunda sorun çözümü ve hipotez ispatı gerçekleşmiş olacaktır. Aktif / mobilize Koruma ve uygulama kapsamında ana başlıklar olarak legal/hukuki, yönetsel, işletme ve müdahale sistemlerinin ortaya konması ve tanımlanması gerekmektedir.

Hayata dair her alandaki hizmetlerin gelecekte ,hareketli ve yer değiştirebilir olması muhtemeldir. Teknolojinin gelişmesi, küreselleşme ve toplumun değişken talepleri mobilize karakterli hizmet oluşumunu desteklemektedir.

Tescilli yapıların koruma ilkeleri açısından sürekli bakımlı ve sorunsuz olmaları mümkün müdür? Yaşadığımız çağın getirdiği yeni teknoloji ve yaklaşımlar bu konsepti mümkün kılabilir. Şehirlerde yangına karşı itfaiye teşkilatı örneğinde olduğu gibi,ayrıca su, elektrik ve doğalgaz arızalarına karşı yerel yönetimlerin bünyesindeki teşkilatlar gibi, kültürel ve tarihi mirasın, anıt yapıların acil müdahale edilmediğinde büyüyebilecek sorunlarına karşı ve koruyucu önlem kapsamında teknik müdahaleler yapabilecek bir teşkilat yapısı kurulabilir. Bu yapılanma, merkezle her türlü iletişime açık olarak, mobilize taşınabilir-sevk edilebilir olup günlük, aylık, yıllık periyodik muayene ve bakımlar yapabilir.

1.1 Amaç

Bu çalışmanın amacı onarım ve restorasyon görmüş taşınmaz kültür varlıklarının sürdürülebilir periyodik korunmasına aktif ve hareketli bir koruma modeli ve aracı sunarak katkıda bulunmaktır. Kültürel mirasın sürekli korunmasını amaçlayan bir

konsept ve sonrasında oluşacak gelenek ve teamüller sit alanları ve dünya miras alanlarında koruma ve sağlıklaştırılmalarda kaliteyi arttıracak ve sürdürülebilir olmayı sağlayabilecektir.

Taşınmaz kültür varlıklarında izleme, denetim, bakım ve onarıma dönük bir modelin sürekli kent mekanında aktif olması, esasen geleneksel ve kültürel dokuyu yaşatmaya dönük olan koruma amaçlı imar planları ve alan yönetim planlarının uygulanabilir olmasına ve başarısına destek verebilecektir.

Tescilli eserlerde küçük müdahalelerle, ileride büyük maliyetlere yol açacak büyük ve kapsamlı müdahalelerin önüne geçilerek ilgili idarelerin bütçelerinde mali açıdan bir tasarruf oluşturulabilecektir.

1.2 Kapsam

Çalışmanın kapsamı I. Ve II. grup taşınmaz kültür varlıkları olmakla birlikte, yapısal ve taşıyıcı sisteme büyük müdahaleler gerektiren ve rölöve- restitüsyon-restorasyon projesi sonrasında uygulama yapılması gereken yapılar bu sistematik dışında kalmalıdır. Basit bakım ve onarımlar ve tescilli eserin ömrünü uzatmaya dönük koruyucu önlemler bu sistematik kapsamında düşünülebilir.

Tescilli eserlere yönelik hareketli bir teşkilat yapılanması, I. grup olarak sınıflandırılan cami medrese v.s. gibi kagir karakterli kamu yapılarında ve abidevi yapılarda önleyici bakım kapsamında ve kısmen olmak üzere uygulama yapabileceği gibi II. grup olarak sınıflandırılan ahşap, kagir ya da yarı kagir sivil mimarlık örneklerinde ise yapı bütününde hizmet verebilir. Büyük abidevi yapıların restorasyonları, ilgili idareler tarafından belli bir program dahilinde yürütülmektedir.

Önerilecek koruma modeli kapsamında söz konusu abidevi yapılara ara dönemlerde küçük satırlarda ve cüzi müdahaleler öngörülmektedir. Türbe, tekke, çeşme gibi orta ve küçük ölçekli I. grup tescilli taşınmazlara yapılacak bakım ve onarım ise tez kapsamında daha ağırlıklı olarak önerilmiştir.

Müdahale edilecek hasar ve onarımlar kagir yüzeyler, ahşap aksam, çatı ölçüleri, tesisat, peyzaj ve çevre düzenlemeleri şeklinde sınıflandırılarak anlatılmış ve mobilize araca dair şematik çizimlerle desteklenmiştir.

Arkeoloji ve arkeolojik sit alanlarındaki uygulamalar tez önerisi kapsamında değerlendirilmemiştir.

Kültür mirasının korunması problemi, geçmişten günümüze taşınması ve var olmasının yanısıra, bu tez çalışması kapsamındaki örneklemeler ve tespitler 2003-2017 yılları arasındaki durum ile sınırlandırılmış ve değerlendirilmiştir.

Tez çalışması kapsamında genel olarak Türkiye’deki taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve tarihi çevrelerin sorunlarını ele almak ve ortaya koymakla beraber, İstanbul Üst Bölge ve Tarihi Yarımada Alt Bölgedeki taşınmaz kültür varlıklarının mevcut durumu, yapılan restorasyonlar, bakım ve onarımlar çerçevesinde sorunlar sınırlandırılmış ve ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında kültürel emanetin korunması yönündeki engeller ve sorunların kaynakları konusunda ipuçları aranmış, problem tanımları yapılmış mevzuat ve kurumlar incelenmiş ve sebep-sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

1.3 Yöntem

Tez çalışmasına konu olan modelin oluşturulması için öncelikle Türkiye’de ve Dünyada var olan koruma mevzuatı, kurumlar ve uygulamaların incelenmesi, literatür ve kaynak yazıların taranması, model olarak sunulan tezlerin araştırılması ve merkezi idarelerle yerel yönetimlerin konuya yaklaşımlarının irdelenmesi yöntem olarak benimsenmiştir.

Son dönemde, Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik üniversitelerde yapılan yüksek lisans tezleri, doktora tezleri ve bilimsel makaleler irdelenmiş, tek yapı ve bölgesel örnekteki çalışmalar incelenerek tez çalışmasına katkı sağlayacak örneklere bakılmıştır. Ayrıca, Bakanlığa bağlı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından, kültür ve turizm uzmanlarına hazırlatılan 83 adet uzmanlık tezi ana başlıkları ve konuları itibariyle incelenmiştir.

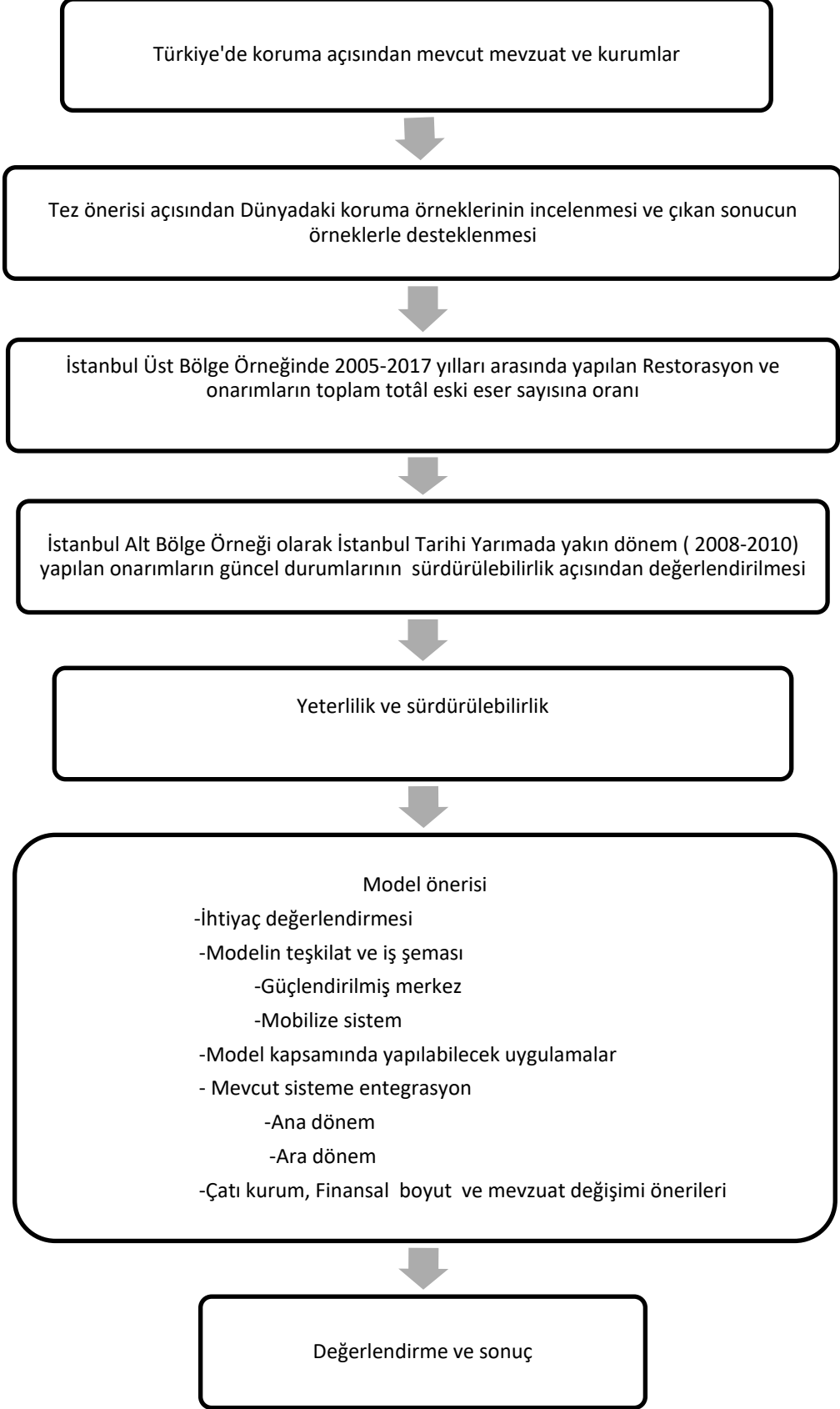
İstanbul Üst Bölge örneğinde 2003-2017 yılları arasında yapılan restorasyonlar ve bakım onarımların sayısal değerleri, Vakıflar Bölge Müdürlükleri, İBB Yapı İşleri, Müdürlüğü ve İBB Kudeb’ten alınan verilerle değerlendirilmiştir. Ayrıca İstanbul’daki taşınmaz kültür varlıklarının envanterine dair yapılan çalışmalar İBB, Kültürel Mirası Koruma Müdürlüğünden elde edilerek yapılan restorasyonların rakamları ve envanter

değerleri karşılaştırılarak korumada başarı ve yeterlik açısından son durum, mukayese yöntemiyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

İstanbul Tarihi Yarımada Alt Bölge örneğinde, son on yıllık zaman diliminde onarımı yapılan tescilli yapılardan örneklemeler yapılarak alan araştırması yapılmış ve hasarlı güncel durumları anlatılmıştır. Sürdürülebilir periyodik bir koruma modeli için merkezde sabit olan lojistik destek birimleri ve mobilize karakterli dış teşkilat yapısının çalışma şeması ve görev tanımlarının oluşturulması hususları ortaya konmuş,kendi içlerindeki hiyerarşik yapısı, görev ve sorumlulukları yöntem olarak şemalarla ifade edilmiştir.

Önerilen koruma modelinin hayata geçirilebilmesi kapsamında yasal dayanağın oluşturulması için mevzuat oluşturma yöntemi benimsenmiş, önerilecek hareketli koruma modelini referans alacak şekilde 5226 sayılı yasaya ek madde , çalışma yönetmeliği ve Koruma Yüksek Kurulu ilke kararı örneği teklif olarak sunulmuştur.

Sistemin ayrıca yönetim kademelenmesindeki yeri ve mali yapısı anlatılmıştır. Tezin anlatımında aşağıda gösterilen sıralama, metodoloji olarak esas alınmıştır.



Çizelge 1.1 Tez Çalışma Metodolojisi Tablosu

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ve MOBİLİZE SİSTEM TEORİSİ

Bu bölümde sürdürülebilirlik kavramı genel olarak ve farklı kavramlarla belirtilmiş olup, kültürel mirasın ve tarihi dokuların sürdürülebilir olması üzerine düşünceler ifade edilerek tez konusu ile ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

Mobilize sistem ise önce teori kapsamında incelenmiş, daha sonra farklı alanlarda mobil uygulama örnekleri verilerek, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında hareketli ve sevk edilebilir bir dış teşkilat yapısının ve mobilizasyonun gerekliliği düşüncesi ifade edilmeye çalışılmıştır.

2.1 Sürdürülebilirlik ve Temel İlkeler

Sürdürülebilirlik kavramı günümüzde çok kullanılan kavramlardan birisidir. Özellikle 1980'lerden itibaren daha geniş alan da kullanılmaya başlanmıştır.

Kökeni itibarı ile Latince “Sustinere” kelimesinden gelen “sürdürülebilirlik” (Sustainability) kelimesi, sözlüklerde birçok anlamda kullanılmış olmasına rağmen, esas itibarıyla; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, desteklemek, var olmak anlamlarında kullanılmaktadır. (Url – 4)

Sürdürülebilirliğin, sadece günümüzde geçerli bir kavram olmadığı ,insanlık tarihiyle beraber doğduğu ve aslında yeniden tanımlanan bir kavram olduğu gerçekçi bir düşünce olarak kabul edilmelidir.

Sürdürülebilirlik; çevre, insan ve şimdiki kuşakla, gelecek kuşaklar arasındaki sorumlulukları ve ilişkiyi tanımlamak için yeniden adlandırılmış bir anlatıdır. (Gilman, 2003)

Sürdürülebilirlik kavramı, 1987' de yayınlanan Ortak Geleceğimiz isimli Bruthland Raporunda geliştirilmiş olup, 1992 de Rio Çevre ve Kalkınma konferansı ile evrensel olarak benimsenen bir ilkedir. Kuşaklar arası hakkaniyet arayışını işaret eden sürdürülebilir kalkınma , bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşaklarında kendi kalkınma

ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak” olarak tanımlanmaktadır (**Rod Well, 2007, s.56; Tekeli, 2009, s.132**).

Sürdürülebilirlik,doğal ve suni kaynakların korunması ve tüketiminde çoğulcu ve saygılı bir anlayışı gerekli görür.

Birçok alanda sıkça kullanılmakta olan sürdürülebilirlik kavramı; toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanılmasını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış oluşturan katılımcı bir süreç (**Gladwin, 1995 : 877**) olarak tanımlanmaktadır.

Sürdürülebilirlik sadece doğal yollardan oluşmuş değerlerin değil,insan eliyle oluşturulan değerli varlıkların da korunmasını içerir.

Sürdürülebilirlik- sürdürülebilir gelişme kavramı; dünyada var olan doğal ya da insan aklı-eliyle oluşturulmuş her türlü yapay kaynak-değerin nesiller arasında adil olarak paylaşılması anlamına gelmektedir .

Sürdürülebilirliğin temel ilkelerinden biri de kalite yönetimidir.Üretim ve tüketimde kalite standartlarının doğru ve etkin ortaya konması başarıyı getirecektir.

Sürdürülebilir gelişme kavramı çağımızda hakim olan ve yaşamımız süresince gerçekleştireceğimiz çeşitli alanlardaki her türlü üretim ve tüketim faaliyetlerinin kalite kavramı ile örtüşerek yönlendirilmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için kurumsallaşma, kaynak yönetimi ve proje yönetimi kavramlarının doğru ve yeterli düzeyde bilinmesi ile üretime destek verecek şekilde uygulanması gerekmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirliğin potansiyel bir bileşenidir. Ortak özellikler her ikisinde uzun vadeli ve bütüncül olması ve aynı zamanda çevresel, sosyal ve ekonomik konularda çevrenin korunması önceliğini içermeleridir (**Rodwell, 2007, s.56-57**).

Sürdürülebilirlik kavramı gelişim ve değişim süreçleriyle eşzamanlı büyür.Başarıya ulaşmakta teşvik ve motivasyon önemlidir.

Sürdürülebilir kent kavramı, varlığını korumak için doğayı, yapılaşmayı ve kültürel çevreyi koruyan, geliştiren ve teşvik eden kentleri ifade etmektedir **(Rodwell, 2007, s.111-112)**.

Sanayi devrimi,kapitalist ekonomik düzen ve küreselleşmeyle ortaya çıkan ;kaynakların adil kullanılmaması,sosyal adaletsizlik ve çevrenin tahribatı sürdürülebilir kalkınmanın önünde önemli tehditler olarak durmaktadır.

Modern hareket, istihdama dayalı sınıfsal parçalanma, değişen sosyal ve kültürel ihtiyaçlar, kentsel koruma süreçleri ve politikaları, sürdürülebilirlik sorunsalı, sanayi kentinin doğurduğu alt kavramsal bileşenlerdir. Kapitalist programa dayalı geliştirilen batılı şehirler ekonomi temelli zenginleşme stratejileri ürettiler. Bu kentlerde üretilen refah ve estetik terimlerde eski ve yeni arasında temel bir gerilim bulunmaktadır **(Larkham, 1996, s.3)**.

Sürdürülebilirlik bugünün ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillere de iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyettir**(Collin, 2004)**.

Farklı alanlarda kullanılan sürdürülebilirlik kavramının temel özelliği, insan geleceğini konu alması ve kullanıldığı alanın kaynaklarının korunmasını içermesidir. Kavrama bu açıdan bakıldığında; iktisat, sosyal adalet, çevre bilimi ve yönetimi, işletme yönetimi, politika ve hukuku birleştiren bir kavram olarak görülmektedir **(Can, 2014, s.59)**.

Sürdürülebilirlik kavramı, insan hayatının her alanında geçerli bir kavram olup kentsel planlama, mimari ve tarihi çevre korumada da başarı ölçütü olarak kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir mimari, önceki mimari yaklaşımları da kapsayan bir üst başlık olup, küresel çevre sorunları ve gelişme problemlerine çözüm olarak desteklenen, bütüncül, stratejik ve planlı bir yapılaşma şeklidir. Böylece morfolojik özellikleriyle olduğu kadar, yörenin toplumsal, kültürel ve ekonomik altyapısına bulunduğu katkıyla da çevreye duyarlı sayılan bir mimari pratik öngörülmektedir.

Sürdürülebilir mimarlık, küresel çevre sorunları ve gelişme problemlerine çözüm olarak desteklenen, bütüncül, stratejik ve planlı bir yapılaşma şeklidir (**Berber, 2016,s.363**).

Yeniden inşa edilen fiziki çevre ve yapılarda, güvenlik, fayda ve konfor önemli parametreler olsa da, sağlıklı bir sürdürülebilirlik için toplumun gelenek ve yaşam kültürünün dikkate alınması gerekir.

İnsanlar sosyo-kültürel yapılarıyla tutarsız olan fiziksel çevreleri reddederler. Sadece yapının ve çevresinin güvenliğinin sağlanması ve ileri teknikler sürdürülebilirlik için tek başına yeterli değildir. Aile yapısı, gelenekler, mekan ve yapıya bakış açısının doğru yorumlanması ile psikolojik ve sosyo-kültürel gereksinimlerin karşılanması gerekir. Bu kapsamda çağdaş ve güvenli yapı teknolojisiyle, yerel ve kültürel ihtiyaçların entegrasyonu önemlidir. (**Numan,Idham,Moh'd, 2016**).

2.1.1 Tarihi Çevrelerin Korunmasında Sürdürülebilirlik

Tarihi çevrelerdeki,eski kent dokularının korunmuşluklarının sürdürülebilirliği olgusu ,Türkiyenin de taraf olduğu Uluslararası Koruma Sözleşmelerindeki ilkeler doğrultusunda irdelenmiştir.

“Kültür varlığının korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğin sağlanmasıdır.” (**Venedik Tüzüğü, madde- 4**)

Tarihi değerlerin korunması, iyileştirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması, eski kültürel ortamların canlandırılması, fiziksel ve sosyokültürel açıdan bütünleşmiş uyumlu bir yaşam alanına dönüştürülmesi, tarihi dokulardaki sürdürülebilirliğin temel esaslarıdır. (**Altınsoy, 2002s.15-17**)

Venedik tüzüğünde anıtların bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak korunması gerektiği vurgulanmaktadır. Korumanın sürdürülebilirliğinin sağlanması tarihi eserlerin çağdaş yaşam içinde toplumsal amaçlarla kullanılarak değerlendirilmeleri ilke olarak kabul edilmekte, onarımda çağdaş teknolojiden yararlanmak ve eserlerin çevre düzenlemeleri konularında açıklamalar sunulmaktadır (**Güler , Ekinci, 2010, s.1-24**).

1999 tarihli ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü sürdürülebilirliğin koşulları hakkında tanımlamalar getirmiştir. “Geleneksel mimarinin takdir edilmesi ve başarıyla korunması, toplumun buna katılımı ve desteği sürekli bakım ve kullanıma bağlıdır (**ICOMOS- Genel İlkeler – madde 2**).

1994 yılında Japonya'nın Nara Kentinde 45 ülke tarafından kaleme alınan Nara Özgünlük Belgesinde insanlık kültür mirasının tüm biçimleri ve tüm tarihsel dönemleriyle korunabilmesine vurgu yapılmıştır. “İnsanlığın ortak mirasının korunmasında özgünlüğe yüklenen pratik değer artırılması için ön koşul, bu diyalogun dünyanın çeşitli bölge ve kültürlerinde sürdürülebilirlik kazanması ve genişlemesidir. Somut önlemler alabilmek için, mirasın bu temel boyutu konusunda halkın bilincini yükseltmek mutlak bir gerçekliktir (**Nara Özgünlük Belgesi Ek:1, Madde-5, 1994**).

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi 1985 yılında Fransa'nın Strasbourg kentinde gerçekleşmiştir. Sözleşme ile, kırsal yörelerle ilgili tanımlar getirilmiş, eski eserlerin dinamik koruma kapsamında hayata katılmaları teşvik edilmiş olup, bu husus”Her bir taraf,kültür mirasının mimari ve tarihsel özelliklerini koruma açısından,korunan varlıkların,çağdaş hayatın gereksinimlerini göz önüne alacak şekilde kullanımını ve uygun olan durumlarda,eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi taahhüt eder.” şeklinde ifade edilmiştir (**Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi – Madde 11**).

1975 tarihli Amsterdam Bildirgesi, Bütünleşik Koruma kavramını getirmiş, yerel yetkililerin sorumluluğuna ve yurttaşların katılımına dikkat çekmiştir. Mimarlık ürünlerinin korunması için gösterilen aşamaların deneyim alışverişini barındıracak biçimde ve periyodik raporlar halinde sunulmasını öngörmüştür. (**Amsterdam Bildirgesi, Madde –k**) Söz konusu bildirge bütünleşik korumada yasal ve idari önlemler alınmasını vurgulamıştır. “Yapı yasası, yönetmelik ve kuralların uygulanması, ulaşılabildiğince bütünleşik koruma gerekliliklerini karşılayacak şekilde gevşetilmelidir. Yetkililerin çalışma kapasitelerini artırmak için yönetimin yapısını yeniden gözden geçirerek kültür mirasından sorumlu departmanların uygun düzeyde örgütlenmesi ve yeterli sayıda nitelikli personelle, gerekli bilimsel, teknik ve parasal

kaynakların onların emrine verilmesinin garanti altına alınması şarttır.“ (**Amsterdam Bildirgesi, madde- k**)

Icomos “ Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler” bildirisinde evrensel ilke ve uygulamalar tanımlanmaktadır.Bu durum “ Tarihi ahşap yapıların ve kültürel anlamlarının sürdürülebilir korunması için sürekli izleme ve bakım etkinliğini kapsayan tutarlı bir strateji izlenmesi gereklidir.”şeklinde ifade edilmiştir (**ICOMOS Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler, madde- 3**).

Anıt yapı ve sivil mimarlık örneklerinin korunması adına tarihi kentin merkezindeki geleneksel dokuya zarar veren kullanım kararları ve fonksiyonların desantralizasyonu korumada sürdürülebilirlik adına olumlu sonuçları beraberinde getirebilir.İstanbul Tarihi Yarımada bölgesindeki kuyumcu ve plastik imalathaneleri ve depolama işlevlerinin bir kısmı sur dışına çıkarılmış ve bu durum tarihi alanlarda belli bir rahatlamayı beraberinde getirmiştir.

Tarihi mekanların kurtarılması ve rant baskısından uzak tutulması ve bu mekanlarda sürdürülebilirliğin sağlanması adına belli bir iş konusu ve bölgenin kaynaklarına göre ;küçük ve orta ölçekli ‘İhtisas Şehirleri’nin kurulması çözüm olabilir.Bu durum,hem tarihi merkezleri göç ve nüfus baskısından uzak tutacak ,hemde korumada sürdürülebilirliğe destek olacaktır (**Eruzun, 1997, s.55**).

Sürdürülebilir kentsel koruma, planlama ve politika stratejilerine ilişkin karar verme süreçlerinde toplumsal örgütlenmelerin rolünü etkinleştiren, toplumsal faydaları eşitlik ilkesinde gözeten geniş kapsamlı katılım ve şeffaflık ilkesini temel alan işbirlikçi planlama yaklaşımı eşliğinde kültürel miras değerlerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik uğraşıdır. (**Koray, 2007, s.14**)

Sürdürülebilirliğin tasarısı, kullanılmayan tarihi yapıların, yaşama alanı içerisinde uygun fonksiyon belirlenerek yeniden işlevlendirilip kullanıma kazandırılmasıyla yakından ilgilidir. (**Kincaid, 2002**).

Neo- Liberal Kentleşme dinamikleri çerçevesinde, tarihi çevrede kültürel mirasın korunarak yaşayabilirliğinin sağlanması, sosyo- kültürel ihtiyaçlar ve ekonomik çıkarlar arasında dengeyi sağlamakla mümkündür.Sürdürülebilirliği, kentsel korumanın yönetiminde bir ilke kabul ederek, sürdürülebilir kentsel korumanın uygulanabilirliğinin sağlanması için gerekli başarı ölçütlerinin tanımlanması gerekir. **(Gülersoy , Günay, 2011).**

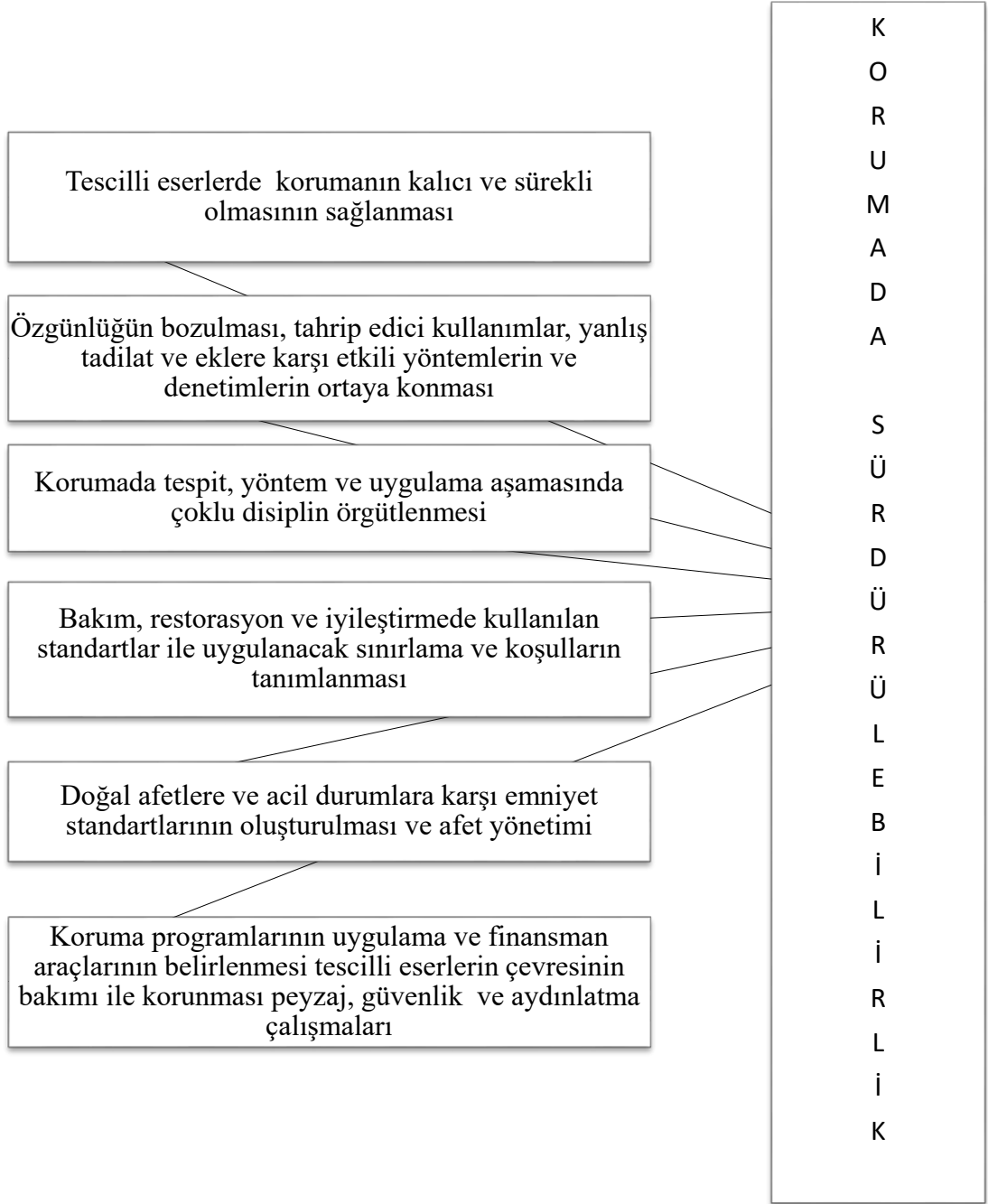
Sürdürülebilirlik kavramını kültür alanına taşımak için önce kültürel çevre kavramı geliştirilmiştir. Kültürel çevre ya da kültürel miras denildiğinde UNESCO ve AB metinlerinde somuta indirgeme, mimarlık mirası, arkeolojik miras, taşınabilir kültürel nesnelere, maddi olmayan kültürel miras gibi alt öğelere ayrılarak yapılmakta ve statik olarak korunmadan ziyade, gelişerek kendilerini yeniden üretilmelerinin gereği vurgulanmaktadır. Böylece kültürel mirasın sürdürülebilirliği kavramına yer açılmaktadır **(Tekeli, 2009, s.12).**

Tarihi konutların onarılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması,konut stoğunun israf edilmemesi ve milli servetin korunması açısından olumlu sayılmalıdır.Anadolu da Selçuklu ve Osmanlı döneminde ,önceki medeniyetlerin evleri onarılarak kullanılmış, yıkıp yeniden inşa etme savurganlığına düşmeden kültürel süreklilik sağlanmıştır **(Eruzun, 2003, s.41).**

Tarihi çevrede sürdürülebilirlik; tarihin somut kanıtları olan fiziksel çevreleri, anıtları, sivil mimarlık örneklerini yeşil dokusunu, yollarını, topografyasını ve tüm özelliklerini korumak, gelecek nesillere aktarmak şeklinde de tanımlanabilir.

Geleneksel kent dokularındaki korunmuşluğun sürdürülebilir olması ekonomik,sosyal,idari ve teknik olarak gelişmişlikle yakından ilintilidir.

Uluslararası koruma ilkeleri ışığında tarihi bölge ve tescilli eski eser parsellerde oluşturulması gereken standartlar ve uygulama başlıkları aşağıda şematik olarak ifade edilmiştir **(Çizelge 2.1).**



Çizelge 2.1 Korumada sürdürülebilirlik kriterleri

2.2 Sistem Teorileri ve Mobilize Sistem

Mobilize ve sistem kelimelerinin ayrı ayrı tanımlamaya çalışırsak;

Mobilize, Fransızca kökenli bir kelime olup hareketli, devingen anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu ise mobilize kelimesinin anlamını hareketli, mobilize etmek kelimesinin anlamını ise, harekete geçirmek şeklinde ifade etmiştir. (Url – 5)

Mobilize etmek, ayrıca, harekete geçmek, seferber etmek, hareketlendirmek, tedavüle sokmak, alışkanlık kazandırmak, nakletmek, silah altına almak, hazırlanmak anlamlarında da kullanılmaktadır.

Sistem teorisi ise bilimsel bir disiplinden daha çok belirli gelişmelerin, durumların, olayların incelenmesinde kullanılan, düşünce, yaklaşım tarzı ve metodolojiyi ifade etmektedir. Sistem ile o sistemin faal olduğu ortam arasında enerji, bilgi ve materyal alışverişi varsa açık, aksi durumda ise kapalı sistem olarak tanımlanır. (Url – 6)

Mobilize sistem hayata dair birçok alanda; tıpta, mimarlıkta endüstride, siyasette, sosyolojide insan kaynaklarında çalışma ve iş düzeninde ve birçok mesleki disiplinlerde var olan bir olgudur.

2.2.1 Mobilize Sistem Teorileri

Kaynak mobilizasyonu teorisi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki teorisyenler tarafından geliştirilen ve günümüzdeki toplumsal hareketleri ve onların arka planlarındaki nedenleri ortaya koymak için oluşturulan bir teoridir. Teori, insan hareketlerinin organizasyon kabiliyeti, nasıl organize oldukları gibi konuları sorgulamış ve toplumsal hareketlerin başarıya ulaşmasında kaynakların doğru ve etkin kullanımının başat rol oynadığını savunmuştur. Teoriye göre bir toplumsal fikri ya da ideolojiyi savunan insanlar faydacı bir zihniyetle hareketlere katılmaktadırlar. Toplumsal hareketlerin sonuç alma yeteneği ise finansman, zaman ve beceri kaynaklarının doğru ve etkin kullanımıyla doğru orantılıdır. Toplum talepleri ve hareketleri ait oldukları ülkede kaotik bir durumdan ziyade siyasal bir sürecin aktörü ve parçası olarak görülmelidir.

Kaynak Mobilizasyonu Teorisi, organizasyon becerisi, doğru karar alma ve öncülük gerektirir. Bunun için de sivil toplum kuruluşlarının önemini vurgular. İlgili diğer kurumlarla işbirliği ve koordinasyonun elzem olduğunu savunur. Eğer toplum,

değişim için gerekli kaynaklara sahipse, bu yöndeki çabalar insan hareketlerini oluşturacaktır. Bir topluluğun harekete geçmesi ise, önce toplum içindeki potansiyel desteği oluşturmak, taraftarları örgütlemek, problem kaynaklı motivasyonları sağlamak, toplumun mobilize olmasındaki engelleri gidermek ve toplumsal mobilizasyon ve hareket yeteneğini aktif kılmak şeklinde bir süreci takip eder. **(Çalı, 2006,s.8-12)**

Toplumsal hareketler kuramında önemli değişim ve kırılma yaşatan Kaynakların Mobilizasyonu Teorisi hareketlerin temel başarısının kaynak oluşturma ve oluşturulan kaynakları optimum kullanma düşüncesine dayanmaktadır. Teori; akılcılığa.yeterli finansman,liderlik ve örgütlenmenin önemine vurgu yapar.

Kaynak Mobilizasyonu Teorisinde toplumsal birliktelik ve kollektif eylemin sürdürülebilmesi için kaynakların doğru ortaya koyulması ve onu fizibil kullanılacak teşkilat yapısının kullanılması gereklidir **(McCarty & Zald, 1977, s.12-41)**.

Kaynak oluşturabilmek için toplumun talep ihtiyaç ve sorunlarına uygun söylem ve strateji geliştirilmesi gerektiğini savunur.

John Kelly, Mobilize sistem teorisini kollektif eylem kapsamında endüstri ilişkilerine uyarlamıştır. Bu görüşe göre, çalışma tarihi, karşılıklı mobilizasyonlarla şekillenmektedir. 1980 yılından sonra karşılıklı ilişkiler işverenler lehine gelişmiş ancak çalışanların mobilizasyon kapasitelerinde durağanlıklar gözlemlenmiştir. **(Kelly, 1998:4)**.

Mobilizasyon Teorisi ortak eylem kavramı üzerine odaklanmaktadır. Mobilizasyon Teorisi çalışma ilişkilerini beş kavram çerçevesinde açıklamaktadır. Bunlar çıkarlar, mobilizasyon, örgüt, fırsat ve ortak eylemdir. Söz konusu teoride, bireylerin, ortak örgütlenmeler yaratan ve devam ettiren, kollektif bir aktöre dönüşmesi sözkonusudur.

Sosyal Mobilizasyon tanımı , toplumun belli bir konuya ilgisini yoğunlaştırmak için yapılan kampanya ve tanıtım faaliyetleri için kullanılmaktadır.

Sosyal Mobilizasyon teorisi , siyaset biliminde toplumsal hareketleri tanımlamak için de kullanılmıştır. Teoriye göre, totaliter sistemlerde ,siyasal katılma ,bireysel düzeyde değil,toplumsal düzeyde mevcut olup,kitlelerin mobilize edilmesinin bir aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Kişinin eylem ve davranışlarının başkaları tarafından tasarlanmış

olması ve uyarılması, bağımlı ve mobilize bir katılımı getirmektedir (**Dursun & Altunoğlu, 2014, s.8**).

2.2.2 Mobilize Sistem Uygulamaları

Tıp biliminde mobilizasyon hareket yeteneğini ve işlevini kaybetmiş bir organ veya oluşuma yeniden hareket kazandırma olarak tanımlanmaktadır. (Url – 7)

Erken mobilizasyon cerrahi hasta bakımındaki bazı geleneksel yaklaşımların değiştirilmesi ile cerrahi iyileşmenin hızlandırılmasını ve yoğun bakımda kalış sürecinin kısaltılmasını hedeflemektedir. Erken mobilizasyon tedavisinde cerrahlar, anestezi uzmanları, hemşirelerle birlikte hareket edip, hasta ve hasta yakınları da sürece dahil edilmektedir. (**Url – 8**)

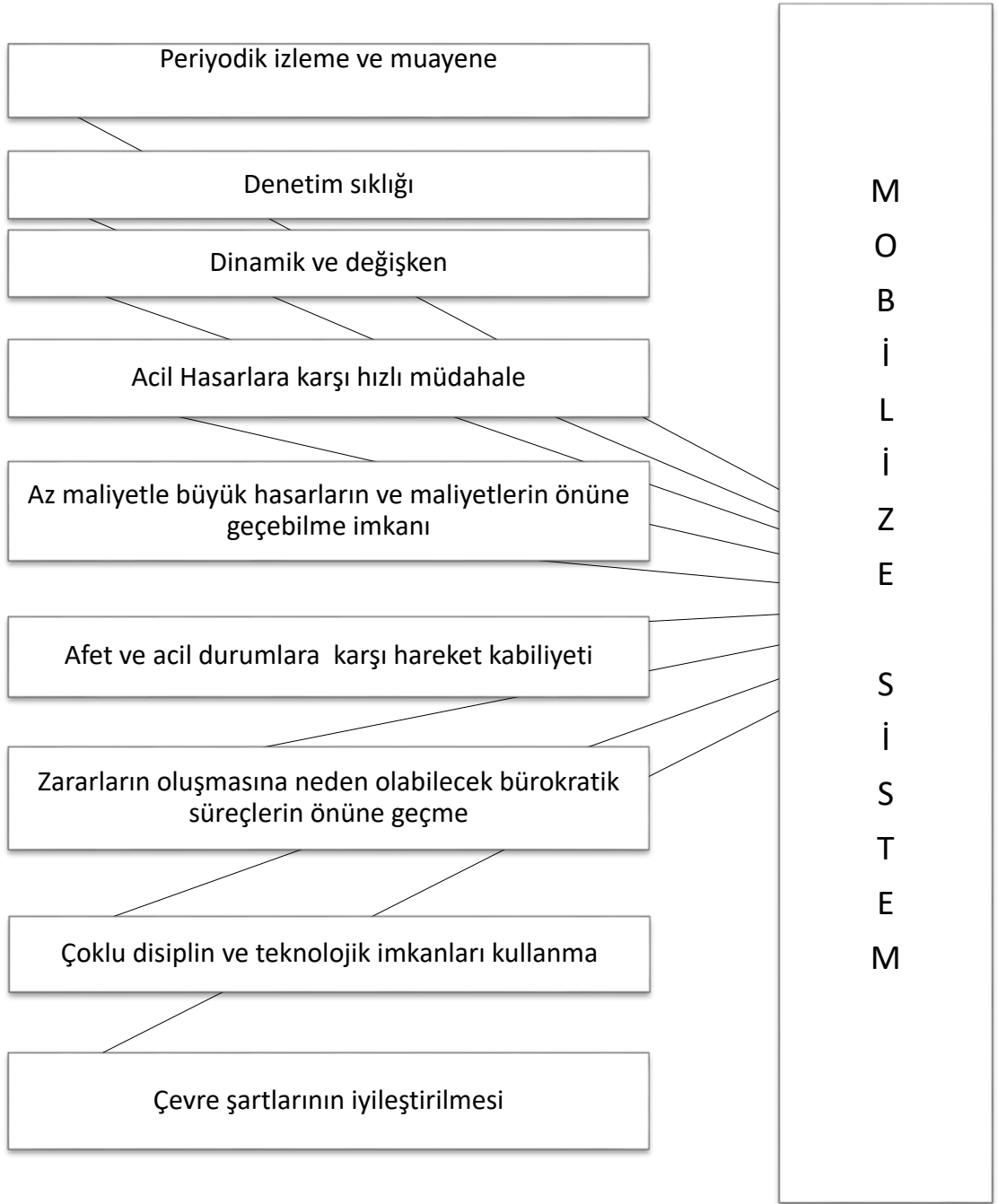
Sağlık hizmetlerinin mobilizasyonu ise, muayene, tahlil ve tetkiklerden oluşan tıbbi hizmetlerin insanların kendi mekanlarında gerçekleştirilmesidir. Türkiye’de bir çok yerel yönetim yaşlı ve yoksul hastalara evlerde sağlık hizmeti vermekte, ayrıca özel sektörde de kurumlar tarafından çalışanları için sağlık taramaları kapsamında mobil sağlık hizmetleri verilmektedir. (**Url – 9**)

Mimari ve inşaatla belli bir süre için şantiye yapılarının kurulması, şantiye içi yollar, çalışanların barınma ihtiyaçlarının karşılanması, şantiye çevresinin kapatılması ve ihtiyaç bittiğinde götürülüp başka bir yerde tekrar kurulması(demobilizasyon) şeklinde gerçekleşmektedir. (**Url – 10**)

Şehirlerin elektrik, su, doğalgaz, gibi altyapı hizmetlerinde de mobilizasyon mevcuttur.

Mobilize sistem, bir amaç değil araçtır. Taşınabilir, harekete geçirilebilir, seferber edilebilir, alışkanlık kazandırılabilir, tedavüle sokulabilir sistem olması gibi nedenlerle avantajlara sahiptir. (**Çizelge 2.2**)

Türkiye’de ve Dünyada kentlerin alt yapı hizmetinin görüldüğü kurumlarda merkezi bir yapının yanısıra, sorun ve hasarları gideren periyodik bakım ve onarımlar yapan hareketli bir yapılanma şemaları da mevcuttur. Kentlerde, kurulum sonrası, elektrik, doğalgaz, su hizmetlerinin mobilize bir yapıya sahip olması ve sahada sorunları çözme kabiliyetine sahip olmaları, tescilli eserlerde de böyle bir yapılanmanın olabilirliği konusunda fikir vermektedir.



Çizelge 2.2 Mobilize sistem avantajları

3. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARINA DAİR TÜRKİYE’DEKİ MEVCUT KORUMA MEVZUATI VE KURUMLAR

Tez çalışması kapsamında yeni bir koruma modeli ortaya koymadan önce, Türkiye’de tescilli eserlerdeki koruma mevzuatı, ilgili kurumlar ve görevlerinin irdelenmesi, öncelikle hali hazır durumun değerlendirilmesi hususu; çalışmanın sistematığının oluşturulması, önerilecek koruma modelinin entegrasyonunun ortaya konması ve anlaşılır olması açısından gerekli görülmüştür.

Bu bölümde önce, Türkiye’deki taşınmaz kültür varlıklarındaki yasal mevzuat, kısa bir tarihsel gelişim ile özetlenmiş, daha sonra ise koruma mevzuatı tablo halinde ifade edilmiştir.

Ayrıca korumayla ilgili kurumlar, sorumluluk ve yetki alanları ile taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında teknik ve mali yardımlar ile muafiyetler incelenmiştir.

Türkiye deki eski eser korumanın geldiği nokta, ilgili kurumlar ve mevzuatların da tartışıldığı 3. Milli Kültür Şurası tez konusu kapsamında incelenerek bölüm sonucunda yer almıştır.

3.1 Mevcut Yasalar

Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına dair ilk yasa 1869 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi olup, 1874, 1884 ve 1904 yıllarında kapsamı genişletilerek revize edilmiştir.

1951 yılında, kültür varlıklarının korunmasına ilişkin; yöntem, program, ilkeler ve metodolojiyi ortaya koymak üzere Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “Anıtlar Yüksek Kurulu” oluşturulmuştur.

1973 yılında yürürlüğe giren 1710 sayılı “Eski Eserler Kanunu” ile, Türkiye’de sit kavramı ilk defa yasal mevzuatta yer almış, Arkeolojik, Kentsel, Tarihi ve Doğal Sitlerin tanımı yapılmıştır. Bu dönemde GEAYK (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurulu) 417 sit alanında, 3442 anıtsal yapı ve 6815 sivil mimarlık örneğinin tescil işlemi gerçekleştirmiştir (Ahunbay, 2011, s.136). Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarına dair hükümler getiren mevzuat tablo halinde sunulmuştur. Tabloda yasaların yürürlük tarihi ve nominal bilgileri verilmiştir.(Çizelge3.1)

193 sayılı yasa	31.12.1960	Rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine vergi muafiyeti getirilmiştir
1710 sayılı yasa	25.04.1973	Sit tanımını getirilerek, eski eser tesciller yapılmıştır.
2863 sayılı yasa	21.07.1983	Koruma konusunda karar alma, görevlendirme ve yetkilendirme Kültür ve Turizm Bakanlığına verilmiştir.
2863 sayılı yasanın değişikliğine ilişkin 3386 sayılı yasa	17.06.1987	Koruma Yüksek Kurulu” ve “Bölge Koruma Kurulları” oluşturulmuştur.
4708 sayılı yasa	29.06.2001	Taşınmaz kültür varlıkları için Yapı Denetim Kanununun uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.
5225 sayılı yasa	14.07.2004	Kültür yatırımları ve girişimler için ekonomik teşvikler getirilmiştir.
5226 sayılı yasa	27.07.2004	Yerel yönetimlere yetki verilmiş ve Koruma, Uygulama, Denetleme Büroları (KUDEB)nin kurulması kararlaştırılmıştır. “Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması ve Katkı Payı Fonu” oluşturularak emlak vergisi ve TOKİ kredilerinden kaynak sağlanmıştır.
5366 sayılı yasa	16.06.2005	Yenileme Alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kanunlaştırılmasına dair hükümler getirilmiştir.
6306 sayılı yasa	16.05.2005	Afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlenmiştir.

Çizelge 3.1 Türkiye’de Korumaya Dair Hükümler Getiren Mevzuatlar

3.2 Kurumlar ve Görevleri

Türkiye’de koruma konusunda yetkili ve sorumlu makamlar, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı ve bağlı kurumları ile ifade edilmiş olup ayrıca TBMM, Vakıflar İdaresi ve yerel yönetimler bünyesindeki kurumlar ve görevleri özetler halinde sunulmuştur.

3.2.1 Kültür ve Turizm Bakanlığı

1971 yılında Kültür Bakanlığı olarak kurulmuş olup, Kültür Müsteşarlığı ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü de bu bakanlık içinde yer almıştır. 1982 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı birleştirilerek Kültür ve Turizm Bakanlığı olmuştur. Türkiye’de koruma konusunda karar alma, yetki ve yetkilendirme Kültür ve Turizm Bakanlığı uhdesindedir. Korumada çatı kuruluş bakanlıktır.

3.2.1.1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

1946 yılında Milli Eğitim Bakanlığının kuruluşu ile ilgili kanun gereğince “Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü” olarak kurulmuş olup, 1971 yılında kurulan Kültür Bakanlığına bağlanmıştır. 29 Nisan 2003 tarihinde ise genel müdürlüğün ismi “Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir. **(Url – 11)**

16.04.2003 tarihli 4848 sayılı” Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanuna” göre söz konusu müdürlüğün görevleri ana hatlarıyla aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- a) Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak,
- b) Koruma Yüksek Kurulu ve Bölge Koruma Kurullarının kararlarının alınması ve uygulanmasına dair işlemleri yürütmek,
- c) Gerekli görülen yerlerde müzeler, Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri; restorasyon ve konservasyon laboratuvarları kurulmasını teklif etmek, idare ve ihtisas işlemlerini düzenlemek,
- d) Kültür varlıklarının bakımı ve restorasyonu konularında gerekli tedbirleri almak ve uygulamak.

3.2.1.2 Koruma Yüksek Kurulu

1951 yılında “Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu” olarak kurulmuş, 1983 yılında ismi “Koruma Yüksek Kurulu” olarak değiştirilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olarak kültürel mirasın korunmasında temel ilkeleri belirlemek ve bu konuda kararlar almak ve korumanın ilmi verilere göre gerçekleştirilmesini sağlamak ana görevleri arasında olup, merkezi Ankara’dadır.

2863 ve 3386 sayılı yasaya göre faaliyet gösteren Koruma Yüksek Kurulu;

- a) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,
- b) Koruma Bölge Kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,
- c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek, görüş vermek suretiyle bakanlığa yardımcı olmak görevlerini üstlenmiştir. (Url – 12)

3.2.1.3 Bölge Koruma Kurulları

1973 yılında GEAYK olarak kurulmuş, 1983 yılında 2863 sayılı yasa ile Koruma Kurulu, 1987’de ise Bölge Koruma Kurulu olarak son şeklini almıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren 5366 sayılı yasa ile ayrıca yenileme alanlarında Yenileme Bölge Koruma Kurulları kurulmuştur.

Türkiye’de 36 adet Bölge ve Yenileme Kurulu bulunmaktadır.

Görev tanımları ana hatları ile şöyledir;

- a) Bakanlıkça tesbit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür varlıklarının tescilini yapmak,
- b) Korunması gerekli kültür varlıklarının grup tayini ve cins tashihini yapmak,
- c) Sit alanı kararını takiben “Geçiş Dönemi Yapılanma Şartlarını” tayin etmek,
- d) Koruma alanlarının tesbitini yapmak,
- e) Koruma Amaçlı İmar Planları ve revizyonlarını inceleyip karar almak,

f) Taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanların tescilini kaldırmak,
g) Tescilli koruma alanları, sit alanları ve tescilli yapılarda uygulamaya dönük kararlar almak. (Url – 13)

3.2.1.4 Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri

Bakanlık Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak, 2003 yılında kurulmuş olup, 2005 tarihli çalışma yönergesiyle, Türkiye'de bölgesel olarak 11 şehirde çalışmalarını yürütmektedir.

Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri, bağlı buldukları ilde, bakanlığa tahsisli taşınmaz kültür varlıkları ile müzelerin bakım, onarım, inşaat, restorasyon, restitüsyon, çevre düzenleme ve teşhir-tanzim işlerine ait her türlü etüt, proje ve uygulama hizmetlerini yapmak veya yaptırmak işlerinden sorumludur. (Url – 14)

3.2.1.5 Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı

1984 yılında bakanlığa bağlı olarak Topkapı Sarayı'nda kurulan "Merkez Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı" tescilli kültür varlıklarının malzeme analiz raporlarını hazırlamakta olup, görev alanı Marmara Bölgesi'dir.

3.2.1.6 Türbeler ve Müzeler Müdürlükleri

Bakanlığa bağlı olarak, görev yaptığı bölgedeki tarihi türbe ve hazine alanlarının proje ve bakım-onarım işlerinden sorumludur.

3.2.1.7 Arkeoloji Müzeleri Müdürlükleri

Bakanlık, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak, 1990 tarihli "Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği'ne göre çalışmakta olup, müzelerin faaliyetleri, güvenliği ve geliştirilmesinden sorumludur.

3.2.1.8 TBMM – Milli Saraylar Daire Başkanlığı

Topkapı Sarayı'nın bakım ve sorumluluğu bakanlık bünyesindeki Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü'ne ait olmakla birlikte, 18. Ve 19. Yüzyılda yapılan saray ve müstemilat yapılarının, bakım ve onarım sorumluluğu, TBMM'ye bağı olan Milli Saraylar Daire Başkanlığına aittir.

Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Küçüksu Kasrı, İhlamur Kasrı, Maslak Kasrı, Florya Atatürk Köşkü, Erzurum ve Sivas Kongre Binaları bu kapsamdadır. 2863 sayılı yasaya göre Milli Sarayların korunmasında bakanlık teknik destek verebilmektedir. (Url – 15)

3.2.1.9 Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Bölge Müdürlükleri

1935 yılında, 2762 sayı ile çıkarılan Vakıflar Kanunu, 2008 yılındaki 5737 sayılı kanunla yenilenmiştir. Merkezi, Ankara'da bulunan Vakıflar Genel Müdürlüğü, Başbakanlığa bağı olup, illerde ise Vakıflar Bölge Müdürlükleri bulunmaktadır. Mülkiyeti vakıflara ait olan cami, medrese, külliye, mescit, han, kervansaray, hamam, çeşme gibi anıt eserler ve sivil mimarlık örneklerinin bakım ve onarımından sorumludur. Vakıflar teşkilatı, taşınmaz kültür varlıklarının onarım ve restorasyonlarında 2863 ve 5226 sayılı yasaya göre uygulama yapar.

Vakıflar Bölge Müdürlükleri, Genel Müdürlüğün ayırdığı bütçeden faydalanır. Gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetine geçmiş, ancak aslı vakıf olan taşınmaz kültür varlıklarının onarımı ve kullanımı; Bölge Koruma Kurulları onayı alındıktan sonra, Vakıflar Bölge Müdürlüklerince değerlendirilir. (Url – 16)

3.2.1.10 Milli Savunma Bakanlığı

Askeri Yasak Bölgelerde, sınır boylarında ve silahlı kuvvetlerin kullanımında bulunan, taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve kullanımı Milli Savunma Bakanlığına ait olup, 2863 sayılı yasaya göre bu yapıların korunması; Milli Savunma Bakanlığı ile Bakanlık arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre karara bağlanmıştır.

Tarihi karakol binaları, tarihi kışla binaları, askeri liseler ve askeri hastaneler bu kapsamdadır. İstanbul'da Selimiye Kışlası, Gümüşsuyu Askeri Hastanesi ve 31.08.2016 tarihinde Milli Savunma Üniversitesi'ne bağlanan Kuleli Askeri Lisesi gibi yapılar bu kapsamdadır.

3.2.1.11 Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

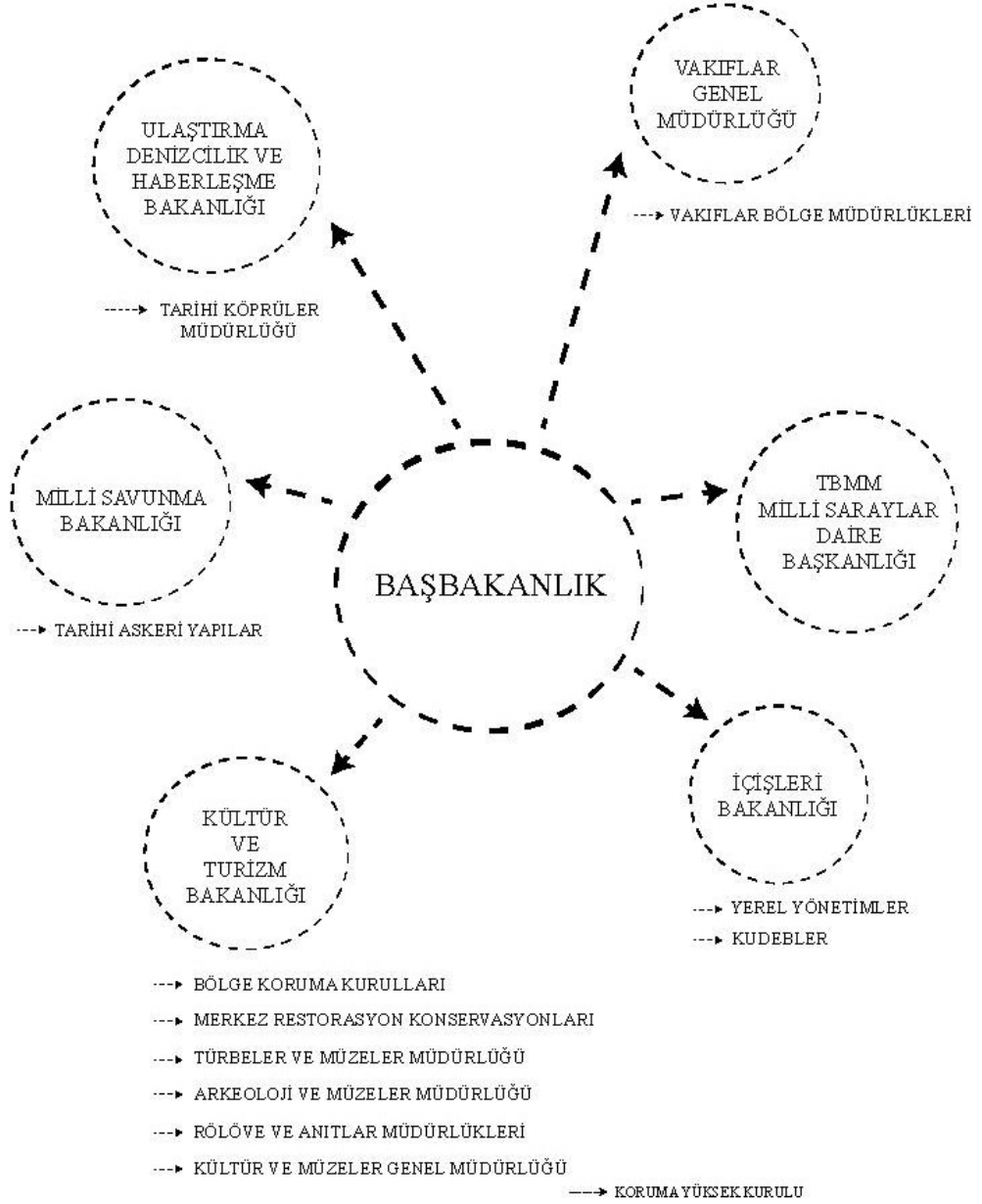
Tarihi köprü yapılarının, bakım-onarım ve restorasyonları, Koruma Yüksek Kurulu tarafından 2006 yılında alınan, 716 sayılı ilke kararı gereği, Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Tarihi Köprüler Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. (Url – 17)

3.2.1.12 Yerel yönetimler

2005 tarihinde, 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasasının 13. maddesine istinaden Türkiye'de yerel yönetimler bünyesinde kısa adı Kudeb olan Koruma, Uygulama ve Denetleme Büroları kurulmuştur. Yasa ile, koruma konusunda Kudeb'lerle, Bakanlık ve yerel yönetimler arasında yetki paylaşımı getirilmiş ve koruma kurullarındaki yoğun gündem ve iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Kudeb'lerin görev ve yetkileri aşağıda özetle sunulmuştur.

- a) 2.Grup tescilli yapılarda, onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesi düzenlemek
- b) Tarihi eser olarak tescillenmiş yapılar ile komşuluklarında yer alan tescilsiz yapıların bakım ve onarımlarına izin vermek
- c) Onarım ön izin belgesine uygun olarak tamamlanan yapılara onarım uygunluk belgesi vermek
- d) Koruma Bölge Kurullarınca onaylı projelerin uygulanmasını denetlemek ve tamamlananlar hakkında görüş vermek
- e) Koruma amaçlı imar planlarının uygulanmasını denetlemek
- f) Koruma Yüksek Kurulu ve Bölge Kurulu kararlarına sit ve koruma amaçlı imar planı şartlarına aykırı uygulamalarda imar, koruma ve ceza mevzuatlarının gereklerini uygulamak

- g) Tescilli II. grup yapılarda iskan belgesine esas olacak görüş vermek
- h) Restorasyon işlerine teknik yardımda bulunmak
- i) Bakanlıkça yapılacak mali düzenlemelerde ilgili düzenlemelerin gerçekleştirmek
(Kudeb, Yönetmelik, 2015)



Çizelge 3.2 Türkiye’de Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasındaki Mevcut Yapılanma Şeması

3.3 Mali Yardımlar, Muafiyetler, Teşvikler ve Uygulama Olanakları

Mali yardımlar; hibe, kredi ve katkı payı olarak sağlanmaktadır.

3.3.1 Karşılıksız Para Yardımı

“Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Onarımlarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik” gereğince, tescilli eser sahiplerine 2005 yılından bu yana bakanlıkça karşılıksız para yardımı (hibe) yapılmaktadır. Bu miktar restorasyon projeleri için üst limit olmak üzere 50 bin TL, restorasyon uygulamaları için 200 bin TL’dir. Başvurular, bakanlık tarafından her yıl Mart ayında değerlendirilmekte ve sonuca bağlanmaktadır **(5226 sayılı yasa, madde.12)**.

3.3.2 Krediler

2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca, TOKİ tarafından verilen toplam kredilerin en az %10’u tescilli yapıların bakım-onarım ve restorasyonlarında kullanılabilir. Özel Mülkiyet ve kanunun yararlanabildiği kredi yıllık %4 faiz ve 10 yıllık geri ödemeli olup, sabit taksitler halinde ödenebilmektedir. Kredinin miktarı, projenin keşif bedelinin en fazla %70’i oranında olmalıdır **(2863 sayılı yasa, madde.12)**.

3.3.3 Katkı Payı

Yerel Yönetimlerce tahsil edilen emlak vergilerinin %10’u “Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı” olarak ayrılmıştır. Bu fon valilikler eliyle yerel yönetimlere kullanılmaktadır. Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında, devlet tarafından özel ve kamu sahipliliklerine; vergi, harç ve yapı denetim maliyeti gibi hususlarda muafiyetler getirilmiştir **(2863 sayılı yasa, madde.12)**.

3.3.4 Vergi ve Harç Muafiyetleri

Tescilli yapılardaki restorasyon amaçlı projelerin maliyeti ve bu yapıların restorasyonunda kullanılacak malzemelerin tutarı Katma Değer Vergisinden muaftır.

Ancak söz konusu muafiyet, restorasyon projesi ve malzeme listesinin Bölge Koruma Kuruluna onaylatılması ve kurul kararı ile geçerlilik kazanır.

Koruma amaçlı proje hazırlama, durum tespiti, bakım-onarım ve restorasyon uygulamaları her türlü vergi, kesim ve harçtan muaftır. Üzerinde tescilli yapı bulunan taşınmaz parsellerde I. derece arkeolojik ve doğal sit alanlarındaki yapı yasağı olan parseller her türlü vergi, kesim ve harçtan muaftır.

Tescilli parseller ve üzerinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarının her türlü işlemleri tapu ve kadastro harçlarından muaftır. Tescilli yapıların, veraset ve intikal yoluyla devir ve istihdama ilişkin işlemleri veraset ve intikal vergisinden muaftır. Taşınmaz kültür varlıklarında yapı denetim muafiyeti olup, tescilli eski eserlerde 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu hükümleri geçerli değildir.

Korumada, müteşebbislere, devlet tarafından uzun yıllara sari tahsisler, vergi ve sigorta primlerinde indirimler ve altyapı giderlerinde destek gibi çeşitli teşvikler getirilmiştir (**5226 sayılı yasa, madde.17**).

3.3.5 Teşvikler

5225 sayılı “Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu” kapsamında belediyeler ve diğer kamu kuruluşları, mülkiyetlerindeki tescilli yapıları, kültürel ve sanatsal faaliyetlerde kullanmak üzere, girişimcilere 49 yıllığına tahsis edebilir.

Aynı kanun uyarınca gelir vergisi stopajı indirimi ve sigorta primi işveren paylarında indirim %25 ile %50 arasında değişen oranlarda yapılabilmektedir. Ayrıca su, elektrik ve doğalgaz gibi altyapı giderlerinde de teşvikler getirilmiştir. Su bedeli yatırımın bulunduğu bölgedeki en düşük tarifeden uygulanır. Elektrik enerjisi ve doğalgaz giderlerinin %20’si beş yıl süre ile hazine tarafından karşılanır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklikler gereğince yerel yönetimler vasıtasıyla yapılan eski eser restorasyon projelerinin ve uygulamalarının tamamı gelir ve kurumlar vergisinden düşüldür.

Koruma Amaçlı İmar Planları, sokak sağlıklaştırılmaları ve Kentsel Tasarım Projeleri için, uygulamaları kolaylaştırmak üzere kamulaştırma, takas ve aktarım gibi imkânlar getirilmiştir **(5226 sayılı yasa, madde.19)**.

3.3.6 Kamulaştırma

Vakıflar İdaresi, Yerel Yönetimler ve ilgili diğer kamu kurumları, Koruma Amaçlı İmar Planları, 5366 sayılı yasa kapsamındaki Yenileme Projeleri uyarınca ve Koruma Bölge Kurulları kararlarına uygun olmak ve kullanmak şartıyla kamulaştırma yapabilir **(2863 sayılı yasa, madde.15)**.

3.3.7 Takas

Koruma Amaçlı İmar planlarıyla kesin yapı yasağı getirilen sit alanı içindeki parseller, sahibinin başvurusu halinde hazine arazisi ve yerel yönetimlere ait taşınmazlarla takas edilebilir **(2863 sayılı yasa, madde.15)**.

3.3.8 Aktarım

Yapılanma hakkı kısıtlanmış tescilli taşınmaz parsel sahiplerine; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde ise belediyeler, dışında ise, valilikler kendi mülkiyetindeki yerlerin mülkiyet ya da yapılanma haklarını aktarabilirler **(Kudeb 2014, s.38-39-40-41)**.

3.4 III. Milli Kültür Şurasının Tez Kapsamında Değerlendirilmesi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 3-5 Mart 2017 tarihleri arasında İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda üç gün süren bir şura gerçekleşmiştir. Söz konusu şuranın ana mesajı olarak "Dünyanın İyiliği İçin Türkiye" ifadesi seçilmiş, kültür ve turizmle ilgili konu başlıklarında komisyonlar çalışarak bir sonuç raporu çıkarmışlardır. Şura çalışmasında alınan kararlar ve sonuçların T.C. Cumhurbaşkanlığı makamı tarafından destekleneceği ve takip edileceği deklare edilmiştir.

Kültür Politikaları Komisyonu Raporunda;

- Kültür Ve Turizm Bakanlığının yeniden yapılandırılması
- Milli Kültür Strateji Belgesi hazırlanması, uygulamada takip ve devamlılığının sağlanması
- Genel bütçe içinde münhasır kültüre ayrılan payın en az iki katına çıkarılması
- Politika yapım sürecinde kamu kurumları ve STK'larca hazırlanan tüm kültür politikası raporlarının dikkate alınması
- Kamu aktörleri, sivil toplum ve özel sektörde, kültür ve sanat aktörlerinin işbirliği ve koordinasyonu ile şehir odaklı kültür-sanat planlarının yapılması
- Kültürel çeşitlilik ve zenginliğimize yönelik olarak, içerik üreticilerini bir araya getirecek fırsat ve platformların oluşturulması
- Tarihi eserlerin yoğunluklu olarak bulunduğu yerlerdeki şehir planlamasında ve şehirlerin genel estetiğinin korunmasına yönelik çalışmalarda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın söz sahibi olması
- Sanat ve kültür ilişkisinin kurulduğu bir yerel kültür yönetim modelinin benimsenmesi
- Türkiye'nin büyük bir çeşitlilik gösteren somut ve somut olmayan kültürel mirasının bütünüyle korunmasının bilimsel yorumlanabilmesinin sağlanması ve tüm kaynaklara erişimin güçlendirilmesi

Kültür Diplomasisi Komisyon Raporunda;

- UNESCO'da oluşturulan uluslararası dil ve imkanların kullanılması
- Yerel yönetimler,STK'lar, üniversitelerle işbirliği ve eşgüdüm sağlanarak ortak çalışma alanları oluşturulması ve kültürel çeşitliliğimizi öne çıkan projeler geliştirilmesi **(3. Milli Kültür Şurası, 2017, s.5-6)**

Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji Komisyonu Raporunda;

- Türkiye'de konservasyon- restorasyon alanında bilimsel araştırmalar ve uygulamalar yürütmek üzere bir enstitünün kurulması
- Kültür varlıklarımızın, turizme kaynak yaratan bir değer olarak basit kar anlayışıyla değil, kalıcı varlıklar olarak ve koruma kullanma dengesi içerisinde

devamlı kazanç sağlayacak biçimde değerlendirilmesine yönelik politikaların hayata geçirilmesi

- Türkiye'nin mevcut kültür envanteri veri tabanlarının geliştirilerek standart hale getirilmesi ve söz konusu veri tabanının sürekli güncellenmesi
- Kültür varlıklarının tespiti, korunması ve bunlara yönelik kaçak kazıların önlenmesi ile ilgili yeni bir yapılanmaya gidilmesi, yurtdışındaki örnekler gibi arazi teşkilatının ihdas edilmesi (**3. Milli Kültür Şurası, 2017, s.9-10**)
- Mimarlık ve Kültür Komisyonu Raporunda;
- Türkiye'de zengin bir tarihi yapı stoğu bulunduğu dikkate alınarak tarihi dokunun yoğunlaştığı alanlarda yapılaşmanın azaltılması, niteliklerinin artırılması ve mevcut yapıların kent yaşamına kazandırılmasının bir imar politikası olarak benimsenmesi (**3. Milli Kültür Şurası, 2017, s.25-26**)

Şehir ve Kültür Komisyonu Raporunda;

- Geçmişin binlerce yıllık izlerini, yapılarını ve kültürel değerlerini taşıyan tutarlı ve kapsayıcı bir şehircilik anlayışının oluşturulması
 - Şehirlerin somut ve somut olmayan kültürel mirasının aktarımının sürekli güncel tutulması ve şehirlerin arşivinin oluşturulması, bu amaçla her şehirde şehir araştırma merkezlerinin açılması,
- şeklinde ifade edilmiştir. (**3. Milli Kültür Şurası, 2017, s.30-31**)

3.5 Bölüm Sonucu

Bölüm sonucunda, korumada Türkiye'deki mevcut yasal mevzuat ve ilgili kurumlar, bu tezle önerilecek modellerle ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Kültür varlıklarının korunmasında yasal altyapısı güçlü ve iyi tanımlanmış bir örgütlenme yapısı ve ilişkiler ağı önemlidir. Korumanın sürdürülebilir olması için de bu iki temel esasın eğitim, mâli yardım ve kamuoyu desteğiyle beslenmesi gerekir.

Türkiye'de yasal mevzuat ve örgütlenmede taşınmaz kültür varlıklarına dair acil gereksinim ve müdahalelere yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır Türkiye'deki mevcut koruma yasaları ve uygulama yönetmeliklerinin, yerleşik, sabit kurumlar ve sistemlerine yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

İBB Kudeb'te laboratuvar destekli geleneksel atölyeler bulunmaktadır. Ancak söz konusu atölyeler günümüzde uygulama ağırlıklı değil eğitim amaçlı hizmet vermektedir.

TBBM'ye bağlı Milli Saraylar Daire Başkanlığı bünyesinde de geleneksel atölyeler bulunmakta olup söz konusu atölyeler sadece TBMM'ye bağlı saray ve köşkerlerin tali onarımlarını yapmaktadır.

Taşınmaz kültür varlıklarında periyodik olarak, izleme, denetim, tespit, teknik raporlama ve uygulamaya ilişkin sıralı ve tanımlı bir yöntem ve bu sıralamayı destekleyecek restorasyon laboratuvarı,geleneksel çalışma atölyeleri,eğitim departmanları, bilgi bankası ve proje bürolarından oluşan komplike bir sistem ve buna ilişkin yasal yaklaşım bulunmamaktadır.

Türkiye'deki mevcut koruma mevzuatı incelendiğinde aktif / hareketli bir mobilize koruma modeli ve teşkilatına yönelik herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmadığını ve bu yönde bir hazırlığın olmadığını söylemek mümkün olup bu tezle önerilecek koruma modeli için kanun ve yönetmeliklerde yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür.

Acil müdahale gerektiren taşınmaz kültür varlıkları için, ilgili kurum tarafından karar alma, ihaleye çıkma, projelerinin hazırlanması ve bölge koruma kurulu onayı uzun süre almaktadır.

III. Milli Kültür Şurasının kararları incelendiğinde Bakanlığın yeniden yapılandırılması, uygulamada takip ve devamlılığını sağlanması, sanat- kültür ilişkisinin kurulduğu bir yerel kültür yönetiminin oluşturulması, Türkiye'de konservasyon -restorasyon alanında bilimsel araştırmalar ve uygulamalar yürütmek üzere bir enstitünün kurulması ,Türkiye'nin mevcut kültür envanteri veritabanlarının birleştirilerek standart hale getirilmesi ve söz konusu veritabanının sürekli güncellenmesi gibi kararlar, önerilen tez ve içeriğindeki koruma modeli açısından uygunluk arz etmektedir. Yine kültür varlıklarının tespiti, korunması ve bunlara yönelik kaçak kazıların önlenmesi ile ilgili yeni bir yapılanmaya gidilmesi ve yurt dışındaki örnekler gibi bir arazi teşkilatının ihdas edilmesi gibi kararlar, önerilen tez içeriği ile uyumlu bulunmuştur.

Sonuç olarak tez kapsamında önerilen koruma modelinin III. Milli Kùltür Şurası'nda alınan kararlara ve sonuçlara uyumlu, Şura kararlarını destekleyici ve katkıda bulunan bir sistemi öngördüğü düşünölmektedir.

4. DÜNYA’NIN FARKLI BÖLGELERİNDEKİ UYGULAMALARIN İNCELENMESİ

Bu bölümde, Dünyanın farklı kıtalarındaki ülkelerde aktif/mobilize koruma sistemi örneklerinin olup olmadığı ve varsa nasıl uygulandıkları, paydaşları, iş kapsamı, özellikleri ve alt yapıları konusunda bilgi sahibi olunması ve tez kapsamına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Örnekleme yoluyla Dünyanın farklı anakaralarındaki ülkelerin koruma mevzuatı, tarihsel gelişimi ile birlikte incelenmiş, tarihi yapılara ve kültür mirasına yaklaşım biçimleri geleneksel dokulara ve yapılara müdahale yöntemleri ve uygulamaları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Dünyanın farklı bölgelerinde, farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip ülkelerin, tarihi dokunun korunması yönünde sahip oldukları yasal dayanaklar, temel süreçler ,koruma konusunda etkin olan kurumlar, komisyonlar ve yaptıkları çalışmalar incelenmiş, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında devletin ve yerel yönetimlerin sunduğu mali katkı ve muafiyetler ,özetlenerek ifade edilmeye çalışılmıştır.

4.1 Farklı Kıtalarından Örnekleme Yoluyla Yapılan İncelemeler

Fransa’da koruma yaklaşımının 1837 yılında Tarihi Anıtlar Milli Komisyonu kurulmasıyla başladığını ve 20. yy. başında sit kavramının yerleştiğini ve yasalaştığını söylemek mümkündür.

Büyük ölçekli tarihi merkez ve yerleşimlerin dışında, küçük tarihi kentler ve kırsal yerleşimler için de 1983 yılında “Kentsel Mimari Miras ve Doğal Değerleri Koruma Bölgeleri” yasası yürürlüğe girmiştir.

Fransa’daki Koruma Amaçlı İmar planlarında restorasyon ve onarımların doğru yapılması önceliği ve düşüncesiyle işlev, dış cephe, malzeme ve süsleme detaylarına kadar çalışmayı tarif eden ve tanımsız bir uygulama bırakmayan çok sayıda kararlar ve detaylar lejantlarla ifade edilmiştir (Songülen, 2009, s.43-47).

Fransa’da 40 bin civarında tescilli anıt yapı ve sivil mimarlık örnekleri, devletin yıllık olarak tahsis ettiği 350 milyon Euro bütçe ile korunmaktadır. Tarihi dokunun alansal büyüklüğü 7000 hektar olup, bir milyonu aşkın insan tarihi çevrelerde yaşamaktadır **(Okyay, 2001, s.35-53)**.

Rönesansla başlayan ve koruma konusunda oldukça güçlü bir temele ve geleceğe sahip olan İtalya’da 18. ve 19. yy. başlarında yasal çerçeveler ortaya konmuştur. Ayrıca 1967 yılında; Bergamo, Bari, Assisi, Venedik, Amora gibi orta ve küçük ölçekli birçok İtalyan şehirlerine “Özel Alanlar Statüsü” getirilmiştir.

Koruma, kullanma dengesi ve gelişme açısından Bologna ve Verona kenti iki farklı özgün model olarak ele alınabilir. Bologna’daki tüm tarihi doku bütüncül bir şekilde tek bir proje ve program olarak ele alınmış, kent 13 sektöre ayrılarak, tarihi eserler dışındaki yapılara 4 farklı tipoloji getirilmiştir. Tarihi eser statüsündeki prestijli konutlarla birlikte üniversite öğrencileri için tasarlanan yurt evleri ve düşük gelir grubuna hitap eden sosyal konutlar koruma kavramını, günümüz toplumunun ihtiyaç ve taleplerine hitap eden dinamik bir çerçeveye oturtmuştur. Bologna Tarihi Kenti Koruma Programında kamusal kaynaklar kullanılmış ve Avrupa Birliği’nden fonlar aktarılmıştır. İtalya’nın kuzeyinde bulunan Verona’da ise koruma çalışmalarına özel sektör öncelik etmiş ve yapılar parsel bazında ele alınarak onarılmıştır. Verona Belediyesi 2003 yılında “Verona 2020 Stratejik Vizyon Planı”nı ortaya koymuş, kültürel mirasın korunması yönünde yakın çevresindeki 4 kentle işbirliğine gitmiş, korumayı olumsuz etkileyecek faaliyetler bölgedeki kentlere kaydırılmıştır.

Avrupa’nın birçok bölgesinde olduğu gibi Çekya’da da 2. Dünya Savaşı’nın yıkımından sonra koruma çabaları hızlanmıştır. Çekya’da sit kavramının olgunlaşması 1950’li yıllarla başlamış, Bohemya ve Morovya bölgelerinde 30 adet restorasyon alanı ilan edilmiştir. 1973 yılında “Köy Sitleri ve Koruma Bölgeleri Bildirgesi” yayınlanmış, ülkede 1850 adet yerleşim alanı tarihi yerleşme olarak tescil edilmiştir. Ülkede, Kültürel Mirası Koruma Enstitüsü tarafından sağlanan ücretsiz uzman danışma servisi ve teşvik primleri korumaya olumlu destek sağlamakta olup söz konusu servisler uzman mimarlar ve sanat tarihçilerinden oluşmakta, özel arşivleri ve araştırma laboratuvarları bulunmaktadır. Çekya’da Antik Prag Klubü, Praglılar Derneği, Bohemya, Morova ve Silezya Tarihi Yerleşmeleri Derneği gibi sivil toplum kuruluşları kültürel mirasın korunmasına önemli destekler vermektedir **(Uçak, 2009, s.65-72)**.

İngiltere’de “Şehir ve Kır Planlama Yasaları” ile eski eserlerin korunması için geniş kapsamlı listeler hazırlanmış “Tarihi Binalar Konseyi” kurularak restorasyonlar için personel yardımı sağlanmıştır.

Eski bir Demir Perde ülke örneği olarak Polonya’da tekil tarihi yapılarla birlikte taşınır objeler de kültür mirası kapsamına alınmış ve bu konuda bölgesel konservatörler görevlendirilmiştir. Tarihi yapı ve eşyaların denetiminde konservatörler yetkili kılınmış olup, koruma konusunda masraflar yapı sahibine bırakılmakla birlikte, devlet tarafından korumaya dair vergi muafiyetleri ve teşvikler getirilmiştir.

Avrasya örneğinde, Rusya’da eski eserlerin korunması 1966 yılında kurulan “Tarihi ve Kültürel Anıtların Korunması İçin Tüm Dünya Birliği” adlı oluşumun kurulmasıyla başlamış ülke genelinde 60 adet koruma bürosu kurulmuştur. Rusya Federasyonu Anayasası’nın 44. ve 72. maddelerinde kültürel mirasın korunması, kültür değerlerine ulaşma ve yararlanma kapsamında hükümler getirilmiştir.

Bir başka Avrasya örneği olan Gürcistan’da, taşınmaz kültür varlıkları, ülkenin bir deprem ülkesi olması gerçeğiyle önleyici güçlendirme ve rehabilitasyon kapsamında ele alınmış ve bu amaçla “Kültürel Miras Önleyici Koruma Projesi” başlatılmıştır. Başkent Tiflis’in tarihi merkezi ve arkeolojik alanlarda 58 adet proje geliştirilmiş, Gürcü Kültürel Canlanma Kurulu oluşturulmuş ve 100’den fazla kültür varlığı onarılmıştır.

Asya ülkesi örneği olarak Pakistan’da 1947 yılındaki bağımsızlıktan sonra eski eser kavramı yeniden tanımlanmış ve yapının 100 yıl öncesine ait olma şartı getirilmiştir. 1975 yılında Eski Eserler Yasası yeniden düzenlenmiş ve yapının 75 yıldan eski olma zorunluluğu getirilmiştir. Kültürel mirasın korunması kapsamında Penjab, Sind bölgeleri ve Lahor kenti kendi yasalarını getirmiş olup, Lahor kentinde “Pakistan Çevre Planlama ve Mimarlık Danışmanlık Şirketi (PEPAC)” tarafından kentin koruma planı hazırlanmış, tarihi yapıların envanteri ve sınıflandırılmaları yapılmıştır. Ayrıca Penjab’da 223 ve Sind’de 426 koruma alanı mevcut olup, Pakistan’daki tarihi eserlerin korunması daha çok kamu yapılarını kapsamaktadır (Mirjan, 2009, s.58-64).

Uzakdoğu ülkesi olarak Japonya’da koruma kavramı 2. Dünya Savaşı sonrası ve onu takip eden sanayileşmeyle gündeme gelmiş, tarihi bina grupları özgün işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. Japonya’da devlet, koruma konusunda merkez, eyalet ve yerel yönetimler olmak üzere 3 farklı düzeyde örgütlenmiş olup bir alanın koruma alanı ilan

edilebilmesi için bölgede yaşayan mülk sahiplerinin %80'inin sisteme katılmayı ve koruma konseptini kabul etmesi gerekir. Korumada hiyerarşik yapı ulusal ölçekte Kültür ve Eğitim Bakanlığının altında Kültür İşleri Ajansı (KİA), Nara Ulusal Kültür Varlıklarını Araştırma Enstitüsü ve yerel yönetimlerden oluşur. Japonya'da koruma konusunda onarım, değer artırma ve izin olmak üzere 3 farklı tip müdahale şekli yöntemi bulunmaktadır (Ayhan, 2011, s.47-63).

Amerika kıtasından ülke örneği olarak Kanada'da 1952 yılında "Tarihi ve Artistik Objeler, Yerleşimler ve Anıtlarla İlgili Kanun" revize edilmiş ve koruma kapsamına yerleşim yerleri de dahil edilmiştir. 1986 yılında yerel yönetimlere "Kültürel Mülk Yasası" kapsamında kendi miraslarını ve tarihi yapılarını koruma yetkisi verilmiştir. Federal hükümet ve belediye ortaklığı ile eski Montreal'i sağlıklılaştırma çalışmaları başlatılmış olup, 18. y.y'dan kalan ve tahrip olmuş tarihi yapılar restoran ve butiklere dönüştürülerek ticari işlevler verilmiş olup bir kısmı da müzeye dönüştürülmüştür. Süreç sonunda Montreal'de tescilli olmalarına rağmen özgün işlev, iç mekan ve strüktürü bozulmuş çok sayıda tarihi yapının bulunduğu ve yapılan çalışmaların koruma ilkeleri açısından sorunlu olduğunu söylemek mümkündür (Rifaioğlu, 2009, s.34-42).

4.2 Korumada Mobilize Örneklerin Araştırılması

Bu başlık altında İsviçre Cenevre'de bulunan mobil sistem aracı ve Amerika Birleşik Devletlerindeki örnekler,sözkonusu ülkelerin koruma mevzuatlarıyla birlikte irdelenmiştir. Mobilize koruma yaklaşımının bir yansıması olan bu uygulamalar tez konusunun somut referans örneği olması bakımından önemli bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletlerinde yapılara onarım ve iyileştirici koruma müdahalelerinde bulunan ve gerektiğinde yerel yönetimlerle de işbirliği yapan özel bir firma incelenmiştir. Bu firmanın yaptığı uygulamalar ve müdahaleler görsellerle açıklanmaya çalışılmıştır. Mobilize sistem önerisine örnek olması açısından Kuzey Amerika'da çok sayıda bulunan bu tarz özel firmaların teşkilatlanma şemaları ve organizasyon yapıları anlatılmıştır.

4.2.1 İsviçre

İsviçre’de kültürel mirasın korunması, federal seviye, kanton ve ulusal düzeyde olmak üzere ele alınmaktadır.

İsviçre Kültür Varlıklarını Koruma Ajansı, kültür varlıklarını; hasar, imha, hırsızlık ve kayıplara karşı koruyacak tedbirleri almakla yükümlüdür.

“Kültürel Mülkiyetin Korunması Departmanı” federal düzeyde tescilli eserlerden sorumlu olup, Federal Savunma Bakanlığı Sivil Koruma Bürosuna bağlı olarak çalışmaktadır. Sözkonusu birimin başlıca görevleri arasında, kültür varlıklarının korunmasına dair tedbirlerin alınması, kantonların koruma konusunda desteklenmesi, uzman eğitimlerinin verilmesi, restorasyonda kılavuz ilkelerinin hazırlanması, kültürel korumada yapısal olmayan önlemlerin finansmanı, yerli ve yabancı ortak organizasyonlar ile temasların kurulması bulunmaktadır.

İsviçre de , federal yönetim departmanlarından temsilciler, kantonlarda bulunan anıtların korunması ve arkeoloji ofisleri, arşivler, müzeler ve kütüphaneler “Kültürel Mülkiyetin Korunması İçin Federal Komite” altında teşkilatlanmıştır. Kantonlarda kültür varlıklarının korunması için görevlendirilen “ Kanton Koruma Uzmanları” görev yapmaktadır (Devaux M., 2008).

İsviçrede taşınmaz kültür varlıklarında koruyucu önlemler başlıklar halinde aşağıda sıralanmıştır.

- Eğitim

Sivil savunma kanununun 3. Maddesine göre kültürel varlıkların korunması, sivil savunmanın görevleri arasındadır. Kültürel mülkiyet koruma personeline sivil savunma kapsamında eğitim verilir.

Ülke genelinde sivil savunmanın 3000 üyesi kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili görev yapmaktadır. kantonlar kültürel mülkiyet uzmanlarının eğitiminden sorumludurlar.

- İşaretleme

Kültür varlıklarının silahlı bir çatışma esnasında korunması için önlem olarak amblem konulmaktadır. Amblemin konulduğu kültür varlığının çevresindeki 500 metrelik çaptaki alan askeri faaliyetten men edilmektedir. Federal yasaya göre kantonlar, kültür varlıklarını standart düzenlemelere göre barış zamanlarında da işaretleme hakkına sahiptir.

- Bilgi

Ulusal mevzuat, devletlerin, makamların temsilcilerinin ve genel halkın kültür varlıklarının korunması konusunda bilgilendirilmesini gerektirir. Kültür Varlıklarını Koruma Ajansı bilgilendirme konusunda aktif olarak çalışmaktadır.

- Ortaklar

Sivil savunma kanununun kabulü ile kültürel koruma konusunda tüm ilgili birimler modüler tarzda birleştirilmiştir. Kültür varlıklarının korunması konusunda sivil savunma ve polis dışında itfaiye teşkilatı ve ordu ortak hareket etmektedir.

- Envanterler

İsviçre Federal Yasasının 5. maddesine göre kültürel mirasın korunmasına uygun olarak, envanterde ulusal ve bölgesel önemli kültür varlıkları, tarihi yollar, tarihi önemli manzaralar ve doğal anıtlar yer almakta olup coğrafi bilgi sisteminde gösterilmektedir. Envanterler Federal Konsey tarafından onaylanmaktadır.

- Güvenlik Dökümantasyonu

Silahlı çatışma veya acil durumlarda, kültürel varlıkların korunması hakkındaki federal kanuna göre kantonlar korunmaya değer taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve belgelenmesinden sorumludur. Mobil kültürel varlıkların güvenlik kopyalarını oluşturmak, kantonların görevidir.

- Mikrofilm

Uzun vadeli arşivleme araçları için, arşivlerden ve kütüphanelerden gelen önemli dökümanlar mikrofilm edilmiştir. Mikrofilm arşivi, Bern Kantonunda bulunmaktadır. Silahlı çatışma, afet veya acil durumlarda kültürel mülkiyetin korunması, yönetmelik kapsamında yürütülmektedir.

- Kültür varlıklarının korunması için sığınaklar

Ülkede kültür varlıklarının korunması için üçyüzden fazla sığınma evi bulunmakta olup, hasar durumunda, mobil kültürel varlıklar için depolama alanı olarak kullanılırlar.

İsviçreli İskele Tetkik Müfettişleri temsilcileri ile birlikte kültürel varlıkların korunması için yangın servislerinin en iyi şekilde kullanılmasını sağlayacak belgeler ve stratejiler tanımlanmıştır (Toman J., 2015).



Resim 4.1 İsviçre Cenevre Taşınabilir Kültürel Miras Konteynırı

Dünyadaki mobil koruma örneklerinin araştırılması kapsamında İsviçre'nin Cenevre kentinde oluşturulan "Taşınabilir Kültürel Miras Konteynırı" tez çalışması açısından kayda değer bulunmuştur.

6mt x 2.5mt ebatlarında en ve boyda sahip sistem, kapakları açılarak mobilize bir kültürel miras ve kurtarma düzeneği sağlamaktadır. Ateş, su ve deprem hasarları gibi yerel afetlerde kullanılmak üzere tasarlanan model, daha çok kütüphane ve müzelerde bulunan el yazmaları kitaplar, resim, heykel, seramikler ve sanat tarihi açısından değerli objelere yönelik olarak kurgulanmıştır. Siyasi otoriteler ve yerel güvenlik birimleriyle koordineli olarak oluşturulan programda ekipman olarak, proje koordinatörünün liderliğinde, uzman kimyagerler, restoratörler, konservatörler ve

küratörler çalışmaktadır. Donanım açısından sistem içinde; vantilatörler, yumuşak fanlar, filtreler, elektrik süpürgeleri, havadaki nemi ölçen hidrometreler, doğal süngerler, fırçalar, kaldıraçlar, emme tutacakları ve kimyasallar bulunmaktadır.

Söz konusu mobilize koruma sistemi içinde, su tarafından hasar görmüş kitaplara ve belgelere yönelik olarak, suyun ilerleyerek kaçmasını sağlayan dondurarak kurutma (liyofitilizasyon) sistemi ile yumuşak fanlarla sağlanan, az rutubetli kitapların havalandırılmasında kullanılan, küf oluşmasını ve sayfaların eğilmesini önleyen doğal kurutma yöntemleri kullanılmıştır.

Cenevre Şehri Kültürel Miras Koruma Programı'nın önemli bir parçası olarak hayata geçirilen bu sistemle: Ariana Seramik Müzesi, Konservatuvar, Botanik Bahçesi, Doğa Tarihi Müzesi, Cenevre Etnografya Müzesi, Arşivler, Kütüphaneler, Sanat ve Tarih Müzesi içindeki eserlere müdahale edilmektedir. Toplam 110 bin dolar maliyeti olan konteynırın, 30 bin dolarlık kısmını teknik malzeme oluşturmaktadır. Cenevre'deki hareketli sistem sürekli kendini yenilemek ve geliştirmek üzere,yeni durumlara ve şartlara göre sistematize edilmekte ve tatbikatlarla meslek içi personel eğitimi gerçekleştirilmektedir. Söz konusu mobilize koruma düzeneği Cenevre Kent Konseyi tarafından onaylanmıştır.



Resim 4.2 İsviçre Cenevre Taşınabilir Kültürel Miras Konteynırı Uzman Personel

4.2.2 Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletlerinde, kültürel mirasın korunması, federal, yerel ve devlet düzeyinde olmak üzere gerçekleşmektedir.

- Federal seviye

ABD’de federal yönetimler tarihi alanları tanımlar ve sınırlandırır. Sonrasında ulusal kayıt için federal hükümete sunar.Ulusal Kayıt Onayı, ABD hükümetinin koruma altına alınması gereken bölgeyi resmen tanımıştır.Genellikle dini yapılarla,yeniden işlevlendirilmiş ve son 50 yıl içerisinde yapılan yapılar ulusal kayıt için önerilmez. Federal hükümet onayı olmadan, tarihi yapı ya da bölge, ulusal kayıt kapsamına alınmaz. **(Kreyling, 2006, s. 34-39)**

1980 li yıllardan itibaren Ulusal Koruma Güvenliği, 882 şehir ve kasabayı Tarihi İmar Bölgesi ilan etti.Yerel yasalar, tarihi ilçeleri koruma kapsamında revize edildi.Tarihi bölgelerin korunması .aynı zamanda bireysel tarihi mekanların korunması şeklinde tanımlandı.

- Yerel seviye

ABD’de 2300 civarında yerel tarihi bölge mevcut olup ilçe veya belediye olarak idare edilirler.Tarihi bölgelerdeki yapı sahipleri küçük tadilat durumunda, belediyedeki yerel kurum ekibiyle görüşerek rehberlik hizmeti ve ruhsat alır.Büyük tadilatlar için yapı sahipleri uygunluk sertifikası için başvurmak zorundadır. Bu talepler ve değişiklikler “Tarihi Komisyon ve Mimari İnceleme Kurulu “ tarafından karara bağlanır.İlçelerdeki koruma uzmanları,tarihi bir bölgenin tarihsel karakterini tanımlamak için ;yapıların,sokakların,açık alanların ve peyzajın ortak dizayn edilmesini karara bağlar **(Datel, 2007, s. 125-141)**.

Dünyadaki mobil koruma örneklerinin araştırılması kapsamında A.B.D.nin

Pennsylvania eyaletinde bulunan , afet durumunda yahut acil onarıma ihtiyaç duyan yapılara hizmet veren “DryTech” isimli özel bir firma incelenmiş. müdahale ettiği konular araştırılmıştır. Sözkonusu şirket;

Yapı, sel ya da diğer felaketlerden dolayı hasar görmüş olduğunda, hasarı temizlemek ve onarmak için gerekli restorasyon hizmetlerini mobilize olarak yerinde

gerçekleştirmektedir.Sorun teşkil eden konuları çözmek için çeşitli profesyonel hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler kapsamında, su hasarlarını giderme, strüktürel kalıp iyileştirme, yangın hasarlarına müdahale, ısıl görüntüleme yöntemiyle yapıdaki sorunları görme gibi çok farklı hizmetler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, A.B.D de iklimsel ağır koşulların da etkisiyle bunun gibi birçok özel şirket bulunmaktadır.

Afet durumlarında restorasyon şirketleri yerel yönetimlerle çeşitli işbirlikleri yaparlar.



Resim 4.3 Tüm Bina Cephesinde Hasarlara Müdahale

4.2.2.1 Su hasarlarına müdahale

Sistem, sel veya beklenmeyen su sızıntısı durumlarında, mümkün olan en kısa sürede suyun alınması esasına göre iş yapmaktadır. Bu nedenle 24 saat içinde müdahale edilir. Kötü su hasarı, suyun 48 saatten daha uzun süre kalması durumunda ortaya çıkar; bunun için su hasarı oluştuğunda hızlı müdahale şarttır.

Su hasar restorasyon uzmanı ilk müdahale olarak, evdeki suyu pompalayıp döşemeleri ve dolapları koruma altına alır. Bundan sonra gerekli diğer müdahaleler, konusunda uzman ekiplerce programlanmaktadır.



Resim 4.4 Su Hasarlarına Müdahale

4.2.2.2 Taşkın temizleme

Sel suları ya da diğer nem kaynakları yapısal boşluklardan kolayca sızabilir. Suya müdahale için zaman önemlidir. Kuru Teknik Restorasyon Hizmetleri, hizmeti talep edenlerin konutlarını sel öncesi durumuna geri getirmeye yardımcı olur. Şirket yaptığı uygulamalar için karşı tarafa garanti vermektedir.

Taşkın Temizleme Hizmetleri;

- Taşkın temizleme ve çıkarma
- Kurumuş halı, dolgu, ahşap zeminler, duvarlar
- Temiz su, yağmur suyu ve kanalizasyon yedeklerinin giderilmesi
- Temizleme ve restorasyon

-Kalıpların önlenmesi (sabunlaştırıcı) ve onarımları

Kapsamında hizmet vermektedir.



Resim 4.5 Su Uzaklaştırma Makineleri

4.2.2.3 Kanalizasyon temizliği

Kanalizasyon taşmaları her an olabilen ve konutları veya çalışma ortamını yıkıcı ve zararlı hale getirebilen anlık sorunlardır. Kanalizasyon taşması biyolojik tehlike içerir. Firma, uygun koruma ve binanın kullanılabilir ve güvenli bir hale getirilmesi için kanalizasyon temizleme teknikleri geliştirmiştir.

Bu tür sorunlarla karşılaşmış yapılar profesyoneller tarafından onarılmalıdır.

Müdahale gerektiğinde yapılmadığında nem duvarlara, süpürgeliklerin altına veya dolaplara sızar ve kalıp problemi haline gelir. Kanalizasyon geri akışından kaynaklanan bir kaybın telafi edilmesi için yöntem, tatlı su durumundan çok farklıdır. Siyah Su (kanalizasyon, eski gri ve tatlı su) restorasyon projeleri özel olarak ele alınmayı gerektirir. Firma, kanalizasyon taşkınlarına müdahale etmek için özel bir kitapçık hazırlamıştır. Uygulama adımlarını da bu kitapçıktaki maddelere göre yapmaktadır.

Hasara neden olabilecek ve kanalizasyon temizliğini gerektiren durumlar;

-Tuvalet Geri Akışı

- Septik Tank Geri akışları
- Kanalizasyon Pompası Arızaları
- Zemin Boşaltma Yedeklemeleri
- Deniz Sularının Taşması
- Zemin Yüzey Suyu
- Kanalizasyon Borusundan sızmalar
- Lavabo veya Küvet Taşması
- Akarsuların taşması

Su Hasarının Restorasyonu Hizmetleri aşağıdaki kanalizasyon hasar servislerini sağlamaktadır;

- Kanalizasyon Temizliği
- Komple Yapısal Kurutma
- Dezenfekte etme
- Biyolojik Tehlikeli Temizlik ve İmha
- Koku giderme
- Enkaz temizleme
- Paketleme & Depolama
- Doğrudan Sigorta Şirketi Faturalaması

4.2.2.4 Kalıp iyileştirme

Kalıplar her yerde bulunur ve kalıp sporları ev ve işyeri tozunun ortak bir bileşenidir. Bununla birlikte, sporlar büyük miktarlarda olduğunda, potansiyel olarak allerjik reaksiyonlara ve solunum yolları hastalıklarına neden olduğu için insanlar için sağlık açısından tehlike oluşturmaktadırlar.

Bazı kalıplar ayrıca insanlara ve hayvanlara ciddi sağlık riski oluşturabilecek mikotoksinler üretir. Mikotoksinlerin yüksek seviyelere ulaşması nörolojik sorunlara ve bazı durumlarda ölüme neden olabilir. Bu duruma uzun süreli günlük iş yerinde maruz kalma, özellikle zararlı olabilir.

İyileştirmenin amacı, kirlenen materyalleri temizlemek ve mantarla bulaşan tozların çalışma alanından uzaklaştırılmalarını sağlamaktır.



Resim 4.6 Profesyonel Müdahale Ekibi

4.2.2.5 Yangın hasarı

Yangın alanı boşaltıldıktan ve duman temizlendikten sonra çabuk harekete geçilmesi şarttır.

Yangına Maruz Kalmış Yapıların İyileştirilmesi;

- Acil Yangın / Duman Hasarının Ön Temizliği
- Yapısal ve Ateş / Duman Restorasyonu
- Temizleme ve Duman Hasarlarının Onarımı

Kapsamında gerçekleştirilir.

Duman Tahribatlı Deodorizasyon

- Yangın / Duman Hasarına İlişkin İpuçları
- İmar Hizmeti

Kapsamında ele alınır.

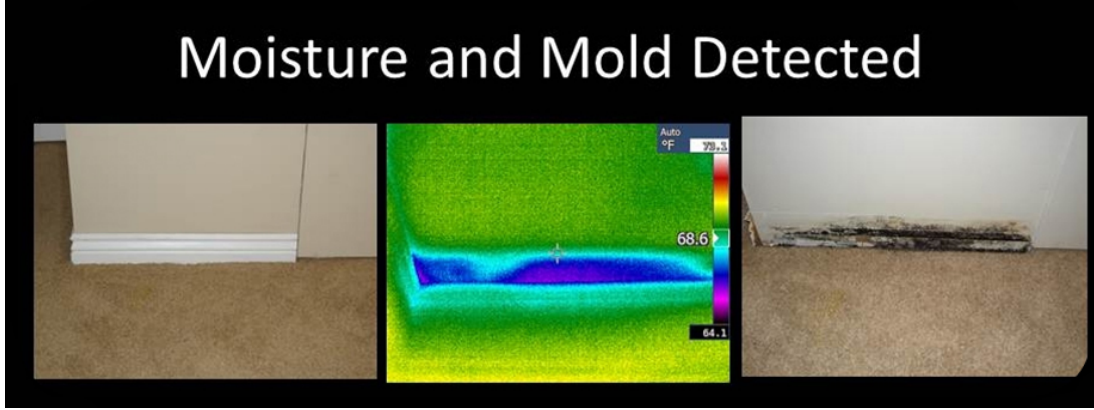


Resim 4.7 Profesyonel Yangına Müdahale Ekibi

4.2.2.6 Termal görüntüleme

Kızılötesi termal görüntüleme, her türlü yapıdaki nem oluşumunu etkin bir şekilde incelemek, tespit etmek ve değerlendirmek için bir yöntemdir. Binalardaki nem girişi yapıda belirsiz bir hasara neden olabilir. Termal Görüntüleme kameraları kızılötesi dalgaları alıp bu dalgalara dayanan görüntüleri formüle etmek için sensörler kullanır. Ortaya çıkan görüntüler, düzgün okunduğunda, sıcaklıktaki farklılıkları belgeleyerek potansiyel nem alanlarını değerlendirmek için kullanılabilir. Buharlaştırma, radyasyon, ısı köprüleme, sızma / sızıntı ve diğer kaynaklardan kaynaklanan sıcaklık farkı dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Görsel inceleme sırasında görülemeyen şüpheli alanların tespiti için tüm bilgiler kullanılır. Bulgular elektronik, nem algılama donanımı ve bazı durumlarda çekirdek örnekler kullanılarak doğrulanır. Nem geçirme muayenesi sırasında termal görüntü kullanımı, dökümantasyon sağlayabilen önemli bir araçtır. Kızılötesi termal görüntüleme, hangi yapı malzemesinin su girdabından etkilendiğini hızlı bir şekilde belirleyebilir ve suyun ne

kadar göç ettiğini görsel olarak belgeleyebilir. Binadaki tüm sorunlu alanları gerçekte görebilir, konumlandırabilir ve etkili tedavi için kararlar alabilir. Bu genellikle binanın kuruması için gereken süreyi azaltır. (Url – 18)



Resim 4.8 Termal Görüntüleme Yöntemiyle Hasar Tespit Örneği

4.3 Bölüm Sonucu

Birçok ülke ve coğrafyada tarihi geçmişin ve onun en önemli sembolleri olan tescilli yapıların korunması konusunda farklı yaklaşım ve uygulamalar olduğunu söylemek mümkündür.

İsviçre'nin Cenevre Kentindeki taşınabilir Kültür Mirası Konteynırı; hükümet ve yerel otorite ile beraber çalışması, bir programının olması, farklı uzmanlardan oluşan çoklu disiplin yapısı, sahip olduğu donanımlar, hareketli ve mobilize özelliği ile tez çalışmasına fikri destek vermiş ve örnekleme teşkil etmiştir. Ancak İsviçre'deki sözkonusu çalışma konteynirinin, güçlü bir koruma merkezinden beslenmemesi, tek başına hareket kabiliyetinin bulunmaması, başka bir araçla çalışma alanına götürülmek zorunda olması, sadece resim, heykel, el yazması kitaplar gibi obje niteliğinde ve taşınabilir tarihi eserlere yönelik olması, taşınmaz kültür varlıklarına dönük bir programının ve çalışma şemasının olmaması gibi hususlar nedeniyle kısıtlı bir örnek oluşturmuştur.

Amerika Birleşik Devletlerinin, Pennsylvania eyaletinde özel sektör tarafından gayrimenkullere yönelik olarak geliştirilen hareketli müdahale sistemi; su ve nem hasarlarını giderme, muayene yapabilme ve muayene sırasında kızılötesi termal görüntüleme imkanına sahip olması, yangına ve dumana maruz kalmış yapıların is

temizliği ve duman hasarlarının giderilmesi, taşkın ve kanalizasyon temizleme, yapı malzemesi üzerinde oluşan mantarlaşma ve tozlanmanın giderilmesi gibi özellikleriyle, taşınmaz kùltür varlığında da oluşabilecek insan ve çevre kaynaklı hasarlara uzman bir ekiple müdahale edebilir.

Söz konusu örneğin yapılarda kullanılması, muayene, hasar giderme odaklı ve afete yönelik olarak hizmet vermesi açısından, tez çalışması kapsamında olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu sistem taşınmaz kùltür varlıkları odaklı olarak tasarlanmamış olup, merkezi bir koruma teşkilatına sahip değildir.

İdeolojik yaklaşımlar, yeni bir düşünce ve diyalektik ile gelen devrimler de taşınmaz kùltür varlıklarındaki korumayı olumlu yada olumsuz yönde etkilemiştir.

Ùlke örneklerinin incelenmesi kapsamında sürdürülebilir koruma açısından başarılı olan sistemlere ve ùlkelerin varlığına rağmen taşınmaz kùltür varlıklarında saha ekibi ve merkezi ile sürekli mobilize çalışan, daimi koruma sirkülasyonu oluşturan bir koruma teşkilatı şemasına ve bulgusuna rastlamak mümkün olmamıştır.

İsviçre de taşınabilir kùltür varlıkları için geliştirilen mobilizasyon düzeni ve ABD de taşınmaz gayrimenkuller için geliştirilen yapı hasarlarına karşı birçok hizmetin birarada verildiği mobilize karakterli çok sayıda şirket bulunmaktadır.Türkiyede ise bu hizmetleri bütüncül değilde ,parçacıl olarak yapan temizlik .ilaçlama, tamir işlevli firmalar mevcuttur.ABD de bulunan ve taşınmaz kùltür varlıklarına da uyarlanabilecek ,yapı bütününe ve çeşitli hasar bileşenlerine hizmet veren bir sistem Türkiyedeki taşınmaz kùltür varlıklarının restorasyon ve onarım sonrası periyodik bakımlarının yapılması konusunda bir örnek teşkil edebilir.

Türkiye'de Afad, İsmep ve yerel yönetimlerdeki dış teşkilat yapısına ve mobilizasyon yeteneğine sahip kurumların mobilazasyon modellemeleri bu yönde yol gösterici olacaktır.

5. TÜRKİYE’DE İSTANBUL ÜST BÖLGE ÖRNEĞİNDE 2003-2017 YILLARI ARASINDA YAPILAN RESTORASYONLARIN SAYISAL DEĞERLERİ VE ESKİ ESER ENVANTERLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde İstanbul ili pilot üst bölge kapsamında seçilmiş ve İstanbul’da son 10 yılda Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İBB Yapı İşleri Müdürlüğü’nün yaptığı restorasyonlar ve İBB Kudeb’in verdiği onarım ön izin belgeleri, söz konusu kurumlardan elde edilen belgelerle incelenmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarında gerek kamunun ve gerekse özel mülk sahiplerinin yaptığı restorasyon ve onarımların sayısal değerleri, İBB Planlama Müdürlüğü’nün 1/5000 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planları, diğer nazım ve uygulama imar planları ve Kültürel Mirası Koruma Müdürlüğünden derlenen İstanbul’daki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının sayısı ile karşılaştırılmıştır.

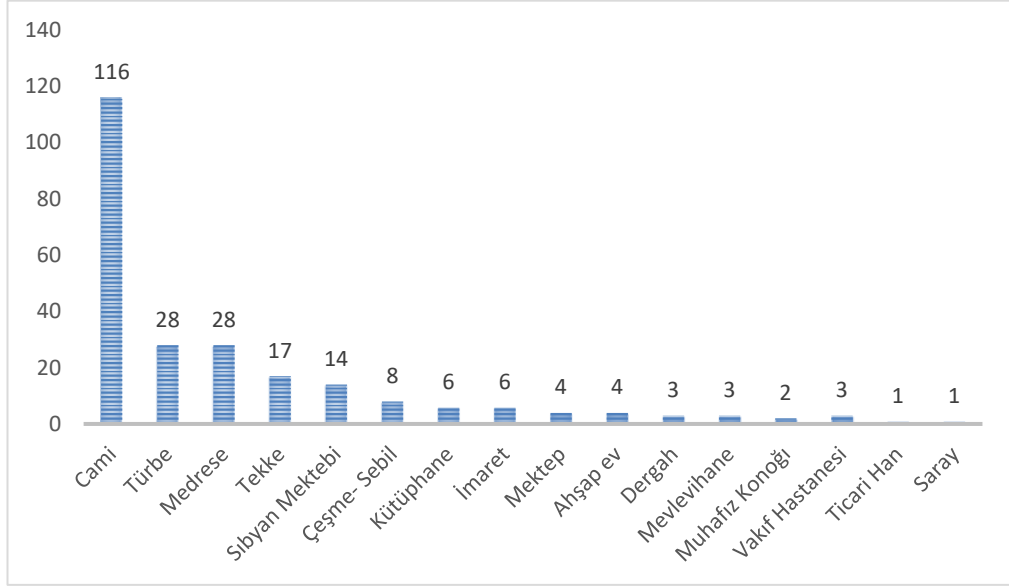
Buradaki amaç; Türkiye’deki mevcut koruma sisteminin eski eserlere ne oranda müdahil olduğunun sorgulanması ve değerlendirilmesi olmakla birlikte, önerilen mobilize koruma modelinin bu yöndeki kabiliyeti ve müdahale oranlarının neler olabileceğini de ortaya koymak ve alternatif bir açılım sağlamaya çalışmak olmuştur.

Tez önerisinde, müdahale kapsamında ağırlıklı olarak orta ve küçük ölçekli taşınmaz kültür varlıkları öncelik aldığı için, bu yapıların sayısal değerleri ayrıca ele alınmış ve önerilen koruma modeli kapsamında değerlendirilmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarında yapılan çalışmalar, yapı türü ve yapılan iş kapsamında sınıflandırılmış tablolarla ve sayısal değerleriyle ortaya konmuştur.

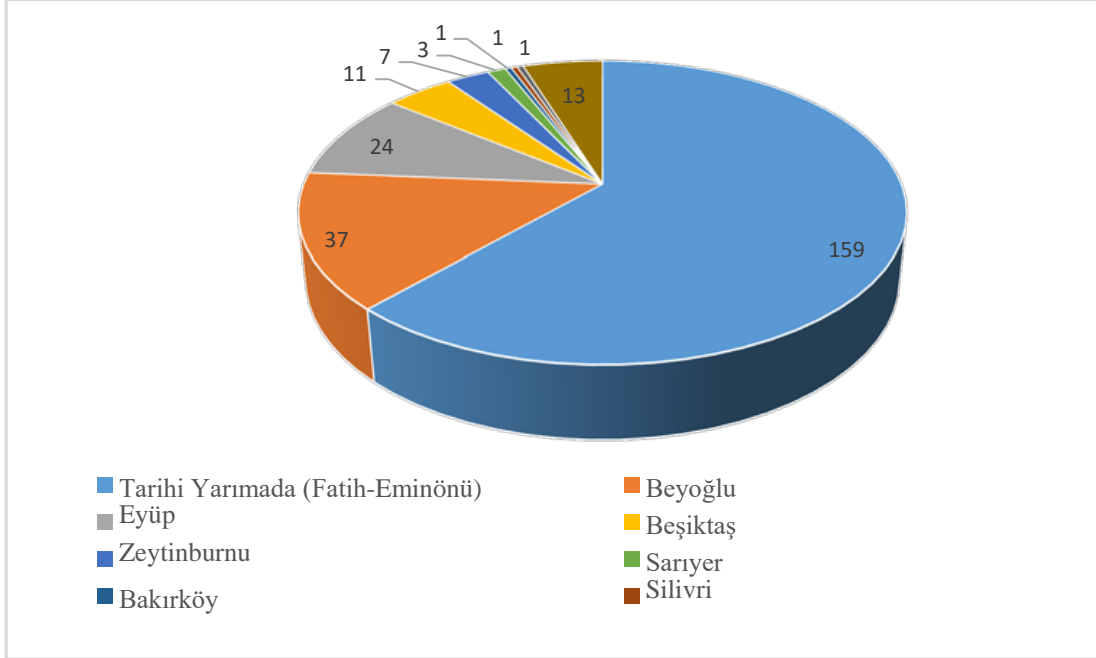
5.1 İlgili Kurumlardan Alınan Verilere Göre İstanbul’da 2003-2017 Yılları Arasında Yapılan Restorasyonlar Ve Onarımlar

İstanbul Vakıflar I. Bölge Müdürlüğü’nün 13.04.2016 tarihli verilerine göre İstanbul’da 2005-2015 yılları arasında 252 restorasyon ve onarım gerçekleştirilmiştir

(Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2016, 15219810-150-11188 nolu yazı, Ek-A). Söz konusu müdürlüğün yetki alanına İstanbul'un Avrupa yakası ilçeleri ve Tekirdağ ili girmektedir.



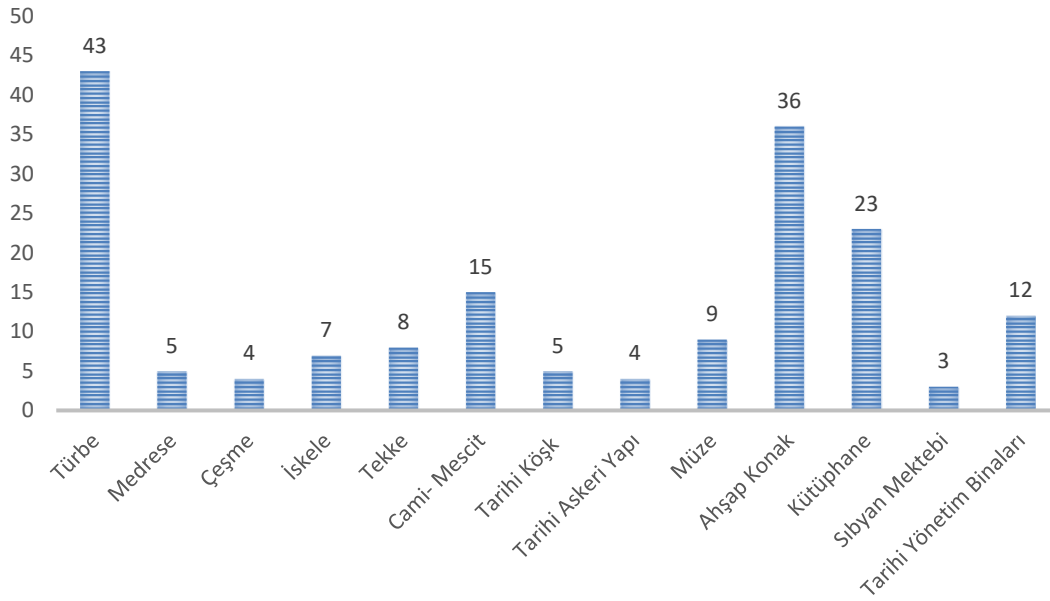
Çizelge 5.1 İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların Yapı Türlerine Göre Dağılımı



Çizelge 5.2 İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü Restorasyonların İlçelere Göre Dağılımı

İstanbul Vakıflar II. Bölge müdürlüğünden 2003-2017 yılları arasında yapılan bakım onarım ve restorasyon listesi temin edilmiştir. Vakıflar II. Bölge Müdürlüğünün yetki alanı İstanbulun Anadolu yakası, Gebze ve İzmit'i kapsamaktadır. Söz konusu listeye göre İstanbul'da 2003-2017 yılları arasında 35 adet birinci derece anıt esere müdahale edilmiştir (**Ek-B**).

Çalışma kapsamında son 10 yılda İstanbul'da yapılan onarım ve restorasyonlara ilişkin İBB Yapı İşleri Müdürlüğü'nden de bilgi istenmiştir. İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Mayıs 2005 ve Mayıs 2016 yılları arasındaki tamamlanan onarım ve restorasyon çalışmalarını tasnif etmiş ve ayrıca devam eden restorasyonları belirtmiş olup, yapı türleri, ihale tarihleri, maliyet ve bilgileri de açıklanmıştır. Söz konusu kurumun verilerine göre yukarıda belirtilen tarihler arasında 154 adet taşınmaz kültür varlığının onarım ve restorasyonu tamamlanmış olup, 12 adet eski eserin restorasyon çalışması ise devam etmektedir (**Ek- C**).



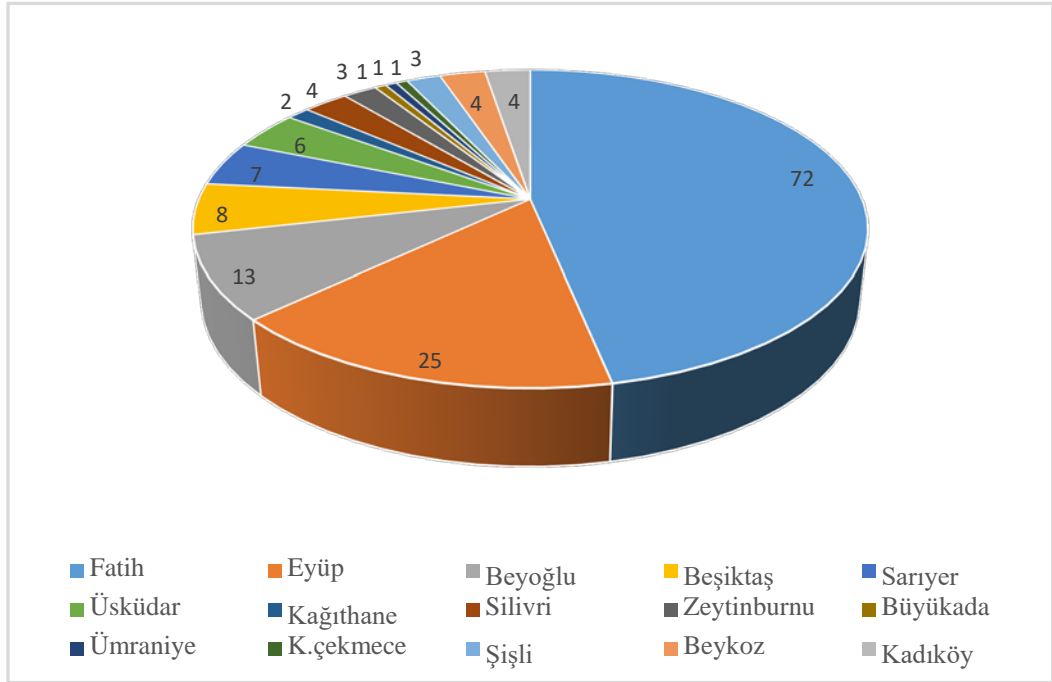
Çizelge 5.3 İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların Yapı Türlerine Göre Dağılımı

Bazı yapılarda ise eski belge, harita ve dokümanlara göre tarihi arşiv çalışması yapılarak, kültür varlığının o bölgede mevcudiyeti ispatlanmış, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planı'na işlenmiş, dönem

analizleri, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanarak ilgili Bölge Koruma Kurulundan onaylanarak rekonstrüksiyonları yapılmıştır.

Fatih Fındıkzade Kasap Halil Camisi, Fatih Altıboğaç Camisi ve Haziresi, Unkapanı'ndaki Süleyman Subaşı Camisi yapılan rekonstrüksiyon (yeniden inşa) işlerine örnek verilebilir.

İBB Yapı İşleri Müdürlüğü'nün listesinde muhtelif yapı sütunlarında sivil mimarlık örneklerinin restorasyonları belirtilmiştir. Listedeki kültür varlığı sütunlarında, imaret, hazire düzenlemesi, tarihi yönetim binaları, sıbyan mektebi, Bizans ve Roma dönemine ait yapılar ve saray, köşkler ve kasr gibi farklı fonksiyon ve yapı türlerine ait taşınmaz kültür varlıkları bulunmaktadır.



Çizelge 5.4 İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Yapılan Restorasyonların İlçelere Göre Dağılımı

Taşınmaz kültür varlıklarında, özel mülk sahipleri tarafından yapılan onarımlar İBB Kudeb'ten 2009-2017 yılları arasındaki veriler alınarak incelenmiştir. Bu onarımlar basit onarım izni kapsamındadır. İstanbul'daki ilçe belediyeleri de kendi Kudeb bürolarını kurup yetki aldıktan sonra onarım ön izni vermeye başlamıştır.

İBB Kudeb'in verileri ile, 2. grup sivil mimarlık örneklerinin de ortaya konduğu sayısal değerler, İstanbul'daki tescilli eserlerde yapılan onarımların, total eski eser sayısı ile, karşılaştırılması ve orantı kurulması açısından önemli bulunmuştur (**Ek-D**).

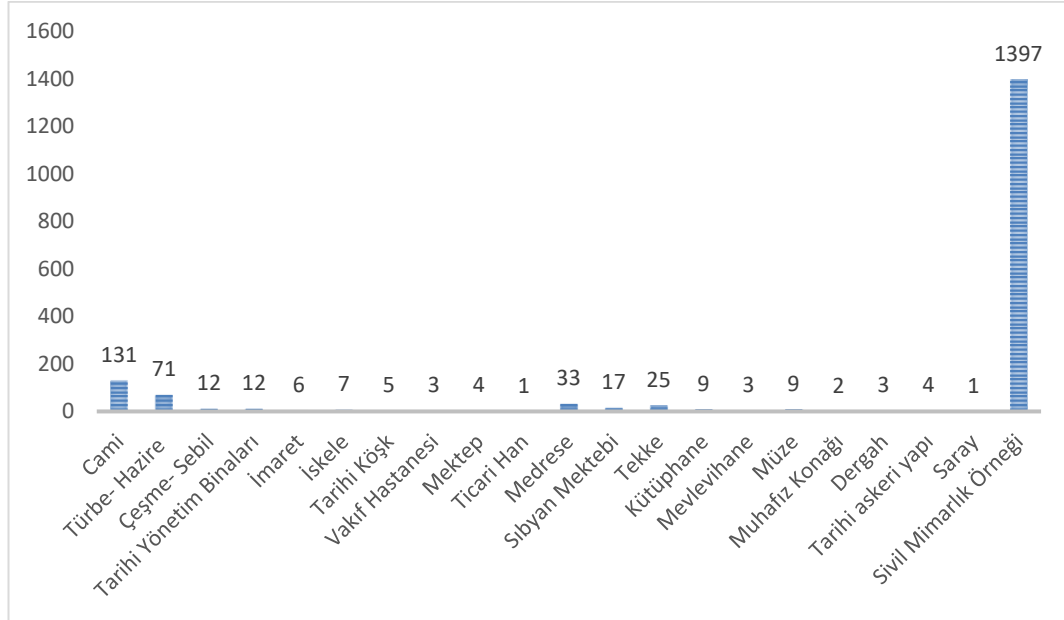
Listede yer alan Boğaziçi Bölgesi Sarıyer, Beşiktaş, Beykoz ve Üsküdar ilçelerindeki sivil mimarlık örneklerinde İBB Kudeb, onarım koşullarını belirterek uygunluk görüşünü vermiş, Boğaziçi İmar Müdürlüğü ise basit onarım ruhsatı vermiştir.

Kudeb bürosu bulunmayan Adalar, Şile, Çatalca, Kartal, Şişli ve Maltepe gibi ilçelerdeki sivil mimarlık örneklerinin basit onarım talepleri halen İBB Kudeb tarafından değerlendirilmekte ve onarım ön izni verilmektedir. Verilen ruhsatlar aynı zamanda eski eser parseli komşuluğunda yeni yapılacak olan çağdaş binalar için de verilmiştir.

ADALAR	435
BAKIRKÖY	51
BEŞİKTAŞ	141
BEYOĞLU	17
FATİH	89
SARIYER	167
BEYKOZ	96
ÜSKÜDAR	139
EYÜP	3
ŞİŞLİ	163
ŞİLE	44
TUZLA	15

SİLVİRİ	5
KADIKÖY	5
ÇATALCA	8
MALTEPE	3
ÜMRANİYE	2
KARTAL	4
PENDİK	5
Toplam	1397

Çizelge 5.5 İBB KUDEB İzinlerinin İlçelere Göre Dağılımı



Çizelge 5.6 İstanbul'da 2003-2017 Yılları arasında Yapılan Toplam 1838 Adet Restorasyonun Yapı Türlerine Göre Dağılımı

5.2 İstanbul'daki Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısal Değerleri

Tez çalışması kapsamında İstanbul'daki toplam taşınmaz kültür varlıklarının sayısal değerleri ve ilçelere göre dağılımları ele alınmak istenmiş; ancak İstanbul'un bütün yerleşim alanlarını kapsayan ve ilçelere göre ayrımı yapılan bütüncül bir eski eser envanterine ulaşılamamıştır. Fatih, Üsküdar, Eski Eminönü ilçesi gibi ilçe belediyelerinin yaptığı envanter çalışmalarında ise 1. Grup anıt eserler mevcut olup tescilli sivil mimarlık örneklerine yer verilmemiştir. 2009 yılında İBB, Kudeb, tarafından yayınlanan "İstanbul Çatalca İlçesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri" hem anıt eserleri hem de köy yerleşim alanlarındaki sivil mimarlık örneklerini ihtiva etmesi açısından örnek bir çalışma kabul edilebilir.

İBB Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü tarafından 2015 yılında İstanbul'daki taşınmaz kültür varlıklarının envanterinin çıkarılması kapsamında bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmada İstanbul'da İBB ve ilçe belediyeleri tarafından hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planları ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planları ve koruma amaçlı imar planları incelenmiş, plan yapım aşamasındaki analiz ve sentez verileri esas alınmıştır. İBB, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü'nden alınan verilere göre İstanbul'da bulunan taşınmaz kültür varlıklarının ilçelere göre dağılımı verilmiştir.(Çizelge5.8)

ETAPLAR	İLÇELER	BAŞLANGIÇ	BITİŞ
1.Etap	Üsküdar, Eyüp	Temmuz 2015	Ocak 2016
2.Etap	Tarihi Yarımada Yönetim Planı Alanı Fatih, Bayrampaşa, Zeytinburnu	Ocak 2016	Mart 2017
3.Etap	Beyoğlu, Kadıköy, Kartal, Adalar, Maltepe, Pendik, Tuzla, Ümraniye, Ataşehir	Nisan 2017	Şubat 2018
4.Etap	Beykoz, Şile, Sarıyer, Bakırköy, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Şişli, Silivri, Çatalca, Arnavutköy, Diğer İlçeler	Ocak 2018	Ocak 2019
TOPLAM	İSTANBUL BÜTÜNÜ	Temmuz 2015	Kasım 2018

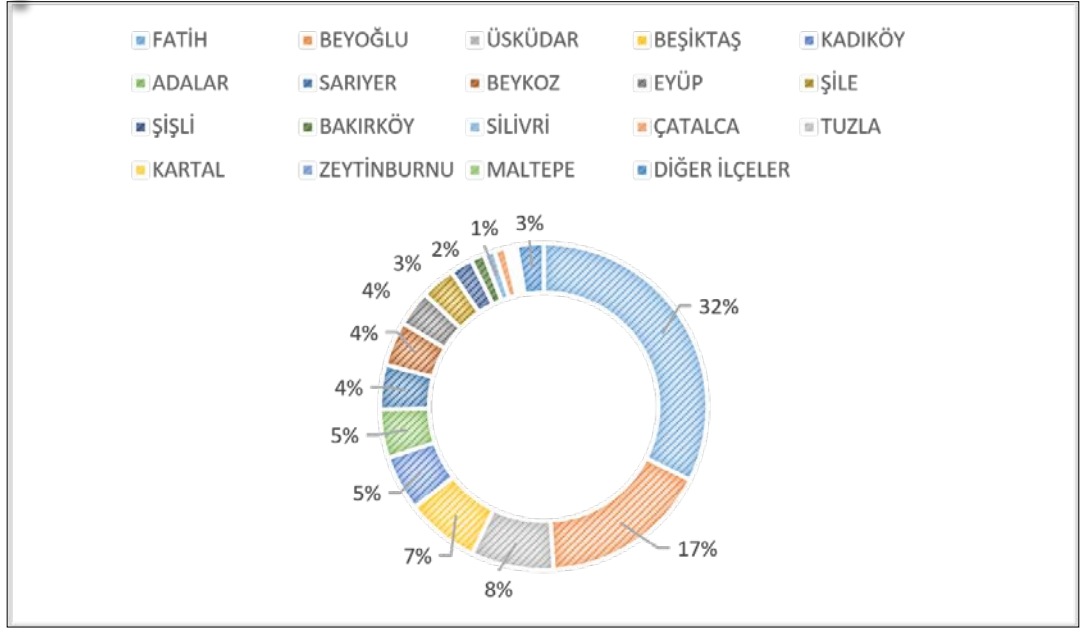
Çizelge 5.7 Dört Yıllık Envanter Kayıt Süreci Çalışmaları Programı(Kültürel Mirası Koruma Müd.)

Tabloya göre, İstanbul'da doğal sit varlıkları dışında 34216 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Yukarıda tablo incelendiğinde doğal olarak, Bilad-i Selase (3 bölge) de denilen Fatih ve eski Eminönü ilçelerini kapsayan Tarihi Yarımada, Beyoğlu ve Üsküdar'daki eski eser yoğunluğu gözlemlenmektedir. Şile, Silivri, Çatalca gibi merkezde yer almayan ilçelerdeki tescilli eski eserlerin sayısal çokluğu 5216 sayılı Büyükşehir yasasıyla mahalle statüsüne dönüşen köy yerleşim alanlarındaki sivil mimarlık örneklerinin son yıllarda tescillenmesiyle ilintilidir.

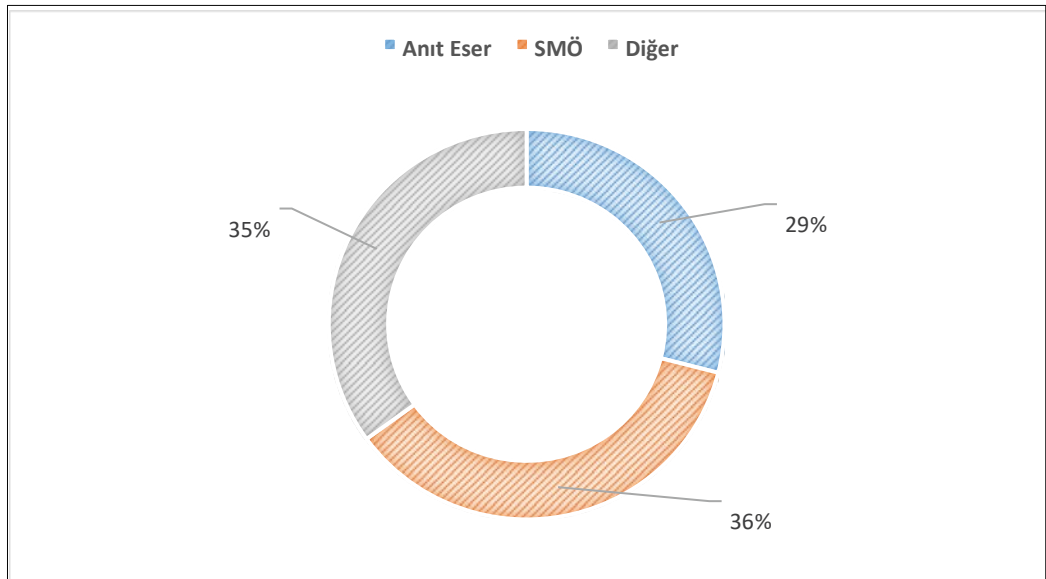
Tabloda verilen rakamlar, Nazım İmar Planları ve Koruma amaçlı İmar Planları'ndan derlenen güncel veriler olduğu için gerçeğe yakın kabul edilmelidir. Bölge Koruma Kurulları'ndaki tescil düşürmeler ya da yeni tescil edilen kültür varlıkları olduğu için tam rakamlar İstanbul Genel Envanteri sonrasında belirlenecektir.

İLÇE ADI	TESCİLLİ ESER SAYISI	İLÇE ADI	TESCİLLİ ESER SAYISI
FATİH	12987	ŞİŞLİ	909
BEYOĞLU	5112	BAKIRKÖY	407
ÜSKÜDAR	2680	SİLİVRİ	338
BEŞİKTAŞ	2230	ÇATALCA	337
KADIKÖY	1684	TUZLA	111
ADALAR	1485	KARTAL	99
SARIYER	1362	ZEYTİNBURNU	78
BEYKOZ	1344	MALTEPE	60
EYÜP	1139	DİĞER İLÇELER	814
ŞİLE	1040	TOPLAM	34216

Çizelge 5.8 Tescilli Eserlerin İlçelere Göre Dağılımı

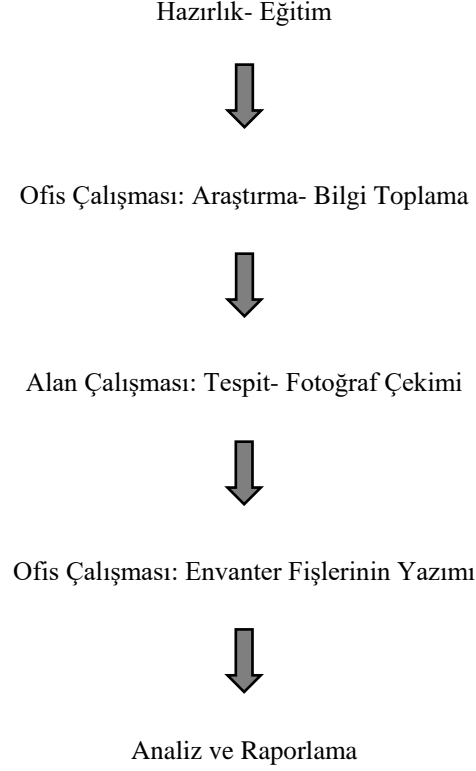


Çizelge 5.9 İstanbul Geneli Tescilli Eser Dağılımı



Çizelge 5.10 İlçelere Göre Bilinen Tescilli Yapı Yüzdeler Oranları

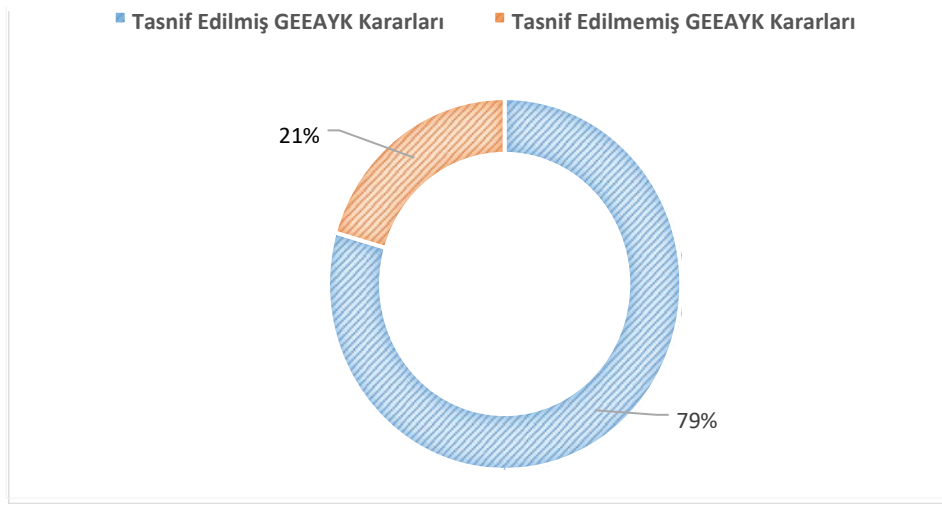
İstanbul'daki tescilli eserlerin %29'unu anıt eserlerin oluşturduğu bilinmektedir. Verileri paylaşılan envanter çalışmalarının çalışma sistematigi aşağıdaki gibidir;



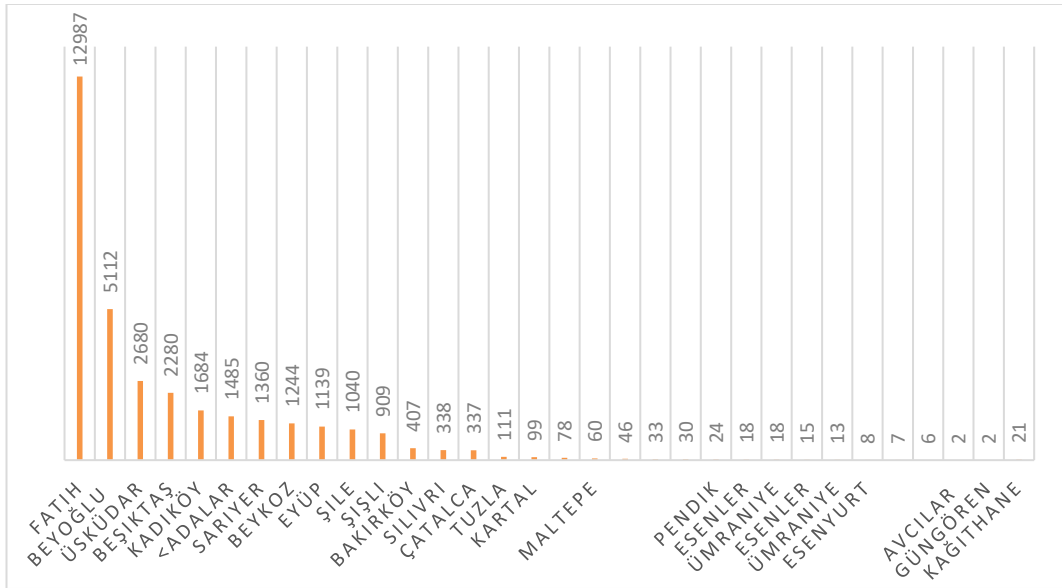
İLÇE ADI	TARİH	BİLİNER TESCİLLİ ESER ADEDİ	TESPİT EDİLEN ESER ADEDİ (öneriler dahil)	ARTIŞ ORANI	DURUM
Üsküdar, Eyüp	2015- 2016	3605	3899	%8,16	tamamlandı.
Fatih (Tarihi Yarımada Yönetim Planı Alanı)	2016- 2017	9977	13701	%37,33	tespit tamamlandı; analiz aşamasında.
Beyoğlu, Şişli, Kadıköy, Adalar, Şile	2017- 2018	10010	-	-	hazırlık aşamasında.

Çizelge 5.11 Nisan/ 2017 Tarihine Göre Envanter Çalışması Sonuçları

GEEAYK Kararları, ilk kez konu ve yer bilgilerine göre sınıflandırılmaktadır. Alan Çalışmasının tespit ve fotoğraf çekiminde, hazırlanan halihazır haritalar kullanılarak tespit yapılmakta, her eserin içten ve dıştan fotoğrafları çekilmektedir. Mimari tespit ve tanımlar, fişlere işlenmektedir. Envanter fişlerinde, 70 tür veri kaydedilmekte; böylece sayısal bir veri bankası oluşturulmaktadır. Envanter fişinin daha anlaşılır olması için yeni bir format geliştirilmiştir. Hazırlanan yazılım aracılığıyla, fişler Koruma Bölge Kurulları ile yapılan yazışmalar için, Avrupa Konseyi formatında basılabilmektedir.



Çizelge 5.12 GEEAYK Kararları



Çizelge 5.13 İstanbul'da Tespiti Yapılan 34216 Adet Tescilli Eski Eserlerin ilçelere Göre Dağılımı

5.3. Bölüm Sonucu

İstanbul Pilot Bölge örneği incelendiğinde, son dönem yapılan restorasyon ve onarımların içindeki büyük ölçekli anıt eserlerde yapının tamamını kapsayan ve strüktürel tamiratların olduğu geniş çaplı ve uzun zamanlı restorasyonların dışındaki koruma çalışmalarında, önerilecek modelin geçerli olduğu değerlendirilmektedir.

Aktif/mobilize model,söz konusu büyük ölçekli anıt eser olsa dahi, yapının kısmi bir yüzeyindeki bozulma ve eksilmelere müdahale edebilir. Orta ve küçük ölçekli taşınmaz kültür varlıklarında ise zemin sorunları ve taşıyıcı sistemden kaynaklanan hasarlar dışında uygulanabilir olduğu değerlendirilmektedir.

Modelin hareket alanının İstanbul'da son dönem yapılan farklı yapı türlerindeki eski eserlerin tamamı için geçerli olduğu varsayılmakla birlikte, listelerdeki Cami, Medrese, Hastahane, Mevlevihane, Müze, Muhafız Konağı, Tarihi Askeri Binalar, Tarihi Yönetim Binaları, büyük ölçekli eski eser kapsamında, Türbe, Tekke, Sıbyan Mektebi, Çeşme, Mektep, Dergah, ve Sivil Mimarlık örnekleri ise orta ve küçük ölçekli eski eser kapsamında sınıflandırılmıştır.

İstanbul'da Vakıflar İdaresi, İBB Yapı İşleri Müdürlüğü ve İBB KUDEB'ten alınan verilere göre onarım ve restorasyonu yapılan eski eser sayısı sırasıyla

$252+35+154+1397=1838$ olarak sayılmış yukarıdaki sınıflanmaya göre 242 adet yapı büyük ölçekli 709 yapı ise orta ve küçük ölçekli eski eser olarak kabul edilmiştir.

Tez çalışması kapsamında yapılan tespitlere göre, son 14 yıllık dilimde İstanbul'daki tüm tescilli eski eserlerin sadece %5'lük kısmı bakım ve onarım görmüştür. Envanter çalışmasının bitiminde toplam eski eser sayısının yükseleceği kabul edildiğinde, söz konusu oran daha aşağılara çekilebilecektir.

Önerilecek mobilize koruma modelinin İstanbul'da son on yılda yapılan restorasyonlardaki, orta ve küçük ölçekteki 1397 yapıda tamamen, 242 adet büyük ölçekli yapıda ise kısmen çalışma yapabileceği değerlendirilmektedir. Farklı bir değerlendirmeyle Mobilize koruma sistematığının hareket kabiliyeti ve pratik yapılanmasıyla İstanbul'daki tüm onarım ve restorasyon ihtiyacı olan yapılara hizmet edebileceği ve müdahale oranının mevcut olan %5 seviyelerinden daha üst sınırlara yükseltilebileceği düşünülmektedir.

6. İSTANBUL TARİHİ YARIMADA ALT BÖLGE ÖRNEĞİNDE YAKIN DÖNEMDE RESTORASYONU YAPILAN ESKİ ESERLERİN GÜNCEL DURUMLARININ İLİŞKİLİ KONU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde alan araştırması yapılarak İstanbul'un tarihi merkezi ve çekirdeğini oluşturan Tarihi Yarımada'da 2009-2013 yılları arasındaki yakın dönemde restorasyon ve onarımları yapılan tescilli yapıların 2015 ve 2016 yılı güncel durumları incelenmiş, fotoğraf ve gözlemlerle tespitler yapılarak, onarım sonrası oluşan hasarlar ve yapıların son durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu bölümden amaç; tescilli eserlere onarım sonrası bir periyot dahilinde muayene ve bakım yapılmadığı takdirde oluşacak durumun gözler önüne serilmesidir.

Çalışma kapsamında düşünülen aktif/mobilize korumanın anlaşılabilir olabilmesi ve desteklenmesi amacıyla Türkiye'nin en önemli sit bölgesi sayılacak İstanbul Tarihi

Yarımada da yakın dönemde onarımı yapılan tescilli taşınmazların hâlihazır durumları hasar ve bozulmuşluk durumlarının ortaya konması gerekli görülmüştür. Bu durumdan hareketle şehirlerimizde aktif hareketli bir koruma düzeninin bulunması halinde bu sistemin bu bölgedeki örneklemelerde gösterilen hasarlara ve aykırı kullanımlara müdahil olabileceği ve eski eser yapıların sürdürülebilir olmasına, özgünlüklerinin korunmasına katkıda bulunabileceği öngörülmüştür.

Tez çalışmasının ileriki bölümlerinde bu bölümdeki örneklemelerden de yola çıkılarak mobilize sistemin uygulamada müdahale edeceği hasarların türleri ifade edilmiştir.

Tarihi Yarımada'da seçilen örneklemelerde insan ve doğa kaynaklı hasar ve bozulmaların nedenleri sorgulanmış, hasarlı güncel durumları, onarım ve onarım sonrası şeklinde karşılaştırılarak, bu manada korumada sürekliliğin olması için periyodik bakım fikrine ve tez kapsamında önerilecek koruma modelinin doğruluğuna destek aranmış ve çalışma görsel olarak desteklenmiştir.

6.1 Tarihi Yarımada Alt Bölge Örneğinde 2009-2013 Yılları Arasında Onarımı Yapılan Anıt Eser ve Sivil Mimarlık Örneklerinin Yerinde İncelenmesi

Seçilen tescilli eski eser yapılar türbe-çeşme ya da tekke-çeşme gibi karma kullanımlı kâgir yapılardan ve UNESCO tarafından Dünya Miras Alanı ilan edilmiş Zeyrek'teki ahşap sivil mimarlık örneklerinden seçilmiştir. Bu kapsamda I. grup beş kâgir nitelikli anıt eser ve II. grup 10 ahşap nitelikli sivil mimarlık örneği çalışılmıştır.

Tarihi Yarımada'nın tercih edilme sebebi, bu tez ile önerilecek koruma modelinin, önemli ve pilot bir uygulama alanı olarak belirlenmesi gerektiği düşüncesidir.

Örneklemlerdeki taşınmaz kültür varlıklarındaki hasar ve bozulmalar, bu tez çalışması ile ifade edilen öneri koruma modeli ve müdahale edilebilecek durumların anlatılması ve ispat edilmesi için, görsel ve somut bir tablo ortaya koyacaktır.

Seçilen tescilli yapıların önemli bir gerekçesi, tez çalışmasında ortaya konacak koruma modeline konu olan orta ve küçük ölçekli yapılar olmasıdır. Bir diğer gerekçe de 2009 ve 2013 yılları arasında söz konusu tescilli yapılardaki onarımları yapan İBB, Kudeb'te idareci olarak görev alınması, dolayısıyla, onarım çalışmalarının organizasyon ve uygulamalarının başında bulunup, süreç konusunda bilgi sahibi olunmasıdır.

6.1.1 Hüsrev Paşa Türbesi ve Rifai Tekkesi

Fatih, Hoca Üveyz Mahallesi, Yenibahçe'de bulunmakta olup Mimar Sinan tarafından 16. yüzyılda inşa edilmiştir. Türbe, Rumeli Beylerbeyliği ve ikinci vezirlik yapmış olan Deli Hüsrev Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1918 yılındaki yangında zarar gören türbe, 1950 yılında kısmi tamir görmüştür .

Türbe içten ve dıştan sekizgen planlı olup, küfeki taşından yapılmıştır. Kapının olduğu cephe dışındaki yedi cephede, altı, üstlü sivri iki pencere dizisi mevcuttur. Giriş iç içe, birkaç silme ile belirtilmiş ve profilli bir kemerle taçlandırılmıştır. Duvarların üst kısmında mukarnaslı bir kuşak bulunur. Bunun üstünde, her cephede tekrarlanan alınlıklar ve taş yontma tomurcuklar sıralanmaktadır (Eyice, 1999, s.52-53).

Hüsrev Paşa Türbesi, 2009 yılında, İBB Kudeb tarafından onarılmıştır. Onarım kapsamında yapılan işlem, temizlik ve onarım teknikleri aşağıda anlatılmıştır.

- Onarım öncesi 4 nolu Bölge Koruma Kurulu ve diğer arşivlerden kaynak taraması yapılmıştır. Bu kapsamda Alman Mavisi ve Pervitich Sigorta Haritaları ve eski fotoğraflar incelenerek belgeleme çalışması gerçekleştirilmiştir.
- Onarıma kubbeden başlanmış, çimento taklit sıva yapıdan uzaklaştırılmıştır. Kubbe çamur sıvası yeniden yapılmış ve 2 ml kurşun tabaka ile kaplanarak kubbe örtüsü tamamlanmıştır.
- Sekizgen planlı türbe yapısının tüm cephelerinde ve bahçe ihata duvarlarında, vejetasyon (bitkilenme) temizliği yapılmış, çalı, ağaç kökleri ve yosunlanmalar temizlenmiş, kökleri alınmıştır. Türbe alt kısmındaki pencerelerdeki tüm ahşap doğramalar ve türbedar evinin ahşap aksamının özgün malzemesi olan sarıçam ağacı ile yeniden imalatı yapılmış, tamir edilebilecek durumdaki ahşap doğramaların çürük kısımları alınarak onarılmış ve su bazlı şeffaf ahşap boyası ile boyanmıştır Kırık ya da çatlak türbe ve türbedar yapısının camları değiştirilmiştir.
- Türbe içinde nemden ve kırılan camlardan, içeriye yağış girmesi sonucu bozulan kısımlardaki iç sıva katmanı, horasan harcı ile yeniden sıvanmış, türbe içindeki kalem işleri tamamlanmıştır. Türbe ve bahçe kapısının seren, kayıt ve tabla kısımlarındaki çürüyen ahşap aksam, yer yer yamanarak tamir edilmiş ve su bazlı ahşap boyası ile boyanmıştır.
- Tüm cephe yüzeyleri ve saçak süslemelerinde bulunan yüzey kirlenmeleri basınçlı su ve kimyasal jellerle temizlenmiştir. Cephe yüzeylerindeki çatlaklarda enjeksiyon dolgu yapılmış, cephelerde ve bahçe ihata duvarlarındaki derz boşalmaları doldurularak sağlamlaştırma çalışması yapılmıştır. Cephelerdeki silme kuşaklarında ve saçak dendanlarındaki kopmalarda tümlemeler yapılmıştır.
- Kitabede miksiyon ve altın varak çalışması yapılmıştır. Türbenin haziresindeki mezar taşları temizlenmiş ve türbe bahçesindeki toprak ve taş kısımlarda peyzaj çalışması yapılmıştır. Türbedar evinin eksiklikleri giderilmiştir (**Kudeb, 2014, s.22**).

Hüsrev Paşa Türbesi'nde 2015 yılı Mayıs ayı ve 2016 yılı Şubat ayında yerinde inceleme ve gözlemler yapılmış olup, aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir. Türbe yapısının içine girilemediği için iç bölümde bir tespit yapılamamıştır.

- Taş yüzeylerde meydana gelen kirlenme ve renk değişimleri (Resim 6.7)
- Yüzeylerde yeniden oluşan bitkilenmeler (Resim 6.1)
- Taş yüzeylerde erime ve kopmalar (Resim 6.8)
- Yüzeylerde oluşan yosunlanmalar (Resim 6.2)
- Türbedar Evi İzinsiz İnşaat Hali (Resim 6.5)
- Derz Boşalması ve Malzeme Kaybı (Resim 6.4)



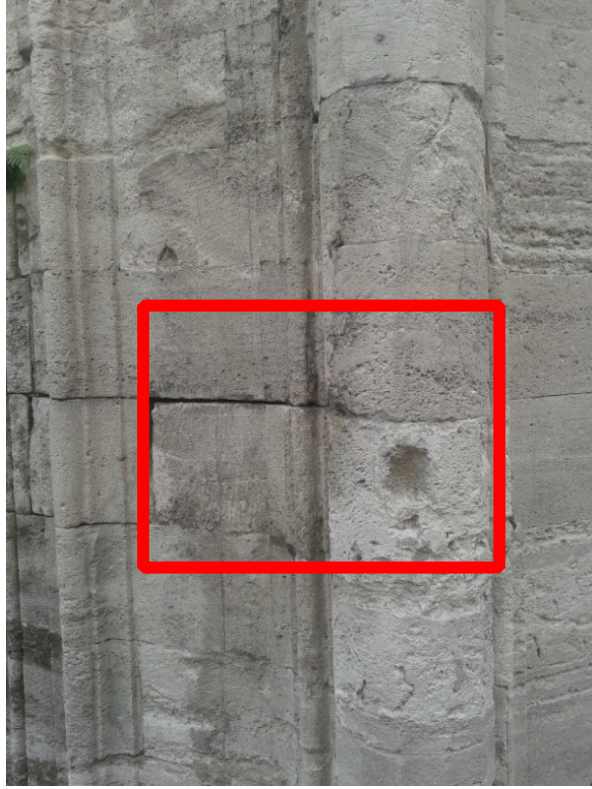
Resim 6.1 Hüsrev Paşa Türbesi Kuzey Cephesi Bitkilenme



Resim 6.2 Hüseyin Paşa Türbesi Batı Cephesi Yüzeyinde Oluşan Yosunlanmalar



Resim 6.3 Hüseyin Paşa Türbesi Yüzey Erimeleri ve Kirlenmeler



Resim 6.4 Hüsrev Paşa Türbesi Derz Boşalması ve Malzeme Kaybı



Resim 6.5. Türbedar Evi İzinsiz İnşaat Hali



Resim 6.6 Hüsrev Paşa Türbesi İhata Duvarındaki Oynama ve Aşınmalar



Resim 6.7 Hüsrev Paşa Türbesi Yüzey Renk Değişimi ve Bitkilenme



Resim 6.8 Hüsrev Paşa Türbesi Saçak Mukarnaslardaki Erimler ve Dendanlardaki Parça Kopmaları

6.1.2 Hindular Tekkesi ve Horhor Çeşmesi

Fatih İlçesi, 895 ada, 12 parselde bulunan tekke yapısı 15. yüzyılda inşa edilmiş olup Fatih Gureba Hüseyin Ağa Mahallesi Horhor sokakta bulunmaktadır. Hindular Tekkesi, Osmanlı- Hint siyasi ilişkilerinin önemli bir odak noktası olmuştur.

Nakşibendi Tarikatı'na bağlı olarak faaliyet gösteren tekke, 1925 yılında, tekkelerin kapatılmasından sonra terk edilmiş, tevhidhane bölümü 1933 yılında belediye tarafından yıkılmıştır. Haziresinde tespit edilebilen on adet mezar bulunmaktadır (**Tanman, 2014 s.68**).

Mülkiyeti Vakıflar İdaresine ait olup, Türkiye İnjesiyon Vakfı'na tahsislidir. Tekkenin, taşıyıcı sistemi ve cepheleri ahşap olup zemin +1 normal katlı yapıdır. Yapı süslemesiz dış cephelere ve kiremit kaplı kırma çatı örtüsüne sahiptir.

Horhor Çeşmesi, 15. yüzyıl Kırkçeşme Su Şebekesi'nin önemli bir su tesisi olup iki köşesinde iki açık pencerele kulesi bulunmaktadır. Haznesi, Hindular Tekkesi'ndeki derviş hücrelerine bitişiktir.

Hindular Tekkesi ve Horhor eşmesi, İ.B.B. KUDEB tarafından 2009 yılında onarılmış olup, bu kapsamda yapılan işlem, temizlik, yeniden imalat ve onarımlar aşağıda anlatılmıştır.

- Belgeleme çalışmasını takiben, onarımın başında, tekke ve çeşmenin önünü işgal eden ve zarar veren sabit ve seyyar ticari ünitelerin yapı önünden uzaklaştırılması gerekmiştir. Bu kapsamda Fatih Belediyesi ve İ.B.B. gerekli tebligatları yaparak, söz konusu ticari işgalleri ortadan kaldırmıştır.
- Ahşap tekke yapısı ve meşruta kısmı ile çeşme ve ihata duvarlarının onarımı eş zamanlı başlanmış olup, tekkenin yalnızca çürüyen dış ahşap kaplamaları değiştirilmiş, raspa yapılarak yağlı boya katmanı alınmış ve su bazlı ahşap boyası tatbik edilmiştir. Aynı işlem bahçe içinde meşruta yapısı için de uygulanmıştır.
- Belgeleme, restitüsyon ve dönem analizi çalışmalarında, bahçe girişinde bir cümle kapısının mevcut olduğu tespit edilmiş olup, bahçe girişine duvarları kesme taştan, kemerli bir ahşap kapı yapılmış ve ahşap saçakla tamamlanmıştır.
- Çeşmenin ön kısmında özgün seviyeyi bulabilmek için kazı çalışmaları yapılmış olup, toprağın yaklaşık bir metre altında çeşme yalıkları ve lüleleri ortaya çıkarılmıştır.
- Eğimli çatı örtüsündeki kırılan ve kullanılamaz hale gelen taş plaklar sökülerek bir kısmı yenilenmiş, kullanılabilir durumda olanlar enjeksiyonla tedavi edilmiş, derz boşlukları doldurulmuştur. Ayrıca çatı örtüsünün su yalıtımı çalışması yapılmıştır.
- Çeşmenin sağ ve sol tarafında bulunan taş kulelerdeki yapısal hasarlar, taşların sökülüp yeniden örülmesi suretiyle giderilmiştir.
- Çatı örtüsü, cepheler ve bahçe ihata duvarında bulunan yoğun bitkilenmeler, kök temizliği yapılarak giderilmiştir.
- Zamanla oluşan insan ve doğal kaynaklı yüzey kirlilikleri, sprey yazılar kimyasallarla temizlenmiştir.
- Belgeleme çalışması sonucu eğimli çatı örtüsünün ortasına ve iki kulenin tepesine taş alem imal edilerek takılmıştır.

- Kazı sonucu, Horhor eşmesinin özgün seviyesi ile cadde arasında kot farkı oluşmuş olup, çeşme cephesi boyunca yapılan beton merdivenlerle erişim sağlanmıştır.
- Tekke önünde bulunan haziredeki mezar taşları temizlenmiş, kopmuş olanlar bir araya getirilerek tümleme yapılmış ve bahçenin peyzajı yeniden düzenlenerek çiçeklendirme yapılmıştır.
- Tekke ve çeşmenin önünde bulunan elektrik direği, elektrik idaresine başvuru yapılarak kaldırılmış, görünüş açısından görsel bütünlük sağlanmıştır (**Kudeb, 2014, s.18**).

2015 yılı ve 2016 yılı Şubat ayında Hindular Tekkesi ve Horhor eşmesi'nde incelemeler yapılmış ve şu hususlar tespit edilmiştir.

- Ahşap tekke yapısının cephe kaplamalarında oluşan hasarlar (Resim 6.10)
- Horhor eşmesinde yüzey ve saçaklarda oluşan, bikilenme, rutubetlenme ve renk değişimleri (Resim 6.12., Resim 6.16.)
- Taş yüzeylerde erime (Resim 6.14.)
- Su tesisatındaki giderlerin tıkanması ve su yalıklarının dolması
- Muslukların sökülmesi, suyun akmaması ve çevre-insan kullanım şartlarından oluşan pislikler (Resim 6.15)



Resim 6.9 Horhor Çeşmesi Batı Cephesi Yüzeylerinde Bitkilenme



Resim 6.10 Hindular Tekkesi Batı Cephesi Ahşap Kaplamalarının Çürümesi



Resim 6.11 Çeşme Haznesi, Derviş Odaları Taş ve Derz Kayıpları



Resim 6.12 Saçaklarda Malzeme Kaybı ve Bitkilenme



Resim 6.13 Zamkla Yapıştırılan Afişler



Resim 6.14 Saçak Erimeleri



Resim 6.15 Fonksiyon Yitimi ve Yalak Taşı Tahribatları



Resim 6.16 Köşe Kuledeki Hasarlar

6.1.3 Hacı Eyüpzade Şükrü Bey Çeşmesi

Fatih İlçesi, 2427 Ada, 2 Parselde bulunan, Hicri 1277, Miladi 1862 yılında inşa edilen çeşme, Fatih Sinan Ağa Mahallesi, At Pazarı sokakta bulunmaktadır.

Hacı Eyüp ve Hacı Ali isimli kişilerin ruhları için Hacı Eyüpzade Şükrü Bey tarafından yaptırılmıştır.

Ön cephesi, ampir üslupta bitkisel kabartmalarla süslenmiş olup, ayna taşı mermerdir. Köşeli gömme sütunlarla sınırlanmıştır. Ön cephedeki kemerin üzerinde kitabe taşı, onun üzerinde çeşmenin haznesi boyunca uzanan bir kornişten sonra, taştan bir alınlık bulunmaktadır. Burada ortasında “Maşallah” yazan bir daire ve kabartma boşluklar bulunmaktadır. Kitabe altı beyitli olup, Kerimi adında bir şair tarafından yazılmıştır.

(Url – 19)

Hacı Eyüpzade Şükrü Bey Çeşmesi, İBB, KUDEB tarafından onarılmış olup, onarım kapsamında yapılan çalışmalar aşağıdadır.

- Onarım başlamadan önce 4 nolu Bölge Koruma Kurulu Arşivi, Su Vakfı ve İSKİ arşivlerinden kaynak taraması yapılmış olup, eski fotoğraflar incelenerek belgeleme çalışması gerçekleştirilmiştir.
- Çeşmenin kuzey yan cephesindeki çimento sıvanın raspası yapılarak, yeniden horasan harcıyla sıvanmış, ön cephede, derzlerdeki çimento sıva temizlenerek yapı niteliksiz müdahalelerden arındırılmıştır.
- Ön cephedeki mermer çeşme oyması ve küfeki taş yüzeylerde saf su ve kimyasal jellerle temizlik yapılmış, mermer yüzeylerde bulunan boyalar alınmıştır.
- Boşalan derzlerde, derz dolgusu yapılarak sağlamlaştırma sağlanmış, derinleşme potansiyeli olan yüzey çatlakları enjeksiyonla kapatılmıştır.
- Çeşme, farklı zamanlarda serilen asfalt tabakasından dolayı özgün yüksekliğini kaybettiğinden, İSKİ ve Yol Bakım Onarım Müdürlüğünden çağrılan teknik ekiplerle beraber çevresinde kazı çalışması yapılarak, toprak altında kalan kısmı açığa çıkarılmıştır. Bu esnada çeşmenin akarı ve gideri ise, tesisat uzatılarak ana şebekeye bağlanmıştır.
- Bordür taşları ve yan merdivenlerdeki rıht ve basamaklarda malzeme yenilenmiş, tamirler yapılmıştır.
- Çeşme kitabesinde miksiyon çalışması ve altlık boyaması yapılarak harfler ve beyitler okunur hale getirilmiş ve altın varakla kaplanmıştır.
- Su tesisatı yapılarak, çeşme akar hale getirilmiş, zincirli su tasları monte edilmiştir.
- Ahşap altlığa pirinç malzeme ile yapılan tanıtım ve onarım kitabesi çeşme ön cephesine yerleştirilmiştir (**Kudeb, 2009, s.68**).

2015 yılı ve 2016 yılı Şubat ayı incelemelerinde çeşmede aşağıda belirtilen bozulma ve hasarlar oluşmuştur.

- Küfeki taş yüzeylerde, çiçeklenme, yosunlanma, bitkilenme, yüzeyden malzeme ayrılmaları ve renk değişimleri (Resim 6.17)
- Mermer yüzeylerde kirlilik
- Almaşık yan duvarda derz boşalmaları (Resim 6.21.)
- Sıvalı yan yüzeyde rutubetlenmeler (Resim 6.20.)

- Sıvalı yan yüzeyde bulunan tarihli bilgilendirme panolarının kaybolması (Resim 6.20.)
- Armatür kaybından dolayı çeşmenin suyunun olmaması (Resim 6.23.)
- Yalıklarda oluşan pislik ve görüntü kirliliği (Resim 6.19.)



Resim 6.17 Doğu Cephesi Görünüşü



Resim 6.18 KUDEB Onarım Kitabesi



Resim 6.19 Yalak Taşındaki Tahribatlar



Resim 6.20 Yan Cephedeki Nemlenmeler



Resim 6.21 Çeşme Güney Cephesi Görünüşü



Resim 6.22 Derz Bozulmaları



Resim 6.23 Fonksiyon Yitimi ve eşme Teknesindeki Kirlilik

6.1.4 Sineperver Valide Sultan eşmesi

Fatih İlçesi, Hırkai Şerif Mahallesi, 1528 Ada, Eski Ali Paşa Caddesi, 47 Parsel üzerinde bulunmaktadır. Hicri 1241, Miladi 1825 yılında inşa edilmiştir.

Küfeki taştan yapılmış olup dört cephelidir.

Ön cephede, dört sütun cepheyi süslemekte olup mermer ayna taşında kabartma süslemeler bulunmaktadır.

Teknesi üç gözlüdür. Üstünde kurşun kaplı olmayan ,taştan yapılmış bir sirri kubbe olup onu taş alem tamamlamaktadır. (Url – 20)

Sineperver Valide Sultan eşmesi 2009 yılında; İBB Kudeb tarafından onarılmış ve onarım kapsamında aşağıda sıralanan koruma çalışmaları ve temizlikler yapılmıştır.

- Onarım öncesi 4 nolu Bölge Koruma Kurulu Arşivi, Su Vakfı ve İSKİ arşivlerinden belge taraması yapılmıştır.
- Ön cephedeki küfeki taş yüzeyde yoğun trafikten ve rutubetten dolayı oluşan kirlilik kimyasallarla temizlenmiştir.
- Sarmaşık ve bitki kökleri temizlenmiş, bütün yapıyı saran sarmaşık kökü temizlenmiştir.
- Yalak taşları ve ön cephe saçaklarında, yer yer kopan kısımlarda tütleme ve ayrılan yerlerde birleştirmeler yapılmıştır.
- Çimento sıva ile sıvanan yüzeyler ve derz araları temizlenmiştir.
- Çeşmenin önünde kazı çalışması yapılmış, yalak ve tekne kısımlarının özgün seviye ve ölçüsü ortaya çıkarılmıştır.
- Çeşmenin arka ve yan yüzeylerindeki çimento sıva uzaklaştırılmış, horasan harç ile yeniden sıvanmıştır.
- eşme kitabesi, miksiyon ve altın varak çalışması yapılarak görünür hale getirilmiş ayrıca ön yüze ahşap ve pirinçten mamul bir onarım ve tanıtım kitabesi eklenmiştir.
- Şehir şebekesinden çeşmeye su tesisatı bağlanarak suyu akar hale getirilmiş, su gideri yapılarak, eskitme tarzı musluk zinciri ve su kapları monte edilmiştir (Kudeb, 2014, s.13)

2015 yılı Eylül ayı ve 2016 yılı Şubat ayında Sineperver Valide Sultan Çeşmesinde yerinde inceleme yapılmış olup aşağıda belirtilen bozulma ve hasarlara rastlanılmıştır.

- Bitki kökleri ve bitkilenmeler (Resim 6.24)
- Taş yüzeylerde erimeler (Resim 6.29)
- Yüzeylerde rutubetlenme ve yosunlanmalar
- Çeşmenin yan ve arka yüzeylerinde oluşan nem sorunları ve sıva dökülmeleri (Resim 6.27.)
- Derzlerde oluşan boşluklar
- Taş yüzeylerde kopmalar ve parça kayıpları (Resim 6.28.)
- Yan cephelere yazılan duvar yazıları (Resim 6.27.)
- Suyun akmaması ve çeşme fonksiyonu yitimi (Resim 6.30.)
- Su giderlerindeki tıkanmalar
- Cephe ve görüntü kirliliği (Resim 6.31.)



Resim 6.24 Yüzey Erimeleri ve Bitkilenmeler



Resim 6.25 Kuzey Cephesi Görünüşü



Resim 6.26 KUDEB Onarım Kitabesi



Resim 6.27 Batı Cephesindeki Tahribatlar



Resim 6.28 Malzeme Kaybı



Resim 6.29 Yüzey Erimesi



Resim 6.30 Form Kaybı



Resim 6.31 Örtü ve Saçaktaki Bozulmalar

6.1.5 Karagümrük Pazar Meydanı Çeşmesi

Fatih İlçesi, 1595 Ada, 1. Parsel, Fatih Karagümrük Pazar Meydanı'nda bulunmakta olup Hicri 1229, Miladi 1813 yılında inşa edilmiştir.

Çeşme üç cepheli olup, üstteki kirpi saçak tüm yapıyı dolanmaktadır. Kemer bulunan üç ayna taşı ve muslukları mevcuttur (**İBB , İski, 2014, s.164**).

Kitabelik kısmı boş olup, kilit taşı yanlarında, birer rozet bulunan çeşme basık sivri kemerlidir. Yanlarında nişler bulunmaktadır.

Karagümrük Pazar Meydanı Çeşmesi'nin, İBB Kudeb tarafından 2009 yılında onarım ve temizliği yapılmış bu kapsamda aşağıda belirtilen çalışmalar tamamlanmıştır.

- 4 nolu Koruma Kurulu ve İski Arşivinden belgeleme çalışması yapılmıştır.
- Pazar Meydanı'na bakan üç cephesinde is tabakası, duvar yazıları ve çevredeki ticari kullanımlardan oluşan farklı kaynaklı yüzey kirlilikleri, malzeme analiz raporu sonucuna göre kimyasal jellerle temizlenmiş, çeşme yüzeylerine demirlerle monte edilen reklam tabelaları kaldırılmıştır.

- Yüzeylerde ve çatı örtüsünde oluşan bitkilenmeler temizlenmiş, kökleri ise kurutulmuştur.
- Silmelerde ve çatı alınlığında bulunan dendanlardaki kopan taş yüzeylerde tümlmeler yapılmıştır.
- Su tesisatı, şehir şebekesinden bağlanarak suyu akar hale getirilmiş, gider bağlantısı yapılarak eskitme tarzı musluklar ve su kapları konmuştur.
- Çeşmenin ön yüzünde kitabe boşluğu olduğu görülmüş ancak kitabe bulunmadığı için sadece onarım ve tanıtım kitabesi konarak çalışma tamamlanmıştır (**Kudeb, 2014, s.17**).

Karagümrük Pazar Meydanı Çeşmesi'nde 2015 ve 2016 yılı Şubat ayında yapılan inceleme ve gözlemlerde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

- Cephe yüzeylerine oluşan kirlenmeler (Resim 6.34.)
- Çeşme yüzeylerine spreyle yazılan yazılar
- Yüzeylerde oluşan bitkilenmeler
- Zamkla yapıştırılan afişlerin oluşturduğu görsel kirlilik (Resim 6.35.)
- Çeşmenin dibinde ateş yakılması sonucu duvarlarda oluşan is tabakası
- Yüzeylerde oluşan erimeler ve parça kopmaları (Resim 6.36.)
- Armatür hasarları ve suyun akmaması (Resim 6.32.)
- Onarım ve tanıtım kitabesinin tahrip olması (Resim 6.33.)
- Diğer görsel kirlilikler (Resim 6.37.)



Resim 6.32 Çeşme Güney Cephesi Görünüşü



Resim 6.33 KUDEB Onarım Kitabesi



Resim 6.34 Doğu Cephesi Yüzey Kirlenmeleri



Resim 6.35 Çeşme Batı Cephesi Görünüşü



Resim 6.36 Köşelerdeki Yüzey Erimeleri Ve Form Kaybı



Resim 6.37 Çeşme Teknesindeki Görsel Kirlilik

6.1.6 Zeyrekte'ki Sivil Mimarlık Örnekleri

Taşınmaz kültür varlıkları'nın güncel durumlarının Tarihi Yarımada örneğinde değerlendirilmesi kapsamında Zeyrek Kentsel Sit Alanında bulunan ahşap sivil mimarlık örnekleri incelenmiştir.

İnceleme ve örnekleme çalışmaları için Zeyrek Bölgesi'nin seçilmesinin önemli bir gerekçesi bu bölgenin 1985 yılından beri Unesco Dünya Miras Alanı içinde yer almasıdır.

Örnekleme kapsamında da Zeyrek Salih Paşa Caddesi, 52-56, 58, 60, 62, 66 ve 68 nolu ada; 1,3,4,5,6,7 nolu binalar ve Ali Tekin Sokaktaki 23,27,29,32,33 ve 36 nolu tescilli yapılar gözlemlenmiş ve fotoğraflarla tespitler yapılarak çalışmaya devam edilmiştir.

- Salih Paşa Caddesi'ndeki ahşap evler İBB Kudeb ile Kanal D televizyonunun işbirliğinde "Öyle Bir Geçer Zaman ki" dizisinin çekimleri ve dekoru için 2009 ve 2010 yıllarında onarımdan geçirilmiş, çürük ahşap kaplamalar, pencereler, saçaklar ve kapılar gibi ahşap aksam yenilenmiş ve tamir edilmiştir. Söz konusu onarımlar yalnızca binaların ön yüzlerinde yapılmış, resmi izinler İBB tarafından, onarım masrafı ise Kanal D televizyonunca karşılanmıştır.

- Erzakçı Sokak ve Ali Tekin Sokaktaki ahşap sivil mimarlık örneklerinin onarımı 2012 yılında Fatih Belediyesi tarafından gerçekleştirilmiş, resmi izin ve masraflar aynı belediye tarafından karşılanmıştır.
- Restorasyon ve onarım kapsamında, köşe parsellerde görünüş veren tüm cephe yüzeyleri, ara parsellerdeki yan bahçeli yapılarda ise sokağa cephe veren en az iki cephe yüzü ve sadece arka bahçesi olan tescilli yapılarda ise ön cephe onarılmıştır.
- Bina içerisinde yaşama müdahale olabilecek herhangi bir çalışma yapılmamış, kullanıcıların talepleri ve ısrarları doğrultusunda kısmi küçük tamirler yapılmıştır.
- Dış cephe onarımları kapsamında bozulan ahşap kaplamalar özgün malzeme ve ölçü ile yenilenmiş, tamir edilmiş, plastik pvc pencereler sökülerek ahşap doğramalar takılmıştır. Özgün ahşap kapılar tamir edilmiş, özgün olmayan kapılarda belgelere ve eski fotoğraflara bakılarak ahşap kapı imalatları yapılmıştır. Oluklar ve yağmur iniş boruları çinkodan yapılmıştır. Ahşap saçaklarda tümlemeler yapılmış, tüm binalar su bazlı ahşap boyası ile farklı renklerde boyanmıştır.

2016 yılı Şubat ayında aynı sokaklarda yapılan gözlem ve incelemelerde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

- Özgün ahşap doğramalar sökülüp tekrar plastik pvc pencereler takılmıştır. (Resim 6.39.)
- Periyodik bakım yapılmadığı ve evlerin içinden dışarıya soba borusu verildiği için ahşap dış cephe kaplamalarında bozulmalar ve islenmeler oluşmuştur. (Resim 6.44.)
- Ahşap dış kapılar sökülerek yerine çelik veya demir kapılar takılmıştır. (Resim 6.47.)
- Yapılarda düzgün olmayan, aykırı ekler gözlemlenmiştir. (Resim 6.43)
- Çinko yağmur iniş boruları sökülmüş, plastik esaslı malzeme kullanılmıştır.
- Yapılarda strüktürel sapmalar gözle görülür derecededir. (Resim 6.38.)
- Artan tesisat kabloları ve havai hatlar yoğun ahşap doku için tehlike oluşturmaktadır.
- Saçak tahtalarında çürümeler başlamıştır.



Resim 6.38 Zeyrek Ali Tekin Sokak Kat Döşemelerindeki Strüktürel Sapmalar



Resim 6.39 Plastik Esaslı Pencere Takılması



Resim 6.40 Fatih Belediyesi Onarım Kitabesi



Resim 6.41 Cephe Oranlarının Bozulması



Resim 6.42 Taş Merdivenlerin Mermerle Kaplanması



Resim 6.43 Muhdes Ekler



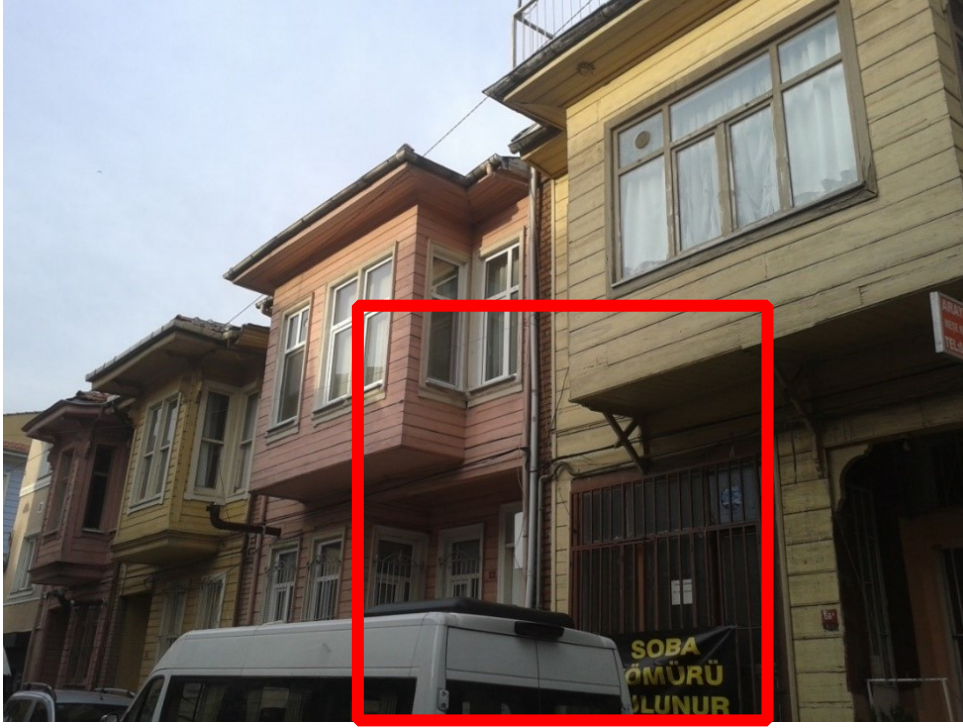
Resim 6. 44 Yanlış Kullanımdan Kaynaklanan Ahşap Kaplama Bozulmaları



Resim 6.45 Spreyle Yazılan Yazılar



Resim 6.46 Salih Paşa Caddesi Ahşap Sıra Evler Görünüşü



Resim 6.47 Salih Paşa Caddesi Ahşap Sıra Evler Cephe Oranlarının Bozulması

*6.Bölümdeki tüm fotoğraflar tez sahibi tarafından çekilmiştir.

6.2 Bölüm Sonucu

İBB Kudeb Geleneksel Ahşap ve Taş İşleri Atölyeleri marifetiyle Tarihi Yarımada'nın farklı bölgelerinde, farklı yapı türlerindeki taşınmaz kültür varlıkları onarım gördükleri 2009 yılından günümüze kadar geçen sürede gerek insan kullanımından ve gerekse doğal şartlardan dolayı tahribatlara maruz kalmıştır..

Cephe taş yüzeylerinde ,özellikle egzoz gazından dolayı oluşan kirlenmeler, erime ve kopmalar, yüzeylerde oluşan bitkilenmeler, yosunlanmalar spreyle yazılan yazılar birçok yapıda gözlemlenmiştir. Ayrıca çeşmelerde tesisatların bozulması, muslukların yok olması ve giderlerin tıkanmasıyla fonksiyon yitimleri oluşmuştur. Derz boşalmaları ve rutubetlenmeler artmıştır. Komşuluklarında bulunan ticari kullanımlar ve zamkla yapıştırılan afişler, broşürler görsel kirlilik oluşturmuştur.

Zeyrek'te, Salih Paşa Caddesi Ali Tekin Sokak ve Erzakçı Sokakta 2010 - 2012 yılları arasında onarılan sivil mimarlık örneklerinde ise farklı deformasyonlar mevcuttur.

Özgün ahşap pencerelerin yerine pvc esaslı plastik pencereler takılmış ve yapılara muhdes ekler yapıldığı görülmüştür. Ahşap kaplamalarda insan kullanımından kaynaklı bozulma ve kirlenmeler mevcuttur. Ahşap kapılar sökülmüş, çelik kapılar takılmıştır.

Düzenli ve bilimsel bir periyodik bakım onarım programı olmadığı için çalışma kapsamında kalan eserler insan ve doğa kaynaklı tahribatlara maruz kalmıştır ki bu durum doğal ve beklenen bir sonuçtur. Taş yüzeylerde oluşan erime, parça kopmaları başta nem ve egzoz gazı olmak üzere yüzeylerdeki aşınma ve kir tabakaları aynı zamanda görsel bir kirlilik oluşturmaktadır. Bilhassa 2009 yılında onarılarak ve su verilerek fonksiyon kazanan ve hayata katılan çeşmelerde bugün muslukların kırıldığı, giderlerin tıkandığı ve tesisatların çalışmadığı tespit edilmiştir. Yine duvar yazıları ile çevresel ticaretin verdiği zararlar, resmi denetimin ve periyodik bakımların kültür varlıklarındaki önemini ortaya koymaktadır.

Özellikle taş yüzeylerdeki sıvalarda dökülmelerin olduğu ve derz sorunları bulunduğu görülmüş olup, Zeyrek'te Hasan Ağa Çeşmesi ve Eyüpzade Çeşmesi'nin yan duvarlarındaki onarım sürecinin öncesini ve sonrasını anlatan yazı ve fotoğrafların yer aldığı çerçevelerin söküldüğü tespit edilmiştir.

Model, kapsamında yapılması ve takip edilmesi gereken bir diğer teknik hizmet aydınlatma olmalıdır. Eski eser dokusuna uygun aydınlatma sistemi tarihi eseri gecede şehre sunacak ve güvenlik açısından olumlu bir katkı yapacaktır.

Yapıların ve sokakların artık kamerayla takip edildiği günümüzde büyük, orta ve küçük ölçekli tescilli yapılarda kamera ile takip edilmelidir.

7. AKTİF / MOBİLİZE KORUMA MODELİ ÖNERİSİ

Bu bölümde önce korumada aktif/ mobilize modelin ihtiyaç değerlendirmesi yapılmıştır. Öneri koruma modeli, teşkilat yapısı ve müdahale alanları ile anlatılmış ve mevcut koruma sistemiyle entegrasyonu ele alınmış olup yeni bir çalışma konsepti ve şeması ortaya konmuştur.

Tescilli kültür varlıklarının, olumsuz dış etkenlere sürekli maruz kalması eserin ömrünü kısaltmakta, özgünlüğünü bozmakta ve korunabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Koruma eylemlerinin aktif ve sürekli olması geleneksel dokunun yapı kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

İstanbul Üst Bölge örneğinde kentte son on yılda yapılan kurumlar tarafından restorasyon ve onarımların sayısal değerleri İstanbul'daki tüm eski eser sayısına oranla %5'e ulaşmadığı tablo halinde ortaya konmuştur.

İstanbul Tarihi Yarımada'da restorasyon ve uygulama yapılan tescilli taşınmazların uygulama sonrası durumlarını ortaya koymak amacıyla alan araştırması yapılarak yerinde incelenmiş ve tespitler yapılmıştır. Söz konusu iki bölümde ortaya konan veriler, kültür varlıklarının ve onların oluşturduğu sit alanlarının yeteri kadar ve doğru yöntemlerle korunmadığını sayısal değerler ve onarımlarla uygulama sonrası oluşan halihazır durumun Türkiye'de taşınmaz ortaya çıkarmaktadır.

Taşınmaz kültür varlıklarında pasif ve edilgen bir koruma modelinin günümüzde geçerli olmadığını ve bu durumun hem kentin ihtiyaçlarına cevap vermekte zorlandığı hem de eski eserin otantik değerine zarar verdiğini ifade etmek mümkündür. Her iki ihtiyaca cevap verebilen, toplum hareketlerinin arkasından gitmeyen onları yönlendirecek, özgünlüğü ortaya bir disiplin olarak koyacak bir koruma sisteminin zorunluluğu günümüz kentlerinde bir ihtiyaç olarak ortada durmaktadır.

Korumada mesele, nasıl ve hangi zaman aralığında korunacaktır sorusunda düğümlenmekte olup, teknik detayların hasar ve müdahale yöntemlerinin ve yetki dağılımlarının yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Korumada eski eserin özgünlüğünün korunması ve bilimsel verilerin ortaya çıkarılması adına belli bir yavaş davranma ve izleme süresi kabul edilebilir bir durum olmakla birlikte süreç ve prosedür tamamlandığında uygulamanın yavaş olması

durumunda toplumun istekleri ve rant baskısı devreye girmekte başarılı sonuç almak zorlaşmaktadır.

Bir kültür varlığının, hasarlarına ve kullanım şartlarından ötürü tahrip edilmesine ve varlığının tehdit altında olmasına ilgisiz kalmak medeni toplum açısından kabul edilebilir bir durum değildir. Eski eser restorasyonlarının hemen sonrasında tahribat süreci başlamaktadır. Bu doğrultuda izleme ve denetleme mekanizmasının başlaması ve olumsuz değişimin, kültür varlığının taşıyıcı yapısını ve özgünlüğünü bozacak düzeye gelmeden sorunun çözülmesi yönünde adımlar atılması doğru bir yaklaşım olacaktır.

Türkiye'de korumada halen böyle bir sistem bulunmamakta olup aktif bir koruma sistemine ihtiyaç duyulduğu ifade edilebilir. Eski eserlerde, projeye dayalı büyük restorasyonlar sonrasında izleme ve denetim aşamalarında yetki ve sorumluluk açısından çok iyi tanımlanmamış ara dönemler oluşmaktadır. Çalışma yönetmeliklerinin sık değişmesi, tescilli taşınmazları ilgilendiren ve kamoyunda bilinen adıyla 6306 Sayılı Kentsel Dönüşüm ve 5366 Sayılı Tarihi Kentsel Yenileme Yasaları'nın çıkması, Koruma Yüksek Kurulu'nda yeni alınan ilke kararları bu konuda adaptasyon ve koordinasyon süreçlerini etkilemekte, yetki ve sorumluluklar açısından yeni ve tanımlanması gereken durumlar ortaya çıkarmaktadır. Bu durum koruma sürecini olumsuz etkilemekte olup izleme-denetim konusunda aktif, ilgili diğer kurumlara lojistik ve teknik destek verecek bir düzene ihtiyaç vardır.

Türkiye'de taşınmaz kültür varlıklarına dair bilgilerin oluştuğu, güncellendiği ve paylaşıldığı bir bilgi bankasına ivedi olarak ihtiyaç duyulmaktadır. Kurumlar arası otomasyon ve uygulamada başarı açısından böyle bir yapılanma önerilecek model içinde ele alınabilir.

Model önerisinde; koruma çalışmaları, izleme, denetim, tespit ve müdahale-uygulama olmak üzere dört ana safha olarak ele alınmış, birbirini tamamlayan bir koruma modeli öngörülmüştür. Öneri model, taşınmaz kültür varlıklarında aktif ve sürekli bir korumayı esas almaktadır. Temel çıkış kaynağı, korunma açısından donanımlı bir merkez ve ona bağlı olarak çalışan mobilize muayene ve bakım-onarım çalışması yapacak olan seyyar teşkilat yapısıdır.

Önleyici koruma adına sistem, periyodik muayene ve büyük ölçekli olmayan basit bakım-onarım çalışmalarını kapsayacak olup, bu modelin müdahale edebileceği durumlar ve hasarlar detaylı olarak anlatılmıştır.

Büyük yapısal hasarlar, zemin bozulmaları, büyük ölçekli taşıyıcı sistem sorunları, dönem analizi ve restitüsyon projesi gerektiren tescilli yapının özgünlüğünü yitirmesi gibi durumlarda mülkiyet sahipliği esas alınarak, proje onay ve uygulama süreçleri ilgili kurumlar tarafından takip edilecek ve yaptırılacaktır.

İş akış diyagramı açısından model, kent mekânında sürekli hareket halinde olacaktır. Sahada izleme, tespit ve denetim çalışmaları yapan daimi bir teknik takip servisi, uygulama öncesi verileri toplayarak, merkezi yapıya aktaracak ve burada oluşturulacak konservasyon raporu ve gerekirse teknik çizimler doğrultusunda müdahale yöntemleri belirlenerek, atölyelerde gerekli imalatların yapılmasını takiben uygulamaya geçilecektir. Böylece koruma çabalarında sürekli bir devinim oluşturulacaktır.

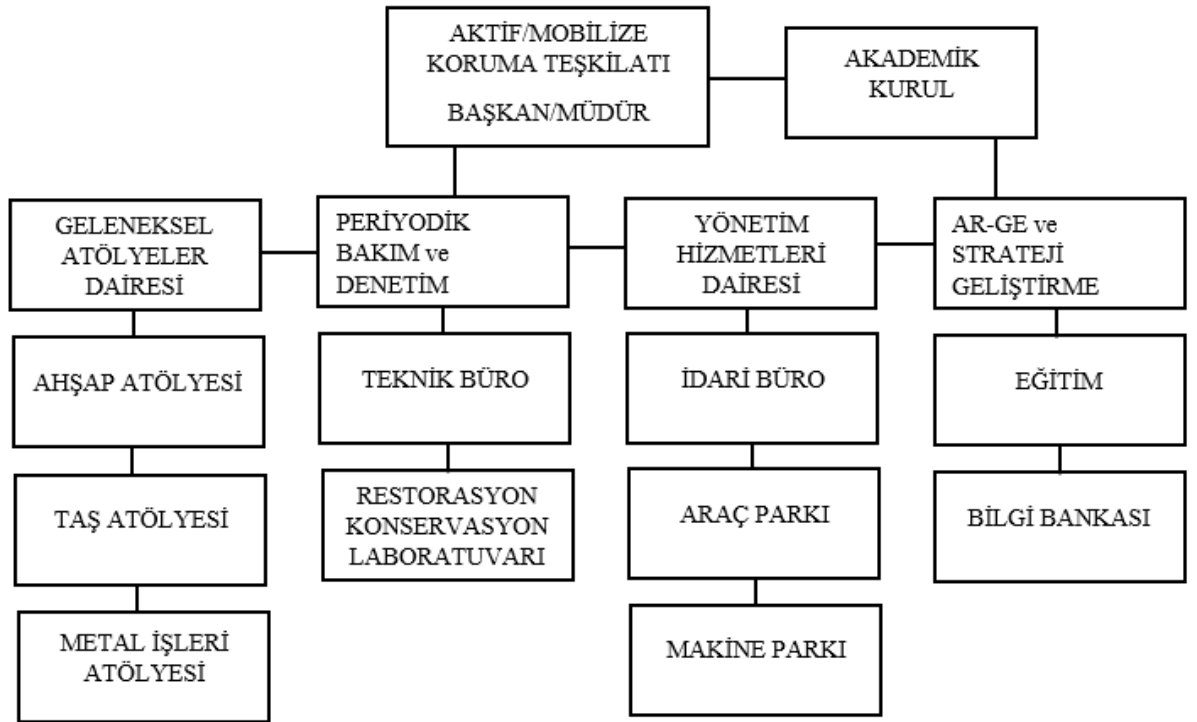
Hareketlilik ve dinamizm açısından bu durum, kentin, itfaiye, elektrik, su, doğalgaz teşkilatları gibi altyapı hizmetlerinde, arıza ve acil müdahalelerde her zaman var olan teşkilat yapısına benzetilebilir.

Aktif/mobilize koruma modeli'nin sabit merkezinde ise idari ve teknik bürolar, geleneksel ahşap, taş, metal ve tesisat atölyeleri, proje ve eğitim departmanları ile bilgi bankası ve arşiv büroları yer alacak olup ayrıntılarıyla bu bölümde anlatılmıştır.

Bu bölümde, şemalarla anlatılan mobilize koruma modeli belli periyotlarla izleme, denetim ve onarma işlevini gerçekleştirebilir. Periyodik denetim yapılarak ve tutanak tutularak eski esere yapılan muhdes ekler hızlı bir şekilde ortadan kaldırılabilir. Yapılardan alınacak taş, sıva ve ahşap örneklemelerin , laboratuvarında, malzeme analizine tabi tutulması ve onarım metodolojisinin belirlenmesiyle, eski esere yerinde ve süratli bir şekilde müdahil olunabilir. İleride oluşacak daha büyük çaptaki hasarların önüne geçilebilir. İstanbul Tarihi Yarımada'dan verilen örneklerde aradan geçen yedi yıl sürede herhangi bir iyileştirme ve onarım çalışması yapılmamış olup, bu tarihten sonra da bu çalışmaların ne zaman yapılacağı belirsizdir. Taşınmaz kültür varlıklarına müdahalede süre tanımı yapılmamış olmasından doğan sıkıntılar bu örnek yapılarda da mevcuttur.

Hareketli koruma düzeneği, tescilli eski esarlere bir onarım periyotu getirmekte ve Konservasyon Laboratuvarı Raporu ve Akademik Kurul Kararı ile bilimsel ve etkin korumanın hızlı bir şekilde önünü açabilmektedir. Hareketli koruma modelinde örneklerle gösterilen tescilli taşınmazların hasarsız, bakımlı ve fonksiyon yitimi olmadan kent mekanında bulunmalarını mümkün olabileceğini söylemek doğru bir yaklaşım olabilecektir.

7.1 Öneri Mobilize Koruma Modeli Yapılanma Şeması



Çizelge 7.1 Aktif Mobilize Modeli Çalışma Şeması

Modelin çalışma şemasında Başkan/Müdür altında farklı hizmet daireleri sıralanmıştır. Akademik Kurul ise dairenin üst konumunda olup doğrudan ita amirine bağlıdır.

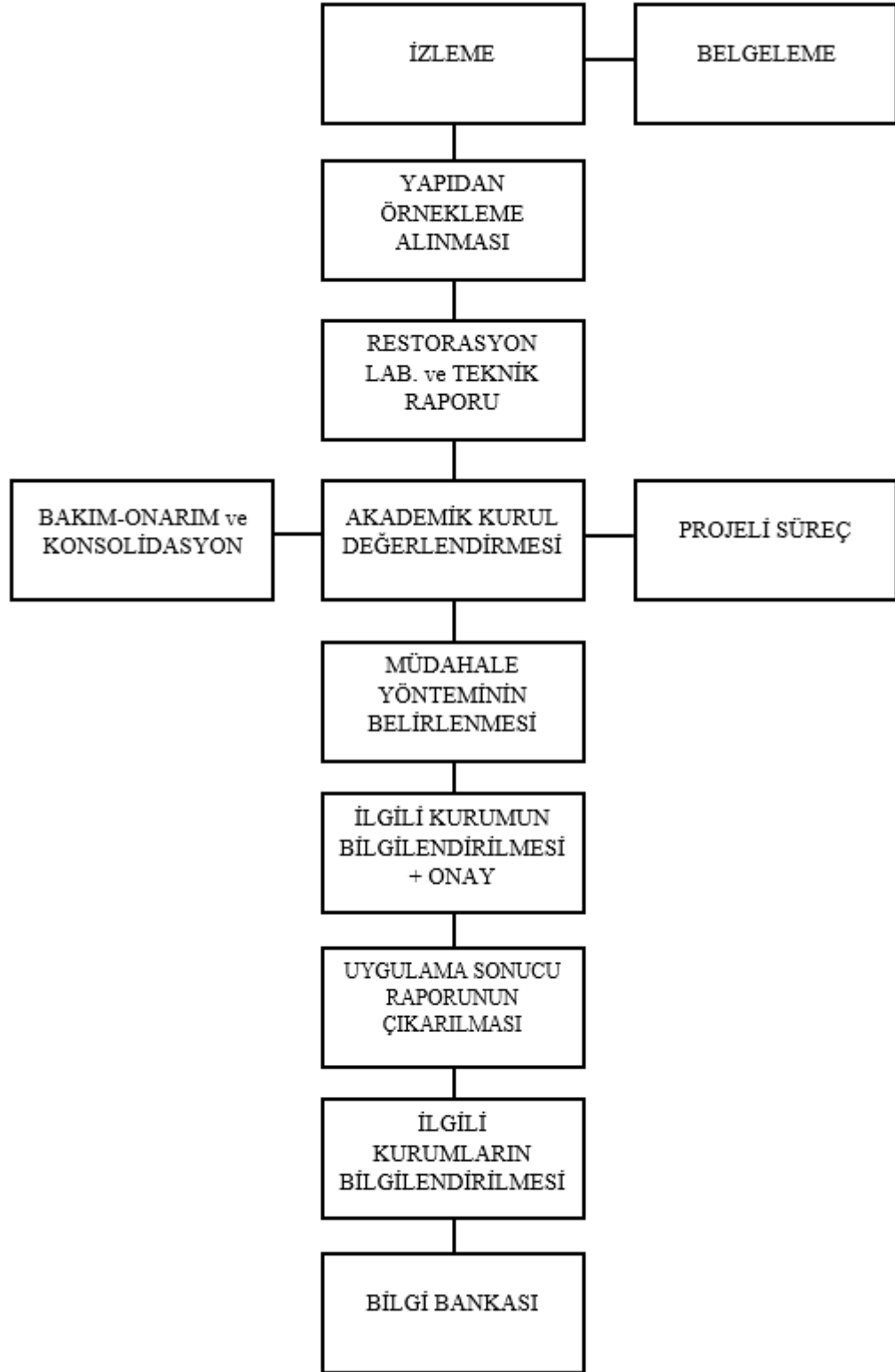
Periyodik Bakım ve Denetim Dairesi altında farklı disiplinlerden oluşan teknik büro yer alır. Periyodik bakım ve onarımlar, malzeme analiz raporlarına göre gerçekleştirileceği için Restorasyon- Konservasyon laboratuvarı bu dairenin bünyesinde düşünülmüştür. Tescilli eserlerdeki rutin denetim ve izleme çalışmaları daire bünyesinde bulunan teknik büro tarafından yürütülür.

Geleneksel Atölyeler Dairesinde, taş ahşap ve metal işleri yer almıştır. Personel, usta, kalfa ve yardımcı elemanlardan oluşur. Uygulamaya dönük kısmi imalat ve onarımlar Atölyeler Dairesinde gerçekleştirilir.

Yönetim Hizmetleri Dairesinde, tüm teknik ve idari personelin özlük haklarının, maaş puantajlarının hazırlandığı ve genel evrak kısmının bulunduğu idari büro yer alır.

Mobilize sistem kapsamında kullanılacak araçlar ve makine parkının sevk ve idaresi, görev yazılımları Yönetim Hizmetleri Dairesinde yapılır

Ar-ge ve Strateji Geliştirme Dairesinde, tescilli eserlerin korunmasında kullanılacak yeni malzemeler ve koruma teknikleri incelenir. Bu kısımda gerekli araştırmalar yapılır. Ulusal ve uluslararası koruma etkinlikleri takip edilir. Meslek içi eğitim ve taşınmaz kültür varlıklarına dair tüm bilgi ve belgelemeler bu daireye bağlı Bilgi Bankasında korunur.



Çizelge 7.2 Periyodik bakım iş akış şeması

Aktif /Mobilize koruma birim modülü teknik takip servisi ve uygulama servisinden oluşur.



Çizelge 7.3 Aktif/ Mobilize Birim Modülü

İş akış diyagramı ve personel görevlendirmesi, restoratör yönetici tarafından belirlenir. İzleme denetim ve tespit teknik takip servisindeki aynı ekip tarafından farklı günler ve çalışma saatlerinde geçişken olarak programlanır.

Teknik takip servisi tarafından yapı hasarları, bozulmalar, koruma mevzuatına aykırı uygulamalar listeler haline getirilerek gruplandırmalar yapılır. Hasarlı yapıdan alınan örneklemeler, gözlemler, şematik çizim ve fotoğraflarla görsel hale getirilir.

Taşınmaz kültür varlıklarındaki periyodik bakımları iki ayrı sınıflama ve uygulama sürecinde değerlendirmek mümkündür.

- Planlı ve periyodik basit bakımlar

I.ve II. Grup tescilli yapılarda; izlenen yapılardan alınan örneklemelemlerle, teknik raporlama ve belgeleme çalışması sonrasında yapılan önleyici koruma ve bakım kapsamındaki uygulamalardır. Bu sınıflamadaki çalışmalar, günlük ve aylık müdahaleleri kapsar.

- Planlı ve kapsamlı periyodik bakımlar

I.ve II. Grup tescilli eserlerin, yaşlanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan hasar ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik çalışmaları kapsar. Taşıyıcı sistemlerdeki talî sorunlar, korozyon kontrolü ve giderilmesi, duvar örgülerinin sağlamlaştırılması, örtü sistemlerindeki hasarlar bu kapsamda ele alınır. Bu bölümdeki periyodik bakımlar 6 aylık ve yıllık bakımları kapsayabilir.

Tarihi yapılarda, afet durumlarında ortaya çıkan hasarlı bileşenlere, yapının varlığının korunmasına ve ayakta kalmasına yönelik acil nitelikli bakım- onarım ve müdahaleler gerekli olabilir. Bu tür müdahaleler plansız onarım/ müdahale olarak tanımlanabilir.

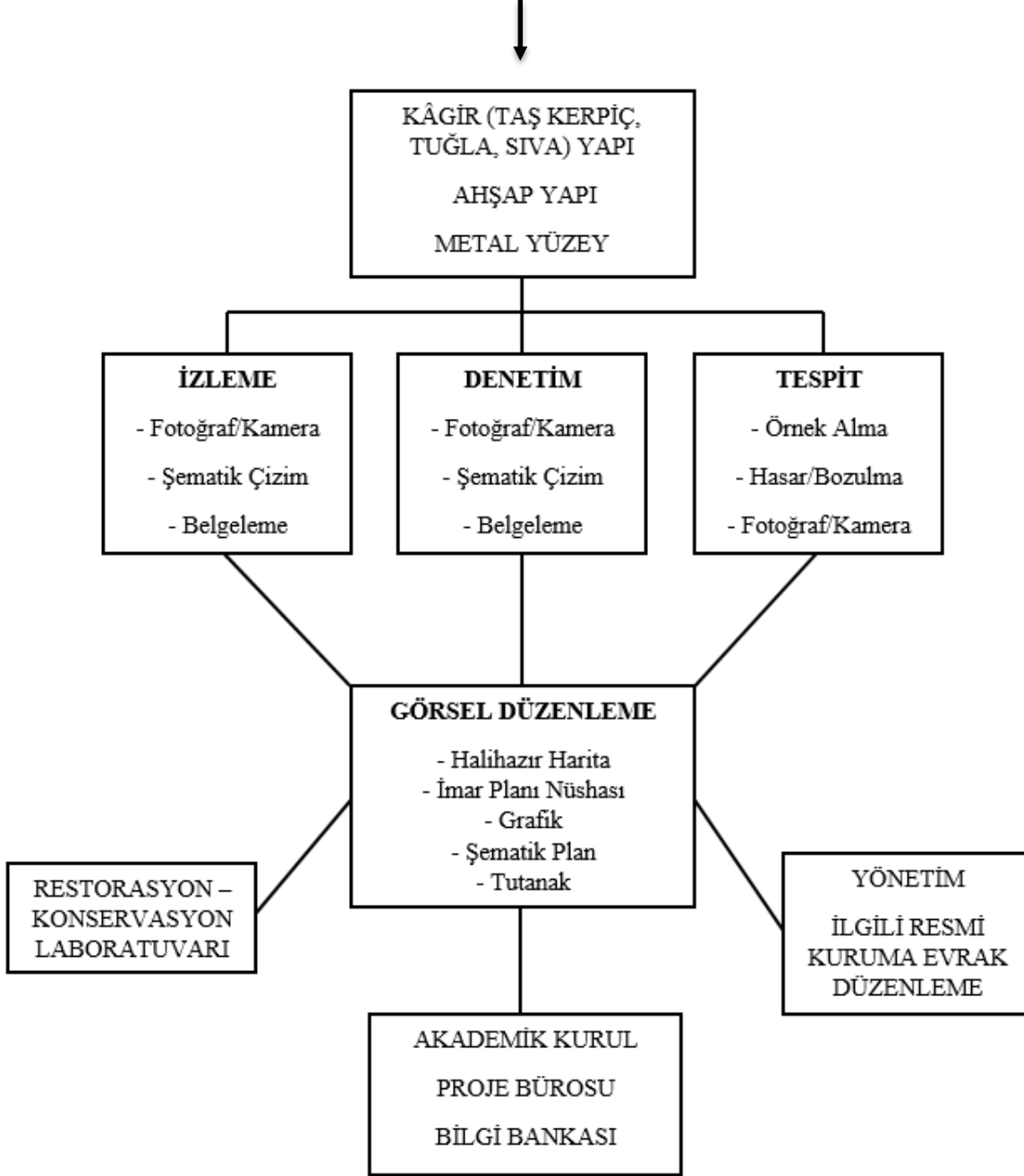
Aniden ortaya çıkan ve saat diliminde müdahaleler ve önlemler gerektiren koruma çalışmaları ilgili kurumlarla bilgilendirme ve işbirliği içinde gerçekleştirilir.

7.2 Modelin Çalışma Etapları

Aktif Koruma Modeli, iş akışı olarak, birbirini takip eden dört temel çalışma etabından oluşmaktadır.

- a- İzleme
- b- Denetim
- c- Tespit
- d- Müdahale ve Uygulama

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI



Çizelge 7.4 Çalışma Etapları ve İlgili Departmanlar

7.2.1 İzleme

Herhangi bir hasar ve olumsuzluk olmaksızın tescilli eski eserlerin periyodik olarak izlenmesi ve raporlanmasını içerir.

Taşınmaz kültür varlıklarında, teknik takip servisinin ilk çalışma etabı olarak, tescilli yapının bulunduğu yerin konumu ve çevre şartlarına göre, aylık, üç aylık ve altı aylık periyotlarla teknik izleme yapılır, sonrasında izleme sonuçları fotoğraf, kamera görüntüleri ve şematik çizimlerle desteklenerek bilgi bankasında depolanır ve ilgili kurumlarla paylaşılır. (çizelge 7.5)

Tescilli taşınmazların izlenmesinde insan kaynaklı ve doğal kaynaklı hasar ve bozulmalar takip altında bulundurulurken sebep sonuç ilişkisi ortaya konur ve bu bilgiler arşivlerde sayısal ortamlarda muhafaza edilir

İzleme ekibinin yaptığı çalışmalar ve dokümantasyon; bilimsel kurullar, her ölçekli koruma uygulamaları ve yüksek lisans tezi ve doktora tezi gibi akademik çalışma yapan kişiler için bir veri tabanı olacaktır.



Çizelge 7.5 İzleme – Kayıt İş Akış Şeması

7.2.2 Denetim

Sit alanlarında ve tescilli yapı parsellerindeki taşınmaz kültür varlıklarında, insan eliyle verilen ve koruma mevzuatına aykırı olan kullanımların ve oluşan hasarların periyodik olarak yerinde incelenmesini ve yasal işlem sürecini içerir.

Model önerisindeki denetim, sürekli sahada bulunan teknik personel tarafından, günlük olarak yapılacak alan ve tek yapı ölçeğindeki kontrolü ifade eder.

Taşınmaz kültür varlığına insan eliyle yapılan ve yasal olmayan niteliksiz ekler, cephe düzenlerindeki bozulmalar, yapı cephesinde boşluk açma, doldurma, özgün malzemelerin değiştirilmesi, plan şemasının bozulması, tescilli yapının kontur ve gabarisindeki sapmalar, görüntü kirliliğine sebep olan altyapı ve tesisat sistemleri, koruma amaçlı imar planlarının hilafına, tescilli eserlerde oluşan işlev değişiklikleri ,önerilen modelde, aykırı uygulamalara fırsat verilmeksizin ve günlük olarak yapılır.

Günlük saha denetimini; denetim formu, fotoğraf ve şematik çizimlerle belgeleyen teknik ekip, çalışmalarını, ofiste evrak tanzimini takiben, yasal işlem ve ilgili kurum ya da kişilerin bilgilendirilmesi suretiyle tamamlar.

Yazışmalar; resmi nitelikte olup, ilgili idarelerin ve özel kişilerin hasar ya da aykırı kullanımları konusunda önlem ve gerekli tedbirleri alması için dağıtımli bilgilendirme ve gereğini yerine getirme yazıları şeklinde olur. Günlük saha denetimi kapsamında aşağıda belirtilen hususlar periyodik kontrol ve takip kapsamına alınır. (Çizelge 7.6)

- Eski esere yapılan ve yasalara aykırı olan ekler,
- Onaylı restitüsyon ve restorasyon projesine ve plan şemasına aykırı yapılan uygulamalar,
- Restorasyon ve onarımlarda yapılan yanlış malzeme kullanımları,

- Çalışma ve iş güvenliği zafiyetleri,
- Yerel yönetimler tarafından basit bakım-onarım izni verilen tescilli eserlerin onarım izin belgesine göre yapılıp yapılmadığının kontrolü.



Çizelge 7.6 Saha Denetimi İş Akış Şeması

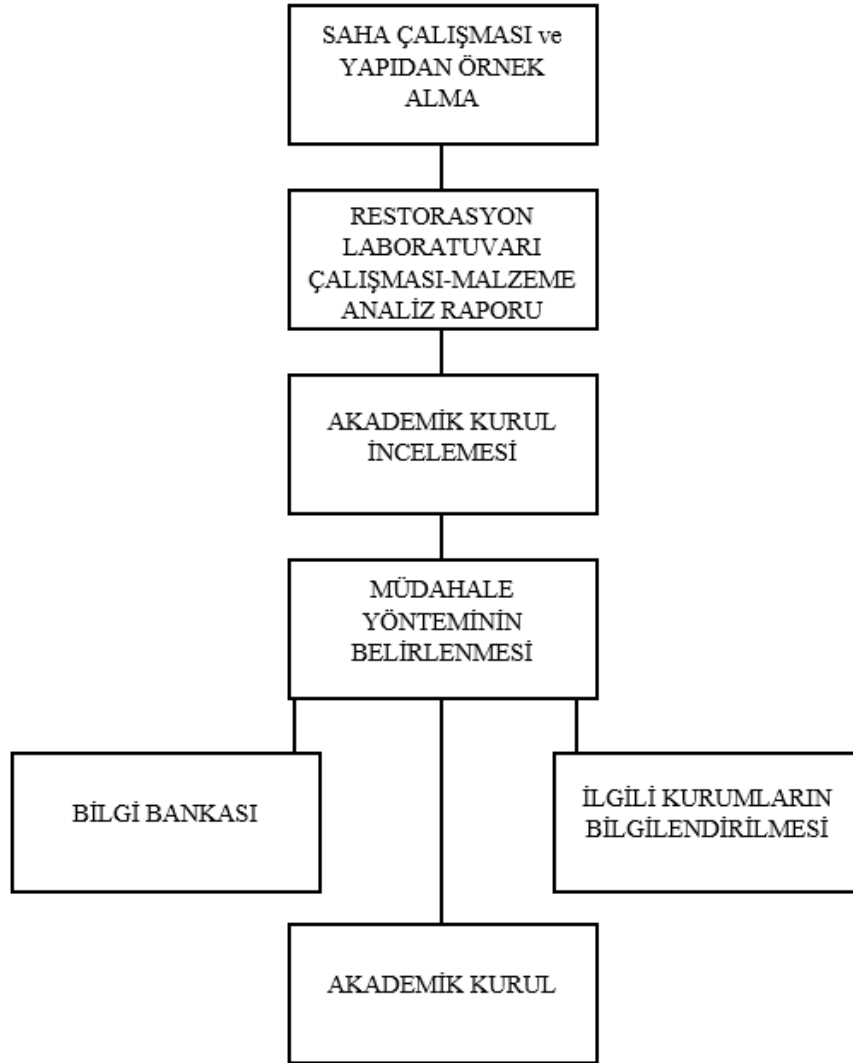
7.2.3 Tespit ve Laboratuvar Çalışması

Tespit aşaması, taşınmaz kültür varlıklarının hasarlı ya da bozulmuş kısımlarından restoratör ve konservatörler tarafından alınan malzeme örneklerinin, restorasyon laboratuvarı ortamında incelenmesi ve uygulamaya esas raporlanmasını içerir. Tescilli yapı üzerinden verilerin toplanması aşamasında;

- a- Yerleşim şartlarından oluşan insan kaynaklı hasarlar,
- b- Doğal şartlarda gelişen bozulmalar incelenir, taş, ahşap, kerpiç, sıva, harç, metal vs. farklı yüzeylerden alınan örnekler restorasyon laboratuvarında değerlendirilmek üzere toplanır, arazideki örnekleme çalışması fotoğraf ya da kamera kaydı ile belgelenir. Laboratuvar çalışması aşamasında, bozulma ve hasarlar iki ana etkene bağlı olarak incelenir. Bu çalışma kapsamında tescilli yapının;

- a- Malzeme mukavemeti ve hasar oranı,
- b- Isı durumu,
- c- Nem ve tuz durumu,
- d- Bağlayıcı ve sıvaların durumu,
- e- Gerekli diğer analizler,

Ortaya konarak teşhis ve müdahale yöntemini belirleyen malzeme analiz raporları çıkarılır. Yapılan tespitler ve raporlar, merkezde bulunan Akademik kurula sunulur, bakım-onarım uygulamasına esas müdahale yöntemleri belirlenir.(Çizelge 7.7)



Çizelge 7.7 Tesbit ve Laboratuvar Çalışması Şeması

Malzeme analiz raporu ve müdahale yöntemini belirleyen restorasyon laboratuvarı raporu ilgili departmanlara gönderir ve bilgi bankasında muhafaza eder.

7.2.4 Müdahale ve Saha Uygulama Ekibi

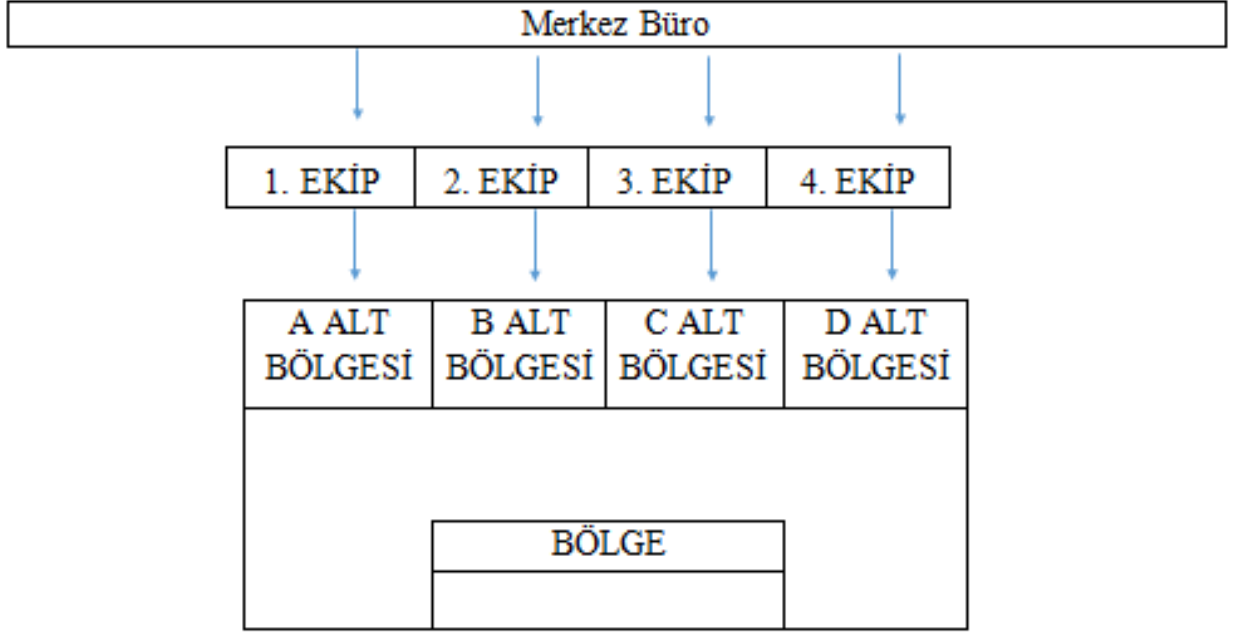
Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı tarafından malzeme analiz raporu verilmiş ve müdahale yöntemleri belirlenmiş olan taşınmaz kültür varlıklarındaki müdahale ve tedavileri yapmak üzere görevlendirilmiş olan mobilize teşkilat yapısını tanımlar.

Müdahale ve uygulama, bozulan yüzeylerdeki hasarın yavaşlaması ve durması için basit bakım-onarım kapsamında yapılacak konsolidasyon çalışmalarını ifade ettiği gibi, bazen de tescilli eski eserin yıkılması, can ve mal güvenliğinin tehlikeye girmesi gibi acil durumlarda hasarlı yapı bileşenlerine yapılan ve yapıyı ayakta tutacak destekleyici ekleri de kapsayabilir.

Mobilize müdahale ve uygulama ekibi, sahada sürekli hareket halinde olur, merkez tarafından, çalışma alt bölgeleri ve programları tespit edilmiş alanlarda, ekipman ve malzeme organizasyonu yaparak, tanımlanmış olan onarımları periyodik olarak yerine getirir.

Ekip; mimar, restoratör, konservatör, sanat tarihçisi, geleneksel ahşap, taş, metal ve tesisat ustaları gibi farklı disiplinlerden oluşur. Onarım uygulamaları için, donanım açısından gerekli cihaz, mekanik tertibat ve sarf malzemeleri araç içinde tanzim edilir.

Uygulama sonrası ise, taşınmaz kültür varlığına yapılan müdahale, malzeme analiz raporu, çalışma etapları, çalışma sonrası durum ve sonucu belgeleyen fotoğraf, dokümantasyon ve evraklar ilgili kurumlara (Vakıflar İdaresi, Bölge Koruma Kurulu, Yerel Yönetimler) gönderilir.



Çizelge 7.8 Saha Uygulama Ekibi Şema Örneği

7.3 Modelin Çalışma Birimleri

Bu bölümde önerilen modelin sabit olan idari merkez teşkilat yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Modelin lojistik destek birimleri kendi içinde küçük şemalarla gösterilmiş görevleri ve bağlantıları ifade edilmiştir.

7.3.1 Yönetim

Müdür/Başkan seviyesinden başlayarak, raportöre kadar olan teknik ve idari personelin çalıştığı merkezi tanımlar. (Çizelge 7.9)

Kurumun temsili, yıllık bütçe ve yatırım programlarının belirlenmesi, sabit ve mobilize çalışma şemasının programlanması sevk ve idaresi, satın alma, taşınmaz

kültür varlıklarındaki saha denetimleri ve tespitlerinin evrak tanzimi ve yazışmalara çevrilmesi gibi görevleri yapmakla yükümlüdür.



Çizelge 7.9 Yönetim Kademelenme Şeması

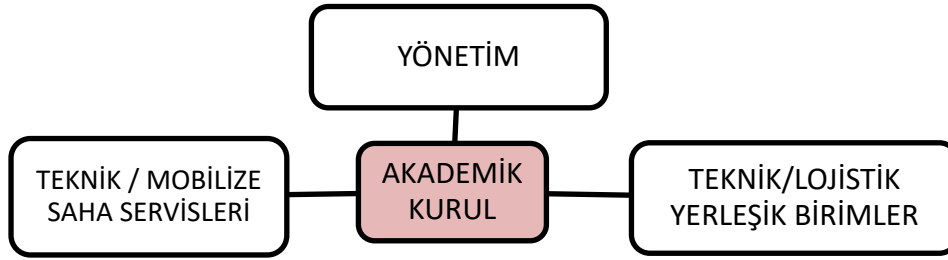
Merkez idari büroda ayrıca çalışanların özlük haklarının düzenlendiği personel ve muhasebe bürosu bulunur.

7.3.2 Akademik Kurul

Akademik Kurul, üniversitelerin mimarlık, inşaat mühendisliği, jeoloji, kimya mühendisliği, sanat tarihi, şehir bölge planlama ve arkeoloji gibi farklı disiplin ve bölümlerinden oluşan en az yedi kişilik bir ekip olup, yönetim kademesine bağlı olarak huzur hakkı ya da danışmanlık ücreti mukabilinde çalışır. (Çizelge 7.10)

Söz konusu kurul, tescilli eski eser parsellerinde, izleme, denetim, tespit, müdahale ve uygulama aşamalarındaki çalışmaların içerik ve programlarının yönlendirilmesi, restorasyon ve konservasyon laboratuvarından çıkan raporların değerlendirilmesi, müdahale yöntemlerinin belirlenmesi ve atölyelerde yapılacak imalatlar konusunda bilimsel ve teknik hizmet verir.

Eğitim çalışmalarında teorik kısmın müfredatının belirlenmesi ve kursiyerlere ders verilmesi de kurulun görevleri arasında yer alır. Akademik Kurul, motorize ekibin saha çalışmalarına da katılır ve haftada bir kereden az olmamak kaydıyla toplanır.



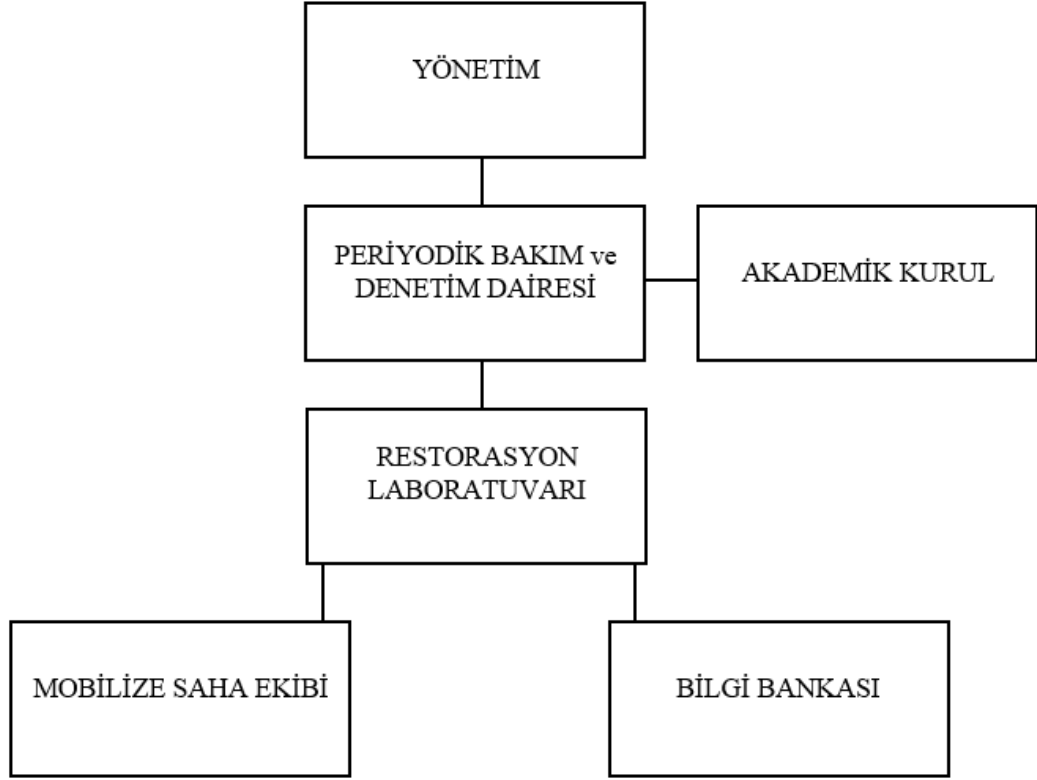
Çizelge 7.10 Akademik Kurul Şeması

7.3.3 Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı

Taşınmaz kültür varlıklarının malzeme özelliklerini ve hasarların nedenlerini ortaya koymak ve çıkan verilere göre konservasyon (temizlik-koruma) ve onarımlarda takip edilecek metodoloji ve müdahale yöntemini belirlemek üzere, konservasyon ve restorasyon laboratuvarı, çalışma modeli içinde aktif bir biçimde yer alır.

Tescilli yapılarda özgün malzemenin bulunduğu kısımlardaki bağlayıcı, sıva, boya, taş ve metal aksamdan saha ekibi tarafından alınacak örnekler, makro ve mikro fotoğraflarla belgelenir, alınan numuneler laboratuvarın farklı bölümlerinde incelenerek, Akademik Kurul eşliğinde hasar tespiti, dönem analizi ve müdahale yöntemi belirlenir. (Çizelge 7.11)

Konservasyon ve Restorasyon laboratuvarında bulunacak departmanlar aşağıda sıralanmıştır.



Çizelge 7.11 Konservasyon-Restorasyon Laboratuvarı Şeması

7.3.4 Islak Kimya Bölümü

Islak Kimya Laboratuvarı' nda yapılardan alınan örnekler üzerinde kimyasal (kızdırma kaybı, asitle muamele, spot testler) ve fiziksel (agregaların eleklerle boyut dağılım analizi, tipleri ve yaklaşık oranları vb.) analizler yapılarak yapının üretim malzemesinin içeriği, bağlayıcı, agrega ve katkıların niteliği ve oranları ile korunmuşluk durumu ve problem kaynakları tespit edilir. Bu laboratuvarda yapılan analiz ve testler:

Örneklerin tanımlanması

- Asit kaybı analizi
- Tuz testleri
- İletkenlik ölçümü
- Protein ve Yağ Testleri
- Elek analizi

-Kızdrma Kaybı (Kalsinasyon) Analizi

-UV

– Vis Spekk Analizidir.

Bu laboratuvarda yapılan analizlerin amacı- alınmış olan örneğin niteliğinin ve içeriğinin tanımlanması ile malzemeye zarar veren etkenlerin tespit edilerek onarımda kullanılacak malzemelerin üretimine ve problemlerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri üretmektir.

7.3.5 Aletli Analiz Bölümü

Aletli Analiz Laboratuvarı'nda bulunan HPLC cihazı ile boyar maddelerin, bağlayıcıların, proteinlerin, yağ asitlerinin ve yüzey aktif ajanların ve bunların yan ürünlerinin nitelik ve miktarlarını tespit etmek üzere analiz çalışmaları yapılmaktadır. Eserlerden alınmış örneklerde bulunabilecek boya, bağlayıcı, sağlamaştırıcı amaçla kullanılmış organik maddelerin analizleri HPLC(High Performance Liquid Chromatograph/ Yüksek performanslı sıvı Kromatografisi) cihazı ile daha detaylı olarak yapılmaktadır. Yapıdan alınan örneklerdeki boya, bağlayıcı ve sağlamaştırıcı gibi organik maddelerin analizi, yeni yöntemlerin geliştirilmesi çalışmaları yapılır.

Metal Malzeme Analizleri		
Analizler	Amaç	Cihazlar
Kimyasal	Yapılarda kullanılan çeşitli metal malzemelerin (doğrama, korkuluk, çatı kaplamaları gibi) kimyasal içeriklerinin , içeriyorsa yüzeyindeki koruyucu, boya gibi kısımların ve korozyon ürünlerinin niteliklerinin belirlenmesi	-Kimyasal belirteçler -Spot test kitleri
Mikroskobik	Metalin dokusu ve varsa yüzeyindeki katmanların belirlenmesi (astar, boya, korozyon)	-İnce kesit hazırlama seti -Stereo mikroskop -Polarizan mikroskop - SEM

Çizelge 7.12 Metal Malzeme Analiz Tablosu

7.3.6 Petrografi Bölümü

Petrografi Laboratuvarı'nda yapılan analizler sonucunda, harç ve sıvıların bağlayıcı-agrega oranları, içerdikleri agregaların türleri ve özellikleri tespit edilir, mümkünse kaynak alanları üzerine yorumlamalar getirilir. Kayaçlarda ise mineral içeriği, dokusu varsa ayrışma, bozulma gibi durumları belirlenir ve kayacın türü tespit edilir. Yapıda kullanacak taş için önerilerde bulunur.

Bu laboratuvarıda yapılan işlemler:

-Taş örneklerinin makroskobik tanımı

-Mikroskobik tanım

-Stereo Mikroskop ile;

-Parlatılmış (kalın) kesit ve kırık yüzeylerinde doku analizi

-Asit kaybı analizi sonrası kalan örneklerin incelenmesi

-Polarizan Mikroskop ile

-İnce kesit incelenmesi

-Petrografik Tanım

Stereo mikroskop altındaki kalın kesit yüzey incelemelerinde harç veya sıvıların ya da yapay taş örneklerinin bağlayıcı – agrega oranları, agregaların biçimleri ve formları belirlenir ayrıca türüne yönelik tespitlerde bulunurlar.

7.3.7 Taş Konservasyonu Bölümü

Taş Konservasyon Laboratuvarı'nda yapılan analizlerin amacı, yapıda kullanılmış veya kullanılması düşünülen malzemenin veya kayacın fizikomekanik ve fiziksel özelliklerinin ölçülerek malzemenin mukavemetinin ve fiziksel davranışlarının tespit

edilmesidir. Belirlenen özelliklere göre eser malzemesi üzerinde yapılacak müdahale veya onarımda kullanılacak yeni malzemenin ne olacağına karar verilmektedir.(Çizelge 7.13)

Taş Laboratuvarı'nda yapılan test ve analizler:

- Tek eksenli basınç dayanımı testi
- Schmidt Çekici deneyi
- Kılcılık testi
- Özgül kütle belirlenmesi (Piknometre)
- Birim hacim kütlesi belirlenmesi
- Doluluk – Boşluk oranlarının belirlenmesi
- Donmaya dayanım deneyi
- Su emme katsayısının tayini
- Kıvam ve priz süresi tayini-Kuruma büzülmesi tayini
- Sabit moment altında eğilme dayanımı tayini
- Likit limit deneyi

Taş analizleri		
Analizler	Amaç	Analizler ve Cihazlar
Fizikomekanik	Örneklerin gözeneklilik, su emme, yoğunluk gibi fiziksel; basınç, çekme, eyleme dayanımı gibi mekanik özelliklerinin belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> -örnek hazırlama -Taş kesme makinesi -Basınç dayanım tayini cihazları -Dijital kumpas -Hassas terazi -Piknometre -Etüv
Kimyasal	Taş yüzeyinde bulunan ve hasara neden olan tuzların ve kirliliklerin belirlenmesi, belirlenen etkenlere göre temizlik ve koruma yönteminin belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> -Spot testler -Kondaktometre -Türbidimetre -SEM-EDX
Mikroskobik	<ul style="list-style-type: none"> -Taşın cinsinin ve ayrışma durumunun belirlenmesi -Yüzeydeki bitki, bakteri ve mantarların tespiti yapılarak yapılacak müdahalenin ve alınacak önlemlerin belirlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> -Doku (texture) analizi - Stratigrafi (katman) analizi -İnce kesit hazırlama seti - Araştırma mikroskobu -Stereo mikroskop -Polarizan mikroskop -SEM

Çizelge 7.13 Taş Analizleri Tablosu

7.3.8 Ahşap Konservasyonu Bölümü

Ahşap Konservasyon Laboratuvarı'nda ahşap malzemenin cinsi, türü, korunmuşluk durumu, bozulmalarının cinsi, derecesi ve koruma yöntemleri belirlenir. Teşhislerde kullanılacak ekipman ve teknik; malzemenin boyutuna, durumuna, türüne, ve çalışacak uzmanın tecrübesine göre değişir. Ahşap malzemenin cins tayini için

anatomik yapısı incelenir. Bu amaçla malzeme üzerinde makroskobik olmak üzere iki tür analiz yapılır. Ahşap malzemenin makroskobik özellikleri; çıplak gözle, lup altında veya stereo mikroskop ile görülebilen anatomik özellikler (yıllık halkalar, öz ışınlar, traheler gibi) ile rengi, parlaklığı, kokusu, dokusu ve sertliği gibi fiziksel özellikleridir. Mikroskobik özellikleri ise, ahşap malzemedeki ince kesit alınmasını gerektiren ve ancak özel mikroskoplar altında görülebilen, anatomik özellikleridir. Makroskobik özelliklerin kolay tespiti için ahşap örneği enine, ışınal ve teğet yüzeyleri net görülecek şekilde boyutlandırılır ve analizi yapılır. (Çizelge 7.14)

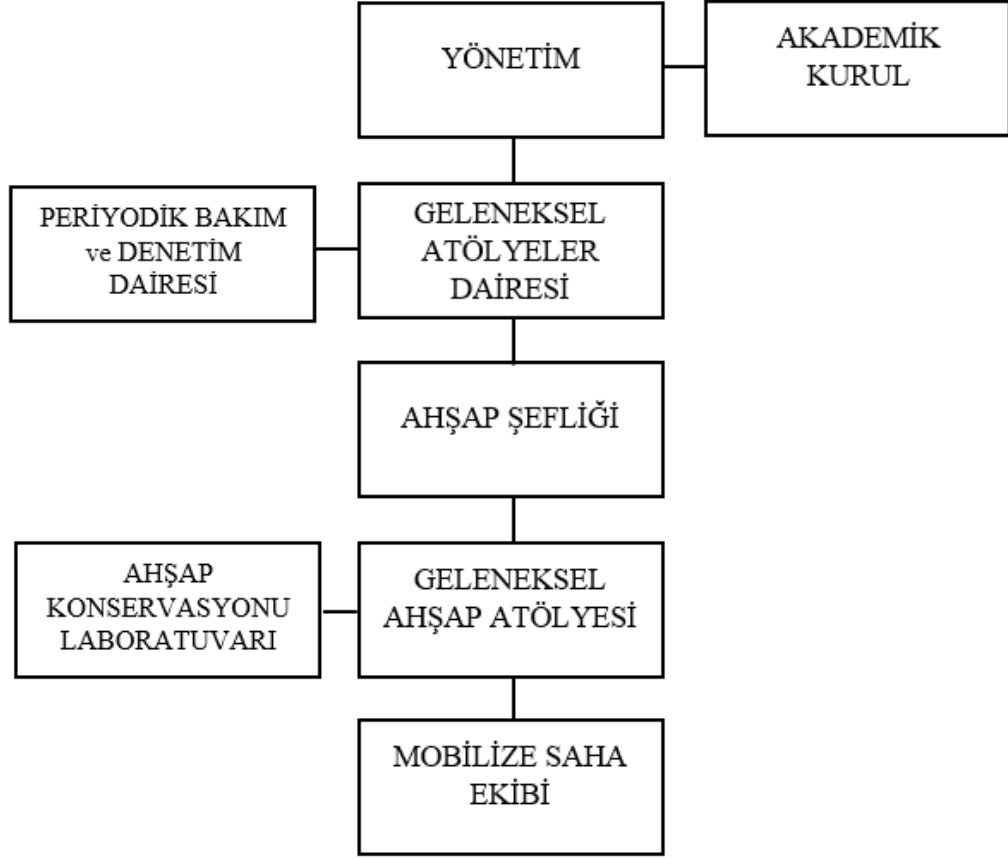
Ahşap Malzeme Analizleri		
Analizler	Amaç	Analizler ve Cihazlar
Fizikomekanik	örneklerin gözeneklik, su emme, yoğunluk gibi fiziksel; yapışma, basınç, çekme, eyleme dayanımı gibi mekanik özelliklerinin belirlenmesi	-Universal test cihazı -Aderans cihazı -Tahribatsız test cihazı
Kimyasal	Örnekte bulunuyorsa boya kaplama tabakalarının cinsinin ve kimyasal özelliğinin belirlenmesi -Varsa emprenye edilmiş malzemelerin ve bağlayıcılarının belirlenmesi	-Spot testler -İnce tabaka kromatografisi -HPLC -SEM-EDX
Mikroskobik	-Ahşap malzemenin anatomik yapısının incelenmesi ile cins ve tür tayini yapılması ve varsa bozulmaların belirlenmesi -Ahşaptaki biyolojik bozulmaların nedeninin, temizlik ve tedavi yöntemlerinin belirlenmesi -Yüzeydeki bitki, bakteri ve mantarların tespiti yapılarak yapılacak müdahalenin ve alınacak önlemlerin belirlenmesi	-Doku (texture) analizi -Stratigrafi (katman) analizi -İnce kesit hazırlama seti veya mikrotom -Biyolojik mikroskop -Stereo mikroskop -Polarizan mikroskop -SEM

Çizelge 7.14 Ahşap Malzeme Analiz Tablosu

7.3.9 Geleneksel Ahşap İşleri Atölyesi

Anıt eserlerdeki ahşap aksam ve ahşap sivil mimarlık örneklerine yönelik koruma programında bakım, onarım ve yeni imalatlar konusunda çalışır. Uluslararası koruma tüzükleri ve ilkeleri doğrultusunda geleneksel ahşap atölyesinde yapılacak çalışmalar ana başlıklarıyla aşağıda ifade edilmiştir.(Çizelge 7.15)

- Ahşap malzemenin konservasyonu: Ahşap malzemenin yapıdaki konumu ve kullanım yeri özellikleri dikkate alınarak hasarı önleyici önlemler alınması, koruma metodlarının belirlenmesi ve uygulanması, korumanın devamlılığının sağlanması, doğru emprenye metotları ve kimyasallar kullanılarak ahşap aksamın kullanım ömrünün uzatılması sağlanır.
- Üst yüzey işlemleri: Vernik, cila, renklendirme, eskitme, renk açma, boşalmış yüzeylerdeki dolgu işlemleri, koruyucu yüzey işlemleri, uygulanmış yüzeyin temizlenip yeniden istenen uygulamaların yapılması gerçekleştirilir.
- Yeni ahşap imalatı: Konservasyonla geri dönüştürülmesi mümkün olmayan, kaybedilmiş ahşap aksamın özgün ölçü ve malzemeyle yeniden imalatıdır. Ahşap pencere, kapı, kaplama tahtası ve diğer ahşap öğelerin yeniden imalatının yapılması ve tümlenme çalışmaları Geleneksel Ahşap Atölyesi ve saha ekibinin eşgüdümünde yapılır.
- Ahşap süsleme detayları: Kündekari, oyma, kakma gibi süsleme tekniklerinin kullanıldığı, konsol, fûruş, kapı, pencere ve diğer yapı öğelerindeki süsleme detaylarının onarımı ve yenilenmesi gerçekleştirilir.

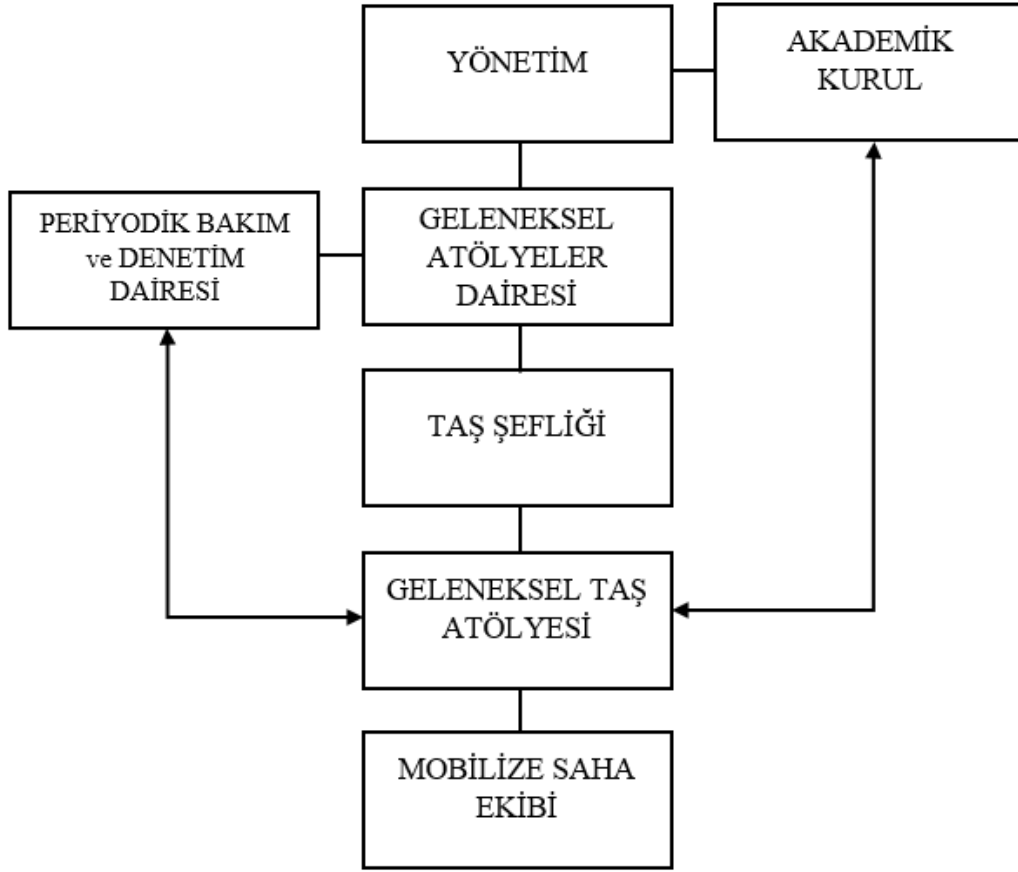


Çizelge 7.15 Geleneksel Ahşap İşleri Atölyesi Şeması

7.3.10 Geleneksel Taş İşleri Atölyesi

Anıt eser ve sivil mimarlık örneklerindeki kagir (taş, kerpiç, tuğla) yapıların; koruma, temizlik onarım ve yenileme çalışmaları kapsamında faaliyet gösterir. Önerilen koruma modelinde; Geleneksel Taş Atölyesi, Mobilize Saha Ekibi, Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı ile Akademik Kurul eşgüdüm içinde çalışır, sistem hem atölyede hem de uygulama alanındaki çalışma ve üretimden oluşur.(Çizelge 7.16)

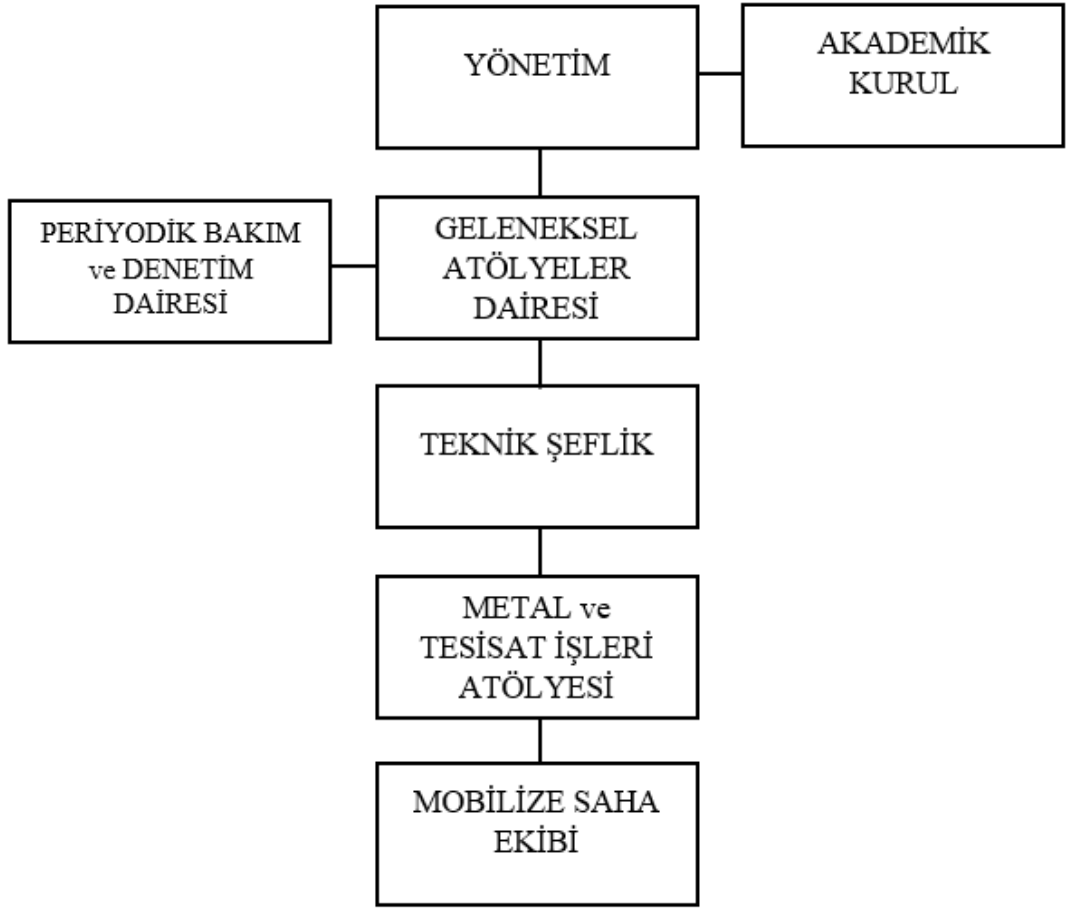
Taş yüzeylerin ve malzemenin bozulma nedenleri teşhis edilerek önleyici koruma tedbirleri ve yöntemlerinin belirlenmesi ve uygulaması malzeme analiz raporu ve Akademik Kurul Kararı sonucunda belirlenir.



Çizelge 7.16 Geleneksel Taş İşleri Atölyesi Şeması

7.3.11 Metal ve Tesisat İşleri Atölyesi

Taşınmaz kültür varlıklarındaki kenet, kafes, yağmur iniş borusu, dere, demir şebeke, korkuluk, küpeşte, kapı tokmağı, musluk gibi metal aksamın tamiri ve imalatını yapar. Su giderlerindeki taşmalar, tescilli yapı ile şehir şebekesi arasındaki tesisat bağlantılarının yapımı, yenilenmesi ve kontrolü, elektrik aksamı ve arızaları gibi hususlarda mobilize saha ekibi ile birlikte çalışacaktır. Merkezde ise imalatlar ve tamirlerin yapıldığı bir atölye teknik şefliğin altından faaliyet gösterecektir.(Çizelge 7.17)



Çizelge 7.17 Metal Ve Tesisat İşleri Atölyesi Şeması

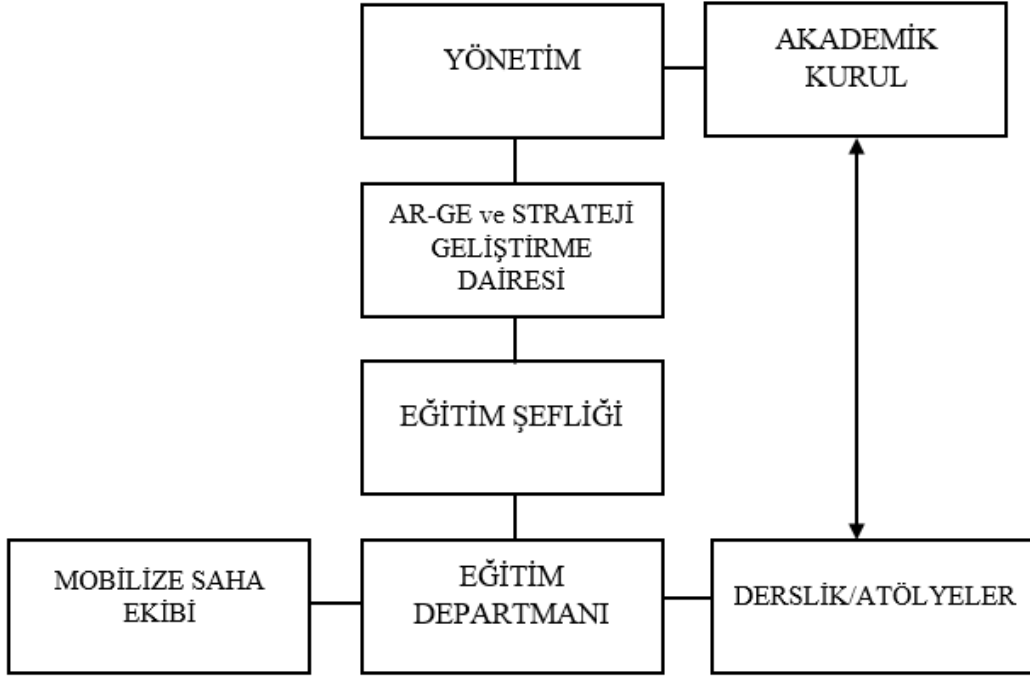
7.3.12 Eğitim Departmanı

Eğitim departmanı kurum içi ve kurum dışı olmak üzere iki farklı alanda hizmet verir.

Geleneksel Taş, Ahşap ve Metal Atölyelerinde, Meslek Yüksek Okullarının restorasyon bölümü öğrencilerine, ayrıca meslek liselerinin ağaç işleri, mobilya, dekorasyon bölümünde okuyan öğrenci ve mezunlarına devletin belirlediği “Modüler Eğitim Sistemi Esasları”na göre altı aylık eğitim programları düzenlenir.

Eğitim programları, Akademik Kurul tarafından belirlenen müfredata göre, büroda teorik ve sahada pratik çalışma olarak yapılır. Eğitim programı sonunda onaylı sertifika verilir. (Çizelge 7.18)

Kurum içinde ve saha ekibinde çalışan teknik ekip ve işçi kadrosu da altı aylık meslek içi eğitime tabi tutulur.

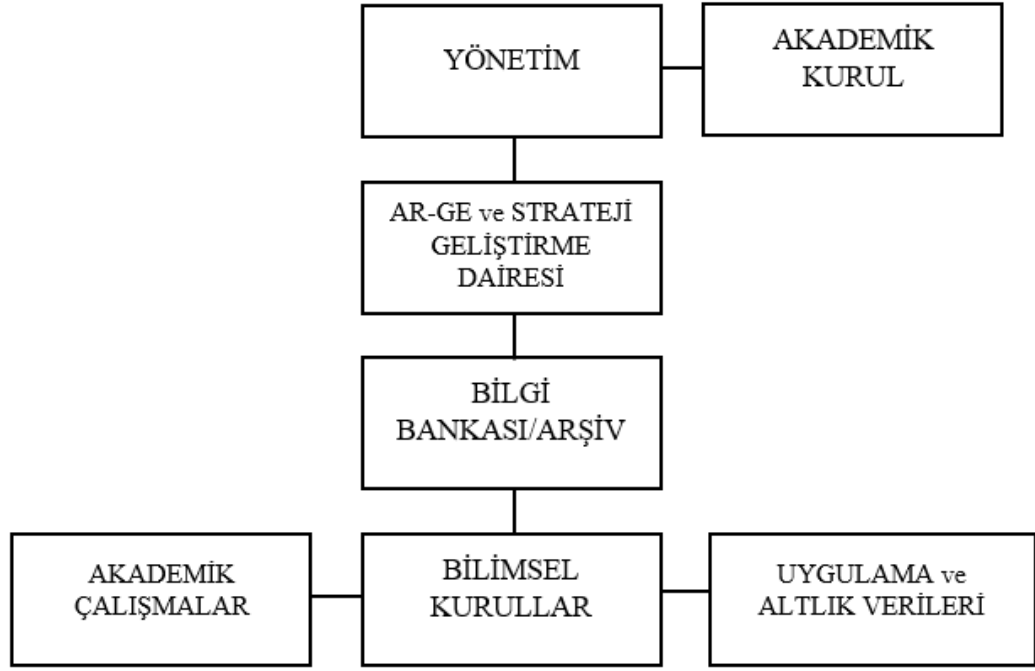


Çizelge 7.18 Eğitim Departmanı Şeması

7.3.13 Bilgi Bankası / Arşiv

Taşınmaz kültür varlıklarına dair izleme, denetim, tespit, proje ve uygulama gibi tüm çalışma etaplarının, kağıt ve sayısal ortamda muhafaza edildiği ve bilimsel kurullara, akademik çalışmalara ve uygulama öncesi veri çalışmalarına açık olan departmanı içerir.(Çizelge.7.19)

Arşiv Şefliği'ne bağlı olarak, toplu ve kişisel çalışma mekanları ve arşiv için sıhhi çalışma ortamı sağlayan mekanlar tasarlanır.



Çizelge 7.19 Bilgi Bankası / Arşiv Şeması

7.4 Mobilize Ekiplerin Personel Yönünden Oluşumu

Koruma modeli kapsamında mobilize ekip farklı disiplinlerden oluşur. Mimarlık, arkeoloji, sanat tarihi, konservasyon gibi mesleki uzmanlıkların yanı sıra, ahşap, taş, metal ve tesisat işlerinde tecrübeli usta ve kalfalar koruma teşkilatı içindeki ekibin daimi bir parçası olarak yer alır.

Her bir hareketli ünitenin başında tercihen restorasyon alanında yüksek lisans yapmış ve uygulama bilgisine sahip olan yönetici restoratör mimar bulunur. Sorumluluk, sevk ve idare yöneticide toplanır.

Yapıdan taş, ahşap, harç, sıva gibi kısımlardan örnekler alarak, örnekleme yapabilecek, yapı için hazırlanan durum, hasar ve mukavemet testlerini yapabilecek ve raporlayacak bir restoratör-konservatör mobilize teşkilat içinde hazır bulunur. Restorasyon ve konservasyon uzmanı onarılacak veya yenilenecek eserin fiziksel ve kimyasal yapısının, üretim teknolojisini inceler, bozulma nedenlerini araştırır, ileride çevre etkilerinden zarar görmemesi için gereken koruyucu işlemleri uygular.

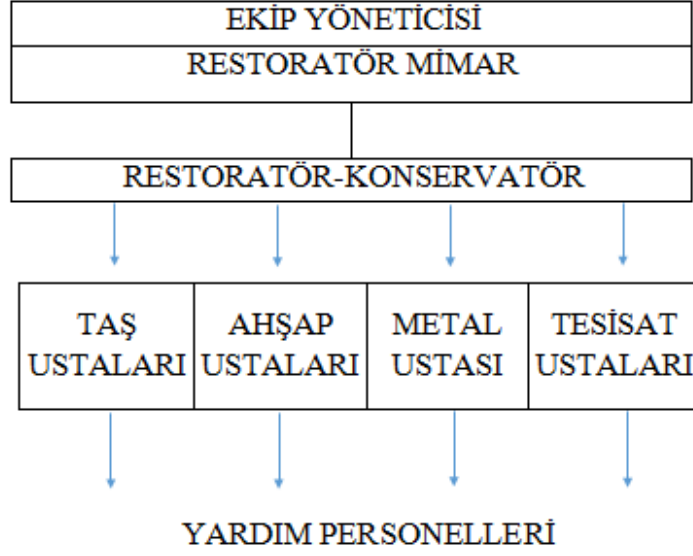
Eski eser restorasyonlarında çalışmış, harç, sıva ve taş onarım teknikleri ve malzemeyi bilen sertifika sahibi en az iki taş ustası veya duruma göre kerpiç ustası ekipte yer alır. Ağacın özelliklerini, ahşap yapıyı ve ahşap restorasyon tekniklerini bilen sertifika sahibi en az iki ahşap yapı ustası (dülger) ekip içinde çalışır. (Çizelge 7.20)

Taşınmaz kültür varlığındaki metal aksamlarda, demir şebekelerde, yağmur iniş boruları ve oluklarda, kubbe, tonoz kurşun örtü işlemleri ve tamirlerinde çalışacak, metal işleri ve tesisat konusunda tecrübe sahibi en az bir kişi bulunur.

Aydınlatma, elektrik ve su tesisatlarının gerekleri ve tamirleri ve periyodik bakımlarını yapmak üzere iki tesisatçı olur. Taş, ahşap, metal işlerinde ve iskele kurulumu ve sökülümünde yardımcı olmak üzere her araç için kalfa düzeyinde dört yardımcı personel bulunur. Her ekip, restorasyon ve onarım konusunda uygulama, yeni teknoloji ve malzeme ve iş güvenliği konusunda altı aylık dilimler halinde meslek içi eğitime tabi tutulur.

Korumaya esas çalışma alanının büyüklüğü ve taşınmaz kültür varlığının yoğunluğuna göre bölgeleme çalışması yapılarak daireler oluşturulabilir.

Tez önerisinde her mobilize sistem için en az onüç kişilik bir ekip öngörülmüş olup, personel sayısında işletim sistemine ve idari yapının bütçesine göre farklılıklar oluşabilir.



Çizelge 7.20 Saha Ekibi Çalışma Şeması

7.5 Mobilize Ekiplerin Donanım Açısından Oluşumu

Mobilize ekibin aracı, ve iç tasarımı koruma çalışmalarına dönük bir tasarım ürünü olmalıdır. Tasarımda hacimsel büyüklükten çok hareket manevra ve uygulama kabiliyeti yüksek özel bir dizayn esas alınır. Alan sorumlulukları verilip, her daire için en az bir araç tahsis edilerek yeterli sayıda koruma aracı filosu tahsis edilebilir.

Donanım içinde üst kotlardaki tespit ve onarım çalışmalarını yapabilecek en az üç kişinin birlikte çalışabileceği hidrolikli bir sepet düzeneği ve sökülüp takılabilir demontabl iskele sistemi bulunur. Sepet ve iskele düzeneği uygulama kolaylığı açısından aracın üst kısmında veya yanlarda kolay kurulabilir ve araca geri yerleştirilebilir özellikte olmalıdır.

İzleme, tespit ve analiz çalışmalarında kullanılacak ve diğer donanımlara göre daha hassas olan Geo-Radar aleti, nem, tuz, sıva ve boya analizi yapabilecek termostatik ölçüm cihazı, hava kurutucu lazerli temizlik cihazları mini laboratuvar seti, kompresörler ve kimyasallar araç içinde daha güvenli bir dolabın içinde muhafaza edilir.

Mikro kumlama aleti, kompresör, taş kesme aletleri, bakım-onarım setleri, su deposu ve sarf malzemeleri aracın alt kısmında kapaklı ve dışa açılabilir bir düzende dizayn edilir. Donanım kapsamında, çok düşük bir basınçla çalışan ve taş yüzeylerde yüzey temizliği ve onarım yapabilecek, sulu ve kuru püskürtme ile temizlik yapabilen cihazlar, enjeksiyon, derz dolgu ve sıva püskürtme sistemleri hazır bulundurulur. Ahşap yüzeylerde boya ve kir katmanlarını temizleyecek aparatlar araç içinde yer alır.

İş güvenliği açısından baretler, koruyucu gözlükler, iskele salıncakları, toz maskeleri, plastik ve meşin eldivenler bulundurulur. Onarım durumuna göre dişçi matkabı uçları, ışıklı büyüteçler, titreşim kapları, ultrasonik titreşim aletleri, alçı kalıpları, bistüri, mala, çekiç, duvarcı gönyesi, lazermetre ve şeritmetre yeterli sayıda depolanır.

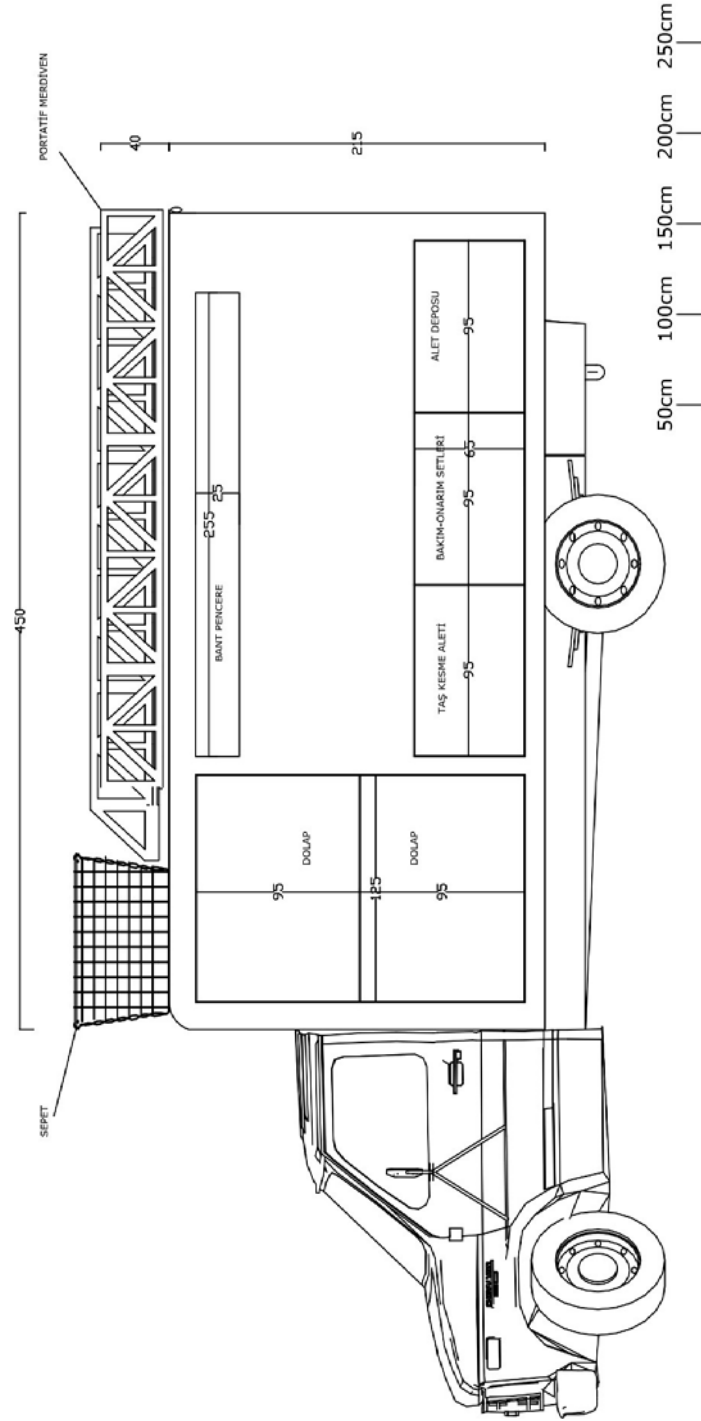
7.5.1 Mobilize Koruma Aracı Tasarımları

Mobilize araçlarda ihtiyaca ve kullanım şartlarına göre büyük, ve küçük boyutlarda olmak üzere iki farklı araç tasarımı düşünülmüştür .

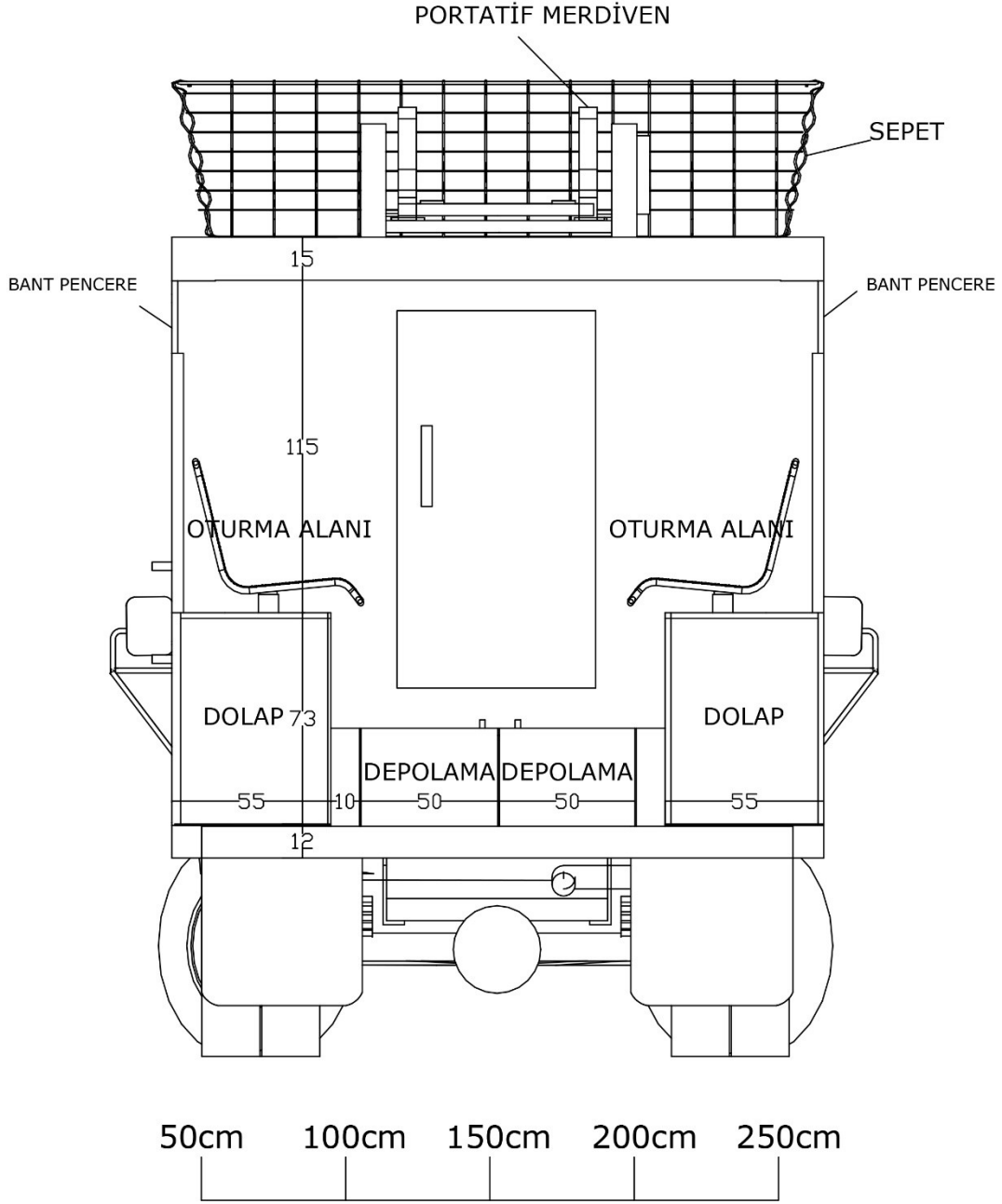
Küçük tasarlanan mobilize koruma aracında, taş kesme aletleri bakım onarım setleri ve aletlerin bulunduğu depolar oturma alanlarının üzerine yerleştirilmiş olup ayrıca kalan boşluklara dolaplar monte edilmiştir. Portatif merdiven, çalışma sepeti, ve demontabl iskele de mevcuttur. (Şekil 7.1-7.2-7.3)

Büyük olarak dizayn edilen mobilize araçta tüm bu düzenlemelere ilave olarak, yerinde araştırma, çalışma ve dinlenme alanı da araç içinde tasarlanmıştır. (Şekil 7.4-7.5)

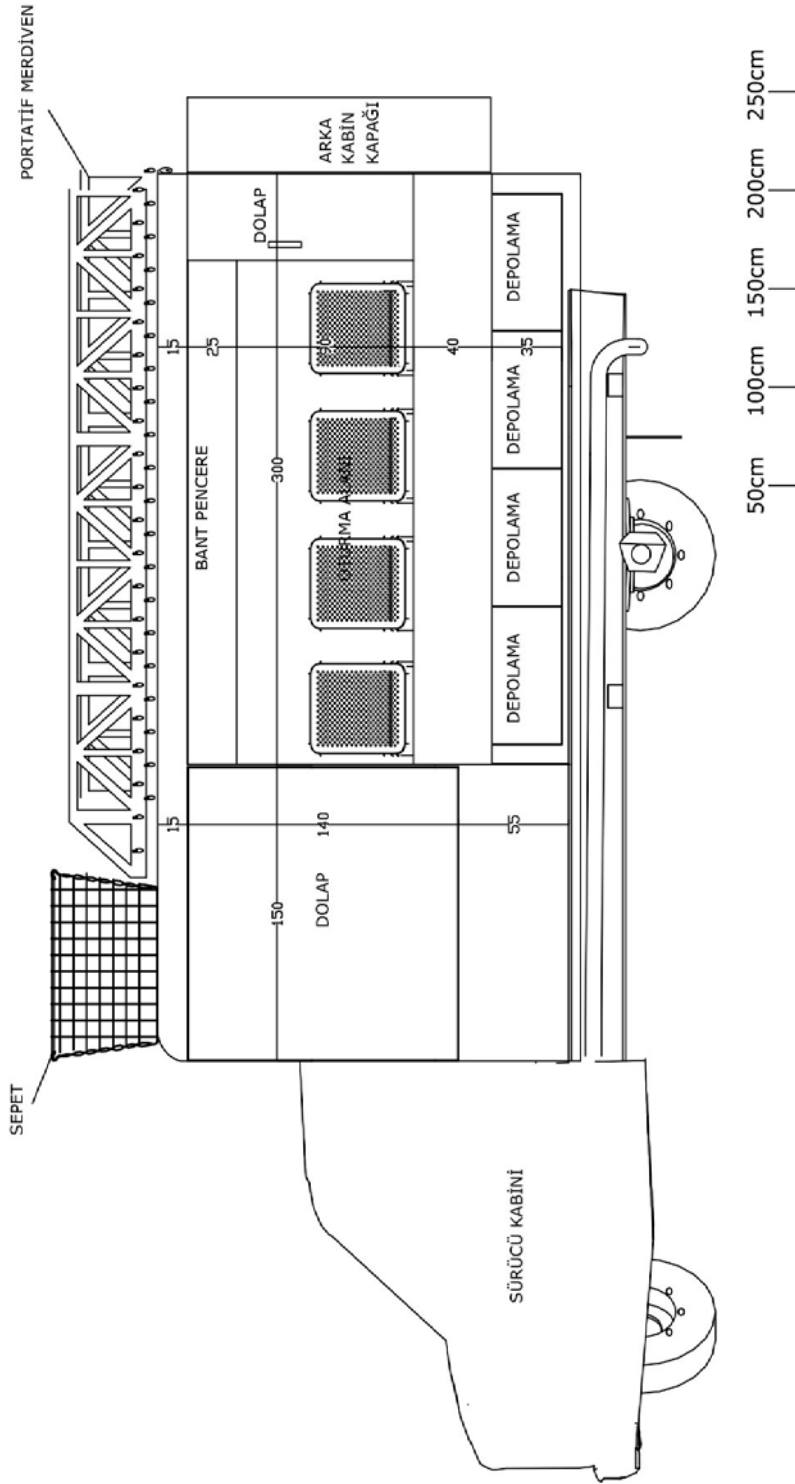
İki farklı tipte sunulan mobilize koruma araçları ,mimari plan,kesit ve görünüşle ifade edilmiştir.



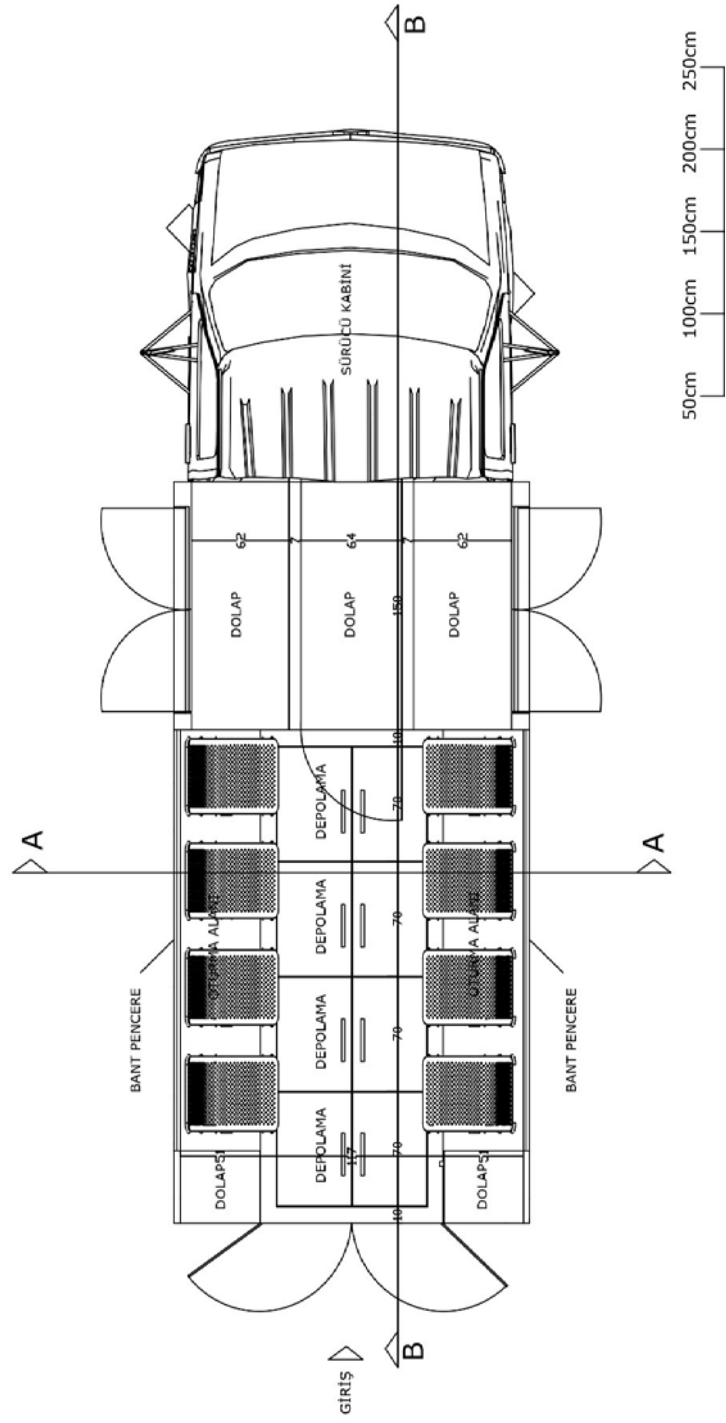
Şekil 7.1 Mobilize Ekip Arabası Mimari Görünüşü-Tip 1



Şekil 7.2 Mobilize Ekip Arabası Mimari A-A Kesiti-Tip1

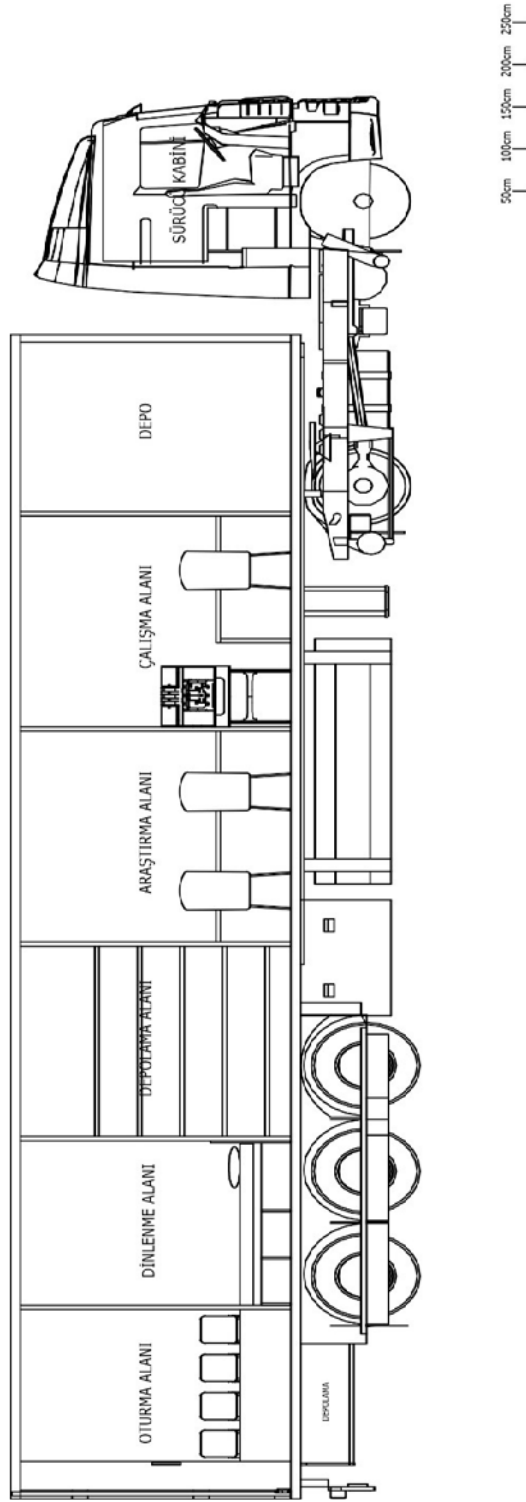


Şekil 7.3 Mobilize Ekip Arabası Mimari B-B Kesiti-Tip 1

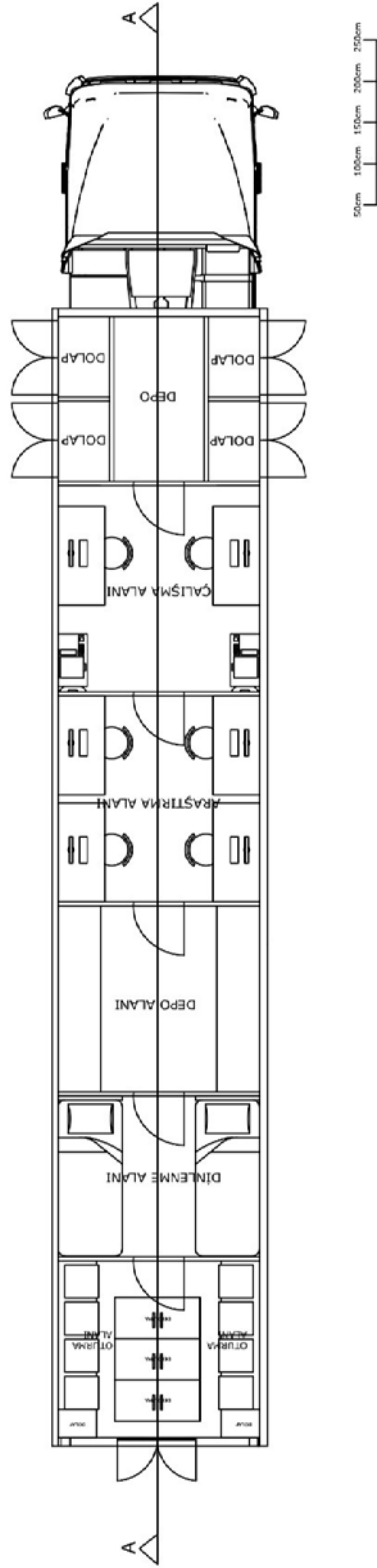


Şekil 7.4 Mobilize Ekip Arabası Mimari Planı-Tip 1

Mobilize Araç II



Şekil 7.5 Mobilize Ekip Arabası Mimari A-A Kesiti-Tip 2



Şekil 7.6 Mobilize Ekip Arabası Mimari Planı-Tip 2

7.6 Model Kapsamında Müdahale Edilebilecek Hasarlar ve Bakım-Onarımlar

Model önerisi kapsamında tescilli eski yapılarda, muayene bakım-onarım yapılabilecek hasar ve bozulmalar, kagir yüzeyler, ahşap aksam, çatı örtüleri, peyzaj, çevre düzenlemesi ve tesisat işleri olarak kategorize edilmiştir.

Bu kapsamda; tümlleme, çürütme, enjeksiyon, dolgu, özgün malzeme ile yeniden imalat, yüzeylerde lazer temizleme, mikro kumlama, kimyasal temizlik, basınçlı suyla yıkama, kuru buzlama, mekanik temizlik ve ayrıca nano teknoloji gibi etkili yeniliklerin getirdiği koruma teknikleri kullanılabilir.

Asit baz esaslı hazır temizleyiciler, sert mekanik uygulamalar, kum taşlarında suyla temizlik, sert kumlamalar, spiral ve dişliyle yapılan raspalar ise kullanılmaz.



Çizelge 7.21 Malzeme Analizi Şeması

Temizlik aşaması, konservasyon sürecinin en hassas ve önemli işlemlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Materyallerin fiziksel ve kimyasal yapısı, değişimleri ve bozulmalarını içeren bilgiler ile içinde buldukları ortam ve etkilerini saptayan tesbit ve teşhis çalışmaları en uygun temizleme prosedürünün belirlenebilmesi için şarttır. Temizleme prosedüründe her zaman en hafif teknikten, duruma göre daha ağır tekniğe doğru geçiş sağlanır. Temizlenecek yüzeyin malzeme özellikleri ve mevcut durumu ile birlikte, patinaya

zarar vermeden en uygun temizleme metodunun seçilmesi esastır. Koruma ve temizlik tekniğinin nasıl olacağıın kararı; saha çalışması, laboratuvar sonucu ve Akademik Kurul kararı ile belirlenir. (Çizelge 7.21)

7.6.1. Kagir Yüzeylerde (Taş, Kerpiç; Tuğla) Periyodik Onarım Yapılabilecek Hasarlar

Kagir yüzeylerde malzeme kaybı, erozyonlar, cephelerdeki yüzey kirliliği, yüzeylerde biyolojik katmanların oluşumu, bağlayıcı zayıflığı nedeniyle yerinden oynamalar ve deformasyonlar aşağıdaki başlıklar halinde detaylandırılmıştır.

- Parça kopmaları
- Büyük parça ayrılması
- Küçük parça ayrılması
- Peteklenme ve kovuklanma
- Yüzeyden kabuk soyulması
- Kabarcıklanma şeklinde ayrılmalar
- Kireç taşının alçı taşına dönüşmesi gibi malzemedeki başkalaşım örnekleri
- Kavrama sonucunda oluşan ince dökülmeler
- Gözle görülmeyen birinci derece yüzey erozyonları
- Pullanma
- Formun erimeye maruz kaldığı ikinci derece yüzey erozyonları
- Dikey bozulmalar
- Darbe kesme çizik ve aşınma gibi mekanik hasarlar
- Cephelerde yüzey kirliliği ve rengin bozulması
- Demir pasları ve bakterilerden oluşan renk değişimleri
- Tozlanma ve kuş pisliğinden oluşan kir birikimi
- Hava kirliliği ve egzozdan oluşan yüzey kirlenmeleri
- İs, kurum, tuzlar, yanmamış hidrokarbon toz ve topraklardan meydana gelen siyah kabuk oluşumu
- Yüzeyde tuz birikmesi ve tuz çiçeklenmesi
- Su yosunu, likenler ve bakteriler
- Mikro deliklenmeler ve küçük deliklerin yanyana oluması
- Yüzey altında tuz birikmesi sonucunda oluşan gizli çiçeklenmeler

- Karayosunu, küf, odun ve odunsu bitki oluşumu
- Taşı meydana getiren tanelerin kırıntılanarak yerinden ayrılması
- Granül ayrılması
- Kum taşlarında bağlayıcıların ayrılması ve kum tanelerinin dağılması
- Şekerlenme ve tozlanma
- Yonunun fazla olduğu yüzeylerdeki malzemenin kabuklanma ve tuzlar edeniyle dökülmesi
- Büyük çatlaklar
- Yıldız şeklindeki çatlaklar
- Kılcal çatlaklar
- Yoğun kılcal çatlaklar

Kagir yapılarda, bakım onarım izni verilirken, tespitte bulunan uzman(Rest. Ve Kons. Lab. Uzmanı ya da Rest. Uzmanı Y.Mimar) tarafından uygulama koşullarının raporda belirtilmesi yeterli görülebilir; ya da uygulama için gerekli bilgileri içeren bir “ Konservasyon Raporu” nun hazırlanmasına karar verilebilir.

Cephede yalnızca temizleme yapılacak ise:

Temizleme şekli ve tekniği,

-Cephede kullanılan malzemenin cinsine ve korunmuşluk durumuna

-Temizlenecek alanın yapıdaki konumuna ve önemine

-Kirliliğin nedenine, kir-yüzey bağlarının cinsine

-Kirliliğin derecesine ve aynı ortamda yeniden kirlenme süresine (temizleme sıklığı) göre belirlenir.

Temizleme teknikleri:

- Kuru temizlik
- Atomize (zerre) su ile temizlik
- Absorblayıcı kil ve kağıt hamurları ile temizlik
- Kimyasal temizlik (temizleyici jeller ve çözeltiler)
- İyon değiştirici reçineler ile temizlik
- Mekanik temizlik (kontrollü mikro kumlama, küçük el aletleri)
- Lazer ile temizlik olabilir.

Dikkat edilmesi gereken esaslar şunlardır: Kagir yapılarda, özellikle doğal taşlarda, uygun olmayan temizlik yöntemleri ile uygulama yapılması: hem korunmuş özgün formların kaybolmasına, hem de malzeme dayanımını azaltarak bozulma sürecinin hızlanmasına neden olabilir.

Doğal taş, tuğla,sıva, suni taş gibi malzemelere ek olarak ahşap, demir vb. malzemelerin de birlikte kullanıldığı yapılarda; her malzemeye farklı bir teknik uygulanması ve bunların birbirlerine zarar vermeyecek şekilde sıralanması gereklidir.

Sulu ya da kimyasal temizlik yöntemleri, yüzey erozyonu gözlenen boşluklu yapıdaki doğal taşlar, metal ya da ahşabın bulunduğu bir cephede tercih edilmelidir; yada kısmi olarak gerekli görülüyor ise, koruyucu önlemler mutlaka alınmalıdır. Bu malzemelerde suda çözünür tuzların yoğun biçimde birikmiş olması, malzemenin dayanımı için olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Cephede temizleme, boya sökümü amaçlı kontrollü mikro kumlama yapılacak ise: özgün malzemenin ve kaldırılacak tabakanın cinsine göre kullanılacak agrega boyutunun ve basıncın dikkatle belirlenmesi: özgün yüzeye ulaşıldığı anda işlemin sonlandırılması veya basıncın düşürülmesi gereklidir. Bu nedenle kontrollü mikro kumlama uygulaması, yetkili bir şirket ya da uzman tarafından yapılmalıdır.

Konservasyon raporu'nda ya da izin belgesinin ekindeki raporda belirtilen malzeme, teknik ve uygulama koşullarının dışına çıkmamalı; uygulamaların uzman denetiminde yapılması sağlanmalıdır.

Cephede kısmi bütünleme /Kozmetik onarım /sıva onarımı gerekli ise: Onarım harcı/sıva reçetesi, özgün malzemenin bileşimine göre; uygulama şekli ise bozulma derinliğine göre belirlenmektedir. Bu nedenle uygulamanın mutlaka konservasyon raporu ile tanımlanması ve denetlenmesi gereklidir.

Cephede sıva onarımı ve boya yapılacak ise: Sıva dökülmesi gözleniyorsa özgün sıva örneğinin izi olup olmadığı araştırılmalı varsa gerekli analizi yapılarak konservasyon raporu ile uygun sıva bileşimi ve boya rengi belirlenmelidir.

Yalnız boya dökülmesi gözleniyorsa varsa cephedeki mevcut boyanın özgün olup olmadığı araştırılmalı; gerekli görülen kısımdan örnek alınarak, boya tabakaları ve renkleri ile ilgili analizleri içeren konservasyon raporu hazırlatılmalıdır.

Özgün boyanın izi mevcut ise aynı renk ve türdeki boya ile uygulama yapılmalıdır.

Özgün boyanın izine rastlanamıyor ise, yapının ait olduğu döneme özgü ve varsa çevresindeki korunmuş özgün cepheler göz önünde bulundurularak; boya rengi tayin edilir ve izin belgesinin ekinde belirtilir.

Doğal taş cepheler kesinlikle boyanmamalı ya da çimentolu sıva ile kaplanmamalıdır. Doğal taşların yapıları, jeolojik oluşum biçimlerine göre farklılık gösterir; bu nedenle gözenek yapıları ve farklı dış etkilere dayanımları da çeşitlidir. Bu taşların boya yada çimentolu sıva ile kapatılması su buharı geçirgenliğini olumsuz etkilediği için bozulma sürecini hızlandıracak ve bu katmanın gerisinde biriken nem çeşitli hasarlara neden olacaktır.

Cephe çimentolu sıva ile kaplı ise : Yapı, diğer bakım onarım kriterlerine aykırı değil ise, onarım talebine ve yapının tespit edilen durumuna göre, sadece sıva raspaı için sınırlı bir izin verilebilir. İzin belgesine uygulamanın dikkatle ve özgün yapıya zarar vermeden yapılması koşulu mutlaka eklenmeli, denetimi yapılmalıdır. Raspa sonrasında cephe restorasyonu gereğinin ortaya çıkabileceği konusunda yapı sahibi uyarılmalıdır.

Raspa sonrası durum, tespit ekibince, tekrar basit onarım kriterleri çerçevesinde yerinde değerlendirilmeli; basit onarım kapsamında konservasyon uygulaması yapılması yeterli ise izin yenilenmeli, esaslı onarım gereği tespit edilirse konu KVKK'ya iletilmelidir.

Çimentolu sıva raspa edildikten sonra, gerisindeki yüzeyde çeşitli hasarlar(yüzey erozyonları, çatlaklar) tespit edilebilir. Bu hasarların tespiti ve müdahale derecesinin belirlenmesi, ilk izinden bağımsız ayrı bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Yapıda , konservasyon raporu ile çözülemeyecek ölçekte yapısal hasarlar ya da kütle ölçeğinde restitüsyon sorunları varsa: Yapı, esaslı onarım gereği nedeniyle, bakım onarım kapsamı kapsamına alınamaz. Yapısal hasarların net olarak tanımı yapılamıyor ise; mutlaka statik uzman görüşü alınarak karar verilmelidir. Bu gibi yapılara ancak proje dahilinde müdahale edilebilir. **(Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı Yayınları, 2011, s.80 -83).**

7.6.2 Ahşap Aksam

Ahşap korumada, güçlendirme, tamir, ek ve yenilemeler merkezde bulunan Geleneksel Ahşap Atölyesinde gerçekleştirilir ve mobilize ekip tarafından sahada uygulanır. Önerilen koruma modeli kapsamında, 1. grup anıt eserler ve 2. grup sivil mimarlık örneklerindeki ahşap aksama yönelik koruma çalışmaları yapılır. Çatı strüktüründeki ahşap mimari öğeler, çürümüş ahşap cephe kaplamaları, pencere, kapı, pervaz, söve, denizlik, seren ve kayıtlarda bulunan hasarların onarım ve yenilemeleri gerçekleştirilir.

Ahşap bağdadi duvarların tamiri, payanda, kuşak, dikme, yastık gibi duvar elemanları döşemelerdeki kaplamalar ve kısmi olarak ahşap döşeme kirişi tamir ve yenilemeleri yapılır.

Yangın, sel, ihmal gibi durumlardan dolayı yıkılma tehlikesi taşıyan, çevre can ve emniyeti için tehdit arz eden tescilli yapılardaki ahşap aksamlar da çalışma dâhilindedir.

Ahşap yapılarda koruma yöntemleri: Ahşap hastalıklarının tespiti ve teşhisi için gerektiğinde mutlaka uzman görüşü alınmalıdır. 19. yüzyıl sivil mimarlık örneklerinde, uzman gerekli görür ise, restorasyon ve konservasyon laboratuvarı tarafından ahşap konservasyon raporu hazırlanmalı: ahşabın cinsine bozulma derecesine göre gerekli uygulamanın koşulları (temizleme-ilaçlama tekniği, süreleri) belirlenmelidir. Ahşap hastalıklarına dayalı bozulmaların etkisi, ileride yapıda gözle tespit edilemeyen ciddi statik problemlere yol açabilir. Bu nedenle mutlaka sürekli bakım ve ilaçlama programı önerilmeli ve yapı kullanıcıları bu konuda bilgilendirilmelidir. Cephe yalnızca temizleme yapılacak ve bazı cephe kaplamaları değiştirilecek ise: Cephedeki ahşap elemanların durumunu ve varsa hastalıklarının derecesine göre, temizleme / işaret tekniği belirlenir; gerekliyse ahşap konservasyon raporu hazırlatılır. Kullanılacak ahşabın cinsi, lif yönü, nem oranı, ve özellikleri; yerindeki ahşap ile aynı olmalıdır. Bu nedenle, uygulamanın uzman görüşü ya da konservasyon raporu ile tanımlanması önemlidir.

Cephe çimentolu sıva ile kaplı ise :yapının cephe düzeni özgün ancak tamamen çimento sıva ile kaplı ise; özgün yapı elemanlarının (ahşap, taş, tuğla,) durumu tespit edilemeyecektir. Bu durumlarda yapı diğer bakım onarım kriterlerine aykırı değilse, yapının korunmuşluk durumunun anlaşılabilir olabilmesi için, sadece sıva raspası yapılmasına sınırlı bir izin verilebilir. İzin belgesine uygulamanın dikkatle ve özgün yapıya zarar vermeden yapılması koşulu mutlaka eklenmeli, denetimi yapılmalıdır. Raspa sonrası durum, tespit ekibince, tekrar bakım onarım kriterleri çerçevesinde yerinde değerlendirilmelidir. Çimentolu sıva raspa edildikten sonra, gerisindeki ahşap elemanlar da çeşitli hasarlar(özellikle ahşap hastalıkları) tespit edilebilir. Bu hasarların

tespiti ve müdahale derecelerinin belirlenmesi, ilk izinden bağımsız ayrı bir süreç olarak ele alınmalıdır.

Ahşap yapı, organizma faaliyetine maruz kalmış ise yapılabilecek genel uygulamalar

- 1- Ahşabın cinsi dayanımı ve organizma faaliyeti sonucu oluşan bozulmanın derecesi ile ilgili gerekli analizler yapılır.
- 2- Cephenin rölövesi hazırlanmalı; hastalıklı kısımlar analitik rölövede gösterilmeli ve onarım kararlarını gösteren müdahale paftası hazırlanmalıdır. Müdahale paftası:
 - Metraj
 - Müdahale tekniği ve derecesi
 - Getirilecek malzemenin boyut ve niteliğinin belirlenmesi,
 - Yapı elemanlarının üretilmesi için gerekli detayların tespit edilmesi için gereklidir.

Yapının belirli bir bölümünde yapılacak uygulamanın türü, malzemesi, tekniği ve diğer detayları net olarak tanımlandığında; uygulamanın denetim aşaması içinde referans oluşturacak bir belge edilmiş olacak ve bu sınırlara göre kontrol yapılabilecektir.

- 3- Cephe kaplamalarının uzman denetiminde öngörülen kısımlarında açma yapılarak, organizma faaliyetinin taşıyıcı sistemi etkileyip etkilemediği belirlenmelidir.
- Organizma faaliyeti taşıyıcı sistemi etkilemiş ise:
Cephe kaplamaları tamamen kaldırılmalıdır.
Karkas sistem, detayları ve hasarları analitik rölövede gösterilmelidir.
Analitik rölöve doğrultusunda müdahale paftası hazırlanmalıdır.
Uygulama esnasında, müdahale paftasına göre, kullanılmayacak derecede hasarlı ahşap elemanlar kısmen ya da tamamen değişebilir. Yapıdan çıkarılan elemanlar, sanat tarihi açısından özellik arz etmiyor ve mimari belge değeri taşıyor ise, yapıdan uzaklaştırıldıktan sonra, bekletilmeden yakılmalıdır. Yapıya konulan bütün yeni ahşap elemanlar ise empenye edilmiş olmalıdır.

Ahşap karkas sistem tamamladıktan sonra, yerinde korunan kısmı ile birlikte tamamen ilaçlanmalıdır.

Müdahale paftasına göre, yerinde korunabilecek ahşap cephe elemanları ilaçlanarak, yerlerine konmalıdır; yenilenmesi gerekenlerin yerine ise, özgün detay ve cinsteki empenye edilmiş ahşap elemanlar yerleştirilmelidir (**Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı Yayınları, 2011 s.77-79**).

7.6.3 Çatı Örtüleri

Kubbe, tonoz ve ahşap çatılarda yalıtım katmanlarının tamir edilerek veya yenilenerek sızdırmazlığının sağlanması, rutubet oluşumunun engellenmesi ve yapı ömrünün uzatılmasına dair önlemleri içeren müdahaleler yapılır. Bu konuda merkezdeki metal işleri, ahşap atölyesi ve saha ekibi eşgüdüm içinde çalışır.

Ahşap çatılarda; aşık, dikme, mertek, göğüsleme, gergi, yastık ve kiremit altı kaplama tahtası gibi çatıyı oluşturan mimari öğelerin tamir, güçlendirme, ve yenilemeleri, kiremit aktarma ve bağlamaları gerçekleştirilir.

Anıt eserlerdeki kurşun kaplamalarda, çalınma, kopma, yırtılma ve ek yerlerinden ayrılma durumunda yapılacak tümlemeler, sıva ve derz tamirleri, dere, çörten, oluk ve tamir ve yenilemeler çalışma dahilindedir.

7.6.4 Tesisat, Peyzaj ve Çevre Düzenlemesi

Bu başlık altındaki çalışmalar, taşınmaz kültür varlığının çevresinde, onu tamamlayacak ve kente sunacak bir konsept içinde tasarlanır.

Yol şebekesinin sürekli kaplamalarla yükselerek eski eserin özgün kotuna zarar vermesinin giderilmesi için Yol Bakım-Onarım Müdürlükleri ve ilgili kurumlarla, eşgüdüm içinde el gücü ve makineyle kazılar yapılır. Eski eser-yol ilişkisi içinde yer alan merdiven, kanal bağlantısı, döşeme ve korkulukların tamiri veya imalatı gerçekleştirilir. İhata duvarlarındaki, taş eksilmeleri, derz boşalmaları, demir şebeke tamirleri ve lokal arızalar giderilir.

Büyük yol kazısı gerektiren durumlar dışında, yapıdaki elektrik, su gibi altyapı tesisatlarının rutin bakım ve kontrolleri, ilgili kurumlarla iletişim halinde yapılır, tehlike arz edebilecek tesisat malzemeleri değiştirilir. Çeşmelerin su haznelerinin bakım ve temizliği yapılarak, bozulan musluk, halka, tas gibi aksesuarları tamamlanır.

Eski eserin çevresinde, idarelerin park ve bahçeler birimleriyle kordinasyon kurularak, ağaçlandırma, çimlendirme ve çiçeklendirme yapılarak bakımları sürdürülür. Anıt eserin gece görünüşü ve güvenliği açısından dış aydınlatmaların yapılması ile mevcut olan tesisatların bakım ve değişimleri yapılır.

Taşınmaz kültür varlığı yakın çevresindeki yapı dokusunun ıslahı ve kent mobilyaları ile zenginleştirilmesi tasarlanır. Kitabelerdeki miksiyon ve altın varak işlemleri yapılarak, kitabenin okunabilir ve anlaşılabilir olması sağlanır. Kalem işlerinin olduğu yüzeylerdeki tamir, desen tümlemesi ve yenilemeleri yapılır.

7.7 Taşınmaz Kültür Varlıklarının Periyodik Bakımında Uygulanacak Standartlar

2001 yılında Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN) taşınmaz ve taşınır kültür varlıklarını koruma çalışmalarında bilimsel standartlara uygun çalışma yöntemlerinin kullanılması amacıyla CEN/TC346 başlığı ile bir standardizasyon oluşturma çalışmasını başlatmıştır. Bu çalışmanın amacı: kültür varlıklarının korunmasında kullanılan; tanım, terminoloji, kültür varlıklarının mevcut durumlarının ve malzeme bozulmalarının tespiti, korumada kullanılacak malzemeler için yapılacak analizler ve testler konusunda birlik sağlamak üzere standartlar oluşturmaktadır.

Türk Standartları Enstitüsü (TSE), CEN'e Kasım/2011'de tam üye olmuş olup basılı olan standartları yürürlüğe koymuş durumdadır.

TSE tarafından yayımlanan bu standartlara, koruma çalışmalarını yürüten, Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü, yerel yönetimler, valilikler ve diğer ilgili tüm kurumlar uymak zorundadır.

Söz konusu standartlar aşağıdaki konu başlıklarından oluşmaktadır.

- Eserlerin korunması süreçlerinde kullanılan ortak Avrupa Terminolojisi
- Koruma süreçleri
- Eserleri oluşturan malzemelerin karakterizasyonun, bozulma süreçleri ve optimum uzun süreli korunmalarına yönelik sistematik iş yönergeleri
- Eserlerin tanımına, bozulmalarına ve bozulmuşluk durumlarına ilişkin test ve analiz metodları
- Ahşap yapıların strüktürleri
- Korumada kullanılacak malzemelerin laboratuvarında ve alanda etkinliğine ve kullanım yöntemlerine ilişkin test ve analiz metodları
- Tarihi yapıların enerji yetkinliği
- İç ve dış iklim koşullarının belirlenmesi ve dökümü (**Böke , İpekoğlu, 2015, s.187-190**)

7.7.1 Taşınmaz Kültür Varlıkları ile İlgili ve Koruma Çalışmalarında Kullanılmak Üzere Basılı Standartlar

Taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili basılan beş standart korumanın içeriği; güncel terimler, tanımlar, kültürel mirasın mevcut durumunun incelenmesi ve raporlanması, mikro iklimik çalışmalarda kullanılacak teçhizat ve yöntemler ile dini yapıların ısıtılması üzerinedir. Söz konusu standartlar aşağıda sıralanmıştır.

--Temel genel terimler ve tanımlar,

-Eski eserin mevcut durumunun incelenmesi ve raporlanması

-Eserlerin yüzey sıcaklığı ve hava sıcaklığını ölçmek için kullanılan cihazlar ve yöntemler

-Havadaki nemi ve hava ile kültürel varlık arasındaki nem değişimini ölçmek için cihazlar ve yöntemler

-İç mekan iklimi ve ibadethanelerin ısıtılması için ilkeler (**Böke , İpekoğlu, 2015, s192**)

7.7.2 Test Metotları ile İlgili Standartlar

Sözkonusu standartlar aşağıda sıralanmıştır.

- Malzeme örneklerinin alımı için metodoloji
- Eski eserlerde kullanılan doğal taşlar ve benzeri malzemelerden çözünen tuzların çıkartılması ve belirlenmesi
- Tüp yöntemi ile su emme ölçümü
- Kılcal etkiye bağlı su emmenin belirlenmesi
- Kuruma özelliklerinin belirlenmesi
- Yüzeylerin renk ölçümü
- Su buharı geçirgenliğinin belirlenmesi
- Statik temas açısının belirlenmesi
- Gözenekli inorganik malzemeler için yüzey koruması su itici malzemelerin performans değerlendirmesi için laboratuvar test yöntemleri
- Eski eserlerde kullanılan doğal taşların karakterizasyonu (**Böke , İpekoğlu 2015. s.194**)

7.8 Önerilen Koruma Modelinin Mevcut Sistemle Entegrasyonu

İBB Kudeb 2006 yılında Süleymaniye’de Kayserili Ahmet Paşa Konağında kurulmuştur. 2007 yılı sonunda, yanındaki Ahmet Bey Konağında ise Restorasyon ve Konservasyon laboratuvarı kurulmuş, bahçesindeki muhdes tuğla yapı yıkılmış, yerine dikdörtgen planlı yaklaşık 250m2 büyüklükte Geleneksel Ahşap Atölyesi inşa edilmiştir. 2010 yılında sol tarafında yer alan ve mülkiyeti İBB iştiraklerinden Kiptaş A.Ş’ye ait olan parselde ise endüstriyel ahşap kullanılarak Geleneksel Taş Atölyesi oluşturulmuştur. Geleneksel atölyeler; Süleymaniye , Zeyrek ve Sultanahmet’te ahşap yapıların ve çeşmelerin onarımlarını gerçekleştirmiştir. Günümüzde ise İbb Kudeb’in geleneksel atölyeleri sadece eğitim amaçlı hizmet vermektedir. Türkiye genelinde büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinde 38 adet Kudeb bürosu bulunmakta olup hiç birisi İBB Kudeb’in sahip olduğu geleneksel atölyeler ve laboratuvarlara sahip değildir. İBB

Kudeb'in kurduğu bu sistemde ise halihazırda restorasyon laboratuvarı faal olarak çalışmakla birlikte tescilli eserlerdeki onarım faaliyetleri durdurulmuş ve dönemsel bir çaba olarak kalmıştır.

Aktif/mobilize koruma modeli ise merkezi yapı kapsamında, İBB Kudeb'in bir dönem uyguladığı bu etkin koruma çabasından ve yapılanma şemasından etkilenmiş, farklı olarak merkezdeki yapıya Akademik Kurul ve Bilgi Bankası ilave ederek, sahada sürekli hareket halinde olan mobilize bir koruma teşkilatı öngörmüştür.

Önerilen aktif/mobilize koruma modelinin yerel yönetimler bünyesindeki Kudeb'lerde gerçekleşmesi durumunda Kudeb'ler merkezi birimlerinde geleneksel atölyeler restorasyon ve konservasyon laboratuvarı, akademik kurul, eğitim ve bilgi bankaları ile güçlendirilecek ve söz konusu geliştirilmiş sabit yapının yanına hareketli ve mobilize koruma düzeni ilave edilecektir.

Tez kapsamında önerilen koruma modelinde, Bakanlığa bağlı bölge koruma kurulları ve yenileme bölge kurulları mevcut hali hazır işlevlerini sürdürür

Bakanlığa bağlı Bölge Koruma Kurulları 2863 ve 5226 sayılı yasa ile tanımlanmış koruma projesi onayı rölöve, restitüsyon, rekonstrüksiyon, renovasyon ve restorasyon projesi onayı, sit alanlarında geçiş dönemi yapılanma şartlarının belirlenmesi, koruma amaçlı imar planının onayı, cins tashihi, tescil etme ve tescilden düşürme, grup tayini ve vergi muafiyeti gibi kararları ve işlemleri yasalarda tanımlandığı şekilde yapmaya devam eder.

Vakıflar Bölge Müdürlükleri ve Rölöve Anıtlar Müdürlükleri yasalardan gelen yetki ve sorumluluklarını proje ve uygulama ve denetim kapsamında yerine getirir.

Kudeb çalışma yönetmeliğinde yapılan değişiklikle Bakanlık tarafından yapılan onaylı projelerin uygunluk denetimi yine Bakanlık kurumlarına bırakılmıştır. Aynı durum Vakıflar İdaresi yetkisindeki taşınmaz kültür varlıklı içinde geçerlidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan onaylı projelerin uygulama ve uygunluk denetimi hem proje sürecinde hem de uygulama sürecinin denetimi ve takibi

kapsamında Bölge Koruma Kurulları tarafından yapılır. Vakıflar İdaresi tarafından yapılan proje ve uygulamaların denetimi yine Vakıflar İdaresi tarafından yapılır.

Türkiye'deki yerel yönetimlerde Kudeb'ler bazı şehirlerde imar şehircilik müdürlüğüne bağlı büro, bazı kentlerde müstakil müdürlük İstanbul ve Gaziantep örneğinde ise daire başkanı seviyesinde temsil edilmektedir. Ancak yerel yönetimlerde restorasyona dair proje ve uygulamalar farklı birimler tarafından yapılabilmektedir. Restorasyon ve onarım projeleri etüt ve projeler müdürlükleri tarafından ihale ile elde edilmekte olup uygulamalar ve kontrol işlemleri fen işleri dairesi ne bağlı birimler tarafından yürütülmektedir. Sistem, yerel yönetimler bünyesinde kurulduğu takdirde belediyelerin gerek kendi mülkündeki tescilli taşınmazlarda ve gerekse vakıflar idaresi ve bakanlık mülkiyetindeki eski eserler, protokol kapsamında gerçekleşen restorasyonlar ile onarım ve denetimler öneri koruma modeli kapsamında gerçekleştirilebilecek olup belediye bünyesinde çift başlılık ortadan kaldırılarak, uygulama, önerilen koruma modeli kapsamında ve tek merkezden yürütülecektir.

Şahısların mülkiyetinde bulunan I. ve II. grup tescilli taşınmazlarda önerilen model hizmet verebilecektir. Bakanlığın ve ilgili meslek odasının hazırladığı birim fiyatlar doğrultusunda belediye meclisince oluşturulan hizmet ücret tarifesine göre uygulama yapılabilecektir.

Önerilen modelin kurumlarla ve sistemle entegrasyonu ve daha doğru hizmet verilebilmesi için ana ve ara zaman tanımları getirilmiştir.

I. Grup tescilli yapılardeki bakım onarım; esaslı restorasyon dönemi dışındaki ara dönemde, İlke kararları doğrultusunda ikinci grup tescilli eserlerde ise yine bakım onarım kapsamında ve önerilen koruma modeli tarafından resmi evrak düzenlenerek gerçekleştirilecektir.

Ana dönem; Taşınmaz Kültür varlıklarındaki mülkiyet sahibi kurumlar tarafından bölge koruma kurulu tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine göre yapılan ve ilgili kurum tarafından ihale ve protokol kapsamında

gerçekleştirilen iş teslim süresi belirli restorasyon ve onarımların yapıldığı zaman dilimini ifade eder

Ara Dönem; Taşınmaz Kültür varlıklarındaki ana dönem kapsamında tarif edilen kapsamlı restorasyon ve onarımların dışında kalan zamanı ve sonraki ana müdahale dönemine kadar olan zaman aralığını ifade eder. Önerilen koruma modelinin izleme, denetim, tespit ve iyileştirme amaçlı müdahale kapsamında çalışacağı zamandır. Ara dönemler, ana dönemi tespit, denetim, belgeleme ve maliyetin düşürülmesi konusunda lojistik olarak destekleyecektir.

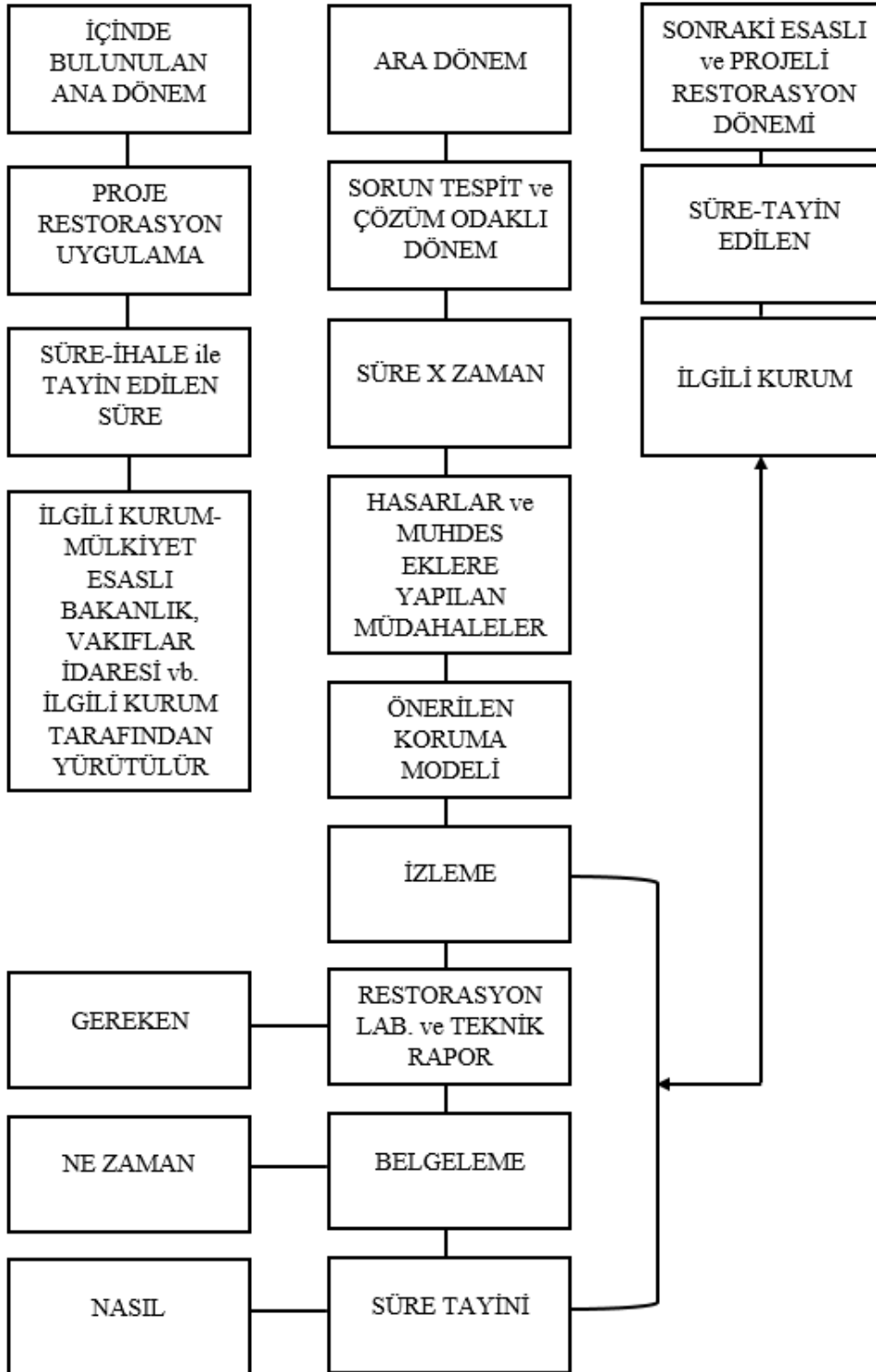
Proje esaslı uygulama ve denetimler, gerçekleşme süreçleri içerisinde ilgili kurumlarca yönetilecek olup ana dönem dışında kalan denetimler önerilen koruma modeli kapsamında yapılacaktır. Kaçak yapılan eklentiler, 2863 ve 5226 sayılı yasaya aykırı yapılan uygulamalar eski eserin özgünlüğünü bozan müdahaleler zamana bağlı tahribatlar doğal nedenlerden oluşan deformasyonların izlenmesi ve denetimi, tescilli taşınmaz hangi kurumun yetkisinde ve sorumluluğunda olursa olsun önerilen koruma modeli tarafından yapılabilecektir.

Yapılan izleme ve denetim çalışmaları kanıtlanır resmi belge haline getirilerek ilgili kurumlara ve bölge koruma kurullarına mevzuat kapsamında işlem yapmak üzere gönderilir. İlgili yasaya göre cezai işleme esas evrak düzenleme Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusu muhdes eklerin kaldırılması, yıkım ve bunun gibi kararları bölge koruma kurulları ve ilgili kurumlar alır.

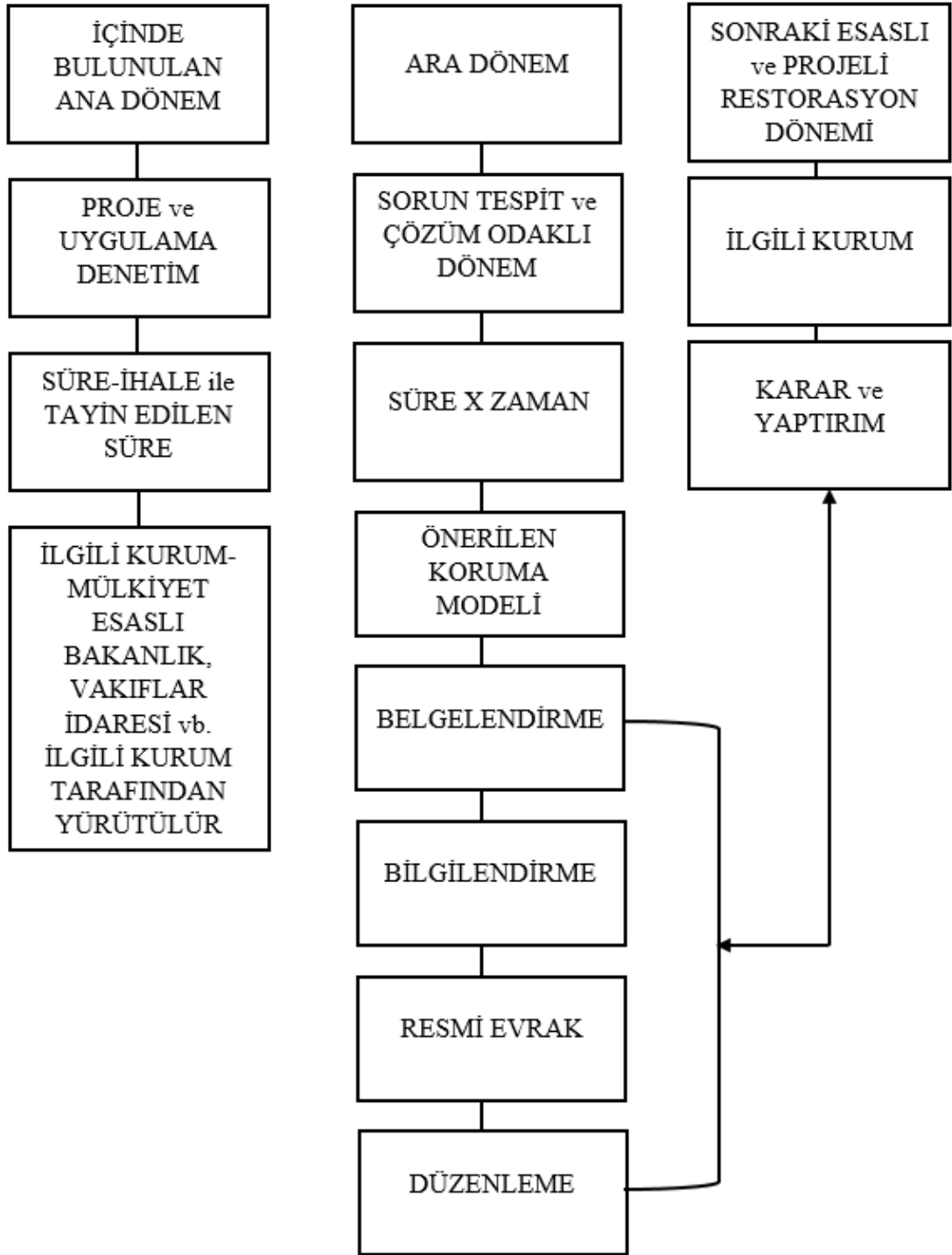
Önerilen koruma modeli tescil önerisi yapabilir kararı ise ilgili bölge koruma kurulu alır.

Tüm kurumlar ve kişiler sistemden hizmet alabileceklerdir. Uygulama açısından eski eserlerde, ilgili kurumlar tarafından ana dönemde yapılan esaslı restorasyonlar ve denetimin hemen sonrasında sorunlar başlayabilmektedir. Önerilen koruma modeli, ara dönemlerde sorun tespit ve çözüm odaklı olarak çalışılacak olup taşınmaz kültür varlığının sürdürülebilir olması için ne gerekli, nasıl ve ne zaman yapılmalı sorularına cevap arayacaktır. Model denetim açısından da ana dönem dışındaki ara dönemlerde

belgelendirme bilgilendirme ve resmi evrak düzenleme çalışmaları yaparak mülkiyete esas ana kurumu destekleyecektir.



Çizelge 7.22 Ana-Ara Dönem Birim Tescilli Yapıda Uygulama Aşaması



Çizelge 7.23 Ana-Ara Dönem Birim Tescilli Yapıda Denetim Aşaması

7.9 Aktif/Mobilize Koruma Modelinin Afet Ve Afet Yönetimi Kapsamında Katkisinin Değerlendirilmesi

Türkiye’de deprem, sel, yangın gibi afetlerde ve acil durumlarda, eski eserlere yönelik, eylem odaklı ve programlı bir yönetim planının olduğunu söylemek zordur.

Afet durumlarında; projeli ve kapsamlı bir restorasyon sürecinin başlamasına kadar olan süreçte, tescilli taşınmazların varlığını sürdürerek ayakta kalması ve en az hasarla bu süreci geçirmesi hedeflenmiştir.

Afet Yönetimi açısından Türkiye’deki yasal mevzuat incelendiğinde; 07/09/2016 tarih ve 6745 sayılı “Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi Kanunu”nun 28. Maddesi ile 2863 sayılı yasaya ek bir madde eklenmiş olup, bu husus, “Doğal Afet yaşanan yerlerde, özel mülkiyette korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımı ile restorasyonuna yönelik proje ve uygulama işleri, maliklerinin ve diğer ilgililerin muvafakati aranmaksızın ve bedelsiz olarak Bakanlık tarafından gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda yürütülen proje ve uygulama işlerinden bir mali yıl içinde tamamlanması mümkün olmayanlar için dört yılı geçmemek üzere gelecek yıllara yaygın yüklenmeye girişilebilir” şeklinde ifade edilmiştir. (Url – 21)

Bakanlık Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 07.02.2012 tarih ve 24 sayılı ”Depremde Hasar Gören Tescilli Taşınmaz Kültür Varlıkları ile Sit Alanları ve Etkileşim-Geçiş Sahalarındaki Yapılarda Yapılacak Uygulamalara İlişkin İlke Kararı” ile Türkiye’nin önemli bir kesiminin deprem bölgesinde olduğundan bahisle sit alanlarında ve sit alanı dışında kalan tescilli yapılarda ilgili kamu kuruluşlarına görev tanımları getirmiştir. Söz konusu görev tanımlarında ağır hasarlı ve mail-i inhidam arz eden yapıların belediye veya valilik tarafından tahliye edilmesi, depremde hafif hasar gören tescilli taşınmazlara ilişkin işlemlerin ve başvuruların Kudeb veya Koruma Bölge Kurulunca değerlendirilmesi, esaslı onarıma ihtiyaç duyan yapıların ilgili Bölge Koruma Kurulunca onaylanan projeye göre uygulama yapılması ve bu konularda

Koruma kurullarında ek gündem oluşturulması, müdahale biçimi ve niteliğinin Koruma Bölge Kurulunca belirlenmesi gibi hususlar karar altına alınmıştır.

İlgili mevzuat incelendiğinde, taşınmaz kültür varlıklarına olan müdahalenin afet sonrası müdahaleleri ve tanımları içerdiği görülmektedir.

Mevzuat, afet öncesi ve sırasında yapılacak müdahale, iyileştirme ve görev dağılımlarını tanımlanmamıştır.

Önerilen aktif/mobilize koruma modeli Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarına afet öncesi ve afet sırasında gerekli önleyici müdahale ve iyileştirme çalışmalarını gerçekleştirerek hizmet verebilir.

Tescilli taşınmazlarda afet ve acil durumlara müdahale süreci üç ana safhada değerlendirilebilir.

1. Afet/Acil Durum Öncesi
2. Afet/Acil Durum Sırası
3. Afet/Acil Durum Sonrası

Afet öncesi eski eserlerde söz konusu durumlara yönelik muhtemel risklerin tanımlanarak, risk analizinin yapılması, olası tehlikelerin izole edilmesi, ya da azaltılmasına yönelik tedbirlerin belirlenmesi ve afet durumunda yapılması gereken teknik müdahalelerin tanımlanarak, bu durumun her tescilli eser için bir kılavuz kitap haline getirilmesi ve yapı cephesinde ya da bir alanında bir bilgi panosu haline getirilerek sergilenmesi sağlanabilir. Ayrıca ilgili kurumlar teknik raporla bilgilendirilmelidir (Ünal, 2017, s.207-213).

Afet sırasında, öncelikle insan kurtarmaya odaklı bir yöntem izlenmekle beraber, tarihi yapı enkazlarında önceliklerin belirlenmesi, güvenlik sağlama ve can kurtarma amaçlı taşıyıcı sistem ve enkaz destekleme çalışmaları eş zamanla yürümelidir, çok hasarlı

yapıların kontrollü yıkılması ve kültür molozunun yeniden kullanılmak üzere hassasiyetle ayrıştırılmasının temini gerçekleştirilmelidir.

Önerilen aktif/mobilize koruma modeli afet sonrasında tescilli taşınmazlarda oluşan ağır ve hafif hasarların tespitini yaparak, sonrasında acil müdahale yöntemlerini önerebilecektir. Özellikle deprem sonrasında artçı depremlerle oluşabilecek hasarlara karşı önleyici ve koruyucu tedbirler konusunda değerlendirme ve çalışmalar yaparak ilgili kurumları bilgilendirecektir.

7.10 Öneriler

Bu bölümde, önerilen koruma modelinin işlerlik kazanması için kamu kurumları ve yerel yönetimler kademelenmesindeki yerinin belirlenmesine dair öneriler ayrı, ayrı ele alınmış olup, şemalarla ifade edilmiştir.

Öneri koruma modeli, yeni bir yapılanmayı beraberinde getireceği için, yönetmelik ve yasalardan oluşan koruma mevzuatı ve Koruma Yüksek Kurulu ilke kararlarında değişiklikleri beraber getirecek olup, bu yönde yapılması gereken yasa değişikliği teklifleri kaleme alınmıştır.

Finansal boyut ve yeni kaynakların ne olacağı konusu irdelenerek, ilk maliyet dışında, devlet bütçesine yük getiren değil, kazandıran bir işletme yönetimine sahip olması hususunda düşünceler ifade edilmiştir.

7.10.1 Koruma Modelinin Yönetim Hiyerarşisindeki Yerine Dair Alternatif Öneriler

Söz konusu model dört farklı çatı ve idari yapılanma olarak önerilebilir.

- a) Merkezi Hükümete bağlı ilgili bakanlık bünyesinde
- b) Yerel Yönetimler bünyesinde
- c) Vakıflar İdaresi bünyesinde

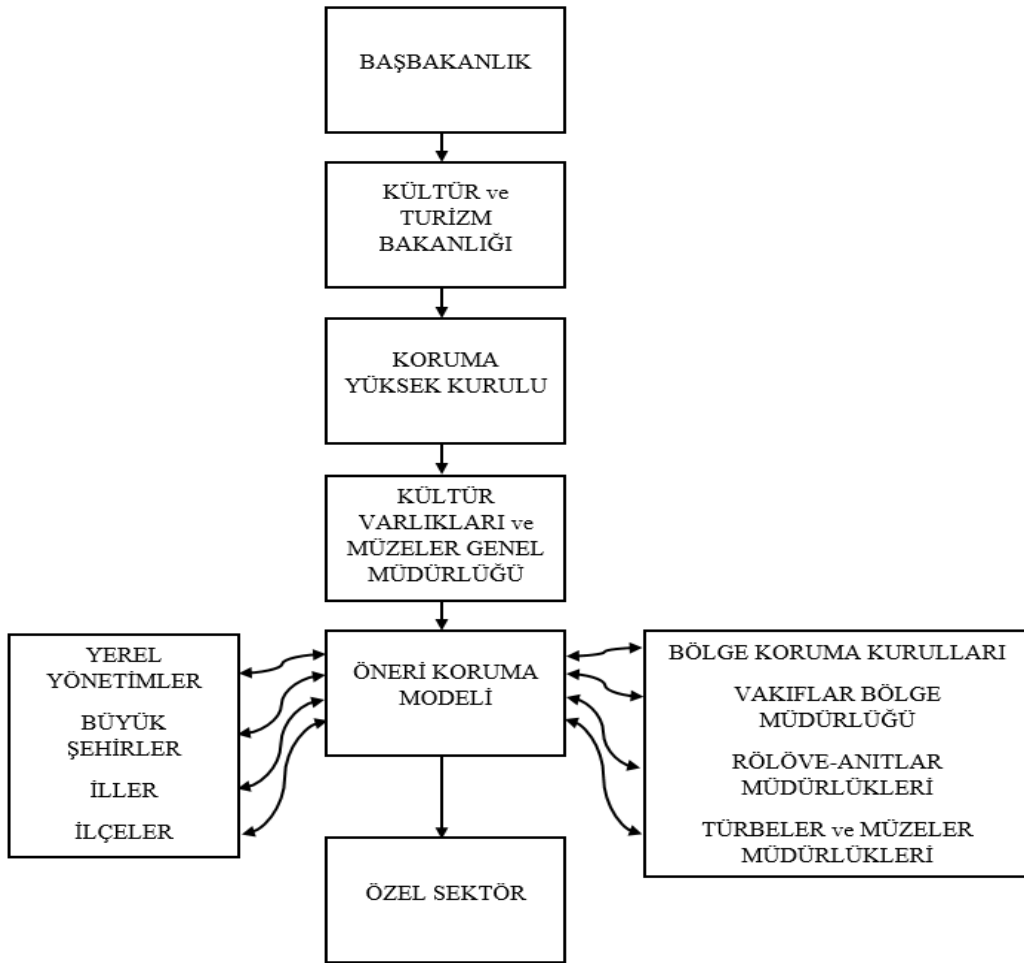
d) Valilikler bünyesinde

Tüm kurumlarda sistemin daha iyi işleyebilmesi için bürokrasi ve imza sayısının azaltılması gerekmektedir. Kurumlardaki iç yönergelere göre birim idari kısmın evrak imzalama süresi 15 gün sürmektedir. Uygulama aşamasında ita amiri onayı gerektiren konular ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla modeli oluşturacak birimin, yönetim hiyerarşisinde üst kademelere yakın olması çalışmanın hızı ve koruma çabalarının uygulanabilirliği açısından daha verimli sonuçlar üretebilecektir.

7.10.1.1 Önerilen Modelin Bakanlık Bünyesindeki İşlev Şeması

Bakanlık uhdesinde teklif edilen yapılanma şemasında, sistemin, Ankara’da bulunan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışması önerilmiş olup, Bölge Koruma Kurulları, yerel yönetimler ve ilgili kurumlarla eşgüdüm içinde çalışması öngörülmüştür.

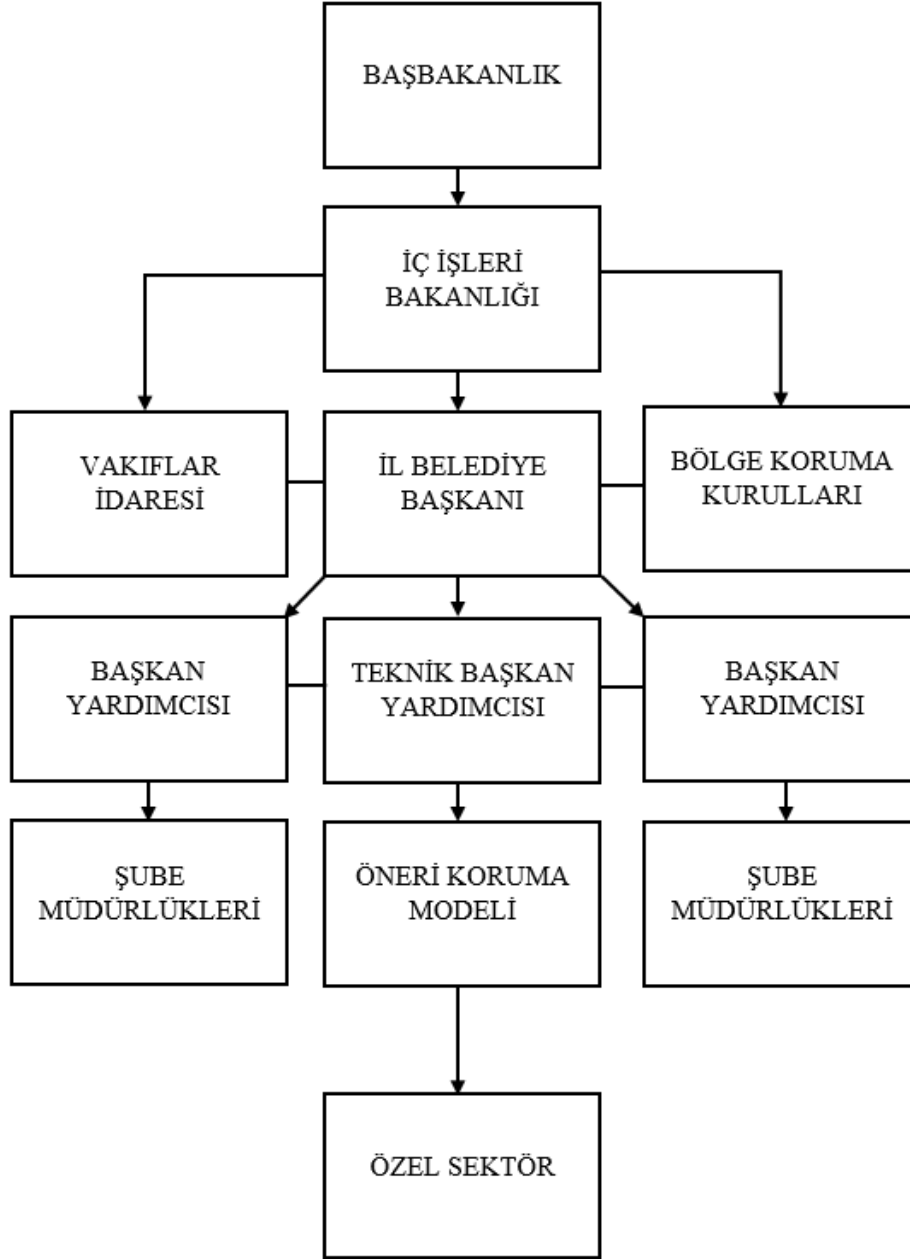
Modelin Bakanlık bünyesinde kurulması, ülke koruma politikaları açısından bütüncül ve ortak bir konsept oluşturması, karar alma ve yürürlüğe girme süreçlerinin kolaylaşması, bütçenin ve yatırım programının tek elden yürümesi, büyükşehir ve illerdeki onayların azalması açısından avantajlar oluşturabilir.



Çizelge 7.24 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Bakanlık Bünyesindeki İşlev Şeması

7.10.1.2 Önerilen Modelin Yerel Yönetimler Bünyesindeki İşlev Şeması

Öneri Koruma Modeli, il statüsüne bağlı yerleşimlerde teknik başkan yardımcılığına bağlı olarak teklif edilmiştir.

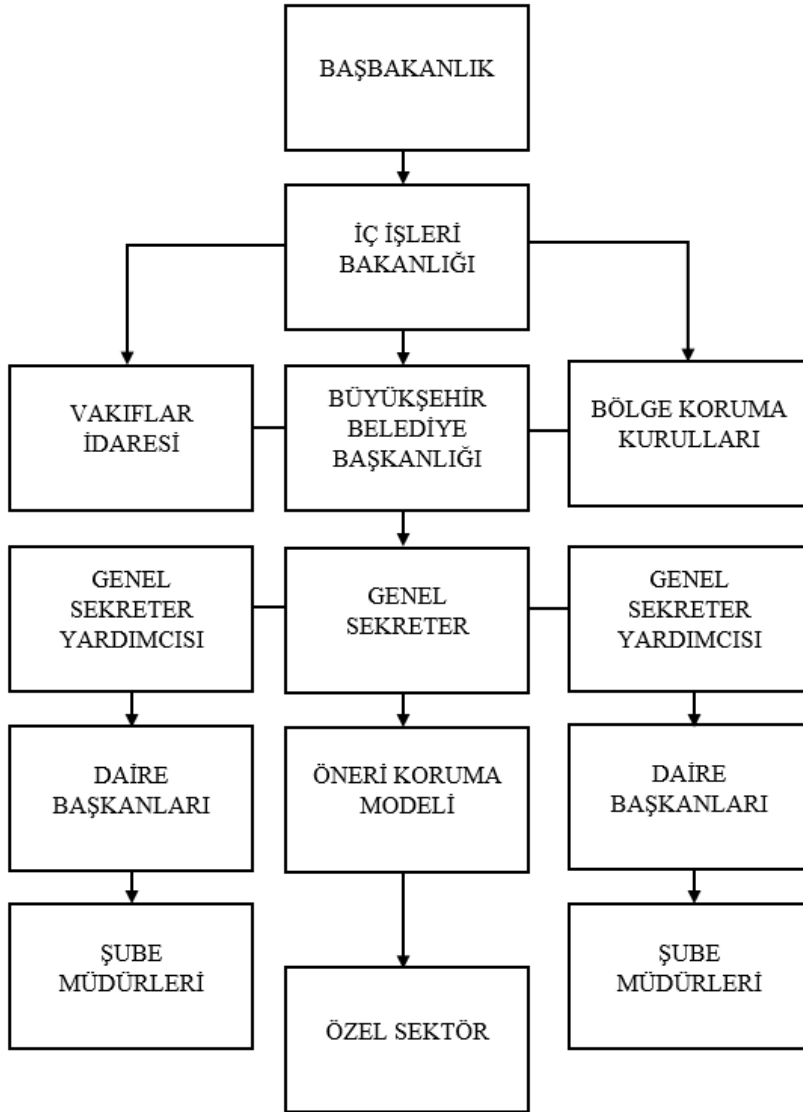


Çizelge 7.25 Öneri Mobilize Koruma Modelinin İl Belediyelerindeki İşlev Şeması

Karar alma ve uygulama safhalarında, bürokratik süreçler ve evrak onay bekleme süreçlerinde zaman kaybetmemesi ve çalışmaların koordinasyonu açısından, sistemin, yerel yönetimlerdeki teşkilat yapısının yönetim üst kademesine yakın olması teklif edilmiştir.

Bu amaçla, büyükşehir statüsüne sahip yerleşimlerde, Genel Sekreterliğe bağlanması önerilmiştir.

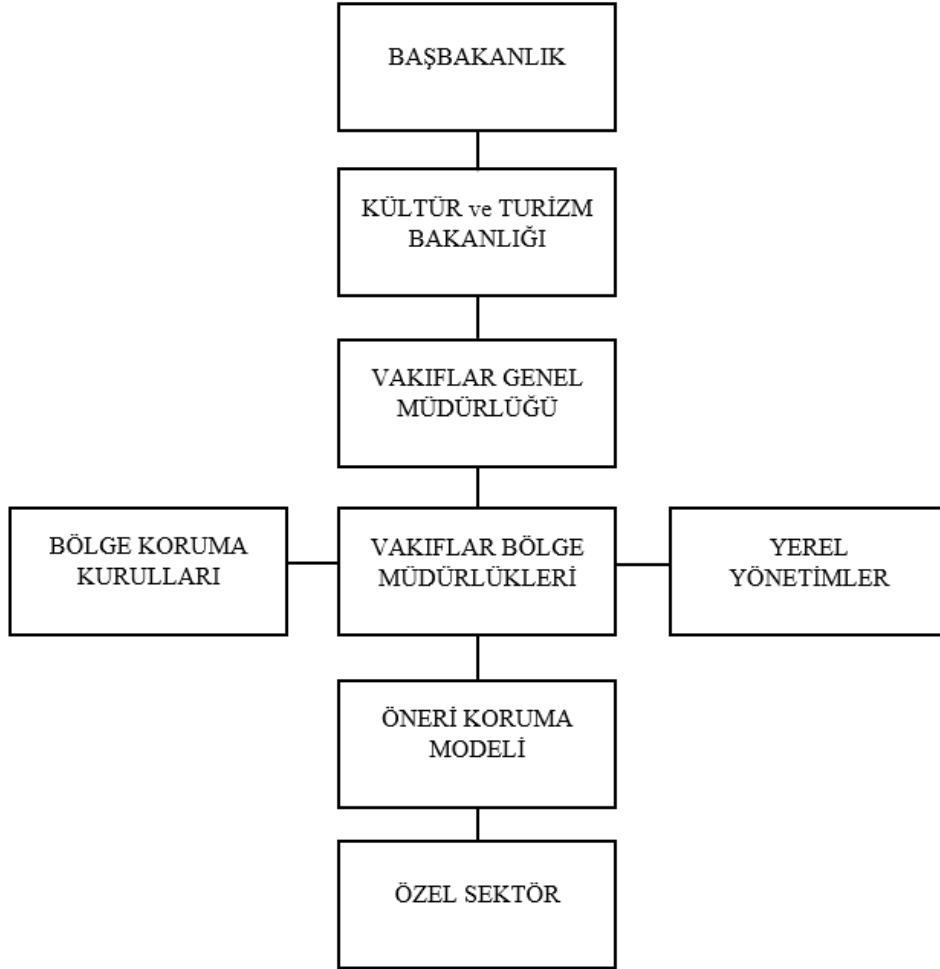
Yerinden yönetimin ve yerel politikaların içinde yer almasının getirdiği kolaylıklar ve son yıllarda gittikçe artan yerel yönetim imkanlarından faydalanarak olması ise avantajlarıdır.



Çizelge 7.26 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Büyükşehir Belediyesi Bünyesindeki İşlev Şeması

7.10.1.3 Önerilen Modelin Vakıflar İdaresi Bünyesindeki İşlev Şeması

Cami, medrese, külliye, kervansaray, çeşme gibi anıt eser niteliğindeki I. grup tescilli taşınmaz kültür varlıklarının mülkiyet sahipliği, büyük oranda Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Bölge Müdürlüklerindedir. Mülkiyet sahipliği açısından, öneri koruma modeli; Vakıflar Bölge Müdürlüğü olan yerleşimlerde, Genel Müdürlüğe bağlı olarak teklif edilmiştir. Başbakanlığa bağlı çalışması, vakıf akarlarının mevcudiyeti, tapu sahibi olmasının getirdiği uygulama kolaylıkları, hali hazır yasal imkanları, anıt eserlerde oluşturulan bilimsel kurulları, ihale kolaylığı gibi hususlar avantajlarıdır.

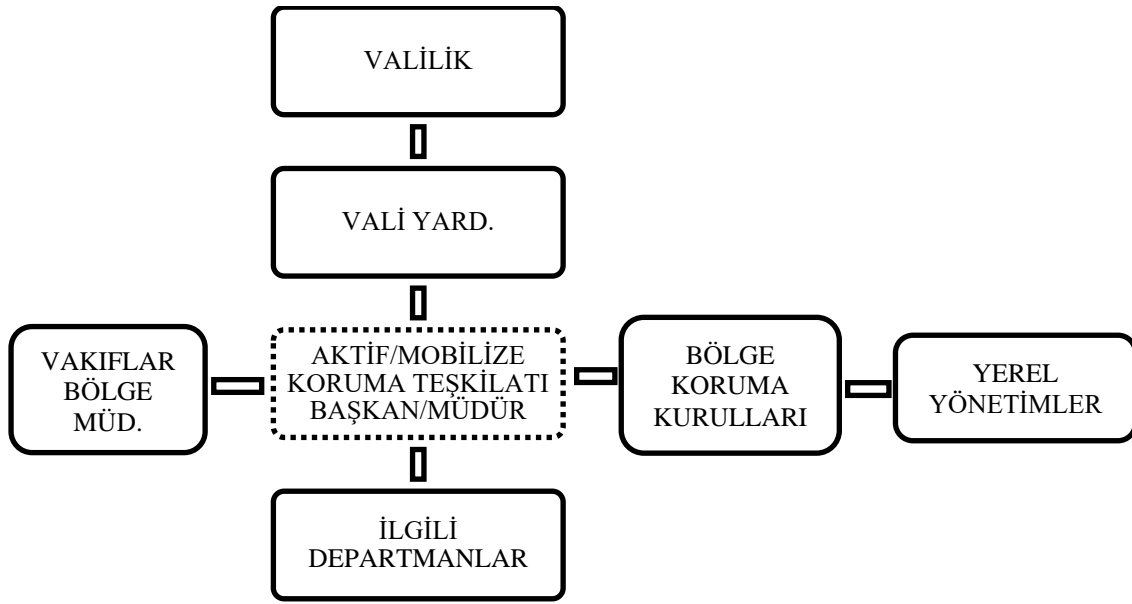


Çizelge 7.27 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Vakıflar İdaresi Bünyesindeki İşlev Şeması

7.10.1.4 Önerilen Modelin Valilikler Bünyesindeki İşlev Şeması

Türkiye’de valilikler kentlerin en büyük ita amiri konumundadır.

2006 yılında, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulan Kalkınma Ajansları valiliklere bağlanmıştır. Kaynakların etkin ve yerinde kullanımı, yerel potansiyeli harekete geçirmek, kamu, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek hedefleri arasındadır. Kendine özgü teknik ve bütçe mekanizmasına sahiptir. (Url – 22)



Çizelge 7.28 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Valilikler Bünyesindeki Şeması

Kentlerde depreme yönelik riskin azaltılmasına ve acil durumlarda hazırlık ve müdahale birimleri valilik kurumunun altında yürütülmektedir. Kısa adı İSMEP olan İstanbul sismik riskin azaltılması ve acil durum hazırlık projesi 2006 yılında İstanbul Valiliği bünyesinde kurulan İstanbul Proje Koordinasyonu birimi tarafından yürütülmektedir. Proje sahibi T.C. Hazine müsteşarlığı olup, bütçesi 2.028 milyar Euro olarak belirlenmiştir.

İSMEP ayrıca Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası ve Alman Bankasının fon kaynakları kullanılmaktadır.

İSMEP’in görevleri aşağıda sıralanmıştır.

- Acil durum haberleşme sistemlerinin iyileştirilmesi
- Acil durum bilgi yönetim sisteminin kurulması
- İstanbul AFAD'ın kurumsal kapasitesinin arttırılması
- Afetlerde ilk müdahaleci kurumların kurumsal kapasitelerinin arttırılması
- Toplumun afetler hakkında bilinçlendirilmesi ve eğitimi
- Riskli yapılarda güçlendirme çalışmaları
- Yeniden yapım çalışmaları
- Sosyal rehberlik çalışmaları
- Kültürel mirasın korunması

İSMEP çalışmalarını deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrası olmak üzere üç ayrı aşamada ilgili kamu kuruluşları ile işbirliği içinde yürütmekte olup çalışma alanları içinde taşınmaz kültür varlıklarının depreme karşı korunması ve gerekli önlemlerin alınması hususu da yer almaktadır.

Türkiye'nin önemli bir bölümü deprem kuşağı içinde yer almaktadır. Taşınmaz kültür varlıklarında afet öncesi, afet anı ve afet sonrası farklı müdahale ve koruyucu önlemlere gereksinim olduğu gerçeğinden yola çıkarsak; İSMEP'in bu yöndeki çalışma etapları, önerilen aktif/mobilize koruma modeli ile uygunluk arz etmektedir. Ayrıca İSMEP'in sahip olduğu kurumsal işbirliği ve finansal kaynakların kültürel mirasın korunması konusunda, önerilen koruma modeline katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yine valilikler bünyesinde bulunan Proje ve Koordinasyon Birimi, başta depremle ilgili olmak üzere toplumsal fayda odaklı projeler geliştiren bir departmandır. İSMEP (İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi) bu birimin bir çalışmasıdır. **(Url – 23)**

Aktif/Mobilize Koruma Modeli hiyerarşik olarak alternatif çatı kurumlar altında konumlandırılmakla birlikte, Kalkınma Ajansı, Proje ve Koordinasyon Birimi, gibi eşgüdüm içinde çalışabileceği ve beslenebileceği kurumların valilikler bünyesinde olması, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) gibi mobilizasyon kabiliyeti yüksek olan bir kurumun, mobilizasyon modellemesinin örnek teşkil etmesi, çabuk karar alma, bürokratik süreçlerin kısaltılması ve bütçelendirme kolaylığı açısından çalışma şemasının valilik kurumuna bağlı olarak çalışması tez kapsamında önerilmiştir.

7.10.2 Yasal Dayanağın Oluşturulmasına Dair Öneriler

Önerilen aktif/mobilize Koruma Modelinin işlerlik kazanması ve yürütülebilir olması için yasal zeminin ve düzenlemelerin ortaya konması gerekmektedir.

Bir öneri olarak bu konuda 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa ek bir madde konulması teklif edilmiş, çalışma yönetmeliği ile Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı örneği yazılmıştır.

7.10.2.1 5226 Sayılı Kanuna Ek Madde

Ek madde / Sayı - (Ek: sayı/Tarih-5226/madde)

“Taşınmaz kültür varlıklarından, sürdürülebilir konservasyon ve bakımların sağlanabilmesi amacıyla, büyükşehir ve il statüsündeki yerleşimlerde, çalışma usul, görev ve esasları yönetmelikle belirlenmek üzere; yönetici merkez, lojistik destek birimleri ve sürekli uygulanmaya dönük saha ekibi bulunan koruma teşkilatı kurulabilir. Söz konusu teşkilat, Bölge Koruma Kurulları, Vakıflar Bölge Müdürlükleri, Yerel yönetimler ve ilgili kurumlarla eşgüdüm içinde çalışır.” Çalışma yönetmeliği, bakanlık bünyesindeki Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanabilir. Yönetmelik kapsamında önerilen koruma modelinin, 5226 sayılı yasaya ilave edilen ek maddeye istinaden çalışma, usul, görev ve esasları ortaya konacaktır.

7.10.2.2 Çalışma Yönetmeliği Önerisi

Modelin, öneri çalışma yönetmeliği çatısı beş bölüm halinde aşağıda başlıklarıyla yazılmıştır.

1.Bölüm

Amaç

Kapsam

Dayanak

Tanımlar

2.Bölüm

Kuruluş ve modelin yapısı

Çalışma etapları

Görev alacak teknik ve idari personelin özellikleri

Akademik kurulun oluşumu

3.Bölüm

Modelin lojistik destek birimleri

Model kapsamında yapılacak müdahaleler

4.Bölüm

Mobilize saha ekibinin yapısı

Denetim ve aykırı uygulamalar

5.Bölüm

Eğitim Proje

Eşgüdüm

7.10.2.3 Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı Örneği

T.C. KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU

Toplantı Yeri

Toplantı no ve tarihi:

İlke Kararı

Karar no ve tarihi:

1. grup ve 2. grup taşınmaz kültür varlıklarında, muayene ve bakım-onarım çalışmaları kapsamında, tescilli yapıdan yeterli sayıda örnekleme alınması, Konservasyon Restorasyon Laboratuvarı ve Akademik Kurul tarafından belirlenmiş müdahale yönteminin ortaya konması ön şartıyla, ekli listede belirlenmiş konservasyon ve koruma uygulamaları mobilize bir bakım-onarım ve teşkilat yapısı tarafından yapılabilir.

Ancak uygulama öncesi ve sonrasında mülkiyet sahibi ilgili kurumun görsel belgelerle ve teknik raporlarla bilgilendirilmesi zorunludur. İtiraz olması halinde konu Bölge Koruma Kurulunda karara bağlanır.

Büyük ölçekli yapısal ve strüktürel sorun ve müdahaleler; restitüsyon ve restorasyon projesi gerektirecek süreçler bu sistemin kapsamında değildir. Bu sistem kamu ve şahıs parsellerindeki tescilli yapılarda görev yapabilir. Bu kapsamda yapılan uygulamaların denetlenmesini, tescilli yapının mülkiyetine sahip kurumların teknik büroları ve Bölge Koruma Kurulları yapar.

7.11 Koruma Modelinin Finansal Boyutunun Değerlendirilmesi

Öneri koruma modelinin mali açıdan sürdürülebilir olması ve hazineye mali yük getirmeden yönetilmesi esas alınmalıdır. Sistemin kurulum aşamasında ilk maliyeti devlet tarafından karşılanmalıdır.

Aktif/Mobilize sistem kapsamında gerek merkezi teşkilatta bulunan idari bölüm, teknik servisler ve akademik kurullarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamı dışında kalan personelin maaş ve sigorta giderleri her yıl sonunda ve yıllara sari olarak yapılacak hizmet ihalesi iş alımı kapsamında gerçekleştirilir. Ayrıca gerekli olan teçhizat ve donanım ile başta mobilize servis geleneksel atölyeler, restorasyon laboratuvarı ve diğer departmanlarda kullanılan sarf malzemeleri yine hizmet ihalesi kapsamında karşılanır.

Aktif/Mobilize koruma modeli önerisinde taşınmaz kültür varlıklarının tek tek ve parsel bazında restorasyon ve onarım ihalesi yerine personel gideri, donanım, ve sarf malzemelerini karşılayan hizmet ihalesi ile uygulamalar yürütülebilir.

Ana harcama kalemleri olan, personel giderleri, mobilize sistem araç filosunun bakım, yakıt giderleri ve sarf malzemeleri başta olmak üzere her türlü giderlerini döner sermaye özelliğinde, mali açıdan kendisine yetebilen bir yapıda oluşturur ve kendini finanse eder.

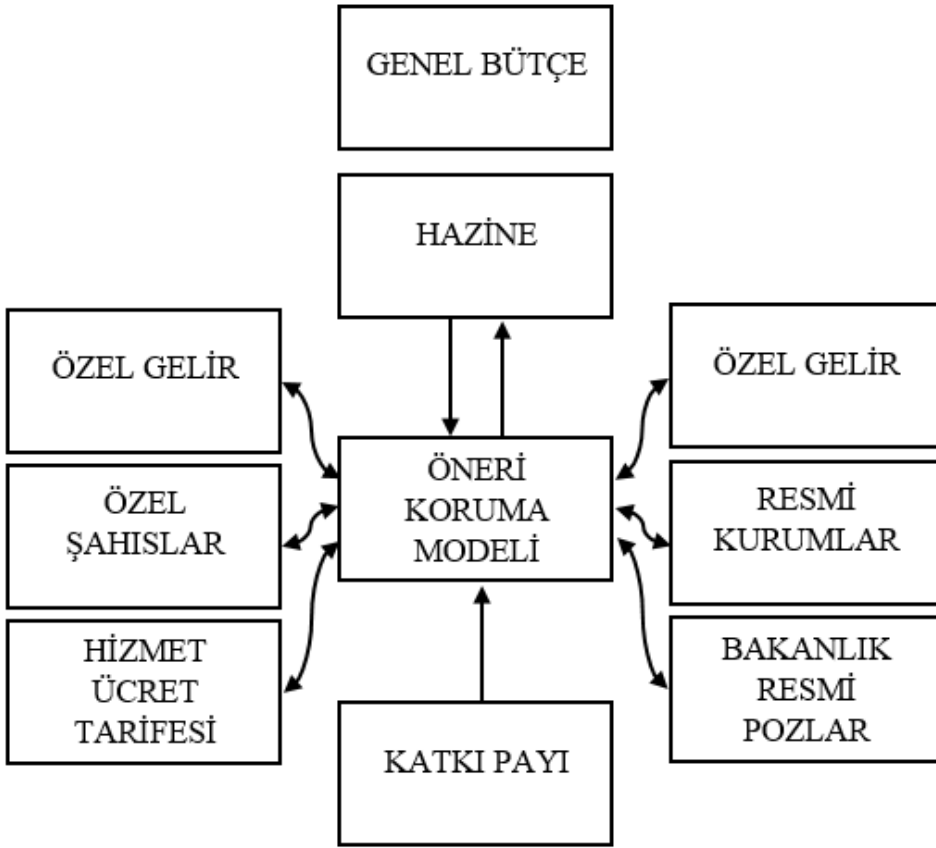
Finansal boyutta ayrıca bütçe yapısı ve özel gelirler konusunda optimum çözümler üretilmeye çalışılmış, özel gelir kalemleri olabilecek hizmetler belirlenmiştir. Mali açıdan sistem, ayrılan bir ödenek ile devlet bütçesinden desteklenir, genel bütçe sigorta ve garanti kapsamında işlev görür, yılsonu itibariyle harcanmayan ödenek bütçeye devredilir.

Bütçe, karma yapılı bir konseptte ele alınmış olup finansal açıdan sistem genel bütçe dışında yönetilen kamu kuruluşu bütçesi niteliğinde olan “Özel Bütçeli İdare” olarak teklif edilmiştir.

Önceki bölümlerde ifade edilen ve tanımlanan, eski esere müdahale edilebilecek hasar ve onarımlar kapsamındaki hizmet karşılığında, mülk sahibi kamu kurumlarından ve özel şahıslardan ücret talep edilir. Özel gelirler, bakanlık resmi pozlar üzerinden tahsil edilen gelirler ve hizmet ücret tarifeleri üzerinden sağlanır.

Yapılan konservasyon ve onarım çalışmalarının, metre, metrekare, metretül, metreküp cinsinden metrajı çıkarılır ve harcama kalemlerindeki resmi pozlar üzerinden tescilli eserin mülkiyetine sahip kamu kurumlarından ve özel kişilerden tahsil edilir.

Konservasyon ve Restorasyon Laboratuvarı hizmetleri için, Bakanlık ya da belediye meclisi onaylı resmi “hizmet ücret tarifesi” üzerinden gelir elde edilir. Mali açıdan, sistemin finanse edilmesinin bir başka yöntemi de taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak alınan %10'luk emlak vergisi diliminin, Bakanlık tarafından uygun görülen kısmının, öneri koruma modeline aktarılması olabilir.



Çizelge 7.29 Öneri Mobilize Koruma Modelinin Finansal Kaynak Şeması

8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

8.1 Değerlendirme

Bu bölümde tez çalışmasının genel bir değerlendirmesi ve sonuç kısmı çıkarılarak ifade edilmiştir. Kültür varlıklarının korunmasında yasal alt yapısı güçlü ve iyi tanımlanmış bir örgütlenme yapısı ve ilişkiler ağı önemlidir. Korumanın sürdürülebilir olması için de bu iki temel esasın eğitim, mali yardım ve kamuyu desteğiyle beslenmesi gerekir.

Türkiye gibi değişken, dinamik ve koruma bilincinin yeteri kadar oluşmadığı ülkelerde, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına dair başka bir yöntem var mıdır ve sorunu çözmeye dair yeni bir mobilize yapılanma teşkilatı kurmak mümkün müdür sorularını beraberinde getirmekte ve tartışılabilir olmaya değer kılmaktadır.

Tescilli taşınmazlardaki bir çok yapıda geçmişten günümüze fonksiyon yitimleri meydana gelmiştir. Medrese, hamam, çeşme, tekke, ibadethane gibi eski yapıların günümüzde toplumun ihtiyacına cevap veren fonksiyonlara sahip olması doğal ve yaşanması gerekli bir süreçtir. Bu olgu, korumanın dinamik olmasını ve çok değişken toplumlarda aktif bir koruma modelinin geçerli olması fikrini beraberinde getirmektedir.

Tescilli eski eserlerin sürdürülebilir korunmasında herhangi bir hasar söz konusu olmaksızın periyodik olarak incelenmesi ve izlenmesi önemli sayılmalıdır. Bu durum UNESCO, Venedik Tüzüğü ve Icomos gibi Uluslararası Koruma sözleşmelerinde karara bağlanmış ve taraf devletler tarafından imzalanmıştır. Türkiye deki mevcut koruma yasalarında ve çalışma şemasında teknik izleme ve inceleme konusunda herhangi bir kısıt bulunmamakla birlikte, bu hususun Koruma Yüksek Kurulu ilke kararı ve çalışma yönetmeliğinde yapılması gereken bir çalışma etabı olarak tanımlanması ve açıklanması faydalı olacaktır.

Korumada, denetim faaliyetleri arasında ilgili kurumlar arasında eşgüdüm, koordinasyon, işbirliği aranmalıdır. Türkiye'de Bölge Koruma Kurulları, Vakıflar İdaresi Bölge Müdürlükleri ve ilçe belediyesindeki Kudeb'ler ayrı ayrı denetim yapmaktadırlar. Vakıflar İdaresi ve Koruma Kurulları, denetimde onaylı proje uygulamasına ağırlık verirken, Kudeb, koruma amaçlı imar planı kararları ve imar mevzuatı uyarınca onarım ön izin belgesi verdiği yapılarda denetim yapmaktadır. 5226 sayılı kanunla birlikte Kudeb bürolarına denetim konusunda geniş yetkiler tanınmıştır. Ancak söz konusu üç kurum arasında bir eşgüdüm ve koordinasyon ve sayısal ortamda bir otomasyon bağlantısı kurulamamıştır. Herhangi bir uygulama ya da hasar oluşumunun teknik izleme, inceleme ve takibini içeren bir denetim mekanizması ise yoktur.

Denetimin ne zaman hangi sıklıkla hangi kritere göre ve nasıl yapılacağı konusunda oluşmuş ve olgunlaşmış bir düşünce ve sistematik mevcut değildir. Ayrıca denetim yapan sanat tarihçileri, şehir plancıları, arkeologlar alanları gereği restorasyon konusunda yetersiz kalmaktadır. Restorasyon projesi, harita ve imar planı okumada hizmet içi eğitim yeterince sağlanamamaktadır. Yeterince ve planlı bir denetimin olmaması ve koordinasyonsuzluk beraberinde onaylı restorasyon projelerine ve onarım izinlerine uymayan, değişikliğe uğramış, istenilen nitelikte olmayan yanlış malzeme seçimi ve uygulamalarla tescilli eserin ömrünü kısaltan hatalı sonuçlara sebebiyet vermektedir.

Belgelemede en önemli çalışma olan analitik rölöve çalışmaları birçok tescilli yapıda mevcut değildir. Belgeleme kültür envanteri içinde önemli bir altlıktır. Türkiye'nin en önemli kültür merkezi ve en çok tarihi esere sahip İstanbul'un halen bütün olarak düzenlenmiş bir kültür envanteri bulunmamaktadır. En önemli arşiv sayılabilecek, İstanbul Bölge Koruma Kurulları arşivi ancak 2010 yılında sayısallaştırılmıştır.

Belgeleme çalışmasının, restorasyon uygulaması olmadığı zamanlarda da periyodik olarak yapılması sağlıklı koruma açısından önemlidir. Icomos'un 2003 yılında yapılan 14. Genel kurulu sonuç bildirgesinde bu husus "Bütün denetleme ve izleme işlemleri strüktürünün tarihinin bir parçası olarak belgelenmeli ve saklanmalıdır" şeklinde ifade edilmiştir(15. **Icomos Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi, 2003, m.3**). Mayıs 1964

tarıhli Venedik yüzüğünde 16. maddede "Bütün koruma, onarım ve kazı işlerinde her zaman çizim ve fotoğraflarla açıklık kazanmış, çözüm getirici eleştirici raporlar halinde kesin belgeler hazırlanmalı, bu belgeler bir resmi kurumun arşivine konmalı ve araştırmacılar bundan yararlanabilmelidir. Bu raporların yayınlanması tavsiye edilir denmektedir (**Venedik Tüzüğü, 1964, m.16**).

Yetki ve onay açısından taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında başat rol üstlenen bölge koruma kurullarının yapısı ve kurul üyelikleri konusunda sağlıklı bir yapı ve seçilme kriterleri henüz oluşturulmuş değildir. Kurulların teşkilat yapısındaki uzman ve raportör sayısı oldukça yetersiz olup iş yükü ağırdır. Koruma Kurulları koruma konusundaki farklı uzmanlardan bir araya gelmiş çoklu disiplin yapısına sahip değildir. Büro içi yoğunluktan dolayı saha denetimleri ve restorasyon uygulamalarının yerinde görülmesi ve denetlenmesi, sağlıklı ve yeterli olarak yapılamamaktadır. Kurul teşkilatlan donanım ve araç gereç açısından yetersizdir (**Tapan, 2007, s.36-39-52**).

Koruma Kurulu üyeliği, üyelerin birincil görevi olması gerekirken yan görev ve sorumlulukları olarak görülmektedir. Bölge Koruma Kurulu toplantılarında çok az sayıda dosya görülebilmekte bu durum koruma konusunda kararların geç alınmasına ve çalışmaların aksamasına sebep olmaktadır. Bu arada ise tescilli kültür varlıklarındaki hasarlar hızlanarak devam etmektedir. Karar aşamasında da kurul üyeleri, raportörün getirdiği dosya incelemesi sonucu ve yapının proje sorumlusunu dinleyerek karar vermekte, çoğu zaman ise yapılması elzem olan yapıyı yerinde görmek ve yerinde tespit çalışması yapılamamaktadır. Ayrıca kurul raportörlerinin meslek içi eğitiminin noksanlığı da çözülmesi gereken sorunlardan biridir. Kurul üyelerinin atanmasında mesleki yetkinlikten ziyade politik faydacı ve konjonktürel yaklaşımlar rol oynamaktadır.

Türkiye’de yerleşik ve tüm taşınmaz kültür varlıklarını kapsayan bir koruma bilinci olmadığı için; kültürel ve ideolojik farklılıklardan kaynaklanan görüşler, farklı tarih ve farklı yönetimlerde eski eserlere yaklaşımlarda sorun oluşturmaktadır.

Restorasyon sürecinde ilgili Koruma Kurullarında alınan kararlar, günden güne, kamudan kamuya, müelifinden müelifine, kurul üyelerinden başka kurul üyelerine ve

konunun sahibine göre farklılıklar sergilemektedir. Restorasyon süreci; proje ve uygulama açısından bütünlük içinde değerlendirilememektedir. Proje aşamasında; çizim ve ifade tekniği ve istenilen belgeler açısından belli bir standart olmayışı ve mevzuatla bağlayıcı tanım ve hükümlerin yer almaması sebebiyle, rölöve teknikleri; restitüsyon çalışmaları ve restorasyon kararlarında, koruma kurulları tarafından istenilen farklı projeler, belgeler ve talepler onay sürecini uzatmakta ve bu durumda koruma sürecini olumsuz etkilemektedir.

Herhangi bir taşınmaz kültür varlığı ya da eski eser komşuluğundan dolayı koruma kurulunda işlem görmesi gereken parselin ilgili kurulda işlem görmesi için bağlayıcı bir süre tanımı bulunmamaktadır. Bu durum kamu kurumlarına ait eski eser yapıların proje sözleşmelerine de yansımıştır.

Sözleşmelerde koruma kurullarında geçen onay süresi sözleşme süresine eklenir ibaresi bulunmaktadır. Koruma kurullarında uzun yıllardır bekleyen dosyaların varlığı bilinmektedir

Koruma kurullarının idari ve mevzuat yapısı teknik imkanları raportör memurların genel yaklaşımı olması gereken ve olgunlaşmış bir düzeye sahip değildir.

Türkiye'de UNESCO tarafından onaylanmış 14 kültürel, 2 karma karakterli Dünya mirası bulunmaktadır. Türkiye'nin geçici listede 70 öneri alanı mevcut olup büyük bir kısmının alan yönetim planı halen mevcut değildir. Alan yönetim planlarının hazırlanmasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Kültür Ve Turizm Bakanlığı arasında yetki ve sınırlandırma açısından ihtilaflar yaşanabilmektedir (**Ulusoy, 2017, s.30**). Doğal Sit alanlarındaki yetkiler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı olup, şehirlerde Çevre Şehircilik İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan Tabiat Varlıkları Komisyonu'na aktarılmıştır. Dolayısıyla kültürel çevre ve doğal çevre sınırlarının güncel tanımlarının yapılması, ilgili bakanlıklar arası yetki alanlarının nerede başlayıp nerede bittiğine dair kararların alınması gerekmektedir.

Bakanlık ve yerel yönetimler tarafından koruma amaçlı imar planları kapsamında tespit edilen ve tescillenen yapıların ancak 1/3 lük kısmı tescil edilebilmiştir. Bu durum

özellikle kırsal yerleşmelerde daha yoğundur. Kırsal yerleşimlerde evi tescil edilen şahıslarda mevzuattan gelen kısıtlamalar ekonomik güçlükler ve koruma bilincinin olmaması gibi nedenlerle bazen yapılması gereken müdahaleleri yapılamamakta ve bu durumda kırsal yerleşimlerdeki hayatı dondurmakta ve göç olgusuna hızlandırmaktadır (Ulusoy, 2017, s.31).

5216 sayılı Büyükşehir Yasası ile köyler mahalle statüsüne dönüşmüş ve yerleşik köy alanlarındaki sivil mimarlık örnekleri mütahit ve rant baskısı ile karşı karşıya kalmışlardır. Devletin, ben evimi tescil ettim koruma altına aldım artık benden her durumda izin almalsın şeklindeki yaklaşımı kolaycı bir yaklaşım olarak önümüzde durmaktadır. Kırsal bölgelerde teknik ve mali desteğinin devlet eliyle sağlanması ve bir kültür mirası koruma politikası olarak sistematize edilmesi zorunludur.

2016 yılında 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun da taşınmaz kültür varlıkları açısından riskler içeren düzenlemeler yapılmıştır. ‘‘21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu kapsamında olan yapıların riskli yapı tespiti yapın maliklerinin talebine istinaden yapılır. Riskli yapı testinin kesinleşmesinden sonra durum İlgili Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’na bildirilir ve bu kurulun alacak karara göre uygulama yapılır’’ şeklinde bir hüküm bulunmaktadır. Ancak 6306 sayılı yasaya eklenen dokuzuncu fıkraya göre kültür ve tabiat varlıkları kanunu kapsamına giren taşınmazlarda da kentsel dönüşüm uygulaması yapılabilecektir. Yapının maliki ya da maliklerinden birisinin talepte bulunması halinde riskli yapı tespiti sonrasında yapılacak uygulama kuruldan alınacak kararlarla yapılabilecektir. (Url – 24)

Türkiye'deki mevzuat 6306 sayılı yasayı insan hayatı olgusundan dolayı amir ve üst yasa olarak kabul etmektedir. Ancak tescilli yapıların riskli yapı ve kentsel dönüşüm kavramı kapsamında ele alınması tahribat ve olumsuzlukları da beraberinde getirebilecektir.

Turizm olgusu kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunduğu gibi plansız ve bilinçsiz yaklaşım zaman zaman olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Bu olumsuzlukları, kültürel mirasın aşırı turizm olgusu ve turistleşmesiyle beraber faydacı

bir anlayışla ele alınması, özgün alanın ticarileşmesi ve kendisine yabancılaşma şeklinde ifade etmek mümkündür. Gece gündüz nüfus dengesi bozulan yerli nüfusun uzaklaştığı ve yatakhane bölge haline gelen İstanbul Sultanahmet bölgesinde bu duruma örnek göstermek mümkündür **(Dinçer, 2017, s.45-51)**.

Eski eser ve restorasyonu konusunda tecrübe bilgi ve görgüsü olmayan ancak mali güce sahip bazı firmalar bakanlık tarafınca verilen yeterlilik belgesi ve karnesine sahip olan şirketlerle ortaklıklar kurarak ihalelere girmekte ve ihaleyi kazanarak uygulamalar yapmaktadır. Bu durum koruma sürecini olumsuz etkilemektedir.

Kültür ve turizm bakanlığı belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için 2010-2014 ve 2015-2019 yılları arasında stratejik plan hazırlamıştır. **(Url – 25)** Bakanlığın hazırladığı plan incelendiğinde genel çerçevenin kurulduğu ancak alt ölçekli bilgi ve detaylara yeterince yer verilmediği için kurumlararası yeni görev tanımlarında sorunlar olduğu ve faaliyet raporlarının etkili olmadığı görülmektedir **(Tanyeli G, 2016, s.41)**.

Ülkelerin refah ve zenginlik seviyesi ile kültürel miras korunmuşluk başarısının doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Sosyo-ekonomik açıdan geri ve az gelişmiş ülkelerin koruma programlarının ise yetersiz olduğu görülmüştür.

Avrupa’da rönesansla beraber sanatların her dalı ve koruma konusunda yüksek bilinç düzeyi gelişmiştir. I ve II Dünya savaşının getirdiği yıkımlar koruma politikalarını geliştirmiştir.

Koruma açısından sit kavramı Türkiye’nin gündemine geç girmiş ve yasal mevzuatta yer alması 1970’li yıllarla beraber başlamıştır. Dünya miras alanı olan İstanbul’daki Süleymaniye 1977, Zeyrek 1979, Surlar ise 1981 yılında sit kapsamına alınmıştır.

Türkiye taraf devlet olarak UNESCO sözleşmesi, Venedik Tüzüğü ve Amsterdam Bildirisi gibi uluslararası koruma sözleşmelerine geç dahil olmuştur. UNESCO tarafından hazırlanan “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair

Sözleşme” Türkiye’de 1983 yılında yürürlüğe girmiştir (**İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı Raporu, 2011,s.5**).

UNESCO'nun 1976 tarihli Nairobi Bildirgesinde "Ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde, korunacak alan ve çevrelerinin listesi yapılmalıdır" denmekte ve "Alanın, mekânsal değişim süreci de dâhil olmak üzere incelenmesi gereklidir. Şeklinde ifade edilmektedir (**Unesco, 1976, m.19-34**).

Türkiye’de yapılan koruma amaçlı imar planları, koruma etaplarının, müdahale yöntemlerini ve sınıflamalarını detaylı olarak ortaya koymamaktadır. Örneğin Fransa’da yapılan Koruma Amaçlı İmar Planlarında detaydan uygulamaya esas yirmi bir lejant bulunmaktadır.

Bölge Koruma Kurulu’nun aldığı sit kararından sonra belirlenen geçiş dönemi yapılanma şartları ile Koruma Amaçlı İmar Planı’nın arasındaki yasal iki yıllık süre, Beyoğlu Kentsel Sit ve İstanbul Tarihi Yarımada planlarında olduğu gibi uzun yıllar almaktadır. Plana itiraz durumunda yargı tarafından verilen yürütmeyi durdurma ya da iptal kararı koruma amaçlı imar planlarının tümünü geçersiz kılmakta ve bu durum korumayı olumsuz etkilemektedir.

8.2 Sonuç

Sürdürülebilirlik kavramı her alanda olduğu gibi, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında da geçerli ve gereklidir. Temel tutum, anıt ve sivil mimarlık örneklerinde korumanın kalıcı ve sürekli olmasının sağlanması olmalıdır. Bu amaca yönelik olarak Aktif/Mobilize koruma modeli önerisi; bir merkezde yerleşik ve sabit karakterli çalışan mevcut yapının yerine ve yanına yeni bir açılım getirmektedir. Merkez teşkilat yapısı, geleneksel atölyeler, restorasyon ve konservasyon laboratuvarı, bilgi bankası ve akademik kurullarla güçlendirilmekte, bunun yanı sıra güçlendirilmiş ve revize edilmiş merkezi yapının yanına mobilize ve hareketli bir koruma modülü eklenmektedir. Böylece korumada sürekli, etkin, ve doğru müdahale hedeflenmiştir.

Tez kapsamında İstanbul Üst Bölge örneğinde yapılan inceleme ve eski eser envanterinin karşılaştırılması sonrası ulaşılan total %5 restorasyon ve onarım oranı ile Tarihi Yarımada Alt Bölgesinde yakın dönemde onarılan taşınmaz kültür varlıklarının güncel hasar durumları; Türkiye’de korumanın sürdürülebilir olmadığını ortaya koymaktadır.

Aktif/Mobilize ve sahada daimi olarak hareketli, belli periyotlarla, taşınmaz kültür varlıklarındaki hasarlara bilimsel konservasyon raporları eşliğinde ve uzman bir ekip tarafından yapılacak müdahaleleri içeren bir mobilize koruma modelin tescilli eski eserler açısından olumlu sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir. İstanbul Üst Bölge örneğinde olduğu gibi tescilli eser sayısının son 10 yılda sadece %5’lik dilim içinde yer alan yapılara restorasyon ve onarım yapılabilmesi, düşük bir oran olarak değerlendirilmiştir.

Tescilli yapılara yönelik sözkonusu yapılanma, Türkiye’de 1. grup olarak sınıflandırılan cami, çeşme, medrese, türbe gibi kagir karakterli kamu yapılarına olduğu gibi, ahşap, kagir ya da yarı kagir sivil mimarlık örneklerinde de hizmet verebilir.

Tarihi Yarımada Alt Bölge örneğinde olduğu gibi, yakın tarih içinde onarım ve restorasyonu yapılan anıt eser ve sivil mimarlık örneklerinde bozulma ve tahribatlar meydana gelmiştir. Onarılan bir yapının aradan kısa bir süre geçmesine rağmen hasar riskine maruz kalması özellikle dinamik kent yerleşimleri ve yaşantısında muhakkaktır. Trafik, aykırı ticari kullanımlar, yangın, sel gibi doğal afetler her zaman mümkündür. İstanbul örneğinde olduğu gibi hem mevcut eski eser stoğunun çok azına müdahil olunabilmesi, hem de restorasyon yapılan yapıların kısa zaman içinde bozulma ve tahribata uğraması, aktif ve mobilize yeni bir koruma modelinin gerekli olduğu kanısını güçlendirmektedir. Zamanında yapılan bakım ve onarımlar hem eski eserin özgünlüğünün korunmasına katkı verecek hem de ileride oluşabilecek yüksek maliyetleri engelleyecektir.

Önerilen model; korumanın sürdürülebilir olması için yeni bir düşünce ve açılım getirmektedir. Koruma gibi geniş bir kavram ve Türkiye gibi büyük ve yoğun bir

coğrafyada öngöremediğimiz farklı sorunlar ve gelişmelerin olması muhtemeldir. Bu yanıyla mobilize koruma sistemi tartışılması ve geliştirilmesi gereken bir sürece ihtiyaç duymaktadır. Zaman içerisinde ve yeni gelişen teknoloji ile model, personel açısından küçülebilir, donanım ve teçhizat açısından daha güçlü ve çeşitli hale gelebilir.

Türkiye’de mevzuatlar, kurumlar yetki ve sorumluluk alanları sürekli değişken ve dinamik bir seyir izlemektedir. Bu nedenle önerilen modelin çatı kurumu ve çatkısı hakkında kesin bir kurum önerilmemiş, konu; bakanlık, yerel yönetimler, Vakıflar Bölge Müdürlükleri ve Valilikler olmak üzere hiyerarşik bir anlatımla ve alternatifli olarak ele alınmıştır. Sözkonusu kararın konu ile ilgili kurumların, akademisyenlerin, yetkililerin ve yerel paydaşların bulunduğu geniş platformlarda tartışılması, çoğulcu ve katılımcı bir süreç sonrasında yol haritasının belirlenmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Önerilen model Türkiye’nin farklı bölge ve iklimlerinde ihtiyaca göre farklılıklar ve bölgesel çözümleri beraberinde getirecektir.

Korumaya ait oluşabilecek yeni kavramlar, yeni açılımlar ve ihtiyaçlar açısından, model; büyüyebilir ve geliştirilebilir bir yapıya sahip olup, işletim sisteminin iyi kurulması yanında, nitelikli donanım ve personel ilkesinden taviz verilmemesi önemlidir. Yasal destek konusunda 5226 sayılı yasaya ek madde konulması ve Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı ile desteklenmesi modelin hukuki statüsü ve uygulanabilirliği konusunda elzem görülmüştür.

Finansal açıdan önerilen koruma modelinde ilk maliyetin devlet tarafından karşılanması, sonrasında ise Özel Bütçeli İdare niteliğinde çalışmalarına devam etmesi öngörülmüştür. Ayrıca onarım ve restorasyon hizmetlerinde onaylı bir ücret hizmet tarifesi oluşturulması ve Emlak Vergilerinden belli bir oranda kaynak aktarılması teklif edilmiştir.

Aktif Mobilize Koruma Modeli’nin yeni teknolojilere göre sürekli yenilenebilir nitelikte olması gerekir. Araştırma, geliştirme çalışmaları, nitelikli personel, sarf

malzemeleri ve cihazlar açısından bu durum önemli olup, hızlı karar alma süreci sistemin verimliliğini arttıracaktır.

- Önerilen Koruma Modelinin Hatalı Kullanılmasında Oluşabilecek Potansiyel Riskler;

Önerilen koruma modelinin, taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve özgünlüğü açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği endişesi sorgulanması ve tartışılması gereken bir olgu olarak karşımızda durmaktadır.

Toplumlarda ortaya konan her yeni sistem ve uygulama, potansiyel riskleri beraberinde getirebilir. Tescilli eser onarımlarında model kapsamında takip edilmesi ve riayet edilmesi gereken süreç ve hiyerarşilerde oluşabilecek ihmal, ya da prosedürlerin atlanması olumsuz süreçleri beraberinde getirebilir.

Tez çalışmasında önerilen modelin müdahale edeceği durumlar ve hasarlar ayrıntılı bir şekilde tanımlanmış, büyük ölçekli restorasyonlar, kapsamlı strüktürel bozulmalar ve özgünlüğünü kaybetmiş tescilli yapılar sistem dışında tutulmuştur. Sistem için belirlenen tanımların ve onarım sınırlarının dışına çıkılması durumlarında süreç ve model eski eser ve koruma ilkeleri açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir

Meslek içi eğitimin yeterli ve güncel tutulması, mobilize ekibin başında bulunacak uzman restoratör, geleneksel yapı ustaları ve yardımcı elemanların ehil ve tecrübeli olmaları önemlidir. Restorasyonda yeni teknoloji ve uygulamaların yeteri kadar tecrübe edilmeden uygulanması bazı olumsuz sonuçları beraberinde getirebilir.

Modelin siyasi tercihlerden, rant baskılarından ve özel sektörden gelen ticari spekülasyon taleplerden uzak durması ve her zaman restorasyon alanındaki bilimsel tercihlerin getirdiği gerekliliklerden hareket etmesi gerekir.

Önerilen koruma modelinde, taşınmaz kültür varlıklarını etkilenme açısından 3 farklı kategoride değerlendirmek mümkündür.

- Doğrudan etkilenme

-Dolaylı etkilenme

-Potansiyel etkilenme

Aktif / Mobilize koruma modelinde 2. Grup tescilli yapılar olan ahşap, kagir ve yarı kagir yapılar sistemden doğrudan hizmet alacak yapılar olarak öngörülmüştür.

Önerilen model önleyici koruma esaslı olduğu için restorasyon ve onarım maliyetlerinde tasarruf ve tarihi eserlerde özgünlüğün korunmasına doğrudan etki edecektir.

Dolaylı etkilenme 1. Grup tescilli eserlerdeki önleyici koruma ve konsolidasyon çalışmalarını ifade etmektedir. Ayrıca önerilen koruma modeli kapsamında eski eserlerin çevresinde yapılacak özgün kot seviyesinin ortaya çıkarılması, aydınlatma, güvenlik önlemleri, takip sistemi ve peyzaj çalışmaları taşınmaz kültür varlıklarında olumlu bir etkilenmeye ön açacaktır.

Taşınmaz kültür varlıklarında aktif ve sürdürülebilir bir modelin oluşması yeni nesiller başta olmak üzere toplumların her kesiminde koruma bilincinin oluşmasına ve yerleşmesine olumlu katkı yapacaktır.

Önerilen model, önleyici koruma esaslı olduğu için restorasyon ve onarım maliyetlerinde tasarruf ve tarihi eserlerde özgünlüğün korunmasına doğrudan etki edecektir.

Dolaylı etkilenme 1. Grup tescilli eserlerdeki önleyici koruma ve konsolidasyon çalışmalarını ifade etmektedir. Sistem kentsel sit alanlarında potansiyel olarak olumlu bir etkilenmeyi de beraberinde getirecektir. Tescilli eserlerde tek yapı ölçeğinde ve parsel bazında iyileştirme ve kaliteyi getireceği için kentsel sit alanlarının genel görünümü ve standartlarında gelişim ve iyileştirmeyi sağlayacaktır.

Kentsel sit alanları için koruma amaçlı imar planlarında verilen işlevlerin yerine getirilmesi ve koruma disiplinine yardımcı olacaktır.

Türkiye’de meslek yüksek okulu statüsünde 2 yıllık çok sayıda restorasyon ve konservasyon bölümü bulunmakta ve her yıl çok sayıda mezun öğrenci vermektedir. Önerilen sistem; öğretim elemanı, kamu görevlisi, usta-çırak gibi birçok disiplin ve mesleki alanlardaki kişileri bir araya getirmekte olup dolayısıyla istihdamı sağlayacak ve arttıracak özelliklere sahiptir.

Aktif/ Mobilize Koruma modelinin varlığının gelecekte de kalıcı ve sürdürülebilir olması için ne yapılabilir sorusu önemlidir. Bu konuda sosyo-siyasi gelişmelerden, toplumsal kabulden teknik etkenlere kadar çok sayıda husus ifade edilebilir. Örgütlenmenin doğru şema altında kurulması, siyasi gelişmelerden ve tercihlerden bağımsız olabilmesi, korumada yeni teknolojileri takip ve kullanma becerisi, uluslararası koruma kriterlerine göre hareket edilmesi, üniversitelerle etkin işbirliği, meslek içi eğitimin devamlılığı ve kalitesi gibi faktörler önerilen modelin sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır.

Gelişen teknoloji ve küreselleşme hızlı yaşam döngüsünü beraberinde getirmiştir. Değişen ve gelişen tüm bilimsel alanlarda olduğu gibi restorasyon ve konservasyon biliminin ve koruma programlarının, taşınmaz kültür varlıklarının korunması adına bu sürecin ve değişimin gerisinde kalmaması gerekir.

Gelecekte korumanın sürdürülebilirliği ve mobilizasyon konusunda çalışılacak uzman ve akademisyenlerin nano teknoloji ve gelişmiş fotogrametrik yöntemlerle ortak çalışması, izleme, tespit ve denetim konusunda daha hızlı ve sağlıklı neticeleri beraberinde getirebilir. Ayrıca konservasyonun; kimya, fizik bilimleriyle yakın ilişkisi nedeniyle korumada çoklu disiplin ortamının oluşturulması tescilli eser adına malzeme ve teknoloji seçiminde daha doğru tercih ve sonuçları beraberinde getirebilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.**, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yem Yayınları , İstanbul, 2011, s.136
- Ahunbay, Z., Eres, Z. ve Mazlum, D.**, Conversation of Cultural Heritage in Turkey, Ege Yayınları, 2016., İstanbul.
- Akozan, F.**, Türkiye’de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, No:47, 1977 , İstanbul.
- Akçura, N.**, Kültürel Değerlerin Korunması Konusunda Yasal Kaynaklar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 1987. , Ankara
- Altınsoy, A.**, Kentsel Tarihi Çevre Koruma, Kars Üzerine Bir İnceleme, Uludağ Üniv., Yüksek lisans tezi, 2002, Bursa, s.15-17
- Amsterdam Bildirgesi, 1975, madde-k**
- Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, Strasbourg, 1985, madde, 11**
- Aygün, H.M.**, ‘Kültürel Mirası Korumada Katılımcılık’, Vakıflar Dergisi , Sayı 35, 2011, s.191-213
- Ayhan, Y.**, Japonya’da Kentsel Koruma ve Yerel Toplumun Gelişimindeki Rolü: Önemli Tarihi Bina Grupları Koruma Alanı, Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, cilt 4, sayı 1, Ankara, 2011, s.47-63
- Aşanlı, M.**, Geleneksel Yapı Teknikleri, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, 2016
- Balç, P.**, "Eski İstanbul Evleri Ve Boğaziçi Yalıları", İstanbul, 1980.
- Batur, A.**, "Tarihi Çevrenin Korunmasında Siyasal ve İdeolojik Boyutlar", Mimarlık, sayı 139, 1975
- Bektaş, C.**, "Koruma Onarım", Literatür yayıncılık, İstanbul, 1992.

- Bektaş, C.**, "Koruma, Onarım", İstanbul, Kültür Varlıklarımızı Koruma Semineri, İstanbul, s. 16-17.
- Berber, B.,Erincik,E., 2016**, Kütahya'nın Sosyal ve Kültürel Değişiminin Kent Mimarisine Etkisi, IV. Çevre Tasarım Kongresi,s.363
- Binan, M.**, "Ahşap Çatılar", Birsen Yayınevi, İstanbul
- Bozkurt, C.**, "II. Grup Eski Eser Yenilemede Deneyimler Ve Sorunlar", Mimarinin Son 25 Yılı Seminer Bildirileri, İstanbul, 1984.
- Bulut, N.**, "Fatih'in Kayıp Çeşmeleri –I", İBB, KUDEB Yayınları, İstanbul, 2010
- Cansever, T.**, "Tahrip Etmeden Koruma", TÜRSAB Turizm Dergisi, Sayı 67,İstanbul, 1988
- Cansever, T.**, "İstanbul Koruma Projesinin Temel Meseleleri", Milli Kültür Mirasmızı Koruma Semineri Bildirileri, İstanbul, 1984
- Collin, P.H.**, Dictionary Of Environment And Ecology, 2004
- Çalı,H.H.**, Çevreci Toplumsal Hareket Olarak Greenpace –Türkiye Hareketi,Doktora Tezi,Ankara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Sosyal Çevre Bilimleri Ana Bilim Dalı,Ankara,2006,s.8-12
- Çeçener, B.**, 1984. "Kültür Mirasımızı Koruma", Kültür Mirasımızı Koruma Semineri, İstanbul, s. 50-65., 1992
- Çeçener, B.**, "Kültür Ve Doğa Varlıklarını Koruma Olayını Korumak", Ölçü, sayı 10-11,İstanbul, 1988
- Çeçener, B.**, "Taşınmaz Kültür Varlıkları Ve Yasal Değişiklikler", Ölçü, İstanbul, 1987
- Dursun,D.,Altunoğlu,M.**,Siyasal Katılım,Siyaset Bilimi Dergisi,Anadolu Üniversitesi Yayınları,2014,s.8
- Eldem, N.**, "Mimari Mirasın Korunması", I. Tarihi Türk Evleri Haftası Bildiri Özetleri,Ölçü, İstanbul, 1983

- Erder, C.**, "Tarihi Çevre Bilinci", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları ,Ankara, 1975
- Erder, C.**, "Tarihi Çevre Kaygısı", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları ,Ankara, 1999
- Eruzun,C.**,”Ortak Geleceğimiz İçin Çevreye ve Kültüre Saygılı Kentleşme”,Arkitekt sayı:446,İstanbul,1997,s.55
- Eruzun,C.**,Türkiye de İskan ve Konut,Mimarist Dergisi,sayı 7,istanbul,2003,s.41
- Eruzun,C.**,Konutlarda Mekan Özelleşme Düzeyinin Saptanmasına İlişkin Bir Yöntem,Doktora Tezi,M.S.Ü.,İstanbul,1980
- Eisbn-B:** Bloomstory Publishing plc, London
- Eyice, S.**, "Yurdumuzun ve İstanbulun Eski Eserler Hakkında Düşünceler", Kültür Mirasımızı Koruma Semineri, İstanbul, 1984,s.99-102
- Gilman, R.** (1992) Sustainability By Robert Gilmanfrom the 1992 UIA/ AIA Call for Sustainable Community Solutions, 2003
- Gülersoy, N.Z., Günay, Z.**, Neo-liberal Kentleşme Dinamikleri Çerçevesinde Tarihi Çevrenin Sürdürülebilirliği: Sürdürülebilir Kentsel Koruma Modeli, 2011,İstanbul,s.87-89
- Güngör, B.**, "Koruma Yasaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Uygulamaları", Kültür Mirasımızı Koruma Semineri, İstanbul, 1984,s.1-2
- Günay, R.**, "İstanbul'un Kaybolan Ahşap Konutları", Yem Yayınları, İstanbul, 2012
- Günay, R.**, Geleneksel Ahşap Yapılar, Sorunları ve Çözüm Yolları, Birsen Yayınevi, İstanbul, 2002
- Kejanlı, T., Akın, C.T. ve Yılmaz, A.**, Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir İnceleme, Dicle Üniversitesi Mimarlık Bölümü.
- Kelly, J.**, Rethinking Industrial Relations; Mobilizations, Collectivism and long Moves
- Kılıç, S.**, Endüstri İlişkileri Teorisi ve İnsan Kaynakları Yönetimi, Bülent Ecevit Üniversitesi Çalışma ve Toplum Dergisi, 2014

- Kincaid, D.**, Adapting Buildings For Changing Uses Guidelines For Change Of Use Refurbishment, London, 2002
- Koray, Ö.**, Sürdürülebilir Kentsel Korumanın Olabilirliği Üzerine Bir Yaklaşım Önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi Örneği,2009,s.6-11
- Kuban, D.**, Türkiye’de Kentsel Koruma. Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri” Türk Tarih Vakfı Yayınları,İstanbul, 2001
- Kuban, D.**, Türk Ahşap Konut Mimarisi, İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı,İstanbul,2017
- Kuban, D.**, Osmanlı Mimarisi, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul,2007
- Kuban, D.**, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, Yem Yayınları İstanbul,2000
- Küçükaya, G.**, Taşların Bozulma Nedenleri, Bina Yayınevi, İstanbul,2004
- Küçük, C.**, Dünyada ve Türkiye’de Restorasyon Kavramı Türkiye’de Yapılanma Sorunları ve Çözüm Önerileri, I. Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu, Ankara, 1999
- Lattig, Jesse W.**, Calamities, Catastrophes, and Cataclysms: Current Trends in International Disaster Risk Management Practices for Cultural Heritage Sites, University of Pennsylvania, 2012
- L. Zakar., Eyüpgiller, K.K.**, Mimari Restorasyon Koruma Teknik Ve Yöntemleri, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2015
- McCarthy, John D.** (1973) Trends of Social Movements in America Professionalization and Resource Mobilization, Morrisstown: General LEARNING Press.
- McCarthy, John D., and Mayer N. Zald.** (1977) . “Recourse Mobilization and Social Movements: A partial Theory.” Journal of American Sociology 82:1212-41.
- Mirjam Erol, L.**, Kentsel Koruma:Lahore,Pakistan İslam Cumhuriyeti,Tarihi Çevrede Koruma:Yaklaşımlar,Uygulamalar,TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara, s.58-64., 2009
- Nara Özgünlük Belgesi Ek.1,madde.5,Japonya-Nara,1994**

- Numan,İ.,Idham,N.,Mohd,M.,**"Why The Javanese Houses Have Failed in The 2006 Eartquake"Open House İnternational,Vol.35,No.3,2010
- Okuyay, İ.,** Fransa'da Kentsel Sit Alanlarının Korunması:Malraux Yasası,Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, s.35-53., 2001
- Rifaioğlu, M.N. ve Uçar, M.,** Montreal Metropolünde Tarih Çevrenin Korunması,TarihiÇevredeKoruma:Yaklaşımlar,Uygulamalar,TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 2009,s.34-42
- Songülen, N.,** Fransa'da Koruma Olgusu ve Koruma Mevzuatının Gelişimi,Tarihi Çevrede Koruma:Yaklaşımlar,Uygulamalar, Dosya 14.2, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 2009,s.43-47
- Tanman,B.,** Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları,Tekkeler,İstanbul,2014,s.68
- Tankut, G.,** "Koruma Politikaları, 2. Kentsel Yenileme ve Uygulamalar Kolokyumu", MSGSÜ Yayınları ,İstanbul, 1994
- Tapan, M.,** Soru ve Cevaplarla Koruma,TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul, 2007,s.36-39
- Tayla, E.,** "Taşınmaz Kültür Varlıklarımızı Koruyormuyuz", Kültür Varlıklarımızı Koruma Semineri, İstanbul, 1984,s.16-17
- Tekeli, İ.,** "Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Korumak," ,Tarih Vakfı Yurt Yayınları ,İstanbul, 2009.
- Uçak, E.,** Çek Cumhuriyetinin Koruma Yaklaşımı ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi,Tarihi Çevrede Koruma:Yaklaşımlar,Uygulamalar, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 2009,s.65-72
- Uluengin, B.,** Osmanlı Anıt Mimarisinde Klasik Yapı Detayları, Yem Yayınları, İstanbul, 2001
- Uysal, A.,** Toplumsal Hareketler İçin Kaynak Yaratma ve Kullanma Stratejileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.10
- Ünal, Z.G.,** Tarihi Yapılar İçin Deprem Risklerinin Yönetimi Kılavuzu, TC. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2017,s.207-244

- Wirilander, H.**, Preservation in Disaster Situations: a case study of the Valvilla Wool Mill Museum, Universidade de Évora, Finland., 2013
- Yıldız, F.**, İmar Bilgisi: Planlama, Uygulama, Mevzuat, 8. Baskı, İstanbul.
- Yücel, C. ve Zeren Gülersoy, N.**, 2006.‘Türkiye’de Kentsel Sit Alanlarının Planlanması İçin Bir Sistem Önerisi’, İTÜ Dergisi Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt:5, Sayı:1, İstanbul, 3-14., 2012
- 3386 Sayılı Yasa**, 2863 Sayılı Yasanın Değişikliğine İlişkin 3386 Sayılı Yasa, Madde 57 ve 58., 1987.
- Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu -1**, Bildiri Kitabı, 2013, İstanbul
- Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu -2**, Bildiri Kitabı, 2014, İstanbul
- Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu -3**, Bildiri Kitabı, 2015, İstanbul
- Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu -4**, Bildiri Kitabı, 2016, İstanbul
- 5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu**, Oğuz, M., Yıldırım Z.S. ve Polat F., Tarihi Eserlerin Korunması ve Geleceğe Güvenle Aktarılmasında Yaşanan Sorunlara Çözümçül Yaklaşımlar, 2015,s.212-213
- 12. İcomos Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi**, Tarihi Ahşap Yapıların Korunması için İlkeler, Meksika, Madde.2, 3., 1999
- 15. İcomos Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi**, Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler, Victoria Şelaleri, Madde 3., 2003
- Etkinlikler Kitabı**, Ahşap Eğitim Atölyesi, İBB 2009 Kudeb Yayınları, İstanbul. , 2010.
- Gür, H., Arıoğlu, N.**, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları, Üç Aylık Bilim Dergisi, Tarihi Kağıt Yapıların Cephelelerindeki Hasar ve Bozulmaların Tespiti ve İfadelelendirilmesi İçin Bir Model Önerisi ve Modelin Galata-

Pera Bölgesindeki 19. Yüzyıl Yapılarında Sınanması, sayı 20, İstanbul, 2017,s.42-51

İBB Daire Başkanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi,İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Koruma,Uygulama ve Denetim Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2014,s.38-41

İBB,İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, Taş Eğitim Atölyesi Faaliyetleri 2009-2013, Koruma Uygulama ve Denetleme Müdürlüğü Yayınları, İstanbul., 2014

İBB İSKİ, İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyesi, İBB İski Yayını, Cilt 1, İstanbul, 2014,s.164

İBB Yapı İşleri Müdürlüğü, İBB Yapı İşleri Müdürlüğü Devam Eden ve Tamamlanan Restorasyon İşleri Listesi, 2016

İBB KUDEB, İlçelere Verilen Onarım, Ruhsat Ve İzin Belgeleri Listesi., 2015

İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı Raporu, 2011. İstanbul

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri I, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2009,İstanbul.

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri II, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2009,İstanbul.

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri III, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2010,İstanbul.

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri IV, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2012,İstanbul.

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri V, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2013,İstanbul.

Kagir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri VI, 2011. İBB KUDEB Yayınları, 2014,İstanbul.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, 1983. 2863 Sayılı, Madde. 3, 10,12,15

Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, 2004. 5226 sayılı Yasa, Madde.12,17,19

Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarları, 2011. İBB KUDEB Yayınları, İstanbul.

Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları, Üç Aylık Bilim Dergisi,. İBB KUDEB Yayınları, Sayı 1-20, İstanbul.

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, İslam Araştırmaları Merkezi, cilt 9, İstanbul, 1994, s.12

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, İslam Araştırmaları Merkezi, cilt 18, İstanbul, 1998, s.68

Uluslararası İstanbul Tarihi Yarımada Sempozyumu , İSTYAM (İstanbul Tarihi Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi), İstanbul, 2013,

UNESCO, Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler, Koruma Önlemleri, Nairobi Toplantısı Bildirgesi, Madde 19 ve 34. , 1976.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü 13.04.2016 tarih/15219810-150-11188 nolu Yazısı ve Ek Liste, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul., 2016.

Venedik Tüzüğü, 1964. Yayın Bölümü, Madde 16.

Yönetmelik, Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik., 2015.

İnternet Adresleri:

Url – 1 www.millisaraylar.gov.tr

Url – 2 www.yok.gov.tr

Url – 3 www.kulturvarliklari.gov.tr

Url – 4 www.tdk.gov.tr

Url – 5 www.tdk.gov.tr

- Url – 6** www.baskent.edu.tr/ybs451-4
- Url – 7** www.saglik.sozluğu.org/mobilization
- Url – 8** www.journalagent.com
- Url – 9** www.bilimisg.com.tr/mobil-sağlık-hizmet
- Url – 10** www.sozluk.insaatbolumu.com/terimler/demobilizasyon
- Url – 11** www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43034/tarihce.html
- Url – 12** www.resmigazete.gov.tr/2005/1
- Url – 13** www.korumakurullari.gov.tr/TR,89185/koruma-bolge-kurullarinin-gorevi-ve-olusumu.html
- Url – 14** www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,50663/rolove-ve-anitlar-mudurlukleri.html
- Url – 15** www.millisaraylar.gov.tr
- Url – 16** www.vgm.gov.tr
- Url – 17** teftis.kulturturizm.gov.tr
- Url – 18** www.restore-911.com
- Url – 19** www.suvakfi.org.tr>detay
- Url – 20** www.suvakfi.org.tr
- Url – 21** www.resmigazete.gov.tr-2016/9
- Url – 22** www.istka.org.tr
- Url – 23** www.istanbul.gov.tr
- Url – 24** www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6306.pdf
- Url – 25** <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/>

EKLER

EK A: İstanbul'da Vakıflar I. Bölge Müdürlüğü'nün Son 10 Yılda (2005-2015) Yapmış Olduğu Restorasyon Çalışmaları



T.C.
BAŞBAKANLIK
Vakıflar Genel Müdürlüğü
İstanbul Vakıflar I.Bölge Müdürlüğü

Sayı : 15219810-150-11188
Konu : Sit alanları ve çevresi/proje bilgileri

13.04.2016

T.C.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı Kültür Varlıkları Projeler Müdürlüğü'ne
(Molla Hüsrev Mah. Kayserili Ahmet Paşa Sok. No: 7 34080 Süleymaniye-Fatih/İstanbul)

İlgi yazınızla talep ettiğiniz, son 10 yılda İdaremiz tarafından tamamlanmış, devam ettirilen ve planlanan proje, plan ve uygulamalara ait liste ekte olup, bilgilerinize arz ederim.


S. Ekrem ARSLAN
Bölge Müdürü a.
Bölge Müdür Yardımcısı

EK: Liste

(B): Basit Onarım, (DT) Doğrudan Temin, (P) Protokol, (T) Tahsili

SIRA NO	İL	İLÇE	İŞİN ADI	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ
1	İstanbul	Beşiktaş	Büyük Mecidiye(Ortakoy) Camii 2. etap (P)	2012	2014
2	İstanbul	Beşiktaş	Büyük Mecidiye(Ortakoy) Camii 1. etap (P)	2010	2012
3	İstanbul	Beşiktaş	Defterdar İbrahim Paşa Camii	2010	
4	İstanbul	Beşiktaş	Arap Camii (P)	2010	
5	İstanbul	Beşiktaş	Galata Mevlevihanesi ve Külliyesi	2007	
6	İstanbul	Beşiktaş	Hüseyin Ağa Camii (1.Kısım)	2010	2013
7	İstanbul	Beşiktaş	Hüseyin Ağa Camii (2.Kısım)	2012	2014
8	İstanbul	Beşiktaş	Kılıç Ali Paşa Camii 1. etap	2010	
9	İstanbul	Beşiktaş	Kılıç Ali Paşa Külliyesinde Medrese (P)		2014
10	İstanbul	Beşiktaş	Pyvale Paşa Camii	2005	
11	İstanbul	Beşiktaş	Süheylül Camii	2012	
12	İstanbul	Eminönü	Ahi Çelebi Camii		
13	İstanbul	Eminönü	BOSNALI İBRAHİM PAŞA TÜRBESİ	2010	
14	İstanbul	Eminönü	DESTARI MUSTAFA PAŞA TÜRBESİ	2010	
15	İstanbul	Eminönü	FATMA SULTAN TÜRBESİ	2010	
16	İstanbul	Eminönü	Hadım Hasan Paşa Medresesi (P)	2010	
17	İstanbul	Eminönü	Hatice Turhan Valide Sultan Türbesi	2010	
18	İstanbul	Eminönü	Hızır Bey Camii (Hacı Kadın Camii) (P)	2010	
19	İstanbul	Eminönü	Hürrem Sultan Türbesi (P)	2011	
20	İstanbul	Eminönü	I. Abdülhamit Türbesi (P)		
21	İstanbul	Eminönü	Kamuni Sultan Süleyman Türbesi (P)	2011	
22	İstanbul	Eminönü	Küçük Ayasofya Camii	2003	
23	İstanbul	Eminönü	Laleli Camii Restorasyonu (Imarethane ve WC)	2011	
24	İstanbul	Eminönü	LALELİ CAMİİ RESTORASYONU TAMAMLAMA İNŞAATI	2011	
25	İstanbul	Eminönü	Mimar Sinan Türbesi (P)	2011	
26	İstanbul	Eminönü	Mustafa Reşit Paşa Türbesi (P)	2006	
27	İstanbul	Eminönü	Neveşirli Damat İbrahim Paşa Külliyesi (Kütüphane, Cami, Sebül, Hazire) (P)	2011	
28	İstanbul	Eminönü	Neveşirli Damat İbrahim Paşa Külliyesi (Medrese) (P)	2010	
29	İstanbul	Eminönü	Rüstem Paşa Medresesi	2009	
30	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Külliyesinde Rabi Medresesi (P)	2005	
31	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Meydan Çeşmesi (P)		
32	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Tabhane Medresesi (1. Etap)	2010	
33	İstanbul	Eminönü	Şehzade Mahmud Türbesi (P)		
34	İstanbul	Eminönü	Yerü Camii Hüsnü Karası (P)	2005	
35	İstanbul	Eyüp	Akbaba Camii (1722 ada 49 parsel)	2009	

36	İstanbul	Fatih	Afnoğaç Camii (P)		
37	İstanbul	Fatih	Aşık Paşa Camii		
38	İstanbul	Fatih	Fatih Külliyesi İçinde Yer Alan Türbeler	2011	
39	İstanbul	Fatih	Fındıkzade Mescidi (2109 ada 64 parsel)	2007	2014
40	İstanbul	Fatih	Gazanferaga Medresesi (P)		
41	İstanbul	Fatih	Kaptan Sinan Paşa Camii (1845 ada 41 parsel)	2008	2012
42	İstanbul	Fatih	Kasap Halil Camii (1819 ada 1 ve 2)	2007	2008
43	İstanbul	Fatih	Kazasker Abdurrahman Camii (1957 ada 46 parsel)		
44	İstanbul	Fatih	Kazasker Abdurrahman Efendi Camii (1372 Ada, 1-3-5-9 parseller)	2011	
45	İstanbul	Fatih	Murat Molla Kütüphanesi (1910 Ada, 54 Parsel)	2012	
46	İstanbul	Fatih	Sadabat Camii	2012	
47	İstanbul	Fatih	Uzun Yusuf Camii (1421 ada 2 parsel)	2007	
48	İstanbul	Sarıyer	Emirgan Hamid-i Evvel Camii	2008	
49	İstanbul	Zeytinburnu	Fatih Camii (783 ada 4 parsel)	2009	
50	İstanbul	Zeytinburnu	Hacı Mahmutağa Camii ve Kadir Fırı (2931--13-14 parsel)	2009	
51	İstanbul	Zeytinburnu	Merkez Efendi Camii (2934 ada 2 parsel)	2009	
52	İstanbul	Zeytinburnu	Merzifonlu Kara Mustafa Camii (766 ada 8 parsel)	2009	

53	Istanbul	Zeytinburnu	Takkeci Ibrahimaga Camii (2912 ada 8 parsel)	2002	
54	Istanbul	Zeytinburnu	Yenikapı Mevlevihanesi (2965 ada 2 parsel)	2007	

SIRA NO	İL	İLÇE	İŞİN ADI	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ
1	Istanbul	Beyoğlu	Bereketzade Sıbyan Mektebi (T)		
2	Istanbul	Beyoğlu	Galata Mevlevihanesi (T)		
3	Istanbul	Beyoğlu	Kasımpaşa Turabi Baba Türbesi		
4	Istanbul	Beyoğlu	Kılıç Ali Paşa Kulliyesinde Türbe (T)		
5	Istanbul	Beyoğlu	Loğusa Sultan (Rahime Kadın) Türbesi (T)		
6	Istanbul	Beyoğlu	Okçular Tekkesi		
7	Istanbul	Beyoğlu	Sütlüce Elif Efendi Tekkesi		
8	Istanbul	Beyoğlu	Kılıç Ali Paşa Medresesi		Protokol Yok
9	Istanbul	Beyoğlu	Şeyh Galip Dede Türbesi (T)		
10	Istanbul	Beyoğlu	Turabi Baba Tekkesi (T)		
11	Istanbul	Beyoğlu	Zevki Sultan Sıbyan Mektebi (T)		
12	Istanbul	Eminönü	Ataullah Efendi Sıbyan Mektebi		
13	Istanbul	Eminönü	Anf Efendi Kütüphanesi (T)		
14	Istanbul	Eminönü	Bevzid İmaratı (1. etap) (T)		
15	Istanbul	Eminönü	Caferevi Tekkesi (T)		
16	Istanbul	Eminönü	Cevri Kalfa Sıbyan Mektebi (T)		
17	Istanbul	Eminönü	Ekmekcizade Ahmet Paşa Med. Türbe ve Mescid Tamam İşi (T)		
18	Istanbul	Eminönü	Hasanpaşa Hanı (Süppergiler) (T)		
19	Istanbul	Eminönü	Ibrahimpaşa Sarayı (T)		
20	Istanbul	Eminönü	Kabasakal Medresesi (T)		
21	Istanbul	Eminönü	Kızlaraga Mehmet Ağa Medresesi (T) (B)		
22	Istanbul	Eminönü	Koca Sinan Paşa Medresesi (T)		
23	Istanbul	Eminönü	Köprülü Mehmet Paşa Medresesi		
24	Istanbul	Eminönü	Kuyucu Murat Paşa Medresesi (T)		
25	Istanbul	Eminönü	Laleli İmarat		
26	Istanbul	Eminönü	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi (T)		
27	Istanbul	Eminönü	Özbekler Tekkesi		
28	Istanbul	Eminönü	Sivaspaşa Medresesi Restorasyon işi		12.10.2012
29	Istanbul	Eminönü	Ragıp Paşa Kütüphanesi, Sıbyan Mektebi, Türbe, Hazire, Çeşme ve Lojman		
30	Istanbul	Eminönü	Recat Efendi Sıbyan Mektebi		
31	Istanbul	Eminönü	Seyid Hasan Paşa Medresesi		
32	Istanbul	Eminönü	Sultanzahmet Kulliyesinde Medrese (T)		
33	Istanbul	Eminönü	Süleymaniye - Salis Medresesi		
34	Istanbul	Eminönü	Şehzade Camii Türbeleri		
35	Istanbul	Eyüp	Abdurehman Paşa Türbesi (T)		
36	Istanbul	Eyüp	Adile Sultan Türbesi (T)		
37	Istanbul	Eyüp	Asiye Hanım Tekkesi (Balıç Dergahı) (T)		
38	Istanbul	Eyüp	Ahmed Pir Edirnevi Türbesi (T)		
39	Istanbul	Eyüp	Balıç Dergahı (T)		
40	Istanbul	Eyüp	Bulak Mustafa Paşa Türbesi (T)		
41	Istanbul	Eyüp	Cafer Paşa Medresesi (T)		
42	Istanbul	Eyüp	Ebu Şevketi Hudri Türbesi (T)		
43	Istanbul	Eyüp	Eyüp Sultan Camii Türbesi (T)		
44	Istanbul	Eyüp	Hacı Beğir Ağa Medresesi (T)		
45	Istanbul	Eyüp	Hasan Hussamein Efendi Tekkesi (T)		
46	Istanbul	Eyüp	Hüsrev Paşa Kütüphanesi (T)		
47	Istanbul	Eyüp	İsmihan Sultan Kütüphanesi (T)		
48	Istanbul	Eyüp	Makbul Mustafa Paşa Tekkesi (T)		

49	Istanbul	Eyüp	Mustafa Selami Efendi Tekkesi (T)		
50	Istanbul	Eyüp	Şeyh Murat Efendi Dergahı (T)		
51	Istanbul	Eyüp	Şeyh Murat Efendi Tekkesi (T)		
52	Istanbul	Eyüp	Yazır Tekkesi (T)		
53	Istanbul	Fatih	Bala Sıbyan Mektebi		22.07.2014
54	Istanbul	Fatih	GAZANFER AĞA TÜRBESİ		27.12.2012
55	Istanbul	Fatih	HIRKA-İ ŞERİF MUHAFAZLIK KONAĞI		16.04.2007
56	Istanbul	Fatih	Nazperver Kalfa Sıb. Mektebi		23.03.2006
57	Istanbul	Fatih	Samsul Efendi Dergahı		19.09.2007
58	Istanbul	Fatih	Abdulmecid Evi (T)		
59	Istanbul	Fatih	Abdulmeccit Türbesi (B)		
60	Istanbul	Fatih	Adile Sultan Sıbyan Mektebi (T)		
61	Istanbul	Fatih	Ahmet Kamil Efendi Tekkesi (T)		
62	Istanbul	Fatih	Başmaki Şerif Tekkesi		
63	Istanbul	Fatih	Beşikzade Tekkesi (T)		
64	Istanbul	Fatih	Dümitri Kanlımır Evi (T)		
65	Istanbul	Fatih	Efendiye Medresesi (T)		
66	Istanbul	Fatih	Elhaç Ahmet Paşa Mektebi (T)		
67	Istanbul	Fatih	Gazi Ahmet Paşa Medresesi (T)		
68	Istanbul	Fatih	Hacı Beşiraga Mektebi (T)		
69	Istanbul	Fatih	Hacı Hüseyin Ağa Mektebi (T)		
70	Istanbul	Fatih	Hancılar Medresesi (T)		
71	Istanbul	Fatih	Hırka- Şerif Muhafaza Konağı		
72	Istanbul	Fatih	Hindular Tekkesi		
73	Istanbul	Fatih	Kasımpaşa Sıbyan Mektebi (T)		
74	Istanbul	Fatih	Nazperver Kalfa Sıbyan Mektebi (T)		
75	Istanbul	Fatih	Odabaşı Behruzağa C. Basit Onarımı 2012 yılı Değrudan Tmm		
76	Istanbul	Fatih	Sofular Tekkesi (T)		
77	Istanbul	Fatih	Zembilli Ali Efendi Ahşap Ev (T)		
78	Istanbul	Zeytinburnu	Abdulbaki Paşa Kütüphanesi (T)		

VAKIFLAR İSTANBUL 1.BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

SIRA NO	İL	İLÇE	İŞİN ADI	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ
1	İstanbul	Bakırköy	Bezm-i Alem Valide Sultan Camii Minaresi Basit Onarımı (Doğrudan Termin)	07.10.2009	20.11.2009
2	İstanbul	Beşiktaş	Asariye Camii Minaresi	25.07.2008	30.10.2008
3	İstanbul	Beşiktaş	Ertuğrul Tekke Camii	07.11.2008	05.04.2010
4	İstanbul	Beşiktaş	Küçük Mecidiye Camii 1.etap	04.02.2013	03.02.2014
5	İstanbul	Beşiktaş	Küçük Mecidiye Camii ile Meşrutası Tamamlama ve Çevre Düzenlemesi 2014-2015 Yılı Uygulama (Restorasyon) İşİ	04.02.2013	21.07.2015
6	İstanbul	Beşiktaş	Neşet Ağa Camii	03.12.2008	25.12.2008
7	İstanbul	Beşiktaş	Sinan Paşa Camii 1. etap	20.12.2011	17.12.2012
8	İstanbul	Beşiktaş	Sinan Paşa Medresesi Tamamlama (Avlu- Hünkar Kasn,Türbe) Tamamlama Çevre Düzenlemesi 2013-2014 Yılı Uygulama işİ	27.09.2013	11.04.2015
9	İstanbul	Beşiktaş	Şeyh Yahya Efendi Camii ve Külliyesi		03.06.2013
10	İstanbul	BeYOĞLU	Arap Camii Tamamlama ve Çevre Düzenlemesi- 2. etap	28.10.2011	03.07.2012
11	İstanbul	BeYOĞLU	Beyazıt-ı Cedid Camii (Basit Onarım)	03.12.2008	24.12.2008
12	İstanbul	BeYOĞLU	Camii kebir Bahçe Duvarı ve Şadırvan Kenan Düz.	25.08.2008	05.03.2010
13	İstanbul	BeYOĞLU	Dolmabahçe (Bezm-i Alem Valide Sultan) Camii	17.07.2007	26.03.2009
14	İstanbul	BeYOĞLU	Dolmabahçe (Bezm-i Alem Valide Sultan) Camii Aydınlatma	24.09.2012	23.10.2012
15	İstanbul	BeYOĞLU	Ebu Fadil Mehmet Efendi Camii (Basit Onarım) D T	03.12.2008	24.12.2008
16	İstanbul	BeYOĞLU	Kasımpaşa Emin Camii Minaresi	01.08.2008	23.10.2008
17	İstanbul	BeYOĞLU	Kasımpaşa Güzelce Camii Avlu Tanzimi	08.02.2005	20.09.2006
18	İstanbul	BeYOĞLU	Kasımpaşa Güzelce Camii Sebili, Şadırvan ve Muvakkithanesi	25.03.2008	05.03.2010
19	İstanbul	BeYOĞLU	Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii	26.07.2013	28.08.2013
20	İstanbul	BeYOĞLU	Kılıç Ali Paşa Camii Tamamlama ve Çevre Düzenlemesi- 2. etap	03.10.2012	10.06.2013
21	İstanbul	BeYOĞLU	Nusretiye Camii 1. etap	03.10.2012	03.09.2014
22	İstanbul	BeYOĞLU	Ömer Ayni Bey Camii Minaresi	01.08.2008	30.10.2008
23	İstanbul	BeYOĞLU	Sahaf Muhittin Camii	30.12.2012	31.07.2013
24	İstanbul	BeYOĞLU	Sinan Paşa Camii	21.05.2007	18.12.2007
25	İstanbul	BeYOĞLU	Sinan Paşa Camii Çevre düz. Ve Türbesi	14.09.2009	30.07.2010
26	İstanbul	BeYOĞLU	Sütlüce Humbarhane (Mihrişah Valide Sultan) Camii 1. etap	20.05.2009	15.10.2009
27	İstanbul	BeYOĞLU	Sütlüce Humbarhane (Mihrişah Valide Sultan) Camii 2. etap	28.12.2009	13.12.2010
28	İstanbul	Eminönü	Abdurrahman Şahi Sancaktar Türbesi (B)		
29	İstanbul	Eminönü	Ayasova İmaretİ (1. Etap)		2007
30	İstanbul	Eminönü	Ayasova İmaretİ (2. Etap)	2011	2013
31	İstanbul	Eminönü	Bali Paşa Camii 2007 Yılı Uygulama İşİ		2007
32	İstanbul	Eminönü	Hacı Beşir Ağa Camii, Çesme ve Sebili	2008	2010
33	İstanbul	Eminönü	Hidayet Camii , Tıbbiye Camii	2007	2008
34	İstanbul	Eminönü	Hobyar Cami Minaresi (B)	2009	2009
35	İstanbul	Eminönü	Mercan Ağa Cami Minaresi Platform ve İskelesi	2013	2013
36	İstanbul	Eminönü	Sultan Ahmet Külliyesinde Sibyan Mektebi (B)		
37	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Camii	2007	2008
38	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Camii Tamamlama ve Çevre Düzenleme İşİ Restorasyonu		2009
39	İstanbul	Eminönü	Süleymaniye Camii ve Çevre Düzenlemesi	2009	2013
40	İstanbul	Eminönü	Üç Mihraplı Camii (B)		
41	İstanbul	Eminönü	Vilayet Camii (Nallı Mescid) (2011)	2011	2011
42	İstanbul	Eminönü	Vilayet Camii (Nallı Mescid) 2012	2012	2013
43	İstanbul	Eminönü	Vilayet Camii (Nallı Mescid) 2013	2013	2014
44	İstanbul	Eminönü	Yusuf Ağa Sibyan Mektebi		
45	İstanbul	Eminönü	Zevnep Sultan Mektebi (B)		

46	İstanbul	Eyüp	Çeribaşı Camii, Şahsultan Camii, Tevkiye Camii giriş kapısı	06.11.2012	14.01.2013
47	İstanbul	Eyüp	Defterdar Nazlı Çelebi Minaresi, çahşı ve türbesi	01.05.2007	05.06.2007
48	İstanbul	Eyüp	Karaali Çavuş (Sofu Karası) Camii	22.12.2009	16.12.2010
49	İstanbul	Eyüp	Nişancı Mehmet Paşa Camii 2007 Yılı Uygulama İşi		2007
50	İstanbul	Eyüp	Şah Sultan Camii 2013-2014 Yılı Uygulama İşi		2013
51	İstanbul	Fatih	I. Mahmut Çeşmesi		
52	İstanbul	Fatih	Ayasofya Hazine Dairesi ve Bitişik Odalar		2013
53	İstanbul	Fatih	Bala Süleymanağa Camii	2005	2006
54	İstanbul	Fatih	Balı Paşa Camii	08.06.2007	24.12.2007
55	İstanbul	Fatih	Behruzağa Odabaşı Camii	05.09.2012	08.12.2012
56	İstanbul	Fatih	Bezm-i Alem Val Sultn Vakıf Güreba Hast. Çevre Düz.(Peyzaj)	12.12.2006	30.03.2007
57	İstanbul	Fatih	Bezm-i Alem Valide Sultan Eski Güre Has. Tamamlama	15.07.2011	10.01.2012
58	İstanbul	Fatih	Bezm-i Alem Valide Sultan Vakıf Güreba Camii 2006-2007	2006	2007
59	İstanbul	Fatih	Bezm-i Alem Valide Sultan Vakıf Güreba Hastane (Eski Bina)	2005	2006
60	İstanbul	Fatih	Bıçakçı Alaaddin Camii Minaresi Doğrudan Temin Uygulama İşi	29.05.2014	27.07.2014
61	İstanbul	Fatih	Canfeda Kadın Çeşmesi		
62	İstanbul	Fatih	Cendericizade Muhittin Çelebi Türbesi (B)		
63	İstanbul	Fatih	Cerrah Mehmet Paşa Camii 2006 Yılı Onarımı		2006
64	İstanbul	Fatih	Damat İbrahimpaşa Medresesi (Esekapi)	2010	2012
65	İstanbul	Fatih	Edirnekapi Mührimah Sultan Camii Tamamlama (Şadırvan, Medrese, sıbyan Mektebi, Hazire , Wc) ve Çevre Düzenlemesi Uygulama İşi 2011 yılı işi	13.09.2011	25.01.2013
66	İstanbul	Fatih	Fatih Camii ve I. Mahmut Kütüphanesi 2007-2008 Yılı Uygulama İşi		2008
67	İstanbul	Fatih	Fatih Camii ve I. Mahmut Kütüphanesi 2009-2010 Yılı Uygulama İşi		2009
68	İstanbul	Fatih	Hadım İbrahim Paşa Camii 2007 Yılı Uygulama İşi	2007	2008
69	İstanbul	Fatih	Haseki Külliyesi (I. Kısım)		
70	İstanbul	Fatih	Haseki Külliyesi Tamamlama İşi	2013	2014
71	İstanbul	Fatih	Haseki Külliyesinde Yeralan Ahşap Evin Uygulama (Onarım-Restorasyon) İşi	2011	2014
72	İstanbul	Fatih	Hidayet Camii ile Tıbbiye Camii 2007 Yılı Uygulama İşi		2007
73	İstanbul	Fatih	Hobvar Camii Minaresi Basit Onarımı (Doğrudan Temin)		2009
74	İstanbul	Fatih	Hoca Ali Camii (B)		
75	İstanbul	Fatih	II. Mahmut sebili I. etap	2013	2013
76	İstanbul	Fatih	II. Mahmut Sebili Uygulama İşi	2013	2014
77	İstanbul	Fatih	II Beyazıt Medresesi ve Müze Teşhir Tanzimi		2013
78	İstanbul	Fatih	Kazgancibaşı Sivyan Mektebi		
79	İstanbul	Fatih	Mahmutpaşa Camii ve Haziresi 2012-2013-2014 Yılı Uygulama İşi		2012
80	İstanbul	Fatih	Mehmet Ağa Camii		
81	İstanbul	Fatih	Mesih Mehmet Paşa Camii Minaresi Doğrudan Temin Uygulama (Restorasyon) işi	29.05.2014	27.07.2014
82	İstanbul	Fatih	Mesnevihane Camii Uygulama İşi	2012	2014
83	İstanbul	Fatih	Mührimah Sultan Camii Tamamlama ve Çevre Düzenleme İşi I. Etap		2011
84	İstanbul	Fatih	Mührışah Hacı Kadın Camii Minare Külüahı, Osmanağa Türbesi Kubbe Kurşunu, Molla Fenari İsa Camii ve Hırka-i Şerif Camii Paratonepleri Basit Onarımı (Doğrudan Temin)		2009
85	İstanbul	Fatih	Neslişah Sultan Camii Uygulama İşi	23.03.2012	22.09.2014
86	İstanbul	Fatih	Nişancı Mehmet Paşa Camii		

EK B: İstanbul'da Vakıflar II. Bölge Müdürlüğü'nün (2003-2017) Yapmış Olduğu Restorasyon Çalışmaları

2003-2017 YILLARI YAPILAN BAKIM, ONARIM VE RESTORASYON LİSTESİ

SIR A NO	ONARILAN ESERİN ADI VE YILI	HARCAMA BEDELİ KDV HARİÇ (TL.)	AÇIKLAMA
1	Üsküdar Ahmediye Camii çatısı kurşun kaplama 2006 yılı uygulama işi	15.440,00	BİTTİ
2	Üsküdar Altunizade Camii 2007 yılı uygulama işi	677.553,00	BİTTİ
3	Üsküdar Selimiye Camii 2007 yılı uygulama işi	1.968.855,00	BİTTİ
4	Üsküdar Hacı Bedel Camii Minaresi ve Çatı örtüsü kısmi yenilenmesi 2007 yılı basit onarımı	47.000,00	BİTTİ
5	Beykoz Paşabahçe Sinanağa Camii 2008-2009 yılları basit onarım işi	274.425,00	BİTTİ
6	Üsküdar Karadavut Camii 2008 yılı uygulama işi	496.718,00	BİTTİ
7	Üsküdar Tavaşi Hasan Camii 2008 yılı uygulama işi	453.400,00	BİTTİ
8	Üsküdar Kurban Nasuh Camii 2008 yılı uygulama işi	200.946,00	BİTTİ
9	Üsküdar Bulgurlu Bayrampaşa Camii 2008 yılı uygulama işi	376.545,00	BİTTİ
10	Üsküdar Tahir Efendi Camii 2008 yılı uygulama işi	660.000,00	BİTTİ
11	Üsküdar Çakırcı Hasan Paşa Camii 2008 yılı uygulama işi	963.401,00	BİTTİ
12	Kadıköy Rasimpaşa Camii 2008-2012 yılları uygulama işi	399.725,00	BİTTİ
13	Üsküdar Özbekler Tekkesi 2009-2011 yılları uygulama işi	1.329.165,00	BİTTİ

14	Üsküdar Mihrimah Sultan Camii 2011-2013 yılları Uygulama işi	5.896.333,00	BİTTİ
15	Atik Valide Külliyesi Uygulama (Restorasyon) İş 2013-2017 Yılları Uygulama işi	37.029.003,00	Devam ediyor
16	Küçük Selimiye Çiçekçi Camii (Restorasyon) iş 2013-2017 Yılları Uygulama işi	2.173.908,00	BİTTİ
17	Malatyalı İsmailağa Camii Uygulama (Restorasyon) 2013- 2015 yılları uygulama işi	924.198,00	BİTTİ
18	Üryanizade Esat Efendi Camii Uygulama (Restorasyon) İş 2013-2017 Yılları Uygulama işi	1.473.485,00	BİTTİ
19	Canfeda Hatun Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2015	170.879,00	İş Fesh Edildi.
20	Ayazma Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2017 Yılları Uygulama işi	2.049.972,00	Devam ediyor
21	Cedit Valide Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2015 Yılları Uygulama işi	13.365.607,00	BİTTİ
22	Recai Yahya Camii Uygulama (Restorasyon) 2014-2015 rdürlusu şş	1.077.653,00	BİTTİ
23	Abdülbaki Efendi Camii Uygulama (Restorasyon) 2014- 2015 Yılları Uygulama işi	940.895,00	BİTTİ
24	Böcekli Camii Uygulama (Restorasyon) 2015-2017 Yılları	916.797,00	Devam ediyor
25	Abdülhalim Camii Restorasyon İş 2015-2016 Yılları Uygulama iş	154.174,00	BİTTİ
26	Kaptanpaşa Camii Uygulama (Restorasyon) 2015-2017 Yılları Uygulama işi	1.621.344,00	BİTTİ
27	Muhaşşi Sinan Camii Camii Uygulama (Restorasyon) 2015- 2017 Yılları Uygulama işi	134.323,00	Devam ediyor
28	Arakiyeci Hacı Cafer Camii Yılları Uygulama 2015- 2017Yılları Uygulama işi	38.427,00	Devam ediyor
29	Alemdağ Camii 2016-2017 yılları Uygulama (Restorasyon) İş	1.516.410,00	Devam ediyor
30	Silahtar Abdurrahmanağa Camii 2016-2017 yılları Uygulama (Resyorasyon) iş	916.249,00	Devam ediyor

31	Hüsrev Ağa Camii 2016-2018 yılları Uygulama (Resyorasyon) işi	1.022.002,00	Devam ediyor
32	Günani Camii basit onarımı	47.000,00	BİTTİ
33	Üsküdar Rumi Mehmet Paşa Camii 2017-2019 yılları uygulama işi	3.646.983,00	Sözleşme yapıldı
34	Üsküdar Süleyman Paşa Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	0,00	İhale Süreci devam ediyor
35	Beykoz Canfeda Hatun Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	958.157,00	İş devam ediyor
36	İzmit Orhan Gazi Camii 2014-2017 yılları uygulama işi	1.319.162,00	BİTTİ
37	İzmit Pertev Mehmet Paşa Camii 2016-2018 yılları uygulama işi	4.255.833,00	İş devam ediyor
38	Karamürsel Karabali Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	754.376,00	İş devam ediyor
39	Karamürsel Sarıkum Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	472.337,00	İş devam ediyor
40	İzmit Urgancı Ahmet Çelebi Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	0,00	30/05/2017 tarihinde ihalesi yapılacak
41	Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi 2012-2014 yılları Uygulama (Restorasyon) İşi	3.478.645,00	BİTTİ
42	İzmit Zıbıncı Mescidi Uygulama 2014-2016 yılları (Restorasyon) İş	379.806,00	BİTTİ
43	Izmit Imaret Camii 2010-2011 Yılları uygulama işi	982.954,00	BİTTİ
	TOPLAM HARCAMA (KDV.hariç)	89.108.517,00	

NOT: 2003-2005 YILLARI YAPILAN ONARIM MEVCUT DEĞİLDİR.

EK C: İBB Yapı İşleri Müdürlüğü

2005-2016 Yılları Arasında Yapılan Restorasyonlar

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Karne Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
1	Tekke	Kadem-i Şerif Tekkesi ve Haziresi Restorasyonu	881,586 1,167,000	2012 2014	2014	1.148 1	2,179,060.73	2,179,060.73
2	Türbe	Sarıyer Rumeli Hisarı Nafi Baba Türbesi ve Hazire Alanı Düzenlemesi	794,000	2013	2015	1.093	867,842.00	9,701,066.35
3	Mezarlık	Zeytinburnu Hamuşan Mezarlığı Restorasyonu	700,000	2013	2015	1.093	765,100.00	
4	Mescit	Beykoz Meryemzade Mescidi Restorasyonu	550,000	2013	2015	1.093	601,150.00	
5	Kültür Varlığı	Bozdoğan Su Kemer Restorasyonu	2,900,000	2013	2015	1.093	3,169,700.00	
6	Kültür Varlığı	Eyüp Nişanca Meydanı Hazire Düzenlemesi	820,000	2013	2015	1.093	896,260.00	
7	Kültür Varlığı	Atf Efendi Kütüphanesi Restorasyonu	1,275,304 1,794,324	2011 2013	2014	1.129 1.093	3,401,014.35	
8	Kültür Varlığı	Eminönü Kudub ve Başkanlık Binaları Restorasyonu	280,000	2012	2014	1.148	321,440.00	
9	Türbe	Ahmed Buhari Emir Türbesi Restorasyonu	560,000	2012	2014	1.148	642,880.00	14,600,616.09
10	Türbe	Fatih İlçesi Aşık Paşa Türbesi Ve Hazire Alanı Restorasyonu	865,054	2012	2014	1.148	993,082.42	
11	Cami	Daye Hatun Camii Ve Haziresi Restorasyonu	1,509,619	2012	2014	1.148	1,733,042.61	
12	Mescit	Fatih İlçesi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Dersane - Mescidi Restorasyonu	863,296	2012	2014	1.148	991,063.81	
13	Kültür Varlığı	Tarihi Gazhane Binasının Çevre Duvarı Rekonstrüksiyonu	913,236	2012	2014	1.148	1,048,395.25	
14	Türbe	Fatih Sadrazam Ahmet Cevat Paşa Türbesi Restorasyonu	280,000	2012	2014	1.148	321,440.00	
15	Muhtelif Yapı	Fatih Süleymaniye 566 Ada 6 Parseldeki Tarihi Yarımada Alan Yönetimi Başkanlığı Binası, 7 Parseldeki KUBED Binası ile 8 Parseldeki KUDEB Laboratuvar Binasının Bakım Onarımı	747,000	2012	2014	1.148	857,556.00	
16	Kültür Varlığı	Tekfür Sarayı Restorasyonu	1,860,000 3,902,000	2005 2012	2014	1.727 1.148	7,691,716.00	#REF!
17	Cami	Takkeci İbrahimğa Cami Restorasyonu (Topkapı)	2,000,000	2011	2013	1.129	2,258,000.00	
18	Kültür Varlığı	Sultanahmet Talatpaşa Konağı (Uçlg- Mewa Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Binası) Restorasyon İnşaatı	1,103,325	2011	2013	1.129	1,245,653.93	
19	Türbe	Fatih Eminönü Kuyucu Murat Paşa Türbesi Restorasyonu	503,552	2011	2013	1.129	568,509.76	
20	Tekke	Eyüp Vezir Tekkesi Restorasyonu	1,097,290	2011	2013	1.129	1,238,840.74	
21	Cami	Fatih Fındıkzade Kasap Halil Camii Restorasyonu	899,000	2011	2013	1.129	1,014,971.00	
22	İskele	Üsküdar Kuzguncuk Vapur İskelesi ve Binasının Restorasyonu	1,447,091	2011	2013	1.129	1,633,765.51	
23	Cami	Zeytinburnu Topkapı Takkeci İbrahim Ağa Camii'nin Sebili, Şeyh Odası Ve Hazirelerinin Restorasyonu	424,939	2011	2013	1.129	479,756.67	
24	Mescit	Beyoğlu Haliç Tersanesi Kaplıstü Mescidi Restorasyonu	1,326,470	2011	2013	1.129	1,497,585.05	
25	Askeri Yapı	Beykoz Kışla Binası Restorasyonu	393,789 388,434	2006 2011	2013	1.629 1.129	1,080,024.27	
26	Cami	Eminönü Laleli Cami Restorasyonu	2,500,000 820,446	2007 2011	2013	1.453 1.129	4,558,783.53	

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Kame Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
27	Askeri Yapı	Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Divanhane Binası Restorasyonu	3,064,331 6,668,884	2008 2011	2013	1.364 1.129	11,708,917.52	
28	Medrese	Fatih Gazanferaga Medrese, Sebül, Türbe ve Haziresinin Restorasyonu	666,520 727,178	2009 2011	2013	#REF! 1.129	#REF!	
29	Kültür Varlığı	Galata Mevlevihanesi (Hamuşan) Hazire Alanı Restorasyonu	143,501 448,842	2010 2011	2012	1.215 1.129	681,096.33	
30	Medrese	Taksim Cumhuriyet Anıtının Çevre Düzenlemesi Restorasyonu İnşaatı	400,000	2010	2012	1.215	486,000.00	
31	Muhtelif Yapı	(Süleymaniye Yenileme Alanı I. Etap I. Kısımında Bulunan Tescilli Kamu Yapılarının Restorasyonu) Süleymaniye Yenileme Alanında bulunan İstanbul (Üniversitesi ve Vakıflar Mülkiyetin 10 Adet dükkan ve 11 taş oda)	1,018,209	2010	2012	1.215	1,237,123.94	
32	Müze	Aşyan Müzesi Restorasyonu	940,074	2010	2012	1.215	1,142,189.91	
34	Türbe	Bayram Paşa Türbesi Restorasyonu	365,000	2010	2012	1.215	443,475.00	
35	Türbe	Cenned Efendi Türbesi Restorasyonu	162,000	2010	2012	1.215	196,830.00	
36	Türbe	Davud Paşa Türbesi Restorasyonu	162,000	2010	2012	1.215	196,830.00	
37	Türbe	Eyüp İlçesi, Ahmet Pir Edimevi, Türbesi Restorasyonu	126,000	2010	2012	1.215	153,090.00	
38	Türbe	Eyüp İlçesi, Bulak Mustafa Paşa Türbesi Restorasyonu	44,000	2010	2012	1.215	53,460.00	
39	Türbe	Eyüp İlçesi, Ferhat Paşa Türbesi Restorasyonu	423,000	2010	2012	1.215	513,945.00	
40	Türbe	Eyüp İlçesi, Mihrişah Valide Sultan Türbesi Restorasyonu	996,000	2010	2012	1.215	1,210,140.00	
41	Türbe	Eyüp İlçesi, Nakkaş Hasan Paşa, Türbesi Restorasyonu	472,000	2010	2012	1.215	573,480.00	
42	Türbe	Eyüp İlçesi, Pertev Paşa Türbesi Restorasyonu	58,000	2010	2012	1.215	70,470.00	
43	Türbe	Eyüp İlçesi, Siyavuş Paşa Türbesi Restorasyonu	451,000	2010	2012	1.215	547,965.00	
44	Türbe	Eyüp İlçesi, Şah Sultan Türbesi Restorasyonu	487,000	2010	2012	1.215	591,705.00	
45	Türbe	Eyüp İlçesi, Abdulvedud, Türbesi Restorasyonu	126,000	2010	2012	1.215	153,090.00	
46	Cami	Fatih Altıboğaca Camii Restorasyon Ve Hazire Alanı Düzenlemesi	800,000	2010	2012	1.215	972,000.00	
47	Muhtelif Yapı	Fatih İlçesi Süleymaniye Yenileme Alanında Bulunan Tarihi Eserlerin Restorasyonu I. Etap (8 Adet ev yapıldı.)	2,319,000	2010	2012	1.215	2,817,585.00	
48	Türbe	Fatih İlçesi, Cerrahpaşa Türbesi Restorasyonu	137,000	2010	2012	1.215	166,455.00	
49	Türbe	Fatih İlçesi, Sancaktar Hayrettin Türbesi Restorasyonu	19,000	2010	2012	1.215	23,085.00	
50	Türbe	Halil Paşa Türbesi Restorasyonu	457,000	2010	2012	1.215	555,255.00	
51	Türbe	Hubbi Hatun Türbesi Restorasyonu	117,000	2010	2012	1.215	142,155.00	
52	Türbe	Lohusa Hatun Türbesi Restorasyonu (Beyoğlu)	20,000	2010	2012	1.215	24,300.00	
53	Cami	Silivri Ortaköy Camii Restorasyonu	676,555	2010	2012	1.215	822,014.86	
								36,308,210.36

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Karne Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
54	Muhtelif Yapı	Söleymaniye Yenileme Alanı 1.Etap 2.Kısım 664 Ada 4,5,9,10,22,23,26, 31,32,33,35,36,37 Parsellerdeki Tescilli Kamu Yapılarının Restorasyonu İşi (9 Adet ahşap yeni yapıldı. 2 adet onarıldı.)	3,275,501	2010	2012	1.215	3,979,733.82	
55	Muhtelif Yapı	Söleymaniye Yenileme Alanı 1.Etap 3. Kısım 566 Ada 11,34, 568 Ada 15, 619 ada 16,17,18,28,54 651 Ada, 10,41, 666 Ada 8,9, 988 Ada 10 Parsellerdeki Tescilli Kamu Yapılarının Restorasyonu İşi (5 Adet ahşap ev yapıldı.)	2,150,455	2010	2012	1.215	2,612,802.83	
56	Kültür Varlığı	Taksim Tarihi Su Deposu Maksemi Restorasyonu	3,000,000	2010	2012	1.215	3,645,000.00	
57	Türbe	Üsküdar İlçesi, At Mezarları Türbesi Restorasyonu	80,000	2010	2012	1.215	97,200.00	
58	Türbe	Ahmed Paşa Hacı (Doğanç) Türbesi Restorasyonu	162,000	2010	2012	1.215	196,830.00	
59	Kültür Varlığı	Sultanahmet - Örne Sütün Restorasyonu	350,000	2010	2012	1.215	425,250.00	

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Kame Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
60	Kültür Varlığı	Eyüp Bahariye Mevlevihanesi Restorasyonu	6,920,646 1,813,211	2007 2010	2012	1.453 1.215	12,258,750.00	
61	Medrese	Fatih Davutpaşa Medresesi Restorasyonu	4,096,660	2009	2011	1.246	5,104,438.66	6,799,977.14
62	Kültür Varlığı	Eminönü Şehzade İmaret Restorasyonu	1,125,769	2009	2011	1.246	1,402,708.17	
63	Kültür Varlığı	Taksim Cumhuriyet Anıtı Restorasyonu İşçilik Hizmeti	115,016	2009	2011	1.246	143,310.31	
64	Türbe	Fatih Deruni Mehmet Efendi Türbesi Restorasyonu	120,000	2009	2011	1.246	149,520.00	
65	Müze	Beşiktaş Deniz Müzesi Restorasyon İnşaatı	19,850,765	2008	2010	1.364	27,076,444.09	41,340,775.24
66	Kültür Varlığı	Beşiktaş Yıldız Gövercinlik Binası Restorasyonu	991,500	2008	2010	1.364	1,352,406.00	
67	Tekke	Beyoğlu Elif-i Efendi Tekkesi Restorasyonu	3,180,770	2008	2010	1.364	4,338,570.16	
68	Kültür Varlığı	Emirgan Korusu At Ahırları Restorasyonu	1,800,000	2008	2010	1.364	2,455,200.00	
69	Cami	Filibe Murat Hüdavendigâr (Cuma) Camii Restorasyonu	1,495,000 2,700,000	2006 2008	2010	1.629 1.364	6,118,155.00	16,994,009.95
70	Tekke	Eyüp Hatuniye Tekkesi (Hasan Hüsameddin Efendi) Restorasyonu	2,600,000	2007	2009	1.453	3,777,800.00	
71	Tarihi Bina	Fatih İtfaiye Binası Restorasyonu	1,862,416	2007	2009	1.453	2,706,091.15	
72	Kültür Varlığı	Zeytinburnu 2933 ada 16 parsel de tarihi eser restorasyonu ile bilgi evi	1,299,975	2007	2009	1.453	1,888,863.97	
73	Askeri Yapı	Kasmpaşa Kuzey Deniz komutanlığı konuk evi restorasyonu	763,417	2007	2009	1.453	1,109,244.84	16,994,009.95
74	Kültür Varlığı	Beşiktaş Tarihi Su Deposu Restorasyonu	850,000	2007	2009	1.453	1,235,050.00	
75	Kültür Varlığı	Beykoz Hidiv Kasrı Bakım Onarımı	800,000	2007	2009	1.453	1,162,400.00	
76	Kültür Varlığı	Eyüp Feshane Binası Bakım Onarımı	1,700,000	2007	2009	1.453	2,470,100.00	
77	Kültür Varlığı	Taksim Atatürk Kitaplığı Bakım Onarım İnşaatı	1,800,000	2007	2009	1.453	2,615,400.00	16,994,009.95
78	Müze	Yıldız Şehir Müzesi Restorasyonu	20,000	2007	2009	1.453	29,060.00	
79	İskele	Bostancı Tarihi İskele Binası Restorasyonu	420,000	2006	2008	1.629	684,180.00	
80	Tekke	Eyüp Hüsrevpaşa Tekkesi Restorasyonu	643,000	2006	2008	1.629	1,047,447.00	
81	Kültür Varlığı	Fatih'te 2304 Ada 96 Parselde İki adet Tarihi Eser Restorasyonu	550,000	2006	2008	1.629	895,950.00	16,994,009.95
82	Kültür Varlığı	Kağıthane Sibyan Mektebi Restorasyonu	700,000	2006	2008	1.629	1,140,300.00	
83	Kültür Varlığı	Çemberlitaş Sütunu Restorasyonu	345,557 392,312	2002 2006	2008	2.911 1.629	1,644,992.40	
84	Tarihi Bina	Taksim Gümüşsuyu 3 Ada 13 Parseldeki Tarihi Eserin Restorasyonu	550,000	2006	2008	1.629	895,950.00	
85	İskele	Beşiktaş Tarihi İskele Binası Restorasyonu	700,000	2006	2008	1.629	1,140,300.00	16,994,009.95
86	İskele	Büyükdada Tarihi İskele Binası Restorasyonu	1,100,000	2006	2008	1.629	1,791,900.00	
87	Medrese	Eyüp Beşirağa Medresesi Restorasyonu	1,100,000	2006	2008	1.629	1,791,900.00	

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Karne Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
88	Kültür Varlığı	İstanbul Erkek Lisesi Bakım Onarımı	450,000	2006	2008	1.629	733,050.00	63,425,663.40
89	Kültür Varlığı	Eyüp 66 Ada 1 Parselde Sivil Mimarlık Örneği Restorasyonu	450,000	2006	2008	1.629	733,050.00	
90	Kültür Varlığı	Eyüp 66 Ada 37 Parselde Sivil Mimarlık Örneği Restorasyonu	450,000	2006	2008	1.629	733,050.00	
91	Kültür Varlığı	Abide-i Hürriyet Anıtı Restorasyonu (Şişli)	670,000	2006	2008	1.629	1,091,430.00	
92	Kültür Varlığı	Eminönü Recai Efendi Sıbyan Mektebi Ve Sebili Restorasyonu	200,000	2006	2008	1.629	325,800.00	
93	Kültür Varlığı	Zeytinburnu Merkezefendi Konağının Restorasyonu	1,100,000	2006	2008	1.629	1,791,900.00	
94	Kültür Varlığı	Mimar Mustafa Ağa Çeşmesi Restorasyonu	50,000	2006	2008	1.629	81,450.00	
95	Kültür Varlığı	Fatih Müftülük Binası Restorasyonu	320,000	2006	2008	1.629	521,280.00	
96	Kültür Varlığı	Galata Güzelleştirme Demek Binası Restorasyonu	200,000	2006	2008	1.629	325,800.00	
97	Kültür Varlığı	Gülhane Parkı Bizans Sarnıcı (Eski Akvaryum Binası) Restorasyonu	1,300,000	2006	2008	1.629	2,117,700.00	
98	Kültür Varlığı	Harbiye Açık hava Sahnesinin Bakım-Onarımı	90,000 1,270,000	2004 2006	2008	1.928 1.629	2,242,350.00	
99	Kültür Varlığı	Eyüp Kütüphanesinin Dış Cephe Restorasyonu	56,000	2006	2008	1.629	91,224.00	
100	Kültür Varlığı	Üsküdar Rüstempaşa Sıbyan Mektebi Restorasyonu	250,000	2006	2008	1.629	407,250.00	
101	Kültür Varlığı	Kandilli Rasathanesi Deprem Müzesi Bakım Onarım ve Restorasyonu	110,000	2006	2008	1.629	179,190.00	
102	Kültür Varlığı	Duruşu Belediye Hizmet Binası Restorasyonu	1,200,000	2006	2008	1.629	1,954,800.00	
103	Kültür Varlığı	Eminönü İplikçi Hanı (MBB) Restorasyonu	1,400,000	2006	2008	1.629	2,280,600.00	
104	Müze	Eminönü İstanbul Müftülüğü Hizmet Binası'nın Müze Olarak Dönüşümünün Restorasyonu	600,000	2006	2008	1.629	977,400.00	
105	Kültür Varlığı	İstanbul Kara ve Marmara Surlarının Onarımı	15,000,000	2006	2008	1.629	24,435,000.00	
106	Müze	Eyüp 19 Pafta, 65 Ada, 24 Parselde Eski Eser Restorasyonu (Eyüp Nezih Eldem Şehir Müzesi)	2,000,000	2006	2008	1.629	3,258,000.00	
107	Kültür Varlığı	Gülhane Parkı Sur (Sur-i Sultanî (Duvar ve Burçları)) Restorasyonu	2,760,000	2006	2008	1.629	4,496,040.00	
108	Askeri Yapı	Gülhane Parkı Askeri Bina Restorasyonu	900,000	2006	2008	1.629	1,466,100.00	
109	Müze	Üsküdar Tebhirhane (Dezenfekte Evi) Binası Restorasyonu	950,000	2006	2008	1.629	1,547,550.00	
110	Müze	Topkapı Sarayı Beden Duvarları Restorasyonu	370,000	2006	2008	1.629	602,730.00	
111	Kültür Varlığı	Beykoz Abraham Paşa Korusu Restorasyonu	1,110,000	2005	2008	1.629	1,808,190.00	
112	Kültür Varlığı	Beşiktaş Safiye Sultanazadeler Haziresi Restorasyonu	35,000	2005	2007	1.727	60,445.00	
113	Kültür Varlığı	Sultanahmet Burmalı Sütun Restorasyonu	130,000	2005	2007	1.727	224,510.00	
114	Kültür Varlığı	Eyüp Müzisyenler Kahvesi Restorasyonu	500,000	2005	2007	1.727	863,500.00	
115	Kültür Varlığı	Fatih Kızıtaşı Onarım Ve Restorasyonu	200,000	2005	2007	1.727	345,400.00	

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Kame Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
116	Kültür Varlığı	Kemerburgaz'da Tarihi Okul Restorasyonu	1,500,000	2005	2007	1.727	2,590,500.00	39,172,729.31
117	Kültür Varlığı	Kumkapı 702 Ada, 40 Parselde Tarihi Eser Restorasyonu (Eski Bölge İdare Mah.)	1,606,850	2005	2007	1.727	2,775,029.95	
118	Tarihi Bina	Selimpaşa Belediyesi 1 Adet Tarihi Eser Hizmet Binası Restorasyonu	450,000	2005	2007	1.727	777,150.00	
119	Tarihi Bina	Selimpaşa Belediyesi Tarihi Eser Hizmet Binası Restorasyonu	465,680	2005	2007	1.727	804,229.36	
120	Kültür Varlığı	Sultanahmet Dikilitaş Restorasyonu	120,000	2005	2007	1.727	207,240.00	
121	Kültür Varlığı	Ümraniye Hekimbaşı Av Köşkü Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi	3,000,000	2005	2007	1.727	5,181,000.00	
122	Kültür Varlığı	Küçükçekmece Tebrizli Acem Alisi (Mimar Sinan) Köprüsü Restorasyonu	1,035,000	2005	2007	1.727	1,787,445.00	
123	Kültür Varlığı	Beşiktaş Ortaköy 40 Ada, 3 Parsel Tarihi Eser Restorasyonu	1,200,000	2005	2007	1.727	2,072,400.00	
124	Kültür Varlığı	Emirgan Korusu Pembe Köşk Restorasyonu	800,000	2005	2007	1.727	1,381,600.00	
125	Kültür Varlığı	Emirgan Korusu Sarı Köşk Restorasyonu	1,000,000	2005	2007	1.727	1,727,000.00	
126	Kültür Varlığı	Emirgan Korusu Beyaz Köşk Restorasyonu	1,100,000	2005	2007	1.727	1,899,700.00	
127	Kültür Varlığı	Sarıyer Rumelihisarı Hisarüstü Konak Restorasyonu	1,300,000	2005	2007	1.727	2,245,100.00	
128	Kültür Varlığı	Gülhane Parkı At Ahırları Binası Restorasyonu	7,500,000	2005	2007	1.727	12,952,500.00	
129	Kültür Varlığı	Gülhane Parkı Yönetim Binası Restorasyonu	700,000	2005	2007	1.727	1,208,900.00	
130	Türbe	Beşiktaş Barbaros Hayrettin Paşa Türbesi Restorasyonu	40,000	2005	2007	1.727	69,080.00	
131	Kültür Varlığı	İçerenköy Av Köşkü Restorasyonu	200,000	2005	2007	1.727	345,400.00	
132	Mezarlık	Edirnekapı Çanakkale Şehitleri Mezarlarının Nakli ve Mezarlık Sahası Tanzimi	610,000 49,000	2004 2005	2005	1.928 1.727	1,260,703.00	
133	Cami	Küçük ayasofya Camisinin Zemin Takviyesi ve Yapı Restorasyonu	2,900,000	2002	2006	2.911	8,441,900.00	18,048,200.00
134	Cami	Selimpaşa Tarihi Camii Restorasyonu	800,000	2002	2006	2.911	2,328,800.00	
135	Tekke	Eminönü Özbekler Tekkesi Restorasyonu	2,500,000	2002	2006	2.911	7,277,500.00	
136	Medrese	Fatih Tercüman Yunus Mektebi Restorasyonu	650,000	2014	2015	1	650,000.00	
139	İskele	Haydarpaşa Vapur İskelesi Restorasyonu	886,339	2014	2015	1	886,338.73	
140	Tarihi Bina	Sepetçiler Kasrı Restorasyonu	2,582,000	2013	2015	1.093	2,822,126.00	
141	Cami	Süleyman Subaşı Camii Restorasyonu	3,260,000	2013	2015	1.093	3,563,180.00	
142	Mescit	Rumelihisarı Boğazkesen Mescidi Restorasyonu (Finansör Kubbe demegi)	350,000	2013	2014	1.093	382,550.00	
143	Mescit	Firuzaga Mescidi Restorasyonu (TASFİYE)	1,297,492	2013	2015	1.093	1,418,158.78	
144	Müze	Şişli Atatürk Müzesi Restorasyonu	1,610,019	2013	2015	1.093	1,759,750.97	
145	Kilise	Fatih'te Bulgar Kilisesi (Sveti Stefan) Çelik Konstrüksiyon Güçlendirme Ve Restorasyon İnşaatı	800,000 2,539,624 2,696,500	2005 2011 2013	2015	1.727 1.129 1.093	7,196,110.00	

YAPI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
RESTORASYON İŞLERİ DURUMU (2005-Mayıs 2016)
(10.10.2016)

TAMAMLANAN İŞLER								
S.N.	SEKTÖRÜ	İŞİN ADI	MALİYETİ	İHALE YILI	BİTİŞ YILI	Karne Katsayısı	Güncellenen Tutar	Yıllara göre güncel tutar
146	Müze	Anemas Zindanları Restorasyonu	1,530,000 4,442,000	2005 2012	2015	1.727 1.148	7,084,310.00	
147	Çeşme	Berberbaşı Çeşmesi Restorasyonu	1,265,548	2014	2016			
148	Çeşme	Kanuni Süleyman Han Çeşmesi Restorasyonu		2014	2016			
149	Çeşme	Nakşi Kadın Çeşmesi Restorasyonu		2014	2016			
150	Muhtelif Yapı	Fatih 279 Ada 3 Parsel Tarihi Eser Restorasyonu		2014	2016			
151	Muhtelif Yapı	Fatih Yavaşca Şahin Cami Haziresi Restorasyonu (Fatih 2146 Ada 43 Parsel)Burçları Yapıldı.		2014	2016			
152	Türbe	Hacı Beşirağa Türbesi Restorasyonu						
153	Türbe	Eyüp Sultan Türbesi Restorasyonu	680,962 3,200,000	2007 2014	2015	1.453 1	4,189,437.79	
154	Medrese	Fatih Kaba Halil Medresesi Restorasyonu	1,273,327	2014	2015	1	1,273,327.33	

**EK D : İBB KUDEB Bölgelerin vermiş olduğu basit bakım
onarım izinleri**

YIL	İLÇE	ADET
2009	ADALAR	17
2009	BAKIRKÖY	7
2009	BEŞİKTAŞ	18
2009	BEYKOZ	20
2009	BEYOĞLU	6
2009	EYÜP	1
2009	FATİH	24
2009	KADIKÖY	2
2009	SARIYER	24
2009	ŞİLE	4
2009	ŞİŞLİ	24
2009	ÜSKÜDAR	23

YIL	İLÇE	ADET
2010	ADALAR	5
2010	BAKIRKÖY	10
2010	BEŞİKTAŞ	26
2010	BEYKOZ	13
2010	BEYOĞLU	6
2010	ÇATALCA	2
2010	FATİH	54
2010	SARIYER	28
2010	ŞİLE	7
2010	ŞİŞLİ	8
2010	ÜSKÜDAR	32

YIL	İLÇE	ADET
2011	ADALAR	17
2011	BAKIRKÖY	2
2011	BEŞİKTAŞ	16
2011	BEYKOZ	11
2011	BEYOĞLU	1
2011	FATİH	9
2011	SARIYER	17
2011	ŞİLE	2
2011	ŞİŞLİ	7
2011	ÜSKÜDAR	9

YIL	İLÇE	ADET
2014	ADALAR	11
2014	BAKIRKÖY	8
2014	BEŞİKTAŞ	17
2014	BEYKOZ	12
2014	BEYOĞLU	1
2014	BURGAZADA	15
2014	BÜYÜKADA	41
2014	ÇATALCA	1
2014	HEYBELİADA	7
2014	KADIKÖY	2
2014	KARTAL	1
2014	KINALIADA	20
2014	MALTEPE	1
2014	SARIYER	20
2014	ŞİLE	9
2014	ŞİŞLİ	24
2014	TUZLA	2
2014	ÜSKÜDAR	13
2014	SİLİVRİ	1

YIL	İLÇE	ADET
2015	ADALAR	2
2015	BAKIRKÖY	5
2015	BEŞİKTAŞ	8
2015	BEYKOZ	11
2015	BURGAZADA	22
2015	BÜYÜKADA	48
2015	EYÜP	1
2015	FATİH	1
2015	HEYBELİADA	15
2015	KINALIADA	20
2015	PENDİK	2
2015	SARIYER	16
2015	SİLİVRİ	1
2015	ŞİLE	5
2015	ŞİŞLİ	23
2015	TUZLA	2
2015	ÜSKÜDAR	8

YIL	İLÇE	ADET
2012	ADALAR	49
2012	BAKIRKÖY	3
2012	BEŞİKTAŞ	26
2012	BEYKOZ	16
2012	ÇATALCA	3
2012	KARTAL	1
2012	MALTEPE	1
2012	PENDİK	1
2012	SARIYER	21
2012	SİLİVRİ	1
2012	ŞİLE	8
2012	ŞİŞLİ	38
2012	TUZLA	1
2012	ÜSKÜDAR	21

YIL	İLÇE	ADET
2013	ADALAR	18
2013	BAKIRKÖY	9
2013	BAŞAKŞEHİR	1
2013	BEŞİKTAŞ	12
2013	BEYKOZ	8
2013	BURGAZADA	5
2013	BUYUKADA	21
2013	ÇATALCA	1
2013	ÇEKMEKÖY	1
2013	HEYBELİADA	6
2013	KADIKÖY	1
2013	KARTAŞ	1
2013	KINALIADA	5
2013	PENDİK	1
2013	SARIYER	15
2013	ŞİLE	3
2013	ŞİŞLİ	14
2013	TUZLA	4
2013	ÜMRANIYE	2
2013	ÜSKÜDAR	11

YIL	İLÇE	ADET
2016	ADALAR	67
2016	BAKIRKÖY	4
2016	BEŞİKTAŞ	12
2016	BEYKOZ	1
2016	BEYOĞLU	2
2016	EYÜP	1
2016	K.ÇEKMECE	1
2016	MALTEPE	1
2016	SARIYER	12
2016	ŞİLE	4
2016	ŞİŞLİ	17
2016	TUZLA	4
2016	ÜSKÜDAR	2

YIL	İLÇE	ADET
2017	ADALAR	55
2017	B.ÇEKMECE	1
2017	BAKIRKÖY	3
2017	BEŞİKTAŞ	6
2017	BEYKOZ	4
2017	BEYOĞLU	1
2017	ÇATALCA	1
2017	FATİH	1
2017	KARTAL	1
2017	PENDİK	1
2017	SARIYER	14
2017	SİLİVRİ	2
2017	ŞİLE	2
2017	ŞİŞLİ	8
2017	TUZLA	2
2017	ÜSKÜDAR	20
2017	ZEYTİNBURNU	1

**2003-2017 YILLARI YAPILAN BAKIM, ONARIM VE RESTORASYON
LİSTESİ**

SIR A NO	ONARILAN ESERİN ADI VE YILI	HARCAMA BEDELİ KDV HARİÇ (TL.)	AÇIKLAMA
1	Üsküdar Ahmediye Camii çatısı kurşun kaplama 2006 yılı uygulama işi	15.440,00	BİTTİ
2	Üsküdar Altunizade Camii 2007 yılı uygulama işi	677.553,00	BİTTİ
3	Üsküdar Selimiye Camii 2007 yılı uygulama işi	1.968.855,00	BİTTİ
4	Üsküdar Hacı Bedel Camii Minaresi ve Çatı örtüsü kısmi yenilenmesi 2007 yılı basit onarımı	47.000,00	BİTTİ
5	Beykoz Paşabahçe Sinanağa Camii 2008-2009 yılları basit onarım işi	274.425,00	BİTTİ
6	Üsküdar Karadavut Camii 2008 yılı uygulama işi	496.718,00	BİTTİ
7	Üsküdar Tavaşi Hasan Camii 2008 yılı uygulama işi	453.400,00	BİTTİ
8	Üsküdar Kurban Nasuh Camii 2008 yılı uygulama işi	200.946,00	BİTTİ
9	Üsküdar Bulgurlu Bayrampaşa Camii 2008 yılı uygulama işi	376.545,00	BİTTİ
10	Üsküdar Tahir Efendi Camii 2008 yılı uygulama işi	660.000,00	BİTTİ
11	Üsküdar Çakırcı Hasan Paşa Camii 2008 yılı uygulama işi	963.401,00	BİTTİ
12	Kadıköy Rasimpaşa Camii 2008-2012 yılları uygulama işi	399.725,00	BİTTİ
13	Üsküdar Özbekler Tekkesi 2009-2011 yılları uygulama işi	1.329.165,00	BİTTİ
14	Üsküdar Mihrimah Sultan Camii 2011-2013 yılları Uygulama işi	5.896.333,00	BİTTİ
15	Atik Valide Külliyesi Uygulama (Restorasyon) İş 2013-2017 Yılları Uygulama işi	37.029.003,00	Devam ediyor
16	Küçük Selimiye Çiçekçi Camii (Restorasyon) işi 2013-2017 Yılları Uygulama işi	2.173.908,00	BİTTİ
17	Malatyalı İsmailağa Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2015 yılları uygulama işi	924.198,00	BİTTİ
18	Üryanizade Esat Efendi Camii Uygulama (Restorasyon) İş 2013-2017 Yılları Uygulama işi	1.473.485,00	BİTTİ

19	Canfeda Hatun Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2015	170.879,00	İş Fesh Edildi.
20	Ayazma Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2017 Yılları Uygulama işi	2.049.972,00	Devam ediyor
21	Cedit Valide Camii Uygulama (Restorasyon) 2013-2015 Yılları Uygulama işi	13.365.607,00	BİTTİ
22	Recai Yahya Camii Uygulama (Restorasyon) 2014-2015 rdürlusu şış	1.077.653,00	BİTTİ
23	Abdülbaki Efendi Camii Uygulama (Restorasyon) 2014-2015 Yılları Uygulama işi	940.895,00	BİTTİ
24	Böcekli Camii Uygulama (Restorasyon) 2015-2017 Yılları	916.797,00	Devam ediyor
25	Abdülhalim Camii Restorasyon İşİ 2015-2016 Yılları Uygulama işi	154.174,00	BİTTİ
26	Kaptanpaşa Camii Uygulama (Restorasyon) 2015-2017 Yılları Uygulama işi	1.621.344,00	BİTTİ
27	Muhaşşi Sinan Camii Camii Uygulama (Restorasyon) 2015-2017 Yılları Uygulama işi	134.323,00	Devam ediyor
28	Arakiyeci Hacı Cafer Camii Yılları Uygulama 2015-2017Yılları Uygulama işi	38.427,00	Devam ediyor
29	Alemdağ Camii 2016-2017 yılları Uygulama (Restorasyon) İşİ	1.516.410,00	Devam ediyor
30	Silahtar Abdurrahmanağa Camii 2016-2017 yılları Uygulama (Resyorasyon) işi	916.249,00	Devam ediyor
31	Hüsrev Ağa Camii 2016-2018 yılları Uygulama (Resyorasyon) işi	1.022.002,00	Devam ediyor
32	Günani Camii basit oanrımı	47.000,00	BİTTİ
33	Üsküdar Rumi Mehmet Paşa Camii 2017-2019 yılları uygulama işi	3.646.983,00	Sözleşme yapıldı
34	Üsküdar Süleyman Paşa Camii 2017-2018 yılları uygualam işi	0,00	İhale Süreci devam ediyor
35	Beykoz Canfeda Hatun Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	958.157,00	İş devam ediyor

36	İzmit Orhan Gazi Camii 2014-2017 yılları uygulama işi	1.319.162,00	BİTTİ
37	İzmit Pertev Mehmet Paşa Camii 2016-2018 yılları uygulama işi	4.255.833,00	İş devam ediyor
38	Karamürsel Karabali Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	754.376,00	İş devam ediyor
39	Karamürsel Sarıkum Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	472.337,00	İş devam ediyor
40	İzmit Urgancı Ahmet Çelebi Camii 2017-2018 yılları uygulama işi	0,00	30/05/2017 tarihinde ihalesi yapılacak
41	Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi 2012-2014 yıllarıUygulama (Restorasyon) İş	3.478.645,00	BİTTİ
42	İzmit Zıbıncı Mescidi Uygulama 2014-2016 yılları (Restorasyon) İş	379.806,00	BİTTİ
43	Izmit Imaret Camii 2010-2011 Yılları uygulama işi	982.954,00	BİTTİ
	TOPLAM HARCAMA (KDV.hariç)	89.108.517,00	

**NOT: 2003-2005 YILLARI
YAPILAN ONARIM MEVCUT
DEĞİLDİR.**